Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2020–2021

Jaarverslag en slotwet Ministerie van Financiën en Nationale Schuld 2020

Nr. 1 **JAARVERSLAG VAN HET MINISTERIE VAN MINISTERIE VAN FINANCIËN EN NATIONALE SCHULD IX**

Ontvangen 19 mei 2021

2047620 04035

INHOUDSOPGAVE

Gerealiseerde uitgaven en ontvangsten 4

A. Algemeen 6

1. Aanbieding van het jaarverslag en verzoek tot dechargeverlening 6

2. Leeswijzer 10

B. Beleidsverslag 13

3. Beleidsprioriteiten 13

3.1 Verantwoording beleidsprioriteiten 13

3.2 Samenvatting Nationale Schuld 28

3.3 Realisatie beleidsdoorlichtingen 30

3.4 Overzicht risicoregelingen 30

Bijlage: Overzicht Coronasteunmaatregelen 37

4. Beleidsartikelen 42
Artikel 1 Belastingen 42
Artikel 2 Financiële markten 58
Artikel 3 Financieringsactiviteiten publiek-private sector 65
Artikel 4 Internationale financiële betrekkingen 73
Artikel 5 Exportkredietverzekeringen, -garanties en investeringsverzekeringen 82
Artikel 6 Btw-compensatiefonds 90
Artikel 9 Douane 94
Artikel 11 Financiering staatsschuld 100
Artikel 12 Kasbeheer 109

5. Niet-beleidsartikelen 113
Artikel 8 Apparaat kerndepartement 113
Artikel 10 Nog onverdeeld 115

6. Bedrijfsvoeringsparagraaf 117
6.1 Uitzonderingsrapportage 119
6.2 Rijksbrede bedrijfsvoeringsonderwerpen 127
6.3 Belangrijke ontwikkelingen en verbeteringen in de bedrijfsvoering 131

C. Jaarrekening 133

7. Departementale verantwoordingsstaat IXA en IXB 133

8.1 Saldibalans Nationale Schuld IXA 134

8.2 Saldibalans Ministerie van Financiën IXB 139

9. WNT-verantwoording 2020 Ministerie van Financiën 150

2047620 04035

D. Bijlagen 152

Bijlage 1: Toezichtrelaties ZBO's en RWT's 152

Bijlage 2: Afgerond evaluatie- en overig onderzoek 153

Bijlage 3: Inhuur Externen 158

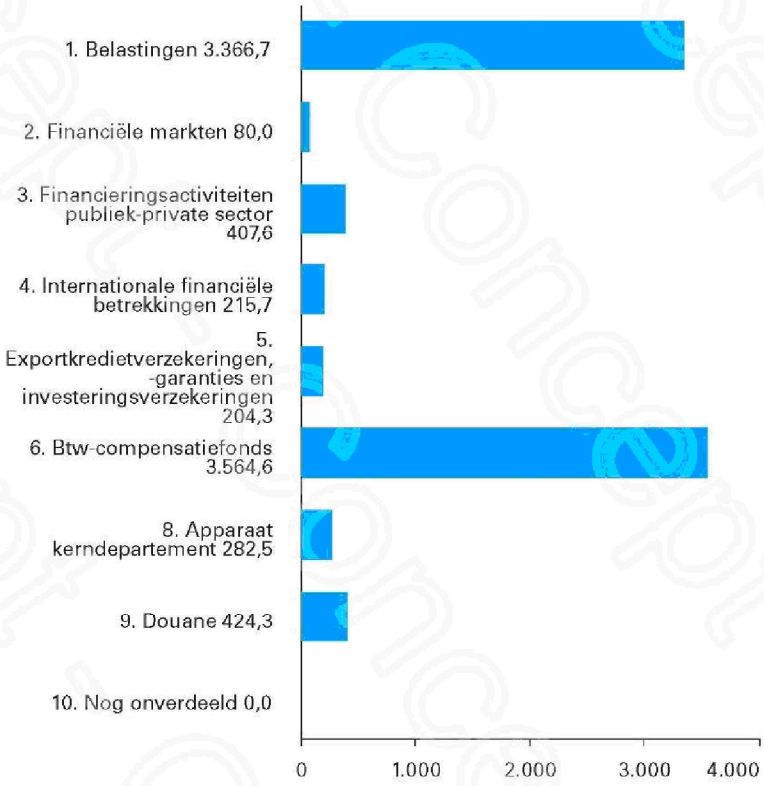
Bijlage 4: Focusonderwerp 2020, naleving CW 3.1 159

Bijlage 5: Lijst van afkortingen 160

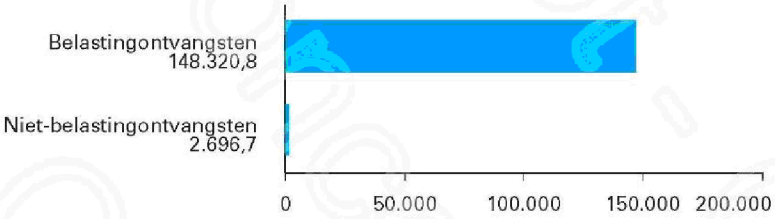
2047620 04035

GEREALISEERDE UITGAVEN EN ONTVANGSTEN

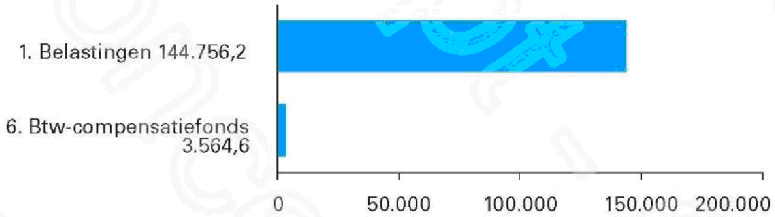
Figuur 1 Gerealiseerde uitgaven IX Financiën verdeeld over beleids- en niet-beleidsartikelen (x € 1 mln.). Totaal € € 8.431,1 mln.

Figuur 2 Gerealiseerde ontvangsten IX Financiën (x € 1 mln.). Totaal € 150.854,9 mln.

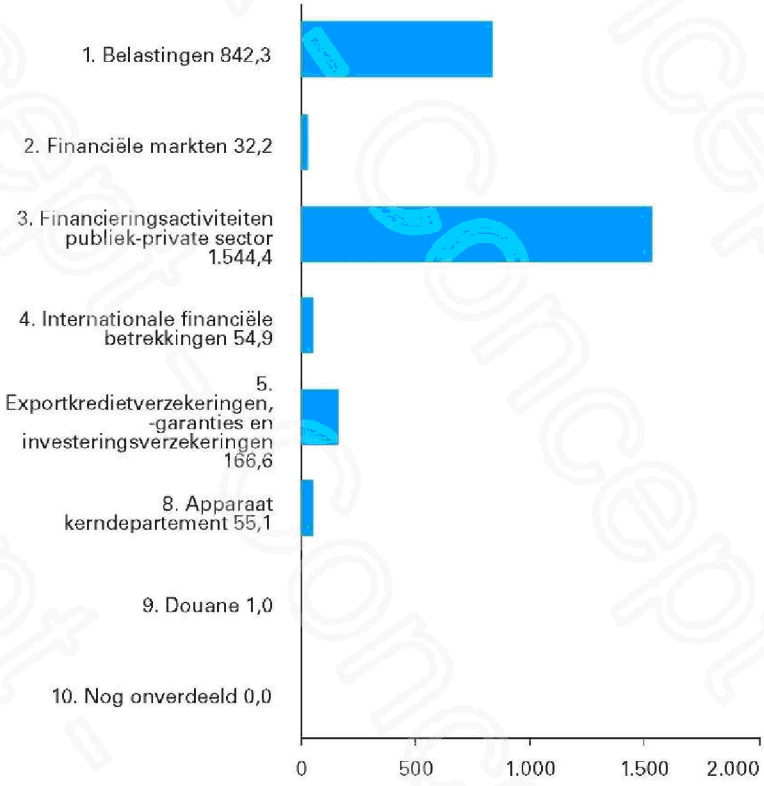

Figuur 3 Gerealiseerde belastingontvangsten IX Financiën verdeeld over beleidsartikelen (x € 1 mln.). Totaal € 148.320,8 mln.

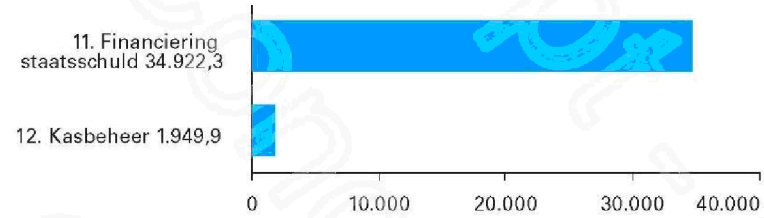

2047620 04035

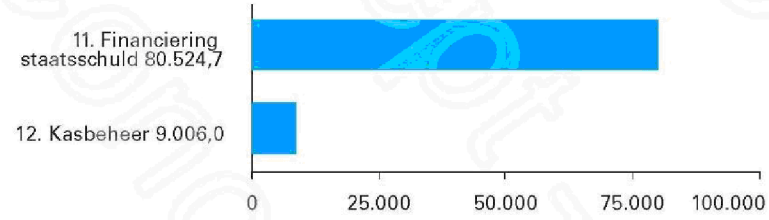
Figuur 4 Gerealiseerde niet-belastingontvangsten IX Financiën verdeeld over beleids- en niet-beleidsartikelen (x € 1 mln.). Totaal € 2.534,1 mln.

Figuur 5 Gerealiseerde uitgaven IX Nationale Schuld verdeeld over beleidsartikelen (x € 1 mln.). Totaal € 36.872,2 mln.

Figuur 6 Gerealiseerde ontvangsten IX Nationale Schuld verdeeld over beleidsartikelen (x € 1 mln.). Totaal € 89.530,7 mln.

2047620 04035

A. ALGEMEEN

1. Aanbieding van het jaarverslag en verzoek tot dechargeverlening

AAN de voorzitters van de Eerste en de Tweede Kamer van de Staten-Generaal.
Hierbij bied ik, mede namens de staatssecretarissen van Financiën, het departementale jaarverslag van het Ministerie van Financiën (IX) over het jaar 2020 aan.

Onder verwijzing naar de artikelen 2.37 en 2.40 van de Comptabiliteitswet 2016 verzoek ik de beide Kamers van de Staten-Generaal de Minister van Financiën decharge te verlenen over het in het jaar 2020 gevoerde financiële beheer.

Voor de oordeelsvorming van de Staten-Generaal over dit verzoek tot dechargeverlening stelt de Algemene Rekenkamer als externe controleur op grond van artikel 7.14 van de Comptabiliteitswet 2016 een rapport op. Dit rapport wordt op grond van artikel 7.15 van de Comptabiliteitswet 2016 door de Algemene Rekenkamer aan de Staten-Generaal aangeboden. Het rapport bevat de bevindingen en het oordeel van de Algemene Rekenkamer over:
a. het gevoerde begrotingsbeheer, financieel beheer, materiële bedrijfsvoering en de daartoe bijgehouden administraties van het Rijk;
b. de centrale administratie van de schatkist van het Rijk van het Ministerie van Financiën;
c. de financiële verantwoordingsinformatie in de jaarverslagen;
d. de totstandkoming van de niet-financiële verantwoordingsinformatie in de jaarverslagen;
e. de financiële verantwoordingsinformatie in het Financieel jaarverslag van het Rijk.

Bij het besluit tot dechargeverlening worden verder de volgende, wettelijk voorgeschreven, stukken betrokken:
a. het Financieel jaarverslag van het Rijk over 2020;
b. het voorstel van de slotwet dat met het onderhavige jaarverslag samenhangt;
c. het rapport van de Algemene Rekenkamer over het onderzoek van de centrale administratie van de schatkist van het Rijk en van het Financieel jaarverslag van het Rijk;
d. de verklaring van goedkeuring van de Algemene Rekenkamer over de in het Financieel jaarverslag van het Rijk, over 2020 opgenomen rekening van uitgaven en ontvangsten over 2020, alsmede over de saldibalans over 2020 (de verklaring van goedkeuring, bedoeld in artikel 7.14, tweede lid, van de Comptabiliteitswet 2016).

2047620 04035

Het besluit tot dechargeverlening kan niet worden genomen, voordat de betrokken slotwet is aangenomen en voordat de verklaring van goedkeuring van de Algemene Rekenkamer is ontvangen.

De Minister van Financiën

W.B. Hoekstra

2047620 04035

Dechargeverlening door de Tweede Kamer

Onder verwijzing naar artikel 2.40 van de Comptabiliteitswet 2016 verklaart de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal dat de Tweede Kamer aan het hiervoor gedane verzoek tot dechargeverlening tegemoet is gekomen door een daartoe strekkend besluit, genomen in de vergadering van

De Voorzitter van de Tweede Kamer,

Handtekening:

Datum:

Op grond van artikel 2.40, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2016 wordt dit originele exemplaar van het onderhavige jaarverslag, na ondertekening van de hierboven opgenomen verklaring, ter behandeling doorgezonden aan de voorzitter van de Eerste Kamer.

2047620 04035

Dechargeverlening door de Eerste Kamer

Onder verwijzing naar artikel 2.40 van de Comptabiliteitswet 2016 verklaart de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal dat de Eerste Kamer aan het hiervoor gedane verzoek tot dechargeverlening tegemoet is gekomen door een daartoe strekkend besluit, genomen in de vergadering van

De Voorzitter van de Eerste Kamer,

Handtekening:

Datum:

Op grond van artikel 2.40 van de Comptabiliteitswet 2016 wordt dit originele exemplaar van het onderhavige jaarverslag, na ondertekening van de hierboven opgenomen verklaring, doorgezonden aan de Minister van Financiën.

2. Leeswijzer

Algemeen

Voor u ligt het jaarverslag 2020 van het ministerie van Financiën, begrotingshoofdstuk IX (Financiën en Nationale Schuld) van de Rijksbegroting. In het jaarverslag worden de gerealiseerde beleidsdoelen, gebruikte instrumenten en ingezette middelen verantwoord ten opzichte van de begroting. Waar relevant wordt verwezen naar Kamerstukken of andere beschikbare verantwoordingsinformatie. De Rijksbegrotingsvoorschriften (RBV) en de Comptabiliteitswet (CW) vormen het regelgevend kader voor het jaarverslag.

Het algemeen financieel-economische beleid en het begrotingsbeleid worden primair verantwoord in het Financieel jaarverslag van het Rijk (FJR). Daarin worden ook de belastingontvangsten toegelicht.

Vanwege tussentijdse afrondingen op duizenden, miljoenen of miljarden euro's kan het voorkomen dat de som der delen afwijkt van het totaal in de tabellen.

Opbouw van het jaarverslag

Het jaarverslag bestaat, conform RBV, uit de volgende onderdelen:
A. Algemeen;
B. Beleidsverslag;
C. Jaarrekening;
D. Bijlagen.

A. Algemeen
Dit gedeelte bestaat uit de aanbieding van het jaarverslag met een verzoek tot dechargeverlening en deze leeswijzer (hoofdstukken 1 en 2).

B. Beleidsverslag
Beleidsprioriteiten
In het beleidsverslag wordt allereerst ingegaan op de beleidsprioriteiten (hoofdstuk 3): welke resultaten zijn bereikt in 2020? Hierin wordt teruggekeken op de beleidsagenda uit de begroting 2020, waarin de belangrijkste beleidsdoelen voor 2020 staan. In juni 2011 is de motie Schouw ingediend en aangenomen. Deze motie zorgt er voor dat de landenspecifieke aanbevelingen van de Raad op grond van de nationale hervormingsprogramma's een eigenstandige plaats krijgen in de departementale begrotingen. In de beleidsprioriteiten wordt teruggekomen op de landenspecifieke aanbevelingen zoals verwoord in de begroting. Ook is een samenvatting van de Nationale Schuld, een overzicht van de gerealiseerde beleidsdoorlichtingen en een overzicht risicoregelingen opgenomen. Hoofdstuk 3 wordt afgesloten met een bijlage met daarin een overzicht van de coronamaatregelen.

Beleidsartikelen
Daarna wordt in beleidsartikelen (hoofdstuk 4) en niet-beleidsartikelen (hoofdstuk 5) per artikel op hoofdlijnen gerapporteerd over de bereikte resultaten in 2020. Waar relevant en beschikbaar worden de realisaties van indicatoren of kengetallen weergegeven om te laten zien in welke mate de doelstellingen op een beleidsterrein zijn behaald. De beleidsartikelen in het jaarverslag hebben volgens de RBV standaard de volgende indeling:
A. Algemene doelstelling;

2047620 04035

B. Rol en verantwoordelijkheid;
C. Beleidsconclusies;
D. Tabel Budgettaire gevolgen van beleid;
E. Toelichting op de instrumenten.

Ter nadere onderbouwing van de Beleidsconclusies in onderdeel C, is voor artikel 1 Belastingen en artikel 9 Douane een nadere toelichting opgenomen in een aanvullend onderdeel F.

Niet-beleidsartikelen
In hoofdstuk 5 komen de niet-beleidsartikelen aan bod:
- artikel 8 Apparaat kerndepartement;
- artikel 10 Nog onverdeeld.

Tabel budgettaire gevolgen van beleid
Zowel de beleidsartikelen als de niet-beleidsartikelen bevatten een tabel 'Budgettaire gevolgen van beleid' met een toelichting op de verschillen tussen de begrote en gerealiseerde bedragen. Niet alle verschillen in verplichtingen, uitgaven en ontvangsten worden toegelicht. Voor het opnemen van een toelichting zijn op het niveau van financiële instrumenten onderstaande normen gehanteerd, conform de RBV.

Tabel 1 Ondergrenzen toelichtingen (bedragen x € 1 mln.)

Omvang verplichtingen/uitgaven/ontvangsten begrotingsartikel (stand ontwerpbegroting)	Ondergrens beleidsmatige mutaties	Ondergrens technische mutaties
< 50	1	2
≥ 50 en < 200	2	4
≥ 200 en < 1.000	5	10
≥ 1.000	10	20

Bedrijfsvoeringsparagraaf
Hoofdstuk 6 is de bedrijfsvoeringsparagraaf met relevante aandachtspunten in de bedrijfsvoering van het ministerie van Financiën. De bedrijfsvoeringsparagraaf heeft het karakter van een uitzonderingsrapportage. Er wordt onder andere ingegaan op de door de Algemene Rekenkamer (AR) geconstateerde onvolkomenheden bij het vorige jaarverslag (2019) en de maatregelen die zijn getroffen om deze onvolkomenheden in het verantwoordingsjaar (2020) en de jaren daarna weg te werken. Ook wordt er gerapporteerd over de rechtmatigheid van de verantwoorde bedragen, rijksbrede bedrijfsvoeringsonderwerpen en belangrijke ontwikkelingen en verbeteringen in de bedrijfsvoering.

C. Jaarrekening
De hoofdstukken 7 tot en met 9 vormen de jaarrekening. Hoofdstuk 7 geeft de verantwoordingsstaten weer, hoofdstuk 8 de saldibalans met toelichtingen en hoofdstuk 9 de verantwoording betreffende de Wet Normering Topinkomens (WNT).

D. Bijlagen
Tot slot zijn vijf bijlagen opgenomen:
- Bijlage 1: een overzicht van Rechtspersonen met een Wettelijke Taak (RWT's) en Zelfstandige Bestuursorganen (ZBO's) waarvoor het ministerie van Financiën beleidsmatig verantwoordelijk is.
- Bijlage 2: een overzicht van afgerond evaluatie- en overig onderzoek.
- Bijlage 3: een overzicht van inhuur externen
- Bijlage 4: het focusonderwep 2020, naleving CW3.1

2047620 04035

– Bijlage 5: een lijst van afkortingen.

Grondslagen voor de vastlegging en de waardering

De verslaggevingsregels en waarderingsgrondslagen die van toepassing zijn op de in dit jaarverslag opgenomen financiële overzichten zijn ontleend aan de Comptabiliteitswet 2016 en de daaruit voortvloeiende regelgeving, waaronder de Regeling Rijksbegrotingsvoorschriften 2021 en de Regeling agentschappen. Voor de departementale begrotingsadministratie wordt het verplichtingen-kasstelsel toegepast en voor de baten-lasten agentschappen het baten-lastenstelsel.

Het verslag van de Nationale Schuld heeft twee specifieke eigenschappen. De eerste eigenschap is dat de rente-uitgaven en renteontvangsten op transactiebasis worden verantwoord, in plaats van op kasbasis zoals bij alle andere onderdelen van de Rijksbegroting. Dit is vastgelegd in de CW 2016, artikel 2, negentiende lid. Met de registratie van rente op transactiebasis voor de Nationale Schuld wordt aangesloten bij de Europese voorschriften van het Europees Stelsel van Rekeningen (ESR) 2010. De tweede eigenschap is dat voor beide artikelen het verplichtingen-kasstelsel wordt gevoerd en daarbij wordt ervan uitgegaan dat de aangegane financiële verplichtingen gelijk zijn aan de uitgaven (kas = verplichtingen).

Groeiparagraaf

Het ministerie van Financiën werkt doorlopend aan stapsgewijze verbeteringen in de informatievoorziening aan de Kamer en de burger. Dit is een samenspel van eigen ambities en inzichten, en wensen vanuit de Kamer. Ten opzichte van het jaarverslag Financiën en Nationale Schuld 2019 zijn een aantal verbeteringen doorgevoerd.
– In artikel 9 Douane is de indicator «uitvoering afspraken niet-fiscale taken» nieuw opgenomen.
– In het beleidsverslag is een bijlage overzicht coronamaatregelen opgenomen.
– De bijlage focusonderwerp, naleving CW3.1 is nieuw opgenomen.

2047620 04035

B. BELEIDSVERSLAG

3. Beleidsprioriteiten

3.1 Verantwoording beleidsprioriteiten

Inleiding

Het jaar 2020 was in meerdere opzichten een bewogen jaar voor het ministerie van Financiën. Ons land werd in het voorjaar van 2020 overvallen door corona. Een pandemie die sinds februari 2020 diepe sporen nalaat. Iedereen heeft zich moeten aanpassen om het virus te beheersen. Corona is een aanslag op ons, onze samenleving en onze economie. Zo zijn er het afgelopen jaar meerdere nood- en steunpakketten gepresenteerd met als doel het zo veel mogelijk behouden van de werkgelegenheid en het beperken van de schade voor werkenden en het bedrijfsleven, en daarmee voor de samenleving en de economie. Het ministerie van Financiën is mede verantwoordelijk voor de maatregelen in deze nood- en steunpakketten. Dit is budgettair verwerkt in zeven Incidentele Suppletoire Begrotingen (ISB). In de bijlage Overzicht Coronasteunmaatregelen en in thema 1 (Nederland financieel gezond) wordt hier nader op ingegaan.

Daarnaast heeft de problematiek bij de kinderopvangtoeslag geleid tot veel politieke en maatschappelijk aandacht en discussie. In 2020 zijn de wettelijke kaders voor de compensatie vastgesteld. Ook is de Uitvoeringsorganisatie Herstel Toeslagen (UHT) opgericht en zijn de eerste gedupeerden gecompenseerd. De Parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag heeft op 17 december 2020 haar eindverslag aangeboden aan de Kamervoorzitter, wat heeft geleid tot het aftreden van het kabinet. Gerelateerd aan de problematiek rondom Toeslagen is besloten de onderdelen Douane en Toeslagen te ontvlechten vanuit de Belastingdienst om deze als bestuurlijk zelfstandige onderdelen te positioneren binnen het ministerie van Financiën. De ontvlechting heeft als doel dat deze onderdelen zich kunnen richten op hun taak en een betere dienstverlening aan burgers en bedrijven kunnen bieden. Zie thema 2 (Belastingdienst: goede uitvoering en toezicht) voor een nadere toelichting.

In dit beleidsverslag kijken we terug op de beleidsprioriteiten uit de beleidsagenda van de begroting 2020 die onderverdeeld zijn in vier thema's. Deze vier thema's weerspiegelen het gehele werkterrein van het ministerie van Financiën; zowel binnen de landgrenzen als in Europese en internationale context.

Thema 1. Nederland financieel gezond

Gezonde overheidsfinanciën en duurzame groei

Het begrotingsbeleid stond in 2020 in het teken van het verzachten van de gevolgen van de corona-uitbraak voor de economie. Door de afnemende economische activiteit (wereldwijd) en de onzekerheid worden diverse sectoren geraakt. Veel bedrijven komen in de problemen, waardoor mensen hun werk of opdrachten dreigen te verliezen. Het kabinet doet wat nodig is om het virus te bestrijden, maar ook om de gevolgen van de recessie voor burgers en bedrijven zoveel mogelijk te beperken. Dit heeft geleid tot meerdere nood- en steunpakketten. De totale uitgaven aan maatregelen bedragen momenteel € 58,8 mld. plus € 2,5 mld. aan fiscale maatregelen.

2047620 04035

Daarnaast is voor € 10,4 mld. aan belastinguitstel verleend en voor € 2,5 mld. aan leningen verstrekt. Als gevolg van deze maatregelen en de economische neergang komt de EMU-schuld voor 2021 naar de meest recente schatting uit op 61,2% bbp. Het kabinet heeft de keuze gemaakt om maatregelen van tijdelijke aard, die direct gerelateerd zijn aan de corona-crisis, ten laste te brengen van het begrotingssaldo. Dit betekent dat er niet meteen bezuinigd hoeft te worden. Voor regulier beleid hield het kabinet vast aan de geldende begrotingsregels, om zo veel mogelijk rust en voorspelbaarheid te behouden.

Als onderdeel van het regeerakkoord 'Vertrouwen in de toekomst' is het kabinet de operatie 'Inzicht in Kwaliteit' gestart. Het doel van deze operatie is om beter inzicht te krijgen in de resultaten van beleid en deze inzichten meer te benutten om de maatschappelijke toegevoegde waarde van beleid te vergroten. In de voortgangsrapportage, gepubliceerd op 26 februari 2021, is de voortgang in 2020 in meer detail beschreven. Daarnaast liep er in 2020 een pilot voor de onderbouwing van de verwachte doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid, conform de eisen in artikel 3.1 van de Comptabiliteitswet 2016. Ook is in 2020 een opleidingsprogramma gestart en een toolbox beleidsevaluatie gelanceerd. Daarmee zijn het afgelopen jaar belangrijke stappen gezet naar meer inzicht in kwaliteit, maar er is ook nog steeds verbetering mogelijk. Duidelijk is wel dat de ontwikkeling tijd kost en zeker nog enkele jaren nodig zal hebben om tot volle wasdom te komen.

De zestien werkgroepen van de Brede Maatschappelijk Heroverwegingen zijn na het zomerreces 2019 gestart en hebben de rapporten begin 2020 afgerond. Het doel was om over de volle breedte van de collectieve sector diverse opties in beeld te brengen met besparingen, intensiveringen en budgetneutrale varianten. Met deze diverse opties wordt de politiek ondersteund in het maken van keuzes en de bijbehorende budgettaire gevolgen. Alle rapporten zijn naar de Tweede Kamer gestuurd en gepubliceerd op rijksfinancien.nl.

Versterken van (toekomstige) brede welvaart

De aanpak van de coronacrisis laat bij uitstek zien dat onze welvaart om meer draait dan enkel materiële welvaart. Het gaat om de kwaliteit van het leven, voor nu en voor later en in goede verhouding met de welvaart van mensen in het buitenland. Ook laat de coronacrisis zien dat veel aspecten van welvaart met elkaar samenhangen. In de Miljoenennota 2021 is gepoogd om een kwalitatieve onderbouwing te geven van hoe het gesteld is met onze brede welvaart en dit waar mogelijk te onderbouwen met cijfers.

De Monitor Brede Welvaart en Sustainable Development Goals 2020 bieden goede handvatten om te bezien hoe het gaat met de brede welvaart in Nederland. Helaas zijn deze cijfers vaak niet actueel. Het kabinet is verheugd te zien dat het CBS met de ontwikkeling van een dashboard 'welvaart in coronatijd' een nieuwe stap zet richting het zo actueel mogelijk in kaart brengen van verschillende aspecten van welvaart. Tegelijkertijd is het instrument nog in ontwikkeling en is voorzichtigheid geboden bij de interpretatie van de cijfers.

Een stabiele, integere en innovatieve financiële sector

Sinds de financiële crisis in 2008 zijn er veel nationale, Europese en internationale maatregelen genomen om de financiële sector weerbaarder te maken. De coronacrisis heeft eens te meer laten zien hoe belangrijk het is

2047620 04035

dat banken en verzekeraars voldoende buffers hebben en dat huishoudens veerkrachtig zijn. De financiële sector speelde in 2020 gedurende de coronacrisis een waardevolle maatschappelijke rol bij het ondersteunen van de reële economie. Door corona kwam de gehele economie en daarmee ook de bankensector onder druk te staan. Het feit dat de financiële sector dit keer een faciliterende rol kon spelen, bijvoorbeeld door betalingsuitstel te verlenen aan bepaalde klanten, liet het belang van de hervormingen in de afgelopen jaren zien.

Het beleid ten aanzien van de financiële sector staat grotendeels beschreven in de Agenda financiële sector die eind 2018 is gepresenteerd[1]. De Agenda richt zich op drie domeinen: stabiliteit, integriteit en innovatie. In 2020 heeft het ministerie uitvoering gegeven aan de aangekondigde maatregelen uit de Agenda.

Stabiliteit

Om de stabiliteit van het financiële systeem verder te verbeteren zijn er in 2020 stappen gezet om financiële instellingen en huishoudens weerbaarder te maken. Met het oog op de risico's van de hoge Nederlandse hypotheekschulden voor huishoudens en de economie, is op 11 juni 2020 is de eerste hypotheekschuldmonitor met de Kamer gedeeld[2]. Via het platform Wijzer in Geldzaken is er – samen met de sector en maatschappelijke organisaties - verder gewerkt aan het vergroten van de financiële fitheid van Nederlanders. Zo zijn er in 2020 'tien bouwstenen' opgesteld, afgeleid van de in 2019 aangescherpte koers die als kader dienen voor een bredere gemeenschappelijke aanpak om financieel kwetsbare groepen te helpen. Deze zijn voor het eerst toegepast tijdens de tiende editie van de Pensioen3daagse.

Verder heeft Nederland de voortrekkersrol gepakt in het onderzoek en debat over de voordelen en risico's van digitaal centralebankgeld en zich hardgemaakt voor verdere ontwikkeling hiervan in Europees verband. In 2020 zijn mede vanwege de coronacrisis de onderhandelingen over de implementatie van het kapitaaleisenraamwerk voor banken, Bazel III, in Europese regelgeving en de herziening van de Solvency-II-richtlijn vertraagd. Wel is er een akkoord bereikt over een aantal 'quick fix' wijzigingen van de Europese bankenregels (CRR). Het doel van deze aanpassingen is om kredietverlening aan burgers en bedrijven tijdens de coronapandemie in stand te houden.[3] Ook is er een akkoord bereikt over het Kapitaalmarkten herstelpakket (Capital Markets Recovery Package, CMRP). Dit pakket bevat gerichte wijzigingen van de richtlijn markten voor financiële instrumenten (MiFID II), de prospectusverordening en het EU-securitisatiekader. Deze aanpassingen dragen bij aan het economisch herstel na de coronacrisis door de mogelijkheden om in bedrijven te investeren, te verbeteren. Ook het akkoord op de gemeenschappelijke achtervang voor het resolutiefonds (SRF) leidt ertoe dat het resolutieraamwerk, mochten meerdere banken in problemen komen, overeind blijft.

Integriteit

In 2020 is opnieuw ingezet op het tegengaan van witwassen en terrorismefinanciering. Zo is in 2020 de volgende wetgeving in werking getreden:

[1] Kamerstukken II, 2018-2019, 32 013, nr. 200
[2] Kamerstukken II, 2019/20, 32545, nr. 119.
[3] Kamerstukken II 2019-2020, 21501-07 nr. BY

2047620 04035

- De wet die ziet op het voorkomen van misbruik van juridische entiteiten door middel van een openbaar register voor uiteindelijk belanghebbenden;
- De wet ter implementatie van de wijziging van de vierde anti-witwasrichtlijn;
- De wet verwijzingsportaal bankgegevens, die ziet op een praktisch betere toegang voor opsporingsdiensten tot bankgegevens.

Daarnaast is in 2020 het wetsvoorstel plan van aanpak witwassen naar de Raad van State gestuurd ter advisering. Met dit wetsvoorstel wordt, onder andere, banken de mogelijkheid gegeven om samen te werken bij het monitoren van transacties, wordt een verbod geïntroduceerd voor cashbetalingen vanaf € 3.000 bij beroeps- of bedrijfsmatige handelaren en worden er strengere regels geïntroduceerd voor trustdienstverlening. De Nationale Risico Assessments witwassen en terrorismefinanciering zijn gepubliceerd en, voorzien van beleidsreactie, gedeeld met de Tweede Kamer. Daarnaast is het zogeheten UBO-register, een openbaar register voor uiteindelijk belanghebbenden (Ultimate Beneficial Owners, UBO's) van juridische entiteiten, op 27 september 2020 van start gegaan. Het register wordt momenteel gevuld, waarvoor een periode van 18 maanden is uitgetrokken. Ook is in 2020 begonnen met de realisatie van een apart UBO-register voor trusts en soortgelijke constructies (het zogenaamde UBO-register artikel 31).

In 2020 is ook verder gewerkt aan het versterken van de maatschappelijke functie van de sector. Zo is het Wetsvoorstel nadere beloningsmaatregelen financiële ondernemingen op 2 juli 2020 ingediend bij de Tweede Kamer. Hierin wordt een verplichting geïntroduceerd voor financiële ondernemingen om rekenschap te geven van en verantwoording af te leggen over de verhouding van de beloningen tot de maatschappelijke functie van de onderneming.

Om de kwaliteit van wettelijke accountantscontroles duurzaam te verbeteren is in reactie op het rapport van de Commissie Toekomst Accountancysector een pakket aan maatregelen aangekondigd[4]. De maatregelen zien op het versterken van de keten. Zo zal het toezicht op de sector worden versterkt evenals de interne governance van grote accountantsorganisaties en wordt gewerkt aan eenduidige kwaliteitsindicatoren. Ter uitvoering van de maatregelen zijn twee kwartiermakers aangesteld en wordt er gewerkt aan een wetsvoorstel.

Innovatie

Met het oog op innovatie in de financiële sector is onderzocht tegen welke potentiële belemmeringen FinTech-bedrijven aanlopen. In 2020 is dit onderzoek samen met het Fintech actieplan naar de Tweede Kamer gestuurd[5]. In dit actieplan staan doelgerichte maatregelen om onnodige barrières voor financiële innovatie weg te nemen. Daarnaast heeft de ACM op verzoek van de minister een onderzoek uitgevoerd naar de ontwikkelingen op de Nederlandse betaalmarkt in relatie tot zogenoemde bigtechs[6]. Ook heeft DNB in 2020 een onderzoek gepubliceerd naar de mogelijkheden van aliasgebruik (het koppelen van een alias aan een bankrekeningnummer) om overstappen in Nederland te vereenvoudigen.

[4] Kamerstukken II 2019/20, 33977, nr. 29
[5] Kamerstukken II, 2019-2020, 32 0123, nr. 242
[6] Kamerstukken II, 2020-2021, 27 863, nr. 91

2047620 04035

Nieuw financieringskader staatsschuld

Minimaal één keer in de zeven jaar wordt het beleidskader voor de financiering van de staatsschuld herzien en vindt de afweging tussen een voor de Staat acceptabel risico en de kosten van de financiering plaats. In 2020 is conform dit nieuwe beleidskader[7] gehandeld en is (ruimschoots) voldaan aan de gestelde doelstellingen en indicatoren. De belangrijkste elementen hierin zijn een verlenging van de looptijd van de schuldportefeuille richting 8 jaar eind 2025 binnen een bandbreedte van 6 jaar tot 8 jaar en het verminderen van de afhankelijkheid van renteswaps. Door de looptijd van de schuld te verlengen kunnen relatief lage rentekosten voor langere tijd worden vastgelegd. Tevens is een deel van de rentederivaten voortijdig beëindigd om de gemiddelde looptijd en het renterisicobedrag (RRB) bij te sturen in lijn met de doelstellingen. Het RRB is een maatstaf voor het beheersen van de renterisico's. Dit is het bedrag waarvoor de rente binnen 12 maanden opnieuw moet worden vastgesteld en is gemaximeerd op 30%.

Thema 2. Belastingdienst: goede uitvoering en toezicht

De Belastingdienst heeft een roerig jaar achter de rug. De minister van Financiën stuurde op 11 januari 2020 een brief aan de Tweede Kamer waarin interventies worden aangekondigd op vier gebieden: (1) het versterken van de ambtelijke aansturing van Belastingdienst, Toeslagen en Douane; (2) het zorgen voor verbeteringen in de managementinformatie en ICT; (3) het verbeteren van de dienstverlening naar burgers en bedrijven; (4) het bewerkstelligen van een cultuur binnen de Belastingdienst met oog voor de menselijke maat en een veilige werkomgeving. Douane en Toeslagen worden ontvlochten van de Belastingdienst om bestuurlijk als zelfstandige onderdelen een plaats te krijgen binnen het ministerie van Financiën. Er zijn drie nieuwe [redacted] aangesteld voor Toeslagen, de Douane, en de Belastingdienst. Daarnaast is besloten een inspectie op de domeinen belastingen, toeslagen en douane op te richten. Deze toezichthouder zal met name de aandacht voor de rechtsstatelijkheid van het functioneren van de Belastingdienst dienen te versterken. Dit besluit is nader toegelicht in de brief van 6 november 2020 van de staatssecretarissen van Financiën aan de Tweede Kamer[8].

De Belastingdienst ervaart al langer de noodzaak zich om te vormen tot een eigentijdse en moderne Belastingdienst en daarmee de aansluiting te vinden op de vele digitale mogelijkheden en ontwikkelingen waarmee de maatschappij en dus ook de Belastingdienst wordt geconfronteerd. De brief van 14 september 2020 van de beide staatssecretarissen aan de Kamer met als titel 'Op weg naar de beste Belastingdienst voor Nederland'[9] getuigt daar opnieuw van. De organisatorische aanpassingen zijn nog niet volledig afgerond. Ondanks het feit dat relevante stappen zijn gezet met de activiteiten van Beheerst Vernieuwen (met zijn pijlers Personeel, ICT, Sturing en beheersing en Cultuur), is de Belastingdienst nog niet robuust genoeg om snel essentiële verbeteringen door te voeren.

Dienstverlening moet fundamentele transformatie ondergaan

[7] Kamerstuk 31 935, nr. 61
[8] Kamerstukken II 2020/21, 31 066, nr. 731
[9] Kamerstukken II 2020/21, 31 066, nr. 700

2047620 04035

Het bureau EY heeft in 2020 opdracht gekregen onderzoek te doen naar een fundamentele transformatie van de dienstverlening bij de Belastingdienst. Op 14 september 2020 heeft de Tweede Kamer het eerste deelrapport, de probleemanalyse, ontvangen als bijlage bij de brief 'Op weg naar de beste Belastingdienst voor Nederland'[9]. Op 26 november 2020 hebben de beide staatssecretarissen het tweede rapport 'Handelingsperspectieven voor de fundamentele transformatie' naar de Kamer gestuurd. Deze handelingsperspectieven hebben betrekking op zowel Belastingdienst als Toeslagen voor de komende drie tot vijf jaar. In het eerste kwartaal van 2021 zal de Kamer worden geïnformeerd over de aanpak van de fundamentele transformatie van dienstverlening.

In 2020 zijn de eerste stappen om de dienstverlening te verbeteren in gang gezet. Om het contact met burgers en bedrijven te verbeteren, wordt ingezet op uitbreiding van de mogelijkheden van persoonlijk contact (zoals bezoeken, bellen, digitaal contact of contact via een intermediair). Verder is geïnvesteerd in de zogeheten Stellateams, bijvoorbeeld door hen meer ruimte te geven voor maatwerk om problemen op te lossen. Onderzocht wordt hoe de bereikbaarheid van de balies kan worden verbeterd, zodat iedereen binnen een redelijke afstand terecht kan bij een balie. Daarnaast wordt onderzocht of de fiscale hulp naar de burger toe kan komen, bijvoorbeeld via locatiebezoeken aan GGZ's en verzorgingstehuizen. Het bestaande kennisnetwerk voor maatschappelijk dienstverleners wordt uitgebreid met een forumfunctionaliteit. Bij de Voorlopige aangifte is de toelichting op de voorlopige aanslag verbeterd, zodat voor de burger duidelijker wordt wat te doen als hij het er niet mee eens is.

In het voorjaar 2020 heeft het kabinet aanvullende middelen vrijgemaakt om structurele verbeteringen te realiseren bij de dienstverlening. Deze middelen worden ingezet om de bereikbaarheid te verbeteren door de wachttijden te verminderen en meer mensen in één contact met de BelastingTelefoon te kunnen helpen. De verbeteringen die zijn gerealiseerd bij de BelastingTelefoon zijn zichtbaar in een betere klanttevredenheid. Op kleine schaal is gestart met de mogelijkheid een terugbelverzoek aan te maken als de wachttijden bij de BelastingTelefoon oplopen. Burgers en bedrijven worden dan op rustiger momenten teruggebeld. Vanaf 1 maart 2020 is gestart met een pilot op Instagram; deze is eind 2020 succesvol afgerond. Met dit kanaal lijkt de Belastingdienst een manier te hebben gevonden om jongeren beter te kunnen bereiken. Daarnaast is een pilot met videobellen en met live chat in voorbereiding. Beide pilots worden in 2021 uitgevoerd.

Toeslagen in het teken van de kinderopvangtoeslagaffaire

Gedurende het hele jaar 2020 is hard gewerkt aan de problematiek rond de kinderopvangtoeslag. Toeslagen stond voor de opgave te herstellen wat fout is gegaan en te leren van deze fouten. Er is door de Belastingdienst een tijdelijke crisisorganisatie opgericht om de hersteloperatie vorm te geven, de Uitvoeringsorganisatie Herstel Toeslagen (UHT). UHT is een organisatie met circa 500 fte. Het doel was om op 1 juni 2020 de gehele herstelorganisatie operationeel te hebben. Dat bleek niet realistisch. In de brief van 18 augustus 2020 heeft de staatssecretaris de Kamer gemeld dat de herstelorganisatie nog onvoldoende robuust was ingericht om de

[9] Kamerstukken II 2020/21, 31 066, nr. 700

2047620 04035

gewenste mate van snelheid, zorgvuldigheid en dienstverlening te kunnen bieden, met als gevolg dat het aantal ouders dat in 2020 kon worden uitbetaald lager was dan de eerdere inschatting van 5.500.

UHT heeft prioriteit gegeven aan het bieden van directe hulp aan ouders in acute probleemsituaties. Vanaf begin november 2020 is UHT gestart met de integrale beoordelingen van ouders. Eind 2020 hebben zich daar ruim 9.000 ouders voor aangemeld. De persoonlijk zaakbehandelaars, beoordelaars en vaktechnisch coördinatoren hebben zich gericht op de 430 ouders in acute en schrijnende situaties. Op 22 december 2020 heeft het kabinet aangekondigd van plan te zijn alle getroffen ouders een aanbod te doen om vooruitlopend op de afhandeling van hun dossier eenmalig een bedrag van € 30.000 uit te keren. Dit bedrag wordt niet verrekend met lopende toeslagen en hoeft niet terug te worden betaald. De Tweede Kamer is in 2020 over de problematiek van de kinderopvangtoeslag periodiek geïnformeerd door middel van specifieke voortgangsrapportages kinderopvangtoeslag.

Toeslagen is in 2020 met het Programma Vernieuwing Dienstverlening gestart, waarin langs drie thema's gewerkt wordt aan het verbeteren van de dienstverlening: vergroten toekenningszekerheid, meer menselijke maat en adequate handhaving. Dit is toegelicht in de derde Voortgangsrapportage Kinderopvangtoeslag die de Kamer op 29 september 2020 ontving. Toeslagen heeft in 2020 eerst en vooral gewerkt aan het op sterkte brengen van de organisatie om de dienstverlening te kunnen verbeteren en uitbreiden. Daarnaast zijn de eerste verbeteringen ontwikkeld: pilots met persoonlijke begeleiding, de lancering van de Kinderopvangtoeslag-app en een digitale uploadfunctie voor in te sturen documenten voor burgers. Ook is gewerkt aan het meer structureel uitvoeren en gebruiken van burgeronderzoek om burgergericht te kunnen verbeteren. Toeslagen vervolgt het programma Vernieuwing Dienstverlening en werkt in 2021 verder aan in 2020 reeds in gang gezette verbeteringen, waaronder het ouders proactief attenderen met brieven, appberichten of andere kanalen als grondslagen van hun kinderopvangtoeslag lijken af te wijken van actuele gegevens, het uitbreiden van persoonlijke begeleiding, het proactief contact zoeken bij onder andere bezwaren en klachten, het begrijpelijker maken van de communicatie richting burgers en het uitbreiden van onze fysieke dienstverlening via de balies, toeslagenservicepunten en intermediairs.

Daarnaast is ook veel aandacht besteed aan het verbeteren van het toeslagenstelsel op het gebied van maatwerk en praktische rechtsbescherming. Ook zijn de eerste stappen op weg naar een nieuw toeslagenstelsel gezet. Op 30 juni 2020 is de Wet hardheidsaanpassing Awir aangenomen door de Eerste Kamer en op 7 juli 2020 is deze in werking getreden. De wetswijzigingen ingevolge de Wet hardheidsaanpassing Awir zijn van groot belang voor de hersteloperatie en creëren een wettelijke grondslag voor de compensatieregeling, hardheidsregeling, vangnetbepaling en O/GS-tegemoetkoming in de Awir. Daarnaast is door deze wetswijziging een hardheidsclausule en een bepaling met het evenredigheidsbeginsel opgenomen in de Awir. Door deze wetswijzigingen is er een wettelijke grondslag gecreëerd voor de herstelbetalingen en is er meer maatwerk mogelijk in de uitvoering van de toeslagregelgeving door de Belastingdienst/Toeslagen.

Verder is de Wet verbetering uitvoerbaarheid toeslagen bij het Belastingplan 2021 behandeld en aangenomen. De wetswijzigingen ingevolge deze wet hebben tot doel om de menselijke maat in het toeslagenstelsel te verhogen, de praktische rechtsbescherming van de burgers te verbeteren

2047620 04035

en schrijnende situaties als gevolg van partnerschap te voorkomen. Daarnaast is met dit wetsvoorstel geregeld dat ouders die voor 1 november 2020 een verzoek voor herstel hebben ingediend bij de Belastingdienst/Toeslagen, een eenmalige tegemoetkoming hebben gekregen van € 750.

Bij brief van 14 december 2020 is een brede set aan opties aan de Kamer gestuurd om bij komende formatie te besluiten om het toeslagenstelsel geheel of gedeeltelijk te hervormen of zelfs af te schaffen[10]. Na het eindadvies van de Adviescommissie uitvoering toeslagen is in interdepartementaal verband onderzocht of en hoe de herstelregelingen uitgebreid konden worden naar andere toeslagen. In december heeft dit geleid tot een kabinetsbesluit om de compensatieregeling, de OGS-tegemoetkoming en de vangnetregeling te verbreden naar andere toeslagen (niet-KOT).

Toezicht onder druk

In 2020 zijn zowel externe als interne factoren van invloed geweest op de opzet en uitvoering van de uitvoerings- en toezichtstrategie. Dit betrof in de eerste plaats corona. Daarnaast speelde de kwestie over het oneigenlijk gebruik van de Fraude Signalering Voorziening (FSV) en andere applicaties in het risicoselectieproces. Sinds de uitbraak van corona heeft de Belastingdienst sommige toezichtactiviteiten opgeschort. Gedurende de lockdowns waren fysieke controles en boekenonderzoeken niet mogelijk. Bij brief van 10 juli 2020 hebben de staatssecretarissen van Financiën de Tweede Kamer geïnformeerd over het externe onderzoek naar de Fraude Signalering Voorziening (FSV). Er bleek niet te worden voldaan aan wettelijke vereisten, waaronder de AVG, en noodzakelijke waarborgen rond risicoselectieprocessen en behandeling van fraudesignalen zijn onvoldoende. Een aantal risicomodellen zijn, al dan niet tijdelijk, uitgezet. Bij brief van 13 oktober 2020 heeft de Tweede Kamer het plan van aanpak Herstellen, Verbeteren en Borgen (HVB) ontvangen gericht op het wegnemen van deze onrechtmatigheden en het verbeteren en waarborgen van de gegevensverwerkingen en data-analyses door de Belastingdienst.

Het kabinet heeft in 2020 financiële middelen ter beschikking gesteld voor het multidisciplinair interventieteam ondermijning (MIT). De Belastingdienst krijgt met de dienstonderdelen MKB, FIOD en Douane een actieve rol in het MIT. Het doel van het MIT is, naast het (strafrechtelijk) aanpakken van criminele kopstukken, het duurzaam verstoren van criminele ondermijnende (bedrijfs)processen. Belangrijk onderdeel daarbij is de aanpak van de dienstverleners die ondermijning financieel of digitaal mogelijk maken.

De witwasbestrijding bleef ook in 2020 in de maatschappelijke en politieke belangstelling staan. Dat betekende voor de FIOD en het Anti Money Laundering Centre (AMLC) voortdurende inzet op onderwerpen als publiek-private samenwerking (PPS), internationale ontwikkelingen en aanpak van ondermijnende criminaliteit.

Beheerst vernieuwen (personeel, ICT, sturing en beheersing en cultuur)

[10] Aanbiedingsbrief Eindrapportage Alternatieven voor het toeslagenstelsel

2047620 04035

Met Beheerst vernieuwen wordt beoogd voor de bedrijfsvoering de randvoorwaarden te creëren voor een goed functioneren van de Belastingdienst, Toeslagen en Douane. In de eerste en tweede Voortgangsrapportage Jaarplan 2020 Belastingdienst is tussentijds aan de Tweede Kamer over deze onderwerpen geïnformeerd.

Personeel

De doelstelling voor 2020 was oorspronkelijk een instroom te bewerkstelligen van 1.850 tot 2.150 nieuwe medewerkers. Door de bij Voorjaarsnota 2020 toegekende extra middelen is de formatie van de Belastingdienst opgehoogd naar 31.155 fte in 2020. Daarmee is de totale instroomopgave toegenomen naar ruim 5.000 fte (inclusief Douane en Toeslagen). Het absorptievermogen van de Belastingdienst is niet toereikend om alle benodigde medewerkers al in 2020 in te laten stromen. Daarom is ervoor gekozen om de werving te spreiden over 2020 en 2021. Ultimo 2020 zijn 2.750 nieuwe medewerkers ingestroomd. De onderbezetting is grotendeels opgevangen door de inzet van externe inhuur en uitzendkrachten.

ICT

De Belastingdienst had in 2020 als doelstelling het achterstallig onderhoud (technische schuld) van het ICT-landschap te verkleinen tot maximaal 39%. De stand is eind 2020 uitgekomen op 36%. Daarmee is de Belastingdienst goed op koers om het uiteindelijke doel van maximaal 30% eind 2022 te realiseren. Op advies van het Bureau ICT-toetsing (BIT) is in 2020 gewerkt aan een verbeterde prioritering van de ICT-werkpakketten voor 2021 en 2022. Daarnaast is in 2020 het ICT-Verbeterprogramma van start gegaan met als doel de ICT-uitvoeringsorganisatie, het portfoliomanagement én de sturing op de uitvoering van de ICT-projecten binnen de Belastingdienst zodanig te verbeteren dat deze doelmatiger en effectiever worden. In de brief van 14 september 2020 aan de Tweede Kamer 'Op weg naar de beste Belastingdienst voor Nederland'[11] is dit programma nader toegelicht. Het ICT-Verbeterprogramma dient eind 2022 te worden afgerond.

Sturing en beheersing

De planning voor verbetering van managementinformatie en risicomanagement is grotendeels gehaald. In de eerste plaats zijn nieuwe kritische prestatie-indicatoren (kpi's) ontwikkeld die beter aansluiten bij de strategie van de Belastingdienst. Deze vernieuwde set is opgenomen in de Begroting IX 2021. Verder is voor de keten Bezwaar, beroep en klachten een dashboard beschikbaar gekomen voor de sturing en is risicomanagement ingericht. De dashboards bevatten logistieke sturingsinformatie zoals de doorlooptijden van aangiften. Daarnaast worden de dashboards voor de ketens Auto, Overige middelen, Schenk- en erfbelasting, Toeslagen, Inning en betalingsverkeer in de eerste helft van 2021 afgerond.

Cultuurprogramma

In 2019 is begonnen met het programma leiderschap en cultuur voor de Belastingdienst. In april 2020 is de externe klankbordgroep gestart die als opdracht heeft de organisatie een spiegel voor te houden op het gebied van leiderschap en cultuur en over deze onderwerpen gevraagd en ongevraagd advies uit te brengen. Verder zijn twee personeelsraadsleden actief die voor een jaar zijn aangesteld om in de organisatie signalen op te halen. Daarnaast

[11] De keten Overige middelen omvat tien belastingsoorten. Het programma ondersteunt de keten bij de kansspelbelasting en de overdrachtsbelasting.

2047620 04035

heeft Deloitte een onderzoek uitgevoerd naar de cultuur van de Belastingdienst dat op 25 mei 2020 naar de Tweede Kamer is gestuurd[12]. In de brief van 14 september 2020 'Op weg naar de beste Belastingdienst voor Nederland' is het cultuurprogramma nader ingevuld.

Fiscaal beleid en uitvoering

Ook het fiscaal beleid werd in 2020 in hoge mate bepaald door de coronacrisis. Zo zijn via het Belastingplan 2021 extra maatregelen getroffen om economische groei in de coronacrisis te stimuleren. Uitvoerbaarheid is het kompas bij aanpassingen van belastingwetgeving. Iedere nieuwe wet is daarom begeleid door een uitvoeringstoets. Om het takenpakket van de Belastingdienst niet onnodig te verzwaren, is voor nieuwe duale en niet-fiscale taken een afwegingskader ingevoerd, dat uitgaat van 'nee, tenzij'. Ook 'uitvoerbaarheid' door belastingplichtigen is belangrijk. Daarom worden belastingvoorstellen die aan het parlement worden voorgelegd in het vervolg voorzien van de zogenoemde Doenvermogentoets.

Thema 3. Nederland in Europa en de wereld

Meerjarig Financieel Kader (MFK) EU

In 2020 is er een akkoord bereikt voor het nieuwe Meerjarig Financieel Kader (MFK) voor de periode 2021-2027, inclusief een nieuw tijdelijk herstelinstrument Next Generation EU (NGEU) in reactie op de coronacrisis. Het grootste onderdeel van de herstelstrategie is de Recovery and Resilience Facility (RRF) van € 672,5 mld. Voor het leningenonderdeel van het RRF is een garantieverplichting op de begroting van Financiën opgenomen ter hoogte van € 27,4 mld. Het bereikte akkoord komt in grote mate overeen met de Nederlandse inzet.

Brexit

Sinds 1 februari 2020 maakt het Verenigd Koninkrijk (VK) formeel geen deel meer uit van de Europese Unie (EU). Gedurende de onderhandelingen tussen de EU en het VK over een handelsakkoord heeft Nederland ingezet op het bereiken van een zo breed en diep mogelijk akkoord. Het akkoord is uiteindelijk in de laatste dagen van 2020 overeengekomen. Een «no-deal» brexit is daarmee voorkomen. Het bereikte akkoord, dat voor Financiën relevant is voor Douane, financiële diensten en belastingen, kan op steun van Nederland rekenen.

Verdiepen kapitaalmarktenunie en bankenunie

Nederland hecht groot belang aan verdere verdieping van de Europese kapitaalmarktunie (CMU) en heeft daarom samen met Duitsland en Frankrijk het initiatief genomen om via een werkgroep (NextCMU) verdere ontwikkeling van de CMU hoog op de Europese Agenda te krijgen. De Europese Commissie presenteerde in 2020 een nieuw actieplan dat volgt op het eerste actieplan uit 2015 en tevens een reactie is op de Raadsconclusies van december 2019 over de verdieping van de CMU. Nederland verwelkomt dit actieplan[13]. De Europese Commissie kondigt aan om de komende jaren acties te ondernemen om haar doelstelling voor een sterkere interne markt met goed ontwikkelde kapitaalmarkten te verwezenlijken.

[12] Kamerstukken II 2019/20, 31 066, nr. 648
[13] Kamerstukken II, 2020–2021, 22 112, nr. 2953

2047620 04035

In 2020 heeft het ministerie zich ingezet om de bankenunie verder te versterken. Voor het ministerie was daarbij van belang dat zowel gewerkt werd aan risico reducerende maatregelen (zoals de weging van staatsobligaties op bankbalansen) als risicodeling. Een belangrijke mijlpaal ten aanzien van de bankenunie is het akkoord over het vervroegd invoeren van de gemeenschappelijke achtervang voor het resolutiefonds geweest. In Europees verband is afgesproken dat staatssteunregels voor banken zullen worden herzien. Dat draagt eraan bij dat het crisisraamwerk voor banken verder wordt versterkt en overheidsfinanciën worden beschermd. Ook wordt het beleid rond stresstesten aangescherpt. Dat helpt om via meer transparantie martkdiscipline te vergroten.

Vestigingsklimaat

Een deel van het bedrijfsleven is zwaar geraakt door de coronacrisis. Het kabinet heeft daarom een ruimhartig pakket aan maatregelen genomen om deze bedrijven te steunen. De baangerelateerde investeringskorting (BIK) stimuleert het doen van investeringen, voorkomt het uitstellen van investeringen en haalt investeringen naar voren.

Hoewel er is afgezien van de verlaging van het hoge vennootschapsbelastingtarief is met ingang van januari 2021 het lage vennootschapsbelastingtarief verlaagd van 16,5% naar 15%. De eerste tariefschijf – waar vanaf 2021 het lage vennootschapsbelastingtarief van 15% geldt - is verlengd naar € 245.000 in 2021 en € 395.000 in 2022. Deze maatregelen zijn in 2020 uitgewerkt en afgerond.

Belastingontwijking en -ontduiking

In 2020 zijn verschillende maatregelen tegen belastingontwijking genomen die reeds in werking zijn getreden of binnen afzienbare tijd in werking zullen treden:

- In het Belastingplan 2021 is een maatregel uit het rapport van Adviescommissie Ter Haar belastingheffing van multinationals[14] omgezet in wetgeving. Deze maatregel is in 2020 ingediend en afgerond.
- Een tweede maatregel die het kabinet naar aanleiding van het advies van de Adviescommissie Ter Haar treft is omgezet in wetgeving en voorgelegd voor een Uitvoeringstoets. Dat betreft een aanpassing in de toepassing van het zogenoemde 'arm's-lengthbeginsel'. Het arm's-lengthbeginsel kan door landen verschillend of niet worden toegepast waardoor er in internationale situaties (verschillen) 'mismatches' ontstaan.
- Het wetsvoorstel dat ziet op het tegengaan van dividendstromen naar laagbelastende jurisdicties is uitgewerkt. Het wetsvoorstel wordt naar verwachting in het voorjaar van 2021 ingediend bij de Tweede Kamer. Met deze maatregel wordt – met ingang van 1 januari 2024 - een aanvullende bronbelasting op dividenden geïntroduceerd.
- Het wetsvoorstel waarmee de liquidatie- en stakingsverliesregeling wordt beperkt is uitgewerkt en afgerond. Met dit wetsvoorstel worden beperkingen gesteld aan de reikwijdte van deze regelingen. Deze maatregel zorgt ervoor dat deze verliezen niet op een willekeurig tijdstip gepland kunnen worden.

[14] Kamerstukken II 2019/20, 31066, nr. 623.

2047620 04035

- De wettelijke aanpassing van de specifieke renteaftrekbeperking gericht tegen winstdrainage is uitgewerkt en afgerond. Met de doorgevoerde wettelijke aanpassing in 2020 kan deze antimisbruikmaatregel niet langer leiden tot een ongewenste vrijstelling.
- De verhoging van het effectieve tarief van zeven naar negen procent van de innovatiebox is uitgewerkt en afgerond. Dit leidt ertoe dat de winst die wordt behaald door in Nederland gevestigde innovatieve bedrijven en voortvloeit uit innovatie, zwaarder dan voorheen wordt belast.
- In 2020 is de essaybundel «Tax Governance, maatschappelijke verantwoordelijkheid en ethiek. Tijd voor een code?" gepubliceerd. Het ministerie van Financiën wil met behulp van deze essaybundel de dialoog over de maatschappelijke verantwoordelijkheid van belastingplichtigen en adviseurs in relatie tot belastingontwijking, verder op gang brengen. Dit betekent bijvoorbeeld eenduidige codes en regels voor ethisch handelen voor belastingadviseurs en transparantie van bedrijven op fiscaal gebied.
- De wetgeving is uitgewerkt en afgerond om te voorzien in samenloopregeling tussen de hybridemismatchmaatregelen uit de tweede EU-richtlijn antibelastingontwijking (ATAD2) die per 1 januari 2020 in werking zijn getreden.

Thema 4. Versterking, verduurzaming en vergroening van de Nederlandse economie

Vergroening van het belastingstelsel

In 2020 zijn twee grote fiscale vergroeningsmaatregelen uit het Klimaatakkoord en Regeerakkoord omgezet in wetgeving. Allereerst is de wetgeving voor de CO2-heffing industrie uitgewerkt en in beide Kamers behandeld. De CO2-heffing is per 1 januari 2021 ingevoerd en vormt een belangrijke bouwsteen uit het Klimaatakkoord. Industriële bedrijven moeten voortaan over het teveel aan CO2-uitstoot een heffing betalen en worden hierdoor gestimuleerd om de CO2-uitstoot te verminderen. Ten tweede is per 1 januari 2021 een nationale vliegbelasting ingevoerd voor alle passagiers die vertrekken vanaf een Nederlandse luchthaven. Het wetgevingsproces is in 2020 afgerond.

Tot slot is in 2020 – conform afspraak uit het Klimaatakkoord en ten behoeve van de volgende kabinetsformatie - een onderzoek uitgevoerd naar 'Betalen naar Gebruik'. De onderzoekrapportages zijn eind 2020 naar de Tweede Kamer verzonden.[15,16]

Een financiële sector die bijdraagt aan de vergroening van de Nederlandse economie

Er is in 2020 zowel nationaal als internationaal een belangrijke stap gezet naar een financiële sector die bijdraagt aan de transitie naar een duurzame economie en de Europese klimaatopgave. Hoewel er veel aandacht is voor deze opgaven, blijft verdere inzet op deze terreinen belangrijk.

[15] Kamerbrief Tussenrapportage onderzoek Betalen naar gebruik | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl
[16] Kamerbrief eindrapportages onderzoek betalen naar gebruik | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl

2047620 04035

Beleggingen en financieringen van banken, pensioenfondsen en verzekeraars spelen een onmisbare rol in de transitie naar een duurzamere economie. Daarnaast gaan duurzaamheidsontwikkelingen zoals klimaatverandering en verlies van biodiversiteit gepaard met financiële risico's. Het kabinet zet daarom in op verduurzaming van de financiële sector.

De financiële sector heeft in juli 2019 toegezegd om een bijdrage te leveren aan de uitvoering van het Klimaatakkoord. Om de voortgang daarvan te monitoren is in 2019 de Commissie Financiële Sector Klimaatcommitment (CFSK) van start gegaan. De eerste voortgangsrapportage met verslag van de inspanningen en resultaten van de Commissie is eind oktober 2020 toegestuurd aan de Kamer[17].

Ook op Europees niveau was de Nederlandse inzet in 2020 erop gericht om de financiële sector bij de klimaatopgave te betrekken:

- Samen met de minister van Economische Zaken en Klimaat is in Europese besluitvorming ingezet op een ambitieuze uitwerking van de Europese taal voor duurzaamheid, in navolging van de taxonomieverordening die in 2020 tot stand is gekomen[18].
- In samenwerking met de toezichthouders DNB en AFM is bijgedragen aan de Europese beleidsvorming voor verduurzaming van de financiële sector en het beperken van duurzaamheidsrisico's. Dit komt onder andere tot uiting in reacties op diverse publieke consultaties, bijvoorbeeld voor de herziening van de Europese duurzame financieringsstrategie[19], de Richtlijn niet-financiële informatie[20], en het toezichtsraamwerk voor verzekeraars[21].
- De opname van de Environment, Social en Governance (ESG)-criteria in financiële wetgeving was een integraal onderdeel van de internationale inzet. Binnen de convenanten voor internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen (IMVO) met de financiële sector (pensioensector, verzekeringssector en bankensector), is in 2020 samen met de sector, ngo's en vakbonden verder ingezet op het voldoen aan deze ESG-criteria. Dit is onder andere gedaan door het bieden van handvatten hoe de financiële sector kan voldoen aan OESO-richtlijnen en UN Guiding Principles.

Invest-NL: de nieuwe Nederlandse investeringsbank

Na inwerkingtreding van de Machtigingswet oprichting Invest-NL heeft de Staat investeringsinstelling Invest-NL eind december 2019 opgericht. Bedrijven wisten Invest-NL snel te vinden met een goed gevulde investeringspijplijn als gevolg. Maar ook voor Invest-NL geldt dat de plannen voor 2020 zijn doorkruist door de coronacrisis. De eerste investeringen zijn dan ook gedaan als onderdeel van het ten gevolge van de crisis opgezette Tijdelijk Overbruggingskrediet Programma voor Innovatieve Start- en Scaleups (TOPSS), gericht op het ondersteunen van noodlijdende innovatieve start- en scale-ups.

Het jaar 2020 stond voor Invest-NL daarnaast in het teken van verdere opbouw van de organisatie en het uitwerken van een lange termijnstrategie. De komende jaren zal het zwaartepunt van de activiteiten liggen in de

[17] Kamerstukken II, 2020-2021, 32 013, nr. 240
[18] Kamerstukken II, 2019–2020, 32 013, nr. 23
[19] Kamerstukken II, 2019-2020, 22 112, nr. 2900
[20] Kamerstukken II, 2019-2020, 22 112, nr. 2887
[21] Kamerstukken II, 2020-2021, 32 013, nr. 238

2047620 04035

transitie naar een CO_2-neutrale en circulaire economie. Bovendien wordt ingezet op het ontsluiten van Europese middelen. Een voorbeeld hiervan is de lancering van het Dutch Future Fund, in samenwerking met het European Investment Fund (EIF), afgelopen november. Dit initiatief, waarvoor Invest-NL en EIF beiden € 150 mln. beschikbaar stellen, is gericht op het ondersteunen van Nederlandse innovatieve start- en scale-ups.

Vergroening van de ekv-portefeuille en SDG's

De beleidsmatige inzet bij de exportkredietverzekering was er ook in 2020 op gericht het aandeel van transacties in de portefeuille die volgens de in 2020 gevalideerde groenmethodiek als 'groen' geclassificeerd kunnen worden te vergroten. Volgens de groenmethodiek heeft de Staat afgelopen jaar in totaal X groene transacties (ca. X%) in verzekering genomen. Van deze transacties kwalificeren X als 'donkergroen', X als 'middelgroen' en X als 'lichtgroen'. In vergelijking met 2019 betekent dit een toename van X 'donkergroene' transacties, X 'middelgroene' transacties en X 'lichtgroene' transacties. Deze stijging van groene transacties ten opzichte van 2019 kan (deels) verklaard worden door de verschillende beleidsinitiatieven die in 2019 (en eerder) zijn genomen. Zo zijn X transacties terug te leiden naar beleidsmaatregel Y. Het aantal groene transacties dat door de Staat jaarlijks in verzekering wordt genomen wordt sinds 2019 als kengetal in het jaarverslag opgenomen.

Op verzoek van de Tweede Kamer (motie van Raan en Diks)[22] is onderzocht wat het effect van de verzekerde portefeuille van 2019 is op de Sustainable Development Goals (SDG's) in de ontvangende landen. De analyse laat zien dat veel van de potentiële positieve effecten verondersteld worden op SDG 8 (Waardig werk en economische groei), 9 (Industrie, innovatie en infrastructuur), 11 (Duurzame steden en gemeenschappen) en 7 (Betaalbare en duurzame energie). Aan de andere kant worden SDG 12 (Verantwoorde consumptie en productie), 3 (Goede gezondheid en welzijn) en 13 (Klimaatactie) gekenmerkt door potentiële negatieve impact. Dit onderstreept het belang van het mvo-beleid wat door de ekv gevoerd wordt om de negatieve effecten op mens, milieu en dier zo veel mogelijk te voorkomen. Het is niet uitvoerbaar om voor uitzonderlijke ekv-transacties te rapporteren op de verschillende SDGs.

Green bonds voor de groei van een groene kapitaalmarkt

Het doel van de groene obligatie uitgifte is om de groei van de groene kapitaalmarkt te bevorderen. In 2020 is hierover de eerste rapportage gepubliceerd[23], waarbij over de allocatie en impact van de groene obligatie is gerapporteerd richting investeerders en andere belanghebbenden. Via een externe verificatie door Sustainalytics is hierbij bevestigd dat de groene obligatie in lijn is met de Climate Bond Standards van het Climate Bonds Initiative en heeft de Auditdienst Rijk een controleverklaring afgegeven ten aanzien van de allocatie. Eén van de voorwaarden die wordt gesteld aan het uitgeven van een groene obligatie is dat achteraf verantwoording wordt afgelegd aan de investeerders over de groene projecten die gekoppeld zijn aan de obligatie en wat de milieuimpact van deze projecten is geweest (ten

[22] Kamerstukken II, 2017-2018, 26485, nr. 263
[23] Kamerstukken II, 2019-2020, 35300-IX nr. 19

2047620 04035

aanzien van C02-reductie, klimaatrisicobeheersing etc.). Het gaat om investeringen en projecten op het terrein van duurzame energie (SDE-regeling), energie-efficiëntie (STEP-regeling), duurzaam vervoer (uitgaven en investeringen in spoorinfrastructuur) en klimaatadaptatie (Deltafonds).

2047620 04035

3.2 Samenvatting Nationale Schuld

De EMU-schuld (overheidsschuld) is de uitstaande schuld van de hele collectieve sector en is eind 2020 uitgekomen op € PM mld. De staatsschuld is onderdeel van de EMU-schuld en betreft de schuld van de Rijksoverheid. Dit is de schuld die door het Agentschap wordt gefinancierd. De staatsschuld bedroeg ultimo 2020 € 359,4 mld., dat is € 39,1 mld. hoger dan geraamd in de begroting. De belangrijkste oorzaak van deze stijging is de toegenomen financieringsbehoefte als gevolg van de coronacrisis.

Tabel 2 Kerncijfers ontwerpbegroting en realisaties 2020 (bedragen x € 1 mld.)[1]

	Realisatie	Vastgestelde begroting	Verschil
Stand schuld (ultimo 2020)			
EMU-schuld	PM	397,3	PM
Staatsschuld	359,4	320,3	39,1
Interne schuldverhouding	16,1	5,8	10,3
Rentelasten relevant voor het EMU-saldo			
Rentelasten vaste en vlottende schuld (art. 11)	4,8	4,8	0,0
Rentelasten interne schuldverhouding (art. 12)	– 0,1	– 0,1	0,0
Totaal	**4,7**	**4,7**	**0,0**
Niet relevant voor het EMU-saldo			
Rentelasten derivaten	– 1,0	– 1,1	0,1
Voortijdige beëindiging derivaten	– 3,5	-	– 3,5
Totaal	**– 4,5**	**– 1,1**	**– 3,5**

1 Als gevolg van afrondingen kan de som der delen afwijken van het totaal.

De Staat heeft ook een schuldverhouding met de publieke instellingen die deelnemen aan het schatkistbankieren. De volgende groepen doen mee aan schatkistbankieren: ministeries, de sociale fondsen, agentschappen, RWT's, decentrale overheden en een aantal derden (veelal instellingen met een publieke taak of instellingen die publieke middelen beheren). Deelnemers hebben vorderingen (via rekening-couranttegoeden en deposito's) en schulden bij de Staat (via leningen en roodstand op de rekening-courant). Het saldo van de vorderingen en schulden wordt de interne schuldverhouding genoemd. De interne schuldverhouding is ultimo 2020 € 16,1 mld. positief. Dit houdt in dat de Staat per saldo een schuld heeft aan de deelnemers van het schatkistbankieren. In 2020 is de interne schuldverhouding met € 7,0 mld. toegenomen (€ 10,3 mld. meer dan begroot). Dit wordt veroorzaakt door de toename in de rekening-courantstanden van de deelnemers.

De rentebaten op derivaten zijn met € 0,1 mld. gedaald ten opzichte van de begroting (negatieve rentelasten van – € 1,0 mld. in plaats van – € 1,1 mld.). Deze daling is veroorzaakt doordat in 2020 rentederivaten voortijdig zijn beëindigd. In 2020 zijn rentederivaten voortijdig beëindigd wat een éénmalige ontvangst van € 3,5 mld. heeft opgeleverd. Bij de voortijdige beëindiging van rentederivaten wordt de netto contante waarde van de toekomstige rentestromen in één keer ontvangen. Als gevolg hiervan dalen de verwachte rentebaten op derivaten in latere jaren. De voortijdige beëindigingen van rentederivaten hebben plaatsgevonden om de gemiddelde

2047620 04035

looptijd van de schuldportefeuille te verhogen en om het gemiddelde renterisicobedrag (RRB) de komende jaren onder de 30% te houden, hetgeen beide in lijn is met het beleidskader 2020-2025.

Financieringsbehoefte

Tabel 3 Opbouw en dekking van de financieringsbehoefte van het Rijk in 2020, inclusief de geldmarkt (bedragen x € 1 mld.)

	Realisatie[1]
Financieringsbehoefte	
Aflossingen kapitaalmarkt in 2020	29,9
Geldmarkt ultimo 2019 incl. uitzettingen	14,3
Mutatie onderpand in contanten 2020	3,4
Kassaldo Rijk 2020 (+ is kastekort)	36,7
Totaal	**84,2**
Dekking	
Kapitaalmarktuitgifte 2020 (op kasbasis[2])	43,5
Geldmarkt ultimo 2020 incl. uitzettingen	40,7
Totaal	**84,2**

1 Als gevolg van afrondingen kan de som der delen afwijken van het totaal.
2 De kapitaalmarktuitgifte is in deze tabel weergegeven op kasbasis. De nominale waarde van de uitgifte op de kapitaalmarkt was € 41,2 mld. Daarnaast is bij de uitgifte van de leningen € 2,3 mld. aan agio ontvangen. Agio is het bedrag dat een belegger boven de nominale waarde op een lening stort wanneer de prijs van de aangeboden obligatie hoger was dan de nominale waarde. In de verantwoordingsstaten wordt het agio gedurende de looptijd van de lening als rentebaten evenredig toegerekend aan de netto rentelasten van de lening (op transactiebasis). In de tabel budgettaire gevolgen van beleid wordt het agio meegenomen in de netto rentelasten vaste schuld die eveneens op transactiebasis worden weergegeven.

De financieringsbehoefte bedroeg in 2020 € 84,2 mld. en bestond deels uit herfinancieringen van leningen die afgelost moesten worden en deels uit extra financiering als gevolg van het opgelopen begrotingstekort. Leningen op de geldmarkt lopen per definitie korter dan een jaar en worden dus allemaal afgelost binnen het jaar. De financieringsbehoefte hangt ook af van de verandering in het onderpand in contanten in 2020. Onderpand betreft kasgeld dat banken bij de Staat plaatsen wanneer rentederivaten een positieve marktwaarde hebben voor de Staat. Hiermee wordt het kredietrisico, het risico dat de tegenpartij niet meer aan zijn verplichtingen kan voldoen, ondervangen. De omvang van het onderpand is afhankelijk van de marktwaarde van de swapcontracten. Het onderpand in contanten is in 2020 met € 3,4 mld. afgenomen, met name doordat rentederivaten voortijdig zijn beëindigd. Een afname van het onderpand vanwege beëindigingen van renteswaps heeft geen effect op de financieringsbehoefte omdat het kassaldo met hetzelfde bedrag verbetert als het onderpand afneemt. Het kassaldo van het Rijk was negatief en droeg met een tekort van € 36,7 mld. het meest bij aan de verhoging van de financieringsbehoefte. Het negatieve kassaldo wordt veroorzaakt door de coronacrisis. In bovenstaande tabel is te zien dat de financieringsbehoefte is gedekt met de uitgifte van nieuwe langlopende leningen op de kapitaalmarkt en nieuwe kortlopende leningen op de geldmarkt.

2047620 04035

3.3 Realisatie beleidsdoorlichtingen

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de gerealiseerde beleidsdoorlichtingen van de afgelopen 6 jaar. Voor de realisatie van andere onderzoeken, zie bijlage 2 'Afgerond evaluatie- en overig onderzoek'.

Tabel 4 Realisatie beleidsdoorlichtingen

Art.	Naam artikel	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Geheel artikel?
1	Belastingen								
	Dienstverlening		X link				X link		nee
	Toeslagen			X link					nee
	Toezicht en opsporing en massale processen				X link				nee
2	Financiële markten				X link				ja
3	Financieringsactiviteiten publiek-private sector			X link			X link		ja
4	Internationale financiële betrekkingen			X link					ja
5	Exportkredietverzekeringen, -garanties en investeringsverzekeringen	X link		x link					nee
6	BTW-compensatiefonds			X link					ja
9	Douane							X link	ja
11	Financiering staatsschuld		X link			X link			ja
12	Kasbeheer	X link				X link			ja
n.v.t.	Begrotingsbeleid			X link			X link		n.v.t.

3.4 Overzicht risicoregelingen

Tabel 5 Overzicht verstrekte garanties (bedragen x € 1.000)

Nr.	Artikel		Omschrijving	Uitstaande Garanties 2019	Verleend 2020	Vervallen 2020	Uitstaande garanties 2020	Garantieplafond	Totaal plafond
1	1	Belastingen	Garantie procesrisico's	330	460	460	330	460	0
2	2	Financiële markten	Garantie Stichting Waarborgfonds Motorverkeer	175	0	0	175	0	175
3	2	Financiële markten	NBM	2.500	0	0	2.500	0	2.500
4	2	Financiële markten	Terrorismeschades (NHT)	50.000	0	0	50.000	0	50.000
5	2	Financiële markten	WAKO (kernongevallen)	9.768.901	0	0	9.768.901	0	9.768.901
6	2	Financiële markten	Waarborgfonds motorverkeer	2.500	0	0	2.500	0	2.500
7	2	Financiële markten	DGS BES-eilanden	66.762	0	0	66.762	0	66.762
8	2	Financiële markten	Single Resolution Fund	4.163.500	0	0	4.163.500	0	4.163.500
9	3	Financierings-activiteiten publiek-private sector	Garantie en vrijwaring inzake verkoop en financiering van staatsdeelnemingen	309.165	2.160.000	300.000	2.169.165	0	2.469.165
10	3	Financierings-activiteiten publiek-private sector	Financieringsmaatschappij voor ontwikkelingslanden (FMO)	5.507.000	0	0	5.507.000	0	5.507.000

2047620 04035

Nr.	Artikel		Omschrijving	Uitstaande Garanties 2019	Verleend 2020	Vervallen 2020	Uitstaande garanties 2020	Garantieplafond	Totaal plafond
11	4	Internationale financiële betrekkingen	Kredieten EU-betalingsbalanssteun	2.450.000	1.262.000	0	3.712.000	0	3.712.000
12	4	Internationale financiële betrekkingen	Multilateral Investment Guarantee Agency (MIGA)	29.824	0	2.520	27.304	0	27.304
13	4	Internationale financiële betrekkingen	EIB - kredietverlening in ACP en OCT	58.464	0	0	58.464	0	58.464
14	4	Internationale financiële betrekkingen	EIB - pan Europees Garantiefonds	0	1.301.381	0	1.301.381	0	1.301.381
15	4	Internationale financiële betrekkingen	European Stability Mechanism (ESM)	35.429.900	0	6.200	35.423.700	0	35.423.700
16	4	Internationale financiële betrekkingen	Wereldbank	5.387.429	0	455.282	4.932.147	0	4.932.147
17	4	Internationale financiële betrekkingen	European Bank for Reconstruction and Development (EBRD)	589.100	0	0	589.100	0	589.100
18	4	Internationale financiële betrekkingen	European Financial Stability Facility (EFSF)	34.154.159	0	0	34.154.159	0	34.154.159
19	4	Internationale financiële betrekkingen	European Investment Bank (EIB)	9.895.547	1.900.425	0	11.795.972	0	11.795.972
20	4	Internationale financiële betrekkingen	European Financial Stabilisation Mechnism (EFSM)	2.940.000	0	168.418	2.771.582	0	2.771.582
21	4	Internationale financiële betrekkingen	Asian Infrastructure Investment Bank (AIIB)	734.378	0	62.061	672.317	0	672.317
22	4	Internationale financiële betrekkingen	DNB - deelneming in kapitaal IMF	43.832.909	0	680.531	43.152.378	0	43.152.378
23	4	Internationale financiële betrekkingen	Support to mitigate Unemployment Risks in an Emergency (SURE)	0	6.071.150	0	6.071.150	0	6.071.150
24	4	Internationale financiële betrekkingen	Next Generation EU (NGEU)	0	27.401.109	0	27.401.109	0	27.401.109
25	5	Exportkredietverzekeringen, -garanties en investeringsverzekeringen	Exportkredietverzekering	16.402.594	6.000.000	6.000.000	16.402.594	10.000.000	0
26	5	Exportkredietverzekeringen, -garanties en investeringsverzekeringen	Herverzekering leverancierskredieten	0	12.000.000	0	12.000.000	0	12.000.000
	Totaal			**171.775.137**	**58.096.525**	**7.675.472**	**222.196.190**	**10.000.460**	**206.093.266**

Tabellen zijn op basis van standen Voorlopige Rekening. Volgende update volgt na slotwetloket (in de week van 22 feb)

2047620 04035

Tabel 6 Overzicht uitgaven en ontvangsten garanties (bedragen x € 1.000)

Nr.	Artikel		Omschrijving	Uitgaven 2019	Ontvangsten 2019	saldo 2019	Uitgaven 2020	Inkomsten 2020	Saldo 2020
1	1	Belastingen	Garantie procesrisico's	156	0	– 156	203	0	– 203
2	2	Financiële markten	Garantie Stichting Waarborgfonds Motorverkeer	0	0	0	0	0	0
3	2	Financiële markten	NBM	0	0	0	0	0	0
4	2	Financiële markten	Terrorismeschades (NHT)	0	875	875	0	625	625
5	2	Financiële markten	WAKO (kernongevallen)	0	516	516	0	614	614
6	2	Financiële markten	Waarborgfonds motorverkeer	0	0	0	0	0	0
7	2	Financiële markten	DGS BES-eilanden	0	0	0	0	0	0
8	2	Financiële markten	Single Resolution Fund	0	0	0	0	0	0
9	3	Financierings-activiteiten publiek-private sector	Garantie en vrijwaring inzake verkoop en financiering van staatsdeelnemingen	0	4.800	4.800	0	9.156	9.156
10	3	Financierings-activiteiten publiek-private sector	Financieringsmaatschappij voor ontwikkelingslanden (FMO)	0	0	0	0	0	0
11	4	Internationale financiële betrekkingen	Kredieten EU-betalingsbalanssteun	0	0	0	0	0	0
12	4	Internationale financiële betrekkingen	Multilateral Investment Guarantee Agency (MIGA)	0	0	0	0	0	0
13	4	Internationale financiële betrekkingen	EIB - kredietverlening in ACP en OCT	0	0	0	0	0	0
14	4	Internationale financiële betrekkingen	EIB - pan Europees Garantiefonds	0	0	0	0	0	0
15	4	Internationale financiële betrekkingen	European Stability Mechanism (ESM)	0	0	0	0	0	0
16	4	Internationale financiële betrekkingen	Wereldbank	0	0	0	0	0	0
17	4	Internationale financiële betrekkingen	European Bank for Reconstruction and Development (EBRD)	0	0	0	0	0	0
18	4	Internationale financiële betrekkingen	European Financial Stability Facility (EFSF)	0	0	0	0	0	0
19	4	Internationale financiële betrekkingen	European Investment Bank (EIB)	0	0	0	0	0	0

Nr.	Artikel	Omschrijving	Uitgaven 2019	Ontvangsten 2019	saldo 2019	Uitgaven 2020	Inkomsten 2020	Saldo 2020
4.20	Internationale financiële betrekkingen	European Financial Stabilisation Mechnism (EFSM)	0	0	0	0	0	0
4.21	Internationale financiële betrekkingen	Asian Infrastructure Investment Bank (AIIB)	0	0	0	0	0	0
4.22	Internationale financiële betrekkingen	DNB - deelneming in kapitaal IMF	0	0	0	0	0	0
4.23	Internationale financiële betrekkingen	Support to mitigate Unemployment Risks in an Emergency (SURE)	0	0	0	0	0	0
4.24	Internationale financiële betrekkingen	Next Generation EU (NGEU)	0	0	0	0	0	0
5.25	Exportkredietverzekeringen, -garanties en investeringsverzekeringen	Exportkredietverzekering	184.726	217.575	32.849	127.900	105.000	– 22.900
5.26	Exportkredietverzekeringen, -garanties en investeringsverzekeringen	Herverzekering leverancierskredieten	0	0	0	150.000	210.000	60.000
	Totaal		**184.882**	**223.766**	**38.884**	**278.103**	**325.395**	**47.292**

Toelichting per risicoregeling

De gedurende dit jaar verleende en vervallen bedragen aan garanties groter dan € 1 mln. worden toegelicht, alsmede de uitgaven en ontvangsten groter dan € 1 mln. die dit jaar binnen de garantieregelingen hebben plaatsgevonden. Garantieregelingen onder de algemene faciliteit voor het schatkistbankieren op de begroting Nationale Schuld (beleidsartikel 11 & 12) worden niet opgenomen in het overzicht risicoregelingen. Voor een algemene toelichting op de risicoregelingen, zie in de begroting het overzicht risicoregelingen.

9. Garantie en vrijwaring inzake verkoop en financiering van staatsdeelnemingen

Verleende en vervallen garanties

Naast de lening verstrekt de Nederlandse staat een garantie. Een groep van internationale banken verstrekt liquiditeit aan KLM tot € 2,4 mld. in de vorm van een revolving credit facility (RCF) waarbij KLM de liquiditeit kan aantrekken wanneer nodig en dient terug te storten wanneer deze overvloedig is. De Nederlandse staat garandeert maximaal 90% van de totale omvang van deze faciliteit (€ 2,16 mld.).

In 2010 heeft de Staat een garantie van € 300 mln. voor 10 jaar afgegeven aan TenneT. Als vergoeding voor deze garantie heeft TenneT in totaal € 48 mln. aan premies betaald. De Staat heeft deze premies in een begrotingsreserve gestort ter dekking van eventuele schade. De garantie is in 2020 komen te vervallen zonder dat er een claim heeft plaatsgevonden. Het opgebouwde bedrag van € 48 mln. uit de reserve en de daaraan gekoppelde verplichting van € 300 mln. zijn daarom vrijgevallen.

2047620 04035

Ontvangsten, uitgaven en verloop risicovoorzieining

TenneT heeft in 2020 haar laatste premie betaald (€ 3,2 mln.) als vergoeding voor de versterkte garantie.

11. Kredieten EU-betalingsbalanssteun

Verleende en vervallen garanties

De garantie kredieten EU-betalingsbalanssteun is verhoogd met € 1,262 mld. De reeds gerapporteerde Nederlandse garantie is op basis van de potentiële hoofdsom van de Unieschuld aangevuld met een garantie voor de renteverplichtingen op deze Unieschuld. Hiernaast is het Nederlandse aandeel in de garantie aangepast. Door het vertrek van het Verenigd Koninkrijk (VK) uit de EU is dit aandeel gewijzigd (momenteel 5,8%). Het VK staat echter via het Terugtrekkingsakkoord nog garant voor de huidige uitstaande leningen, waardoor het Nederlandse aandeel daarin bepaald blijft door het aandeel van het Nederlandse bruto nationaal inkomen (bni) in het bni van de gehele EU plus het VK (momenteel 4,9%).

12. Multilateral Investment Garantee Agency (MIGA)

Verleende en vervallen garanties

De garantie aan MIGA is met € 2,5 mln. naar beneden bijgesteld. De garantie is bijgesteld aan de hand van de laatste wisselkoers.

14. EIB - pan-Europees garantiefonds

Verleende en vervallen garanties

Nederland heeft een garantie ter hoogte van € 1,3 mld. afgegeven aan het pan-Europees garantiefonds. In 2020 is als reactie op de coronacrisis het pan-Europees garantiefonds Covid-19 tot stand gekomen beheerd door de EIB-groep. Het fonds heeft als doel de economische gevolgen van corona in de reële economie op te vangen door het verstrekken van liquiditeit aan bedrijven in Europa[24]. Zie hiervoor ook de bijlage: Ovezicht coronasteun-maatregelen.

15. European Stability Mechanism (ESM)

Verleende en vervallen garanties

De garantieverplichting aan het ESM is in 2020 met € 6,2 mln. gedaald vanwege het verlopen van de kortingsperiode van Malta. Nu de kortings-periode van Malta verstreken is, heeft zij haar garantstelling aan het ESM opgehoogd. Omdat het totale bedrag aan garantiekapitaal voor het ESM vaststaat, betekent dit dat de garantstelling van andere lidstaten aan het ESM lager uitvalt.

16. Wereldbank

Verleende en vervallen garanties

[24] kamerbrief «oprichting pan-Europees garantiefonds (EGF) Europese Investeringsbank» 2020 – 0000108465

2047620 04035

De garantieverplichtingen aan de Wereldbank zijn met € 455,3 mln. naar beneden bijgesteld. De uitstaande garantieverplichtingen aan de IFC- en IBRD-onderdelen van de Wereldbank worden bijgesteld aan de hand van de meest recente wisselkoersramingen van het CPB.

19. European Investment Bank (EIB)

Verleende en vervallen garanties

De garantie van Nederland aan het EIB is verhoogd met € 1,9 mld. Het verlies van het aandeel van het Verenigd Koninkrijk in het ingelegde kapitaal wordt volledig aangevuld via een omzetting van de bestaande reserves van de European Investment Bank (EIB), het kapitaal waarvoor het Verenigd Koninkrijk garant stond wordt aangevuld via een hogere garantstelling door de overige 27 EU-lidstaten[25].

20. European Financial Stabilisation Mechanism (EFSM)

Verleende en vervallen garanties

De garantie aan het EFSM is neerwaarts bijgesteld met € 168 mln. De garantie wordt voortaan gebaseerd op aflossingsverplichtingen op de momenteel voor het EFSM uitstaande Unieschuld (die is gebruikt voor het verstrekken van leningen aan Portugal en Ierland) in plaats van op basis van het ooit overeengekomen maximum van dit instrument omdat verdere inzet van het EFSM onwaarschijnlijk is. Daarnaast zijn de renteverplichtingen toegevoegd.

21. Asian Infrastructure Investment Bank (AIIB)

Verleende en vervallen garanties

De uitstaande garantieverplichting aan de Asian Infrastructure Investment Bank (AIIB) is met € 62 mln. neerwaarts bijgesteld aan de hand van de meest recente wisselkoersramingen van de euro ten opzichte van de dollar van het CPB.

22. DNB – deelneming in kapitaal Internationaal Monetair Fonds (IMF)

Verleende en vervallen garanties

De uitstaande garantieverplichtingen aan DNB inzake IMF is met € 680,5 mln. aangepast aan de hand van de wisselkoersstand van de euro ten opzichte van de Special Drawings Rights (SDR) van het IMF en door en ophoging van het PRGT met 500 mln. SDR.

23. Support to mitigate Unemployment Risks in an Emergency (SURE)

Verleende en vervallen garanties

[25] Kamerstukken II 2017-2018, 21 501-07, nr. 1541

2047620 04035

Nederland heeft een garantie van € 6,1 mld. aan de Europese Commissie voor het SURE instrument verleend met als doel om lidstaten financiële assistentie te bieden met betrekking tot uitgaven als gevolg van de coronacrisis die direct gerelateerd zijn aan arbeidsmarktmaatregelen en relevante gezondheidszorg. Dit is inclusief de renteverplichtingen. Zie hiervoor ook de bijlage: Ovezicht coronasteunmaatregelen.

24. Next Generation EU (NGEU)

Verleende en vervallen garanties

Nederland heeft een garantie van € 27,4 mld. aan de Europese Commissie verleend voor het leningendeel van het NGEU. Het NGEU is ingesteld in reactie op de coronacrisis en bedoeld om het herstel van de gevolgen ervan te ondersteunen. De garantie is gebaseerd op een raming van de uitstaande schuld en de renteverplichtingen in de komende jaren. Zodra het instrument is ingezet zal deze raming aan de werkelijke schuldduitgifte door de Unie worden aangepast. Zie hiervoor ook de bijlage: Ovezicht coronasteunmaatregelen.

25. Exportkredietverzekering (ekv)

Verleende en vervallen garanties

In 2020 is voor € p.m. mld. aan nieuwe verplichtingen aangegaan en is er voor € p.m. mld. aan verplichtingen vervallen. Het uitstaande obligo van de ekv bedraagt in totaal € p.m. mld. Met de ekv biedt de Staat additioneel aan de markt exporteurs de mogelijkheid om betalingsrisico's verbonden aan het handels- en dienstenverkeer met het buitenland te verzekeren. Het productassortiment van de ekv-faciliteit omvat momenteel onder andere de kapitaalgoederenverzekering, de financieringsverzekering, de koersrisicoverzekering, de exportkredietverzekering en de verzekering van garanties.

Ontvangsten, uitgaven en verloop risicovoorziening

Voor de ekv is een begrotingsreserve ingericht. Ultimo 2020 bedroeg deze voorziening € p.m. mln. Voor de totale ekv-faciliteit is de risicovoorziening ekv opgericht ter dekking van verwachte en onverwachte schades.

26. Herverzekering leverancierskredieten

Verleende en vervallen garanties

In 2020 is de Staat een herverzekering voor leverancierskredieten aangegaan met een plafond van € 12 mld. Het betreft een coronamaatregel waarbij de Staat voorkomt dat de kortlopende kredietverlening in de private verzekeringssector stilvalt. Zie hiervoor ook de bijlage: Ovezicht coronasteunmaatregelen.

2047620 04035

Bijlage: Overzicht Coronasteunmaatregelen

Cijfers in onderstaande tabel moeten nog bijgewerkt worden.

Het jaar 2020 is voor een belangrijk deel getekend door de coronacrisis. Het kabinet heeft diverse (nood)maatregelen genomen om de crisis het hoofd te bieden. Deze paragraaf geeft een overzicht van de maatregelen die op de begroting van het ministerie van Financiën zijn genomen. Een uitgebreid overzicht is te vinden op https://www.rijksfinancien.nl/corona-visual. Onderstaande bedragen zijn gerealiseerde bedragen in 2020, tenzij in de toelichting anders aangegeven.

Tabel 7 Overzicht coronasteunmaatregelen (x € 1 mln.)

Maatregel	Verplichtingen 2020	Uitgaven 2020	Ontvangsten 2020	Relevante Kamerstukken
Belasting- en invorderingsrente 1.0	– 18	– 18	– 106	Kamerstukken II 2019-2020, 35 412, nr. 1
Herverzekering leverancierskredieten	12.080	1.030	390	Kamerstukken II 2019-2020, 35 433, nr. 1
Belasting- en invorderingsrente 2.0	– 4	– 4	– 70	Kamerstukken II 2019-2020, 35 466, nr. 1
SURE	6.071			Kamerstukken II 2019-2020, 35 466, nr. 1
Garantie aan DNB inzake IMF	620			Kamerstukken II 2019-2020, 35 492, nr. 1
Garantie EIB	1.301	260		Kamerstukken II 2019-2020, 35 492, nr. 1 en nr. 2
Steunmaatregelen KLM	3.160	1.000	22	Kamerstukken II 2019-2020, 35 505, nr. 1
Europees herstelinstrument (NGEU)	27.401			Kamerstukken II 2019-2020, 21 501 20, nr. 1575
Belasting- en invorderingsrente 3.0	– 3	– 3	– 23	Kamerstukken II 2019-2020, 35 540, nr. 1
Boetes en schikkingen en opbrengsten kosten vervolging 1.0			– 59	Kamerstukken II 2019-2020, 35 412, nr. 1
Boetes en schikkingen en opbrengsten kosten vervolging 2.0			– 158	Kamerstukken II 2019-2020, 35 466, nr. 1
Steunmaatregelen voor gemeenten 1.0			– 519	Kamerstukken II 2019-2020, 35 485, nr. 1
Steunmaatregelen voor gemeenten 2.0			– 303	Kamerstukken II 2019-2020, 35 540, nr. 1

Verplichtingen, uitgaven en ontvangsten

Belasting- en invorderingsrente 1.0
Het eerste noodpakket economie en banen betrof onder andere een verlaging van de belasting- en invorderingsrente naar 0,01 procent. Dit resulteerde enerzijds in lagere uitgaven (- € 18 mln.), maar vooral in fors lagere ontvangsten (- € 106 mln.). Deze maatregel was tijdelijk voor een periode van 3 maanden, maar werkt meerjarig door in de ramingen.

Herverzekering leverancierskredieten
De staat heeft in het voorjaar van 2020 besloten over te gaan tot herverzekering van de gehele portefeuilles van verzekeraars van kortlopende leverancierskredieten voor het hele kalenderjaar 2020. Hiermee is voorkomen dat kredietverzekeraars op grote schaal hun limieten hebben verlaagd als gevolg van de coronacrisis, waardoor de onderliggende handelsstromen tot stilstand komen. In 2020 zijn veel van de verwachte schadeclaims en faillissementen onder de regeling uitgebleven, wat deels

2047620 04035

te verklaren is door de overheidssteunmaatregelen en het gebruik van opgebouwde buffers door bedrijven. De voorspelde schadegolf wordt nu in 2021 verwacht.

Belasting- en invorderingsrente 2.0
Het tweede noodpakket economie en banen betrof een verlenging van het eerste noodpakket tot 1 oktober 2020. Dit resulteerde in een verdere neerwaartse bijstelling van de raming van de belasting- en invorderingsrente. De maatregelen zijn tijdelijk van aard, maar werken meerjarig door in de ramingen.

SURE
In de Eurogroep van 9 april 2020 is overeengekomen SURE (*Support to mitigate Unemployment Risks in an Emergency*) op te richten. Dit is een Europees instrument voor tijdelijke steun om het risico op werkloosheid in noodsituaties te beperken naar aanleiding van de corona-uitbraak. SURE biedt lidstaten leningen voor het financieren van hoofdzakelijk werktijdverkortingsregelingen of soortgelijke maatregelen ter bescherming van werknemers en zelfstandigen, en zodoende voor het verminderen van werkloosheid en inkomensverlies, en in aanvulling daarop, voor de financiering van sommige maatregelen op gezondheidsgebied, met name op de werkplek. SURE kan maximaal € 100 mld. aan leningen verstrekken. Nederland staat hiervoor garant middels het Eigenmiddelenbesluit (zie hierboven), en via een bilaterale garantie die aan de Unie zijn versterkt van in totaal € 6 mld., er zijn geen uitgaven geraamd.

Garantie aan DNB inzake IMF
Als gevolg van de coronacrisis ontstond in 2020 acute behoefte aan financieringsmogelijkheden voor opkomende economieën en lage-inkomenslanden. Het IMF voorziet in deze financieringsbehoefte door concessionele leningen te verstrekken aan lage inkomenslanden via het Poverty Reduction and Growth Trust (PRGT). Gezien de omvang en het aantal verzoeken voor noodliquiditeit bovenop de verwachte reguliere programma's, was de omvang van het leningenaccount van het PRGT onvoldoende en is een additonele bijdrage aan Nederland gevraagd in de vorm van een garantie van 500 mln. SDR (Special Drawing Rights, munteenheid IMF), gelijk aan € 620 mln. De Nederlandse bijdrage wordt verstrekt in de vorm van een lening van De Nederlandsche Bank (DNB) namens de Nederlandse staat aan het IMF. De Nederlandse staat garandeert vervolgens de lening van DNB aan IMF, er zijn geen uitgaven geraamd.

Garantie EIB
De European Investment Bank (EIB) heeft in 2020 een pan-Europees garantiefonds (EGF) opgericht om de negatieve economische gevolgen van de coronacrisis op te vangen. Het fonds is een onderdeel van het pakket aan maatregelen dat op 9 april 2020 door de Eurogroep werd afgesproken. Door de oprichting van een garantiefonds met een doelvermogen van € 25 mld., waarvan het Nederlands aandeel € 1.301 mln. bedraagt, kan naar schatting tot maximaal € 200 mld. aan financiering voor het Europese bedrijfsleven worden gemobiliseerd. De investeringen onder het EGF hebben een hoog risicoprofiel waardoor het waarschijnlijk is dat de garantie ingeroepen zal worden. De verwachte nettoverliezen van het EGF worden ingeschat op 20 procent, het Nederlandse aandeel in de verwachte verliezen komt neer op € 260 mln. verdeeld over de looptijd van het fonds. De verliezen zijn, omdat er nog geen raming beschikbaar was, in eerste instantie als uitgaven volledig in 2020 geraamd. Deze hebben zich in 2020 uiteindelijk nog niet

2047620 04035

gemanifesteerd waaop de uitgavenraming met tweede suppletoire begroting 2020 op 0 gezet. Met 1e suppletoire begroting 2021 wordt een nieuwe uitgavenraming opgenomen.

Steunmaatregelen KLM
De Nederlandse staat verstrekt een directe lening aan KLM met een omvang van € 1 mld. De lening is een achtergestelde lening. Dit betekent dat wanneer KLM haar crediteuren niet kan terugbetalen, deze lening (en daarmee de Nederlandse staat) pas als laatste wordt terugbetaald. Daarmee neemt de Nederlandse staat relatief veel risico op zich via deze lening, hetgeen weerspiegeld wordt door de eveneens relatief hoge rente die KLM op deze lening betaalt. Daarnaast garandeert de Nederlandse staat maximaal 90 procent van een kredietfaciliteit van € 2,4 mld., die door een consortium aan banken aan de KLM wordt verstrekt. Dit resulteert in een garantie van € 2,16 mld. Voor deze garantie ontvangt de Nederlandse staat tevens een garantiepremie die gedurende de looptijd in percentage oploopt.

Europees herstelinstrument (NGEU)
Op 21 juli 2020 heeft de Europese Raad overeenstemming bereikt over de belangrijkste kenmerken van het Meerjarig Financieel Kader (MFK) voor de Europese Unie voor de periode 2021-2027, een herstelinstrument in reactie op de COVID-19-crisis (*Next Generation EU*; NGEU) en de financiering daarvan via een nieuw Eigenmiddelenbesluit (EMB). Hoewel deze politieke afspraken nog door de Raad van de Europese Unie en het Europees Parlement uitgewerkt moeten worden in de relevante Europese verordeningen en besluiten, en het EMB nog door alle lidstaten moet worden goedgekeurd, zijn de contouren van de afspraken voldoende duidelijk om deze budgettair te verwerken. Het belangrijkste onderdeel van NGEU is de *Recovery and Resilience Facility* (RRF), met € 312,5 mld. aan subsidies en € 360 mld. aan leningen, waaruit lidstaten onder voorwaarden steun kunnen aanvragen voor hervormings- en investeringsprojecten. De gevolgen voor de verwachte Nederlandse afdrachten aan de Europese begroting worden toegelicht op de begroting van het ministerie van Buitenlandse Zaken. Voor het deel van de RRF dat gebruikt kan worden voor het verstrekken van leningen aan lidstaten is een garantieverplichting opgenomen op de begroting van het ministerie van Financiën ter hoogte van € 27,4 mld. Er worden geen uitgaven geraamd voor de Financiënbegroting.

Belasting- en invorderingsrente 3.0 (Steun- en herstelpaket)
Onderdeel van het op 28 augustus aangekondigde Steun- en herstelpakket betreft het (grotendeels) verlengen van de verlaagde rentetarieven bij de belasting- en invorderingsrente. De invorderingsrente blijft hiermee t/m 31 december 2021 0,01%. De belastingrente gaat per 1 oktober 2020 t/m 31 december 2021 voor alle belastingmiddelen terug naar 4%. Voor de vennootschapsbelasting is dit lager dan het oorspronkelijke tarief van 8%.

Boetes en schikkingen en opbrengsten kosten vervolging 1.0 (Noodpakket economie en banen 1.0)
De verzuimboetes en de doorberekende kosten van de invorderingsmaatregelen werden opgeschort, wat leidde tot minder ontvangsten (- € 59 mln.). Deze maatregel was tijdelijk voor een periode van 3 maanden, maar werkt meerjarig door in de ramingen.

Boetes en schikkingen en opbrengsten kosten vervolging 2.0

2047620 04035

Het tweede noodpakket economie en banen betrof een verlenging van het eerste noodpakket tot 1 oktober 2020. Dit resulteerde in een verdere neerwaartse bijstelling van de raming van verzuimboetes en de doorberekende kosten van de invorderingsmaatregelen. De maatregelen zijn tijdelijk van aard, maar werken meerjarig door in de ramingen.

Steunmaatregelen voor gemeenten 1.0
De afdracht aan het Gemeentefonds is met € 519 mln. verhoogd, zoals toegelicht in de Kamerbrief compensatiepakket coronacrisis medeoverheden van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties en de incidentele suppletoire begroting 2020 van datzelfde ministerie.[26] De totale afdracht aan het Gemeentefonds is in mindering gebracht op de belastingontvangsten. Hierdoor leidt de verhoging van de afdracht aan het Gemeentefonds tot een verlaging van de netto-belastingontvangsten met € 519 mln.

Steunmaatregelen voor gemeenten 2.0
De afdracht aan het Gemeentefonds is in 2020 met € 303 mln. verhoogd, zoals toegelicht in de Kamerbrief Steun- en herstelpakket en de incidentele suppletoire begroting 2020 van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties. De totale afdracht aan het Gemeentefonds is in mindering gebracht op de belastingontvangsten. Hierdoor leidt de verhoging van de afdracht aan het Gemeentefonds tot een verlaging van de netto-belastingontvangsten met € 303 mln.

Overig

Naast bovengenoemde noodmaatregelen is het ministerie van Financiën ook indirect betrokken bij de coronacrisis via staatsdeelnemingen, de EU en internationale financiële instellingen. Hieronder volgt een korte schets van de impact van de coronacrisis op deze beleidstereinen, en de rol van het ministerie.

Staatsdeelnemingen
Door de coronacrisis zijn bepaalde deelnemingen onmiddellijk hard geraakt. Zo had de NS in maart en april 2020 te maken met 90 procent minder reizigersvervoer op het spoor, verminderde het aantal vluchten van en naar Schiphol drastisch, net als het aantal vluchten van KLM en werden alle vestigingen van Holland Casino tijdelijk gesloten. De effecten voor de ontvangsten dividenden uit staatsdeelnemingen in 2020 zijn echter beperkt, doordat dit vooral dividenden betreffen over in 2019 gerealiseerde winst. Vooral het advies van de ECB aan financiële instellingen om als gevolg van de coronacrisis in 2020 geen dividend meer uit te keren, heeft geleid tot lagere dividendontvangsten. Zie ook artikel 3 van dit jaarverslag.

Maatregelen EU
Het kabinet hecht sterk aan Europese samenwerking om de corona-uitbraak in te dammen en de menselijke en economische gevolgen zo goed mogelijk op te vangen. Er zijn met steun van Nederland snel na het uitbreken van de crisis afspraken gemaakt om lidstaten de flexibiliteit te bieden om te reageren. Zo is de algemene uitzonderingsclausule van het Stabiliteits- en Groeipact in werking getreden en is er een tijdelijk staatssteunkader voor

[26] Kamerstukken II 2019-2020, 35420 43, II 2019-2020, 35480, nr. 1

2047620 04035

corona vastgesteld. Ook is afgesproken dat lidstaten hun Europese structuur- en investeringsfondsen (ESI-fondsen) zo flexibel en snel mogelijk kunnen inzetten.

Maatregelen Internationale Financiële instellingen (IFI's)
De aanpak van de crisis door de IFI's is tweeledig. In eerste instantie richtten de corona maatregelen van de Wereldbank, Europese Investeringsbank (EIB), Aziatische Infrastructuur Investeringsbank (AIIB) en Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling (EBRD) zich op het snel beschikbaar stellen van financiering voor acute projecten in de gezondheidszorg in landen en het verlenen van liquiditeitssteun aan bedrijven. In tweede instantie richten de IFI's zich op het versterken van economische weerbaarheid en het versnellen van breed sociaal-economisch herstel op de middellange termijn. Zie hiervoor ook onderdeel 4 Beleidsartikelen, paragaaf 4.C.

Overige (fiscale) maatregelen
In verband met de coronacrisis heeft het kabinet uitstel van betaling voor verschillende belastingmiddelen verleend en een aantal specifieke (fiscale) maatregelen genomen om de coronacrisis het hoofd te bieden. Een deel van deze maatregelen loopt door in 2021. Het betreft onder andere de volgende maatregelen:
- Btw-nultarief op mondkapjes
- Btw-vrijstelling voor uitlenen zorgpersoneel
- Fiscale coronareserve
- Verlaging gebruikelijk loon directeuren-groot aandeelhouders bij omzetdaling
- Verhoging vrije ruimte in de werkkostenregeling
- Tijdelijke versoepeling urencriterium

2047620 04035

4. Beleidsartikelen

Artikel 1 Belastingen

A. Algemene doelstelling

Het genereren van inkomsten voor de financiering van overheidsbeleid. Solide, eenvoudige en fraudebestendige fiscale wet- en regelgeving is hiervoor de basis. Doeltreffende en doelmatige uitvoering van deze wet- en regelgeving dragen bij aan de bereidheid van burgers en bedrijven om hun wettelijke verplichtingen ten aanzien van de Belastingdienst na te komen (compliance).

Onder «compliance» verstaat de Belastingdienst dat burgers en bedrijven bereid zijn hun wettelijke fiscale verplichtingen ten aanzien van de Belastingdienst na te komen. De term 'bereidheid' geeft aan dat de Belastingdienst ernaar streeft dat belastingplichtigen uit zichzelf fiscale regels naleven, zonder (dwingende en kostbare) acties van de kant van de Belastingdienst. Als burgers en bedrijven hun wettelijke verplichtingen nakomen, dan komt belastinggeld de staatskas binnen zoals de wetgever beoogt en worden overheidsgelden niet onterecht uitbetaald.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De minister van Financiën is verantwoordelijk en heeft een regisserende rol op het terrein van de fiscaliteit. Daarbij gaat het om:
- het te voeren fiscale beleid;
- het opstellen van fiscale wet- en regelgeving;
- het internationaal behartigen van de Nederlandse fiscale belangen.

De minister van Financiën is verantwoordelijk en heeft een uitvoerende rol op het terrein van:
- de heffing en inning van de premies werknemers- en volksverzekeringen;
- de heffing en inning van de inkomensafhankelijke bijdragen Zorgverzekeringswet;
- de heffing en inning voor derden van een aantal belastingen, heffingen en overige vorderingen;
- de vaststelling en de uitbetaling van toeslagen;
- handhavingstaken op het gebied van de economische ordening en financiële integriteit.

Op grond van de Algemene wet inzake rijksbelastingen (Awr) en de Invorderingswet 1990 voert de Belastingdienst de heffing en inning van de rijksbelastingen uit. Op grond van de Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen (Awir) voert de Belastingdienst/Toeslagen de toeslagregelingen uit voor de ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) en Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). Op grond van de Wet op de bijzondere opsporingsdiensten voert de Fiscale Inlichtingen- en opsporingsdienst (FIOD) de handhavingstaken uit op het gebied van de economische ordening en financiële integriteit.

2047620 04035

De minister bevordert, door inzet van de Belastingdienst, naleving van wet- en regelgeving door passende dienstverlening te leveren, massale processen juist en tijdig uit te voeren, adequaat toezicht uit te oefenen en waar nodig naleving bestuurs- of strafrechtelijk af te dwingen.

C. Beleidsconclusies

Het fiscale pakket dat getroffen is naar aanleiding van de coronacrisis heeft een forse inzet van de Belastingdienst gevraagd. De Belastingdienst heeft sinds de start van de coronacrisis een aantal fiscale maatregelen uitgevoerd om ondernemers en andere belastingplichtigen bij te staan in deze financieel moeilijke tijden. De belangrijkste maatregel is het ruimhartige beleid voor uitstel van belastingbetaling voor ondernemers. Tegelijkertijd heeft corona grote impact gehad op de dienstverlening, toezicht, inning en opsporing.

Compliance
De compliance zoals die tot uiting komt in het tijdig aangifte doen, juist en volledig aangifte doen en het tijdig betalen door burgers en bedrijven is naar het zich laat zien op peil gebleven. De streefwaarde voor tijdige betaling is gerealiseerd. De streefwaarde voor het tijdig aangifte doen is nagenoeg gerealiseerd. Het is niet mogelijk gebleken een actueel nalevingsbeeld te geven bij ondernemingen. Dit houdt verband met het niet kunnen doen van boekenonderzoeken op locatie als gevolg van corona.

Dienstverlening
De dienstverlening richting burgers en bedrijven is door corona onder druk komen te staan, omdat de mogelijkheid voor fysiek klantcontact noodgedwongen afnam. De balies van de Belastingdienst zijn gesloten en slechts bij noodzakelijk contact beschikbaar. Een belangrijk deel van het fysieke contact kon vervangen worden door telefonische hulp en de inzet van maatschappelijke organisaties. Er konden minder mensen dan in voorafgaande jaren worden geholpen bij de aangifte inkomensheffing 2020. Deze burgers zijn goed geïnformeerd en daar waar hulp op afstand niet mogelijk was, hebben we in afstemming met de burger gezocht naar een alternatief. De bezwaarbehandeling is ten opzichte van 2019 sterk verbeterd. Tegelijkertijd werd het horen van de burger bij bezwaar bemoeilijkt vanwege de coronamaatregelen. De streefwaarde voor het tijdig afhandelen van bezwaarschriften is niet gehaald. Daar staat tegenover dat de gemiddelde bereikbaarheid van de Belastingtelefoon in 2020 is toegenomen van 84% naar 88% (norm is 90%). De gemeten klanttevredenheid voldeed aan de in de begroting gestelde normen.

In 2020 is de beleidsdoorlichting afgerond naar de dienstverlening door de Belastingdienst[27]. De conclusie van de beleidsdoorlichting is dat de realisatie van de compliance-indicatoren in de onderzoeksperiode (2015-2019) op een stabiel hoog niveau ligt. Dit laat echter onverlet dat de dienstverlening op onderdelen niet blijkt te functioneren zoals beoogd, zo is de dienstverlening te weinig ingericht vanuit het perspectief van burgers en bedrijven en blijven bijvoorbeeld digitale voorzieningen achter bij wensen en verwachtingen van burgers en bedrijven. De aanbevelingen uit de beleidsdoorlichting worden samen met de aanbevelingen uit het EY-rapport naar de fundamentele transformatie van de dienstverlening in 2021 uitgewerkt in een plan van aanpak tot verbetering van de dienstverlening.

[27] De dienstverlening door Toeslagen en Douane maakt geen onderdeel uit van deze doorlichting.

2047620 04035

Toezicht
In het toezicht is een dalende trend zichtbaar in de aantallen onderhanden/afgeronde boekenonderzoeken en aantallen geregelde aangiften/aanslagen. Corona heeft gezorgd voor vertraging bij de behandeling van de boekenonderzoeken bij MKB en Grote Ondermingen.

Inning
De streefwaarden voor de inning zijn niet gerealiseerd. Dit is het gevolg van het coronabeleid om ruimhartig uitstel van betaling te verlenen. Doordat dwanginvordering in belangrijke mate stil ligt, loopt ook de schuldomvang bij klanten verder op, mogelijk leidend tot problematische schuldenlast. Dit zal naar verwachting op termijn tot meer oninbare vorderingen leiden.

Opsporing
Voor de opsporing geldt dat het werk van de FIOD ondanks de corona beperkingen goed doorgang kon vinden. Reeds in een vroeg stadium heeft FIOD contact gezocht heeft met het Functioneel Parket (FP) van het Openbaar Ministerie (OM). In overleg zijn werkprotocollen aangepast en ook is besproken op welke wijze werkzaamheden zoveel mogelijk door zouden kunnen lopen.

Toeslagen
In de begroting 2020 is vermeld dat, afhankelijk van de volledigheid en kwaliteit van gegevensleveringen van kinderopvangorganisaties, wordt beoogd de maandelijkse levering over het gebruik en de kosten van kinderopvang uit te breiden. Ongeveer 85% van de kinderopvangorganisaties is inmiddels gestart met het maandelijks leveren van opvanggegevens. De inwerkingtreding van de regelgeving die het maandelijks leveren van opvanggegevens verplicht maakt, is vertraagd. Het gevolg hiervan is dat de bepaling betreffende de maandelijkse gegevenslevering door kinderopvangorganisaties pas in de loop van 2021 in werking kan treden. Hierover is de Tweede Kamer op 4 december 2020 geïnformeerd in de vierde voortgangsrapportage kinderopvangtoeslag[28].

Compliance

Compliance wordt afgemeten aan de mate waarin burgers en bedrijven zich tijdig registreren, tijdig, juist en volledig aangifte doen en tijdig betalen.

Tabel 8 Realisatie prestatie-indicatoren Compliance (meetbare gegevens)

Per jaar[1]	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020
Bedrijven						
Percentage aangiften omzetbelasting tijdig ontvangen	94,9%	95,3%	95,6%	95,6%	>95%	95%
Percentage aangiften loonheffingen tijdig ontvangen	99,2%	99,3%	99,1%	99,1%	>99%	99%
Juist en volledig doen van aangifte: structureel terugdringen van het nalevingstekort MKB[2]	5,2%	n.v.t.	5,7%	n.v.t.	<6%	pm
Burgers						
Juist en volledig doen van aangifte: structureel terugdringen van het nalevingstekort Particulieren	1,0%	0,9%	0,7%	n.v.t.	<0,7%	0,5%
Bedrijven en burgers						
Percentage aangiften Inkomensheffingen en vennootschapsbelasting tijdig ontvangen	94,5%.	n.v.t.%[3]	94,7%	91,9%	>94%	92,4%

[28] *amerstukken 2020/21, 31 066, nr. 754*

2047620 04035

Tijdige betaling van belastingen en premies	98,4%	98,4%	98,5%	98,5%	>98	98,5%
Oninbare belastingen en premies	0,3%	0,3%	0,3%	0,1%	<0,6%	0,1

1 Het jaartal is het jaar waarin de uitkomsten van de metingen worden gerapporteerd.
2 Het nalevingstekort betreft uitsluitend de positieve correcties (correcties ten nadele van de belastingplichtige).
3 N.v.t. betekent dat in het gegeven jaar de (streefwaarde van de) prestatie-indicator niet of anders is gemeten en/of gerapporteerd in de begroting, waardoor vergelijking over de jaren niet mogelijk is.

Bron: Belastingdienst/SSO Financieel en Managementinformatie

Toelichting

Percentage tijdig ontvangen aangiften
De streefwaarden voor omzetbelasting en loonheffingen zijn nagenoeg gehaald. De gecombineerde indicator voor tijdig ontvangen aangiften inkomensheffing (IH) en vennootschapsbelasting (Vpb) is voor het eerst opgenomen in de begroting IX 2018. De streefwaarde voor deze indicator wordt in 2020 niet gehaald: de realisatie komt uit op 92,4%, een lichte verbetering ten opzichte van 2019 (91,9%).

Juist en volledig doen van aangiften: structureel terugdringen van het nalevingstekort MKB
Met steekproefsgewijze controles stelt de Belastingdienst periodiek het niveau van naleving vast bij MKB-ondernemers. Doordat er als gevolg van corona geen boekenonderzoeken op locatie konden worden uitgevoerd, kon deze steekproef niet volgens planning in 2020 worden afgerond.

Belastingmoraal
De Belastingdienst meet ieder jaar met de Fiscale Monitor de belastingmoraal bij de belangrijkste doelgroepen:

Tabel 9 Realisatie kengetallen Belastingmoraal (meetbare gegevens)

	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020
Belastingontduiking is onaanvaardbaar[1]	92%	91%	93%	93%	92%
Zelf belasting ontduiken is uitgesloten	89%	87%	87%	88%	89%
Belasting betalen betekent iets bijdragen	37%	40%	43%	39%	45%
Ervaren kans op ontdekking	84%	84%	84%	81%	85%

1 Inclusief de categorie 'neutraal'.

Bron: www.fiscalemonitor.nl

De belastingmoraal vertoont enige schommeling van jaar tot jaar, maar blijft de afgelopen vijf jaren min of meer gelijk. De cijfers bij «belasting betalen betekent iets bijdragen» en de ervaren kans op ontdekking waren in 2019 gedaald, maar zijn in 2020 weer op het niveau van eerdere jaren.

Op de website van de Belastingdienst zijn de resultaten van de Fiscale Monitor 2020 terug te vinden.

2047620 04035

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 10 Budgettaire gevolgen van beleidsartikel 1 Belastingen (bedragen x € 1.000)

					Realisatie	Vastgestelde begroting	Verschil
	2016	2017	2018	2019	2020	2020	2020
Verplichtingen	**3.651.055**	**2.936.066**	**3.347.387**	**2.993.664**	**3.617.195**	**2.864.839**	**752.356**
Waarvan betalingsverplichtingen:	3.650.902	2.935.908	3.347.080	2.993.549	3.616.939	2.864.439	752.500
Waarvan garantieverplichtingen:	153	158	307	115	256	400	– 144
Procesrisico's	153	158	307	115	256	400	– 144
Uitgaven (1) + (2)	**3.323.566**	**3.069.422**	**3.182.409**	**3.061.677**	**3.366.661**	**2.944.639**	**422.022**
(1) Programma-uitgaven	**136.211**	**145.397**	**217.078**	**530.241**	**626.464**	**495.609**	**130.855**
Bekostiging	**5.789**	**6.170**	**6.104**	**9.378**	**41.950**	**6.178**	**35.772**
Vergoeding proceskosten	5.789	6.170	6.104	9.378	41.950	6.178	35.772
Garanties	**0**	**0**	**0**	**156**	**209**	**245**	**– 36**
Garantie procesrisico's	0	0	0	156	209	245	– 36
Bijdrage aan ZBO's/RWT's	**0**	**0**	**0**	**15.697**	**17.632**	**14.908**	**2.724**
Waarderingskamer	0	0	0	2.011	2.017	1.953	64
Kadaster	0	0	0	9	1.972	1.971	1
Kamer van Koophandel	0	0	0	4.141	2.009	4.270	– 2.261
Overige bijdrage ZBO's/RWT's	0	0	0	9.537	11.635	6.714	4.921
Bijdragen aan (inter)nationale organisaties	**0**	**0**	**0**	**8.089**	**7.766**	**437**	**7.329**
Internationale Douaneraad	0	0	0	168	232	175	57
Overige internationale organisaties	0	0	0	7.921	7.534	262	7.272
Opdrachten	**0**	**0**	**0**	**267.513**	**339.204**	**258.961**	**80.243**
ICT opdrachten	0	0	0	216.681	285.510	209.043	76.467
Overige opdrachten	0	0	0	50.833	53.694	49.918	3.776
Bijdrage agentschappen	**0**	**0**	**64.593**	**118.097**	**94.896**	**104.880**	**– 9.984**
Logius	0	0	0	112.999	89.106	104.690	– 15.584
CIBG	0	0	0	338	0	190	– 190
Overig	0	0	64.593	4.760	5.790	0	5.790
Bijdrage aan medeoverheden	**0**	**0**	**0**	**0**	**10.786**	**0**	**10.786**
Bijdrage aan medeoverheden	0	0	0	0	10.786	0	10.786
Rente	**130.422**	**139.227**	**146.381**	**111.310**	**114.021**	**110.000**	**4.021**
Belasting- en invorderingsrente	130.422	139.227	146.381	111.310	114.021	110.000	4.021
(2) Apparaatsuitgaven	**3.187.355**	**2.924.025**	**2.965.330**	**2.531.436**	**2.740.198**	**2.449.030**	**291.168**
waarvan: Uitvoering fiscale wet- en regelgeving en douanetaken Caribisch Nederland	11.885	13.283	13.312	13.879	12.216	13.000	– 784
Personele uitgaven	**2.464.980**	**2.284.363**	**2.302.651**	**2.197.950**	**2.373.850**	**2.109.698**	**264.152**
waarvan: Eigen personeel	2.203.409	2.097.312	2.098.935	1.916.735	2.034.329	1.868.318	166.011
waarvan: Inhuur externen	261.571	187.051	203.716	272.715	332.656	233.664	98.992

2047620 04035

					Realisatie	Vastgestelde begroting	Verschil
waarvan: Overig Personeel				8.501	6.865	7.716	– 851
Materiële uitgaven	**722.375**	**639.662**	**662.679**	**333.485**	**366.348**	**339.332**	**27.016**
waarvan: ICT	224.413	190.759	267.080	14.165	19.830	22.188	– 2.358
waarvan: Bijdrage SSO's	216.934	209.007	166.004	213.648	217.865	199.745	18.120
waarvan: Overige	281.028	239.896	229.595	105.672	128.653	117.399	11.254
Ontvangsten (3) + (4)	**121.876.136**	**137.141.007**	**144.168.866**	**157.215.788**	**145.598.571**	**156.369.310**	**– 10.770.739**
(3) Programma-ontvangsten	**121.850.938**	**137.109.749**	**144.130.146**	**157.057.332**	**145.521.968**	**156.326.216**	**– 10.804.248**
waarvan: Belastingontvangsten	121.044.798	136.288.069	143.236.163	155.984.044	144.756.224	155.435.235	– 10.679.011
Rente	**361.879**	**414.676**	**452.990**	**601.114**	**468.180**	**474.377**	**– 6.197**
Belasting- en invorderingsrente	361.879	414.676	452.990	601.114	468.180	474.377	– 6.197
Boetes en schikkingen	**245.675**	**199.225**	**200.135**	**229.203**	**154.651**	**203.777**	**– 49.126**
Ontvangsten boetes en schikkingen	245.675	199.225	200.135	229.203	154.651	203.777	– 49.126
Bekostiging	**198.586**	**207.780**	**240.859**	**242.970**	**142.914**	**212.827**	**– 69.913**
Kosten vervolging	198.586	207.780	240.859	242.970	142.914	212.827	– 69.913
(4) Apparaatsontvangsten	**25.198**	**31.258**	**38.720**	**158.456**	**76.603**	**43.094**	**33.509**

E. Toelichting op de instrumenten

Verplichtingen

De verplichtingen in 2020 vallen € 752,4 mln. hoger uit dan geraamd in de oorspronkelijk vastgestelde begroting voor 2020. De hogere realisatie op de verplichtingen hangt voor een deel samen met de hogere uitgaven (€ 422,0 mln.). Dit deel wordt toegelicht bij de uitgaven.

De verplichtingen vallen hoger uit ten opzichte van de kasuitgaven, omdat er voor een relatief groot bedrag meerjarige verplichtingen zijn aangegaan in 2020, welke deels in latere jaren tot kasuitgaven leiden. Het gaat hierbij onder andere om ICT-opdrachten, contracten voor externe inhuur en grote contracten als het postcontract. De meerjarige verplichtingen zijn in 2020 herijkt en in lijn gebracht met de actuele inzichten omtrent de aan te gane (contract)verplichtingen. Er heeft daarom in 2020 in ophoging plaatsgevonden van € 313 mln. Deze herijking is een van de verbeteracties die is uitgevoerd naar aanleiding van de onvolkomenheid verplichtingenbeheer Belastingdienst.

Uitgaven

De uitgaven zijn in totaal € 422,0 mln. hoger dan in de ontwerpbegroting geraamd. De belangrijkste oorzaken van hogere uitgaven worden hieronder vermeld.

Bekostiging (+ € 34,9 mln.)
De uitgaven voor bekostiging zijn € 34,9 mln. hoger dan begroot. De hogere uitgaven is bijna geheel het gevolg van de Toeslagenherstelactie (€ 35,1 mln.). Dit bedrag bestaat voor € 29,5 mln. uit compensatie van gedupeerden, waarvoor bij de Voorjaarsnota 2020 middelen beschikbaar

2047620 04035

zijn gesteld. Daarnaast is eind 2020 de doelgroep van de eenmalige tegemoetkoming van € 750, ten behoeve van alle gedupeerden die zich voor 1 november 2020 bij de Belastingdienst/Toeslagen hadden gemeld als gedupeerde, uitgebreid. Dit besluit is in 2020 aangekondigd in de Veegbrief. Deze uitbreiding resulteerde in een hogere realisatie van € 5,6 mln.

Opdrachten (+ € 80,2 mln.)
In het kader van «Belastingdienst op orde» zijn extra middelen beschikbaar gesteld voor de ICT-organisatie om de problematiek aldaar en de steeds groter wordende afhankelijkheid van ICT dienstverlening aan te pakken. Daarnaast hebben prijsstijgingen en meer gebruik van netwerk- en opslagcapaciteit geleid tot een hogere realisatie. Daarnaast waren de uitgaven voor het mainframe en dataopslag hoger van verwacht.

Bijdrage aan medeoverheden (+ € 10,8 mln.)
De Belastingdienst heeft een akkoord met de VNG gesloten om in 2020 de betrokken gemeenten voor € 11 mln. te compenseren voor de kosten die gepaard gaan met de hulp die gemeenten bieden aan toeslagengedupeerden. Hiervan is € 0,2 mln. in het BTW-compensatiefonds gestort. In de derde voortgangsrapportage kinderopvangtoeslag[29] is nader ingegaan op de samenwerking met gemeenten in relatie tot de herstelorganisatie.

Rente (+ € 4,0 mln.)
De uitgaven voor de belasting- en invorderingsrente zijn € 4,0 mln. hoger dan begroot. Dit is met name het gevolg van hogere belastingteruggaven. De als gevolg van de coronacrisis genomen maatregel om de belastingrente te verlagen naar 0,01% heeft een neerwaarts effect gehad op de uitgaven.

Personele uitgaven (+ € 264,2 mln.)
De personele uitgaven zijn € 264,2 mln. hoger dan oorspronkelijk geraamd, onder meer door extra personele uitgaven voor het op orde brengen van de Belastingdienst, waarvoor in de 1e suppletoire begroting 2020 en begroting 2021 middelen zijn toegekend. Daarnaast zijn als gevolg van een nieuwe CAO de loonkosten gestegen en zijn er incidenteel hogere uitgaven als gevolg van de invoering van het Individueel Keuzebudget (IKB). De eerder toegekende budgetten om de Belastingdienst op orde te brengen, zijn niet geheel besteed, voornamelijk als gevolg van de coronacrisis. Hierdoor is bijvoorbeeld de werving vertraagd en waren er minder reis- en verblijfkosten.

De stijging van inhuur externen wordt veroorzaakt door de extra uitgaven die samenhangen met 'Belastingdienst op orde', zoals meer inhuur van externen voor de ICT-organisatie en voor de herstelorganisatie Toeslagen.

Materiële uitgaven (+ € 27,0 mln.)
Gezien de uitbreiding van personeel in het kader van «Belastingdienst op orde» vallen de uitgaven aan huisvesting, facilitaire dienstverlening en werkplekondersteuning ook hoger uit.

Ontvangsten

De ontvangsten, exclusief de belastingontvangsten, vallen in totaal € 91,7 mln. lager uit.

[29] Kamerstukken II 2020-2021, 31 066 IX, nr. 704

2047620 04035

Belastingontvangsten (+ € PM mld.)
Voor een toelichting op de belastingontvangsten, zie het FJR.

Rente (- € 6,2 mln.)
De ontvangsten voor de belasting- en invorderingsrente zijn € 6,2 mln. lager dan begroot in de ontwerpbegroting 2020. Als gevolg van de coronamaatregelen, waarbij de rente tijdelijk verlaagd is naar 0,01%, zijn dit voorjaar lagere ontvangsten aan belasting- en invorderingsrente geraamd. Dit heeft geleid tot neerwaartse bijstellingen in incidentele suppletoire begrotingen. Dat de gerealiseerde ontvangsten in 2020 slechts margimaal lager zijn dan begroot, komt door hogere ontvangsten aan rente (4%, of 8% voor vpb) over hogere belastingaanslagen uit eerdere belastingjaren. Bij een rente van 0,01% worden er namelijk nihil nieuwe rentevorderingen opgebouwd.

Boetes en schikkingen (- € 49,1 mln.)
De ontvangsten aan boetes en schikkingen zijn € 49,1 mln. lager dan begroot in de ontwerpbegroting 2020. Dit komt vooral door de als gevolg van de coronacrisis genomen maatregel om gedurende het verleende betalingsuitstel van belastingen geen betaalverzuimboetes op te leggen. Dit heeft geleid tot neerwaartse bijstellingen in incidentele suppletoire begrotingen. De verzuimboete brengt de Belastingdienst normaliter in rekening als een belastingplichtige niet (tijdig) betaalt.

Bekostiging (- € 69,9 mln.)
De opbrengsten van kosten vervolging zijn € 69,9 mln. lager dan begroot in de ontwerpbegroting 2020. Dit komt vooral door de als gevolg van de coronacrisis genomen maatregel om gedurende het verleende betalingsuitstel van belastingen de (dwang)invordering op te schorten. Dit heeft geleid tot neerwaartse bijstellingen in incidentele suppletoire begrotingen. Aan belastingplichtigen worden normaliter de kosten doorberekend van invorderingsmaatregelen (onder andere aanmaningen, dwangbevelen en beslaglegging).

Apparaatsontvangsten (+ € 33,5 mln.)
De Belastingdienst heeft conform Rijksbrede afspraken meer facilitaire diensten en diensten op het gebied van ICT aan andere overheidspartijen geleverd dan aanvankelijk geraamd. Dit heeft geleid tot meer ontvangsten uit doorbelasting daarvan.

F1. Fiscaal beleid en wetgeving

Genereren van inkomsten – fiscale wet- en regelgeving

Het genereren van inkomsten ten behoeve van uitgaven voor de rijksbelastingen, de sociale fondsen en de zorgverzekeringen door middel van het ontwikkelen van solide, eenvoudige en fraudebestendige fiscale wet- en regelgeving die ook in internationale context werkbaar is.

Op Prinsjesdag 2020 is het pakket Belastingplan 2021 ingediend en in het laatste kwartaal 2020 aanvaard door zowel de Tweede als Eerste Kamer. Het pakket Belastingplan 2021 bestond uiteindelijk uit de volgende tien wetten:

2047620 04035

- Het Belastingplan 2021[30]: dit bevat onder meer het inkomensbeleid voor 2021 en de fiscale maatregelen die daarmee (budgettair) samenhangen. Dat geldt in het bijzonder voor de omvangrijke steun- en herstelpakketten waarmee het kabinet zoveel mogelijk voorkomt dat mensen door de coronacrisis hun inkomen te verliezen. Verder zijn diverse andere maatregelen genomen, zoals de afbouw van de zelfstandigenaftrek om het verschil tussen zelfstandigen en werknemers te verminderen, verdere vergroening van het belastingstelsel en het verruimen van de gerichte vrijstelling voor scholingskosten. De novelle Belastingplan 2021[30]wijzigde het wetsvoorstel Belastingplan 2021 en had tot doel de baangerelateerde investeringskorting (BIK) aan te passen in zoverre dat de regeling niet op niveau fiscale eenheid kan worden toegepast en is de mogelijkheid opgenomen om dat alsnog te introduceren bij koninklijk besluit als de Europese Commissie de BIK heeft goedgekeurd.
- Overige fiscale maatregelen 2021[31]: hierin zijn technische maatregelen opgenomen die geen budgettaire gevolgen hebben.
- De Wet verbetering uitvoerbaarheid toeslagen[32]: dit bestaat vooral uit maatregelen die, in afwachting van de introductie van een nieuw systeem voor toeslagen, schrijnende situaties binnen het huidige systeem oplossen of de ouders op een andere manier behulpzaam zijn conform de motie Lodders c.s.[33]
- De Wet CO2-heffing industrie[34]: met deze wet wordt bereikt dat bepaalde bedrijven geprikkeld worden om de uitstoot van broeikasgassen conform de doelstelling in het Klimaatakkoord te verminderen terwijl de kans op weglek van werkgelegenheid naar het buitenland wordt geminimaliseerd.
- De Wet differentiatie overdrachtsbelasting[35]: hiermee wordt de positie van koopstarters ten opzichte van andere kopers verstevigd, zoals beleggers, via een vrijstelling voor de overdrachtsbelasting en een verhoging van het tarief voor kopers die niet zelf in hun woning gaan wonen.
- De Wet aanpassing box 3[36]: dit verhoogt onder andere het heffingvrije vermogen binnen box 3 tot € 50.000. Hiermee wordt meer voorkomen dat kleine spaarders op basis van het forfaitaire rendement in box 3 belasting betalen terwijl hun werkelijke rendement lager ligt.
- De Wet eenmalige huurverlaging huurders met een lager inkomen[37]: dit verlaagt eenmalig de huur voor huurders met een lager inkomen om hen tijdens de coronacrisis een steuntje in de rug te geven.
- De Wet vaststelling tarieven opslag duurzame energie- en klimaattransitie 2021 en 2022[38]: hiermee worden de tarieven conform Regeerakkoord en Klimaatakkoord aangepast.
- De Wet beperking liquidatie- en stakingsverliesregeling[39]: dit beperkt de genoemde twee regelingen binnen de vennootschapsbelasting langs de lijnen van het (concept-)initiatiefwetsvoorstel van de Tweede

[30] Kamerstukken II 2020/21, 35572
[31] Kamerstukken II 2020/21, 35573
[32] Kamerstukken II 2020/21, 35574
[33] Kamerstukken II 2019/20, 31066 nr. 582
[34] Kamerstukken II 2020/21, 35575
[35] Kamerstukken II 2020/21, 35576
[36] Kamerstukken II 2020/21, 35577
[37] Kamerstukken II 2020/21, 35578
[38] Kamerstukken II 2020/21, 35579
[39] Kamerstukken II 2020/21, 35568

2047620 04035

Kamerleden Snels (GroenLinks), Leijten (SP) en Nijboer (PvdA).
[40]Hiermee wordt de belastingheffing over winsten van multinationals evenwichtiger.
- De Wet vliegbelasting[41]:de wet introduceert een belasting per vertrekkende passagier waarbij de transferpassagier is uitgesloten om ervoor te zorgen dat men meer betaalt voor vervuilende keuzes. De novelle[42]op de Wet Vliegbelasting laat het oorspronkelijke voorstel om ook een vliegbelasting voor vrachtvliegtuigen in te voeren vervallen, omdat uit aanvullend onderzoek naar voren is gekomen dat deze belasting ingrijpende gevolgen voor de luchthavens Schiphol en Maastricht Aachen Airport kan hebben.

Afgeronde wetgeving:
- Fiscale verzamelwet 2021[43];
- Wet hardheidsaanpassing Awir.[44]

ATAD 2
De tweede Europese richtlijn ter bestrijding van belastingontwijking (Anti Tax Avoidance Directive 2, ATAD2) is geïmplementeerd in de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 en afgerond.

F2. Belastingdienst

Dienstverlening

De Belastingdienst maakt het burgers en bedrijven zo gemakkelijk mogelijk om hun verplichtingen na te komen en hun rechten geldend te maken door passende dienstverlening te leveren.

Doelbereiking

De tijdige afhandeling van bezwaren binnen de Awb-termijn is niet gerealiseerd als gevolg van grote achterstand bij de bezwaarbehandeling inkomensheffingen (IH). De overige realisaties zijn op het gewenste niveau.

Tabel 11 Realisatie prestatie-indicatoren Dienstverlening (meetbare gegevens)

	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020[1]	Realisatie 2020
Afgehandelde bezwaren binnen Awb-termijn	82%[2]	88%	78%	68%	90-95%	79,3%
Afgehandelde klachten binnen Awb-termijn	98%	98%	98%	96,6%	90-95%	93,3%
Klanttevredenheid (score 3 of hoger)	n.v.t.	77%	73%	75,6%	Minimaal 70% van de bellers, website- en baliebezoekers scoort een 3 of hoger op de gehanteerde 5-puntsschaal (neutraal tot zeer tevreden)	80,5%
- telefonie		82%	79%	84,6%		85,5%
- websites		80%	82%	82,3%		80,0%
- balie						

[40] Definitief initiatiefwetsvoorstel Wet aanpassing liquidatie- en stakingsverliesregeling in de vennootschapsbelasting, 2 oktober 2019.
[41] Kamerstukken II 2020/21, 35205
[42] Kamerstukken II 2020/21, 35645
[43] Kamerstukken II 2020/21, 35437
[44] Kamerstukken II 2020/21, 35468

2047620 04035

Klanttevredenheid (score 1,5 of lager)	n.v.t.	7%	10%	8,2%	Maximaal 10% van de bellers, website- en balie-bezoekers scoort een 1,5 of lager	6,1%
- telefonie		5%	5%	2,6%		2,3%
- websites		7%	6%	6,3%		6,2%
- balie						
Zorgvuldig handelen van de Belastingdienst (aantal ontvangen klachten)	13.105	11.145	12.393	12.294	Minder klachten over het handelen van de Belastingdienst dan vorig jaar	9.632

1 Enkele streefwaarden van de Belastingdienst worden weergegeven in bandbreedtes. Hiermee geeft de Belastingdienst per prestatie-indicator aan wat de onder- en de bovengrens is.
2 De scores 2016 en 2017 zijn t.o.v. begroting 2019 gecorrigeerd i.v.m. dubbeltellingen BPM en MRB en tevens is 2017 bij Douane op niet beschikbaar gesteld omdat de Douane over het jaar 2017 geen bestuurlijke informatie kon vastleggen vanwege de implementatie van een nieuwe applicatie.

Toelichting

Afgehandelde bezwaren binnen Awb- termijn
In 2020 is het percentage Awb-conform afgehandelde bezwaren gestegen van 68% naar 79%. Dit is een verbetering t.o.v. 2019. De oude voorraad bezwaarschriften was dit jaar nog van invloed op de realisatie. In 2020 zijn de achterstanden bij de bezwaarbehandeling voor de inkomensheffing weg gewerkt, hiervoor zijn o.a. extra uitzendkrachten ingezet.

Toezicht

De Belastingdienst voert adequaat toezicht uit en dwingt waar nodig naleving bestuurs- of strafrechtelijk af om ervoor te zorgen dat de verschuldigde belastingen bestendig de staatskas binnenkomen en de toeslagen rechtmatig worden uitbetaald.

Doelbereiking

De werkzaamheden voor het toezicht zijn gebaseerd op de uitvoering- en toezichtstrategie, die erop gericht is om het naleven van fiscale verplichtingen zo eenvoudig mogelijk te maken en fouten zoveel mogelijk te voorkomen. Binnen de Belastingdienst worden daarom voortdurend afwegingen gemaakt over de inzet van de beschikbare capaciteit.

Het percentage kasontvangsten van MKB-ondernemingen onder een fiscaal dienstverleners convenant is niet gehaald. Ook de beoogde correctieopbrengsten bij de aangiftebehandeling vennootschapsbelasting MKB en boekenonderzoeken MKB zijn niet volledig gerealiseerd. De overige realisaties zijn op het gewenste niveau. Dit wordt toegelicht onder tabel 12 Realisatie prestatie-indicatoren Toezicht Belastingen.

In 2020 zijn zowel externe als interne factoren van invloed geweest op de opzet en uitvoering van de uitvoerings- en toezichtstrategie. Dit betrof in de eerste plaats de gevolgen van corona. Daarnaast speelde de kwestie over het oneigenlijk gebruik van de Fraude Signalering Voorziening (FSV) en andere applicaties in het risicoselectieproces. Een aantal processen en applicaties zijn stilgezet, en deze worden pas weer gehanteerd nadat is aangetoond dat dit vanuit een oogpunt van zorgvuldige gegevensverwerking verantwoord is. Verder speelden bij verschillende dienstonderdelen capaciteitsproblemen. Bovendien zijn medewerkers van verschillende directies overgeheveld naar de directie Toeslagen om te

2047620 04035

helpen bij de hersteloperatie kinderopvangtoeslag. In hoeverre deze ontwikkelingen het beleid gericht op het bestrijden van misbruik en oneigenlijk gebruik hebben beïnvloed, wordt toegelicht in de bedrijfsvoeringsparagraaf.

Aanpak Verhuld Vermogen
Met het programma Verhuld Vermogen wordt beoogd te voorkomen dat belastingplichtigen in de verleiding komen om inkomen en vermogen buiten het zicht van de Belastingdienst te houden. Als gevolg van de coronacrisis heeft dit programma in 2020 vertraging opgelopen. Niettemin was de totale opbrengst van het programma in 2020 ongeveer € 190 mln. aan belastingcorrecties inclusief rente en boete. Ook de strafrechtelijke aanpak door de FIOD heeft vertraging ondervonden. Het aantal uren dat aan het thema Verhuld Vermogen is besteed ligt lager dan in 2019. In de onder handen genomen zaken zijn de geboekte resultaten goed.

Aanpak arbeidsgerelateerde fraude
In het kader van de Landelijke Stuurgroep Interventieteams (LSI) werkt de Belastingdienst samen met andere toezichthouders (UWV, SVB, Inspectie SZW, Politie, OM en IND) aan fraudebestrijding binnen het sociale domein. In 2020 is aandacht besteed aan de thema's horeca, schoonmaak, malafide facilitators en wijkgerichte aanpak. Daarbij is de Belastingdienst verantwoordelijk voor het thema horeca. De activiteiten hebben als gevolg van corona (opschorten buitentoezicht) en andere prioriteiten vertraging opgelopen. In 2020 heeft de Belastingdienst binnen de LSI-samenwerking € ..PM mln. aan aanslagen opgelegd (2019: € 5,8 mln.).

Aanpak georganiseerde criminaliteit en ondermijning
De Belastingdienst heeft ook in 2020 een belangrijke bijdrage geleverd aan de aanpak van ondermijnende (georganiseerde) criminaliteit. De activiteiten binnen het Landelijk Informatie en Expertise Centrum (LIEC) en de Regionaal Informatie en Expertise Centra (RIEC) strekken zich uit van het verstrekken van informatie tot het uitvoeren van operationele activiteiten. Samen met onder andere gemeenten, Politie en Openbaar Ministerie (OM) wordt vooral aandacht besteed aan de aanpak van de illegale drugsindustrie. Verder is er aandacht voor de andere thema's binnen de LIEC/RIEC-samenwerking zoals vastgoedfraude, georganiseerde hennepteelt, witwassen en mensenhandel en -smokkel. Tot slot wordt ook samengewerkt binnen de zogenaamde regionale handhavingsknelpunten, bijvoorbeeld bij de aanpak van de Outlaw Motorcycle Gangs.

In 2020 heeft de Belastingdienst binnen de LIEC/RIEC-samenwerking voor € PM mln. (exact bedrag pas medio februari 2021 bekend bij [redacted], BDO MKB) aan aanslagen opgelegd (2019: € 115,2 mln.). Met het strafrechtelijk afpakken van wederrechtelijk verkregen voordeel was in 2020 een bedrag gemoeid van € 1.128,1 mln. (2019: € 887,7 mln.). Verder is voor € 492,8 mln. conservatoir beslag gelegd (2019: € 156,3 mln.). In 2020 heeft de FIOD 907 onderzoeken afgerond, waarvan 319 op verzoek van het buitenland.

Witwassen
De witwasbestrijding bleef ook in 2020 in de maatschappelijke en politieke belangstelling staan. Dat betekende voor de FIOD en het Anti Money Laundering Centre (AMLC) voortdurende inzet op onderwerpen als publiek-private samenwerking (PPS), internationale ontwikkelingen en aanpak van ondermijnende criminaliteit. De geïntensiveerde samenwerking met de banken is in 2020 van start gegaan. De aanpak van Trade Based Money Laundering is het eerste project waarin overheid en banken op nieuwe wijze

2047620 04035

zijn gaan samenwerken. Het project is in januari 2020 gestart en zat eind 2020 in een afrondende fase met als concrete producten een indicatorenlijst en een barrièremodel voor de automobielsector

Tabel 12 Realisatie prestatie-indicatoren Toezicht Belastingen (meetbare gegevens)

	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020
Percentage grote ondernemingen waarvan de klantbehandeling in de actualiteit beoordeeld is[1]	81%	86,5%	87,5%	93,9%	89%	94,7%
Percentage kasontvangsten van MKB-ondernemingen onder een fiscaal dienstverleners convenant	5,7%	5,8%	5,9%	6,0%	6-8%	5,5%
Bruto correctie opbrengsten aangiftenbehandeling IH (Particulieren en MKB)	€ 1,5 mld.	€ 2,3 mld.	€ 1,7 mld.	€ 1,9 mld.	€ 1,45 mld.	€ 3,7 mld.
Bruto correctie opbrengsten aangiftenbehandeling Vpb (MKB)	€ 1,6 mld.	€ 1,5 mld.	€ 1,7 mld.	€ 1,8 mld.	€ 1,5 mld.	€ 1,43 mld.
Bruto correctie opbrengsten boekenonderzoeken (MKB)	€ 985 mln.	€ 877 mln.	€ 834 mln.	€ 898 mln.	€ 735 mln.	€ 678 mln.
Percentage bezwaren ingediend na een correctie IH door de Belastingdienst	8,6%	10,2%	8,2%	8,7%	<8%	7,4%

Toelichting

Percentage kasontvangsten van MKB-ondernemingen onder een fiscaal dienstverleners convenant
Het percentage kasopbrengsten MKB-ondernemingen onder fiscaal dienstverleners convenant blijft beneden de norm. Dit komt omdat de kasopbrengst MKB ondernemingen onder fiscaal dienstverleners convenant in verhouding minder gegroeid is dan de groei van het aantal MKB-ondernemingen in de betreffende periode.

Bruto correctie opbrengsten aangiftenbehandeling Vennootschapsbelasting (Vpb)
De realisatie ligt net onder het beoogde bedrag. Daarbij speelt dat een aantal te onderzoeken bedrijven in 2020 zijn overgeheveld van de directie MKB naar de directie Grote ondernemingen. De correctieopbrengsten bij deze bedrijven worden financieel-technisch toegerekend aan de behandelende directie Grote ondernemingen.

Bruto correctie opbrengsten boekenonderzoeken
De streefwaarde is niet gehaald. Dit houdt verband met het feit dat als gevolg van de coronamaatregelen vanaf maart 2020 de boekenonderzoeken en bedrijfsbezoeken zijn opgeschort en, na een korte periode van hervatting in september, naar aanleiding van de nadere kabinetsmaatregelen wederom opgeschort.

Tabel 13 Realisatie prestatie-indicatoren Toezicht Toeslagen (meetbare gegevens)

	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020
Rechtmatige toekenning van toeslagen	Gerealiseerd	Gerealiseerd	Gerealiseerd	Gerealiseerd	De score van fouten en onzekerheden ligt onder de rapporteringsgrens op artikelniveau[1]	pm
Het percentage definitief toegekende toeslagen met een terug te betalen bedrag ≤ € 500[2]	91,6%	92,2%	93,3%	94,6%	>91%	95%

1 Dit betreft de artikelen van de desbetreffende beleidsdepartementen SZW, VWS en BZK.
2 Voor kinderopvangtoeslag wordt een grens van € 1.000 aangehouden. Bij de toekenningen van kinderopvangtoeslag gaat het veelal om hogere bedragen dan bij toeslagen voor de huur- en zorgtoeslag en het kindgebonden budget.

Bron: Belastingdienst/SSO Financieel en Managementinformatie

2047620 04035

Toelichting

Rechtmatige toekenning van toeslagen
PM resultaat 2020

Percentage toegekende toeslagen met een terug te betalen bedrag ≤ € 500.
De Belastingdienst streeft ernaar het ontstaan van terug te betalen bedragen bij het definitief toekennen zoveel mogelijk te beperken tot bedragen die inherent zijn aan de systematiek van de inkomensafhankelijke regelingen. De streefwaarde voor de prestatie-indicator is gerealiseerd. De berekende waarde voor 2020 is aangepast voor ca. 40.000 grote terugvorderingen die in 2019 berekend zijn en waarvan de beschikkingen in 2020 verzonden zijn. Dit betreft de tegengestelde aanpassing van die welke in het jaarverslag 2019 is vermeld. Door het buiten beschouwing laten van de genoemde terugvorderingen is de realisatiewaarde ongeveer 0,4% hoger uitgekomen.

Tabel 14 Realisatie prestatie-indicatoren Inning (meetbare gegevens)

	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020
Achterstand invordering	2,6%	2,7%	2,9%	3,0%	3–3,5%	7,5%
Inning invorderingsposten binnen een jaar	57,2%	54,5%	58,3%	58,7%	55-65%	53,8%

Toelichting

Achterstand Invordering' en 'Inning invorderingsposten binnen één jaar'
De streefwaarden van deze beide prestatie-indicatoren zijn niet gerealiseerd. Dit houdt verband met de coronamaatregelen. In de eerste plaats door het ruimhartig toekennen en verlengen van bijzonder uitstel van betalingen voor ondernemers. In de tweede plaats zijn in een groot deel van het jaar geen dwanginvorderingsmaatregelen (dwangbevelen en beslag) opgestart.

Massale processen

De Belastingdienst maakt het burgers en bedrijven zo gemakkelijk mogelijk om hun verplichtingen na te komen en hun rechten geldend te maken door massale processen juist, tijdig en efficiënt uit te voeren.

Doelbereiking

Alle realisaties die betrekking hebben op onderstaande prestatie-indicatoren zijn op het gewenste niveau uitgezonderd het aantal productieverstoringen (damage). Dit wordt hierna toegelicht.

Tabel 15 Realisatie prestatie-indicatoren Massale processen (meetbare gegevens)

	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020
Voorinvulling van gegeven IH (VIA)	n.v.t.	n.v.t.	64,8%	68,5%	65%	68,7%
Garantieregeling IH 2019: in maart aangifte gedaan, vóór 1 juli bericht	99,5%	99,5%	100%	100%	100%	100%
Definitief vaststellen toeslagen	89,7%	85,5%	89,2%	87,8%	85%	90,6%
Percentage toeslagen dat tijdig[1] wordt uitbetaald[2]	99,9%	99,96%	99,95%	99,8%	99,9%	99,9%
Aantal ernstige productieverstoringen (aantal damages)	56	70	69	67	Minder verstoringen dan vorig jaar	77

1 Tijdig is als het voorschot voor de komende maand op de 20e van de voorafgaande maand voor 24.00 uur op de rekening van de toeslaggerechtigde is bijgeschreven. Indien de 20e in het weekend of op een feestdag valt, wordt het voorschot van de toeslag de volgende werkdag uitbetaald.
2 De cijfers over 2016 zijn op maandbasis berekend en niet gecorrigeerd voor productieverstoringen in het betaalverkeer. Vanaf 2017 wordt in de berekening rekening gehouden met productieverstoringen.

2047620 04035

Toelichting

Aantal (ernstige) productieverstoringen (aantal damages)
De telling van het aantal productieverstoringen (damages) ziet op verstoringen in het massale gegevensverwerkende proces die leiden tot overlast aan, benadeling van of onjuiste informatievoorziening aan burgers en/of bedrijven en/of schade voor de kasstroom van het Rijk en/of imagoschade voor het Rijk. Het aantal productieverstoringen is in 2020 gestegen ten opzichte van 2019 (77 in 2020 tegen 67 in 2019) en is het gevolg van een aantal werkzaamheden dat handmatig uitgevoerd moesten worden, met name de herstelwerkzaamheden voor corona. De meeste damages raken verhoudingsgewijs een klein aantal belastingplichtigen en worden vooral als damage gekwalificeerd vanwege overlast voor burgers en bedrijven en vanuit imagoschade. Doordat vanwege corona medewerkers vanuit huis moesten werken was de afstemming, met name bij handmatig ingrijpen in de massale processen, extra lastig waardoor er door miscommunicatie fouten konden ontstaan.

Tabel 16 Volumeontwikkeling belastingplichtigen en toeslaggerechtigden (aantallen x 1.000)

	2016	2017	2018	2019	2020
Belastingplichtigen IB/IH	8.268	8.150	8.160	8.279	8.430
Belastingplichtigen Vpb	952	977	1.002	1.024	1.059
Inhoudingsplichtigen LB/LH	678	696	716	716	725
Belastingplichtigen OB	1.854	1.907	1.997	1.968	1.991
Toeslaggerechtigden	5.570	5.486	5.469	5.483	5.729

Bron: Belastingdienst/SSO F&MI

Toelichting

De cijfers tonen een groei bij alle middelen.

Tabel 17 Ingediende aangiften inkomstenbelasting (belastingjaar t-1; aantallen x 1.000)

	2016	2017	2018	2019	2020
Ontvangen aangiften	11.705	11.797	12.079	12.676	12.664
Waarvan digitaal	11.403	11.524	11.825	12.429	12.445
Waarvan papier	302	272	253	247	220

Bron: Belastingdienst/SSO F&MI

Toelichting

Verreweg de meeste belastingplichtigen kiezen er jaarlijks voor om de aangifte in te dienen via de website van de Belastingdienst. De dalende trend in het aantal aangiften op papier zet in 2020 door.

Tabel 18 Realisatie prestatie-indicatoren FIOD (meetbare gegevens)

	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020
Percentage processen-verbaal dat leidt tot veroordeling/transactie	80%	84%	87%	84%	82-85%	72%
Gerealiseerde incasso-opbrengsten	€ 273,5 mln.	€ 169,3 mln.	€ 101,6 mln.	€ 189,8 mln.	€ 128,3 mln.	€ 6,7 mln.
Omgevingsgerichte strafonderzoeken (% opsporingsuren)	20%	31%	36%	40%	>40%	44%

Toelichting

Percentage processen-verbaal dat leidt tot veroordeling/transactie

2047620 04035

De streefwaarde is niet gerealiseerd. Er zijn dit jaar minder FIOD-onderzoeken behandeld. In overleg met het OM is per onderzoek bekeken of alternatieve afdoening (zonder tussenkomst van de rechter) een optie is. De coronacrisis heeft tot gevolg gehad dat er in 2020 een aantal maanden vrijwel geen capaciteit bij de rechtbanken beschikbaar was voor FIOD-onderzoeken. Gevolg hiervan is geweest dat er door het Functioneel Parket (FP) naar andere afdoeningsmodaliteiten is gekeken. Daarnaast is in een grote strafzaak veel geseponeerd vanwege onvoldoende bewijs. Het percentage veroordelingen en transacties zonder dat rekening wordt gehouden met de strafzaak waar de sepots in hebben plaatsgevonden, is 84%.

Gerealiseerde incasso-opbrengsten (FIOD)
De streefwaarde is niet gerealiseerd. Voor de realisatie van de incasso is de FIOD afhankelijk van het OM en Zittende Magistratuur (ZM). Vertraging van lopende onderzoeken waarin incasso een belangrijke rol speelt komt, afgezien van corona, ook voort uit een gewijzigde procedure om (grote) transacties te accorderen.

2047620 04035

Artikel 2 Financiële markten

A. Algemene doelstelling

Beleid en regelgeving maken voor een stabiele en integere werking van financiële markten, met betrouwbare dienstverlening van financiële instellingen aan burgers en bedrijven.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De minister van Financiën bevordert het goede functioneren van het financiële stelsel en heeft een regisserende rol. Hij is politiek verantwoordelijk voor de goede werking van het betalingsverkeer. De minister is verder verantwoordelijk voor goed functionerende en integere financiële markten, voor de Nederlandse wetten en regels ten aanzien van de financiële markten en de institutionele structuur van het toezicht. Verder is de minister verantwoordelijk voor wet- en regelgeving om het gebruik van het financieel stelsel voor het witwassen van geld en het financieren van terrorisme te voorkomen. Ook is de minister verantwoordelijk voor de regelgeving van bepaalde bijzondere financiële beroepsgroepen, zoals accountants. DNB en de AFM voeren het daadwerkelijke toezicht op de financiële markten uit. Dat wil zeggen dat de minister verantwoordelijk is voor het functioneren van het toezichtsysteem als geheel en verantwoordelijk is voor de uitvoering van het toezicht door DNB en de AFM. Echter, om de onafhankelijke positie van de toezichthouders te bevorderen is de minister noch verantwoordelijk noch bevoegd ten aanzien van individuele besluiten van de toezichthouders, en beschikt de minister niet over toezichtvertrouwelijke informatie. Daarnaast worden steeds meer toezichttaken op Europees niveau belegd. Zo voert de Europese Centrale Bank (ECB) ook in belangrijke mate het toezicht op grote en grensoverschrijdende Europese banken uit.

De randvoorwaarden die de minister stelt voor een integer en stabiel systeem hebben hun basis in de Wet op het financieel toezicht (Wft) en de Wet ter voorkoming van witwassen en het financieren van terrorisme (Wwft). Het gaat hierbij om (het toezicht op nakoming van) regelgeving die financiële instellingen stimuleert en verplicht om op integere en transparante wijze te werk te gaan. Deze regelgeving en dit toezicht dragen eraan bij dat consumenten en bedrijven met voldoende informatie en vertrouwen financiële producten kunnen afnemen.

Tot slot bevordert de minister het verantwoord financieel gedrag door de burger en is hij verantwoordelijk voor de ongestoorde voorziening van voldoende munten in circulatie.

Verantwoordelijkheden minister van Financiën op de BES-eilanden
Bonaire, Sint-Eustatius en Saba (BES-eilanden) maken deel uit van Nederland. De eilanden zijn openbare lichamen in de zin van de Grondwet. De verantwoordelijkheid van de minister van Financiën ten aanzien van de toezichttaken is dezelfde voor de BES-eilanden als voor Europees Nederland, omdat de verhouding tussen de minister en de toezichthouders dezelfde is. Het toezicht op de BES-eilanden is net als in Nederland op afstand geplaatst bij DNB en de AFM; de minister van Financiën is systeemverantwoordelijk.

2047620 04035

C. Beleidsconclusies

De financiële sector moet dienstbaar zijn aan burgers en bedrijven. Dat staat in de Agenda voor de financiële sector die de minister van Financiën in 2018 heeft gepubliceerd.[45] Drie domeinen staan hierbij centraal: stabiliteit, integriteit en innovatie. De Agenda is tot stand gekomen na uitgebreid overleg met experts uit de financiële sector, wetenschappers en andere stakeholders. Deze Agenda schetst de stappen die gezet moeten worden in de verdere ontwikkeling van een financiële sector die innovatief en duurzaam is, en klaar is voor de toekomst.

Het belang van een stabiel, integer en innovatief financieel stelsel is in 2020 onder andere tot uiting gekomen door:

- Het wetsvoorstel plan van aanpak witwassen dat naar de Raad van State is gestuurd ter advisering. Met dit wetsvoorstel wordt, onder andere, banken de mogelijkheid gegeven om samen te werken bij het monitoren van transacties en worden er strengere regels geïntroduceerd voor trustdienstverlening.
- Het zogeheten UBO-register, een openbaar register voor uiteindelijk belanghebbenden (Ultimate Beneficial Owners, UBO's) van juridische entiteiten dat op 27 september 2020 van start is gegaan. Daarnaast is begonnen met de realisatie van een apart UBO-register voor trusts en soortgelijke constructies (het zogenaamde UBO-register artikel 31), waarvan de verplichting tot het bouwen ervan uit artikel 31 van de vierde anti-witwasrichtlijn komt.
- De wet ter implementatie van de wijziging van de vierde anti-witwasrichtlijn die in werking is getreden.
- De wet verwijzingsportaal bankgegevens, die ziet op een betere toegang voor opsporingsdiensten tot bankgegevens, die in werking is getreden.
- Het Wetsvoorstel nadere beloningsmaatregelen financiële ondernemingen dat op 2 juli 2020 is ingediend bij de Tweede Kamer. Hierin wordt onder andere een verplichting geïntroduceerd voor financiële ondernemingen om rekenschap te geven van en verantwoording af te leggen over de verhouding van de beloningen tot de maatschappelijke functie van de onderneming.
- De inzet op verduurzaming van de financiële sector en het beperken van duurzaamheidsrisico's in samenwerking met toezichthouders DNB en AFM. Dit komt onder andere tot uiting in reacties op diverse publieke consultaties, bijvoorbeeld voor de herziening van de Europese duurzame financieringsstrategie[46], de Richtlijn niet-financiële informatie[47], en het toezichtsraamwerk voor verzekeraars[48].
- Het besluit om de kennis- en ervaringstoets te schrappen ter invulling van het klimaatakkoord. Met dit besluit wordt de drempel voor het afsluiten van een aanvullend hypothecair krediet voor energiebesparende maatregelen verlaagd.
- De publicatie van het besluit ex-kankerpatiënten in het Staatsblad. Met dit besluit wordt geregeld dat als iemand onafgebroken tien jaar vrij is van kanker, dan mogen verzekeraars bij het afsluiten van overlijdensrisico- en uitvaartverzekeringen de ziekte niet meer meewegen bij de vaststelling van premies. Bij jongeren tot 21 jaar gaat een termijn gelden van vijf jaar.

---

[45] Kamerstukken II 2017-2018, 32 013, nr. 200
[46] Kamerstukken II, 2019-2020, 22 112, nr. 2900
[47] Kamerstukken II, 2019-2020, 22 112, nr. 2887
[48] Kamerstukken II, 2020-2021, 32 013, nr. 238

2047620 04035

- De instemming van de Eerste Kamer met de aangescherpte anti-witwasregels in Caribisch Nederland, de Wwft BES.
- De inzet in Europees verband voor een Europees regelgevend kader ten aanzien van de regulering van cryptoactiva en cybersecurity.
- De aanstelling van twee kwartiermakers die zorgdragen voor de voortgang en de samenhang van alle uit de kabinetsreactie op rapport commissie-Toekomst accountancysector voortvloeiende maatregelen te bevorderen en te monitoren.
- De afronding van de aanbesteding voor munten die speciaal voor verzamelaars worden geslagen. DNB heeft een overeenkomst gesloten met de Koninklijke Nederlandse Munt (KNM) voor de uitgifte van deze munten.
- Het opstellen van tien bouwstenen door het platform Wijzer in geldzaken als kader voor de gezamenlijke aanpak voor financieel kwetsbare groepen.

Kengetallen financiële stabiliteit

Financiële stabiliteit staat centraal in het beleid van de minister van Financiën ten aanzien van de financiële sector. Een belangrijk onderdeel hierbij zijn de buffers die banken hebben zodat zij weerbaarder zijn. Twee belangrijke indicatoren hierbij zijn de zogenaamde (niet-risicogewogen) leverage ratio[49] en de (risico gewogen) Common Equity Tier 1 (CET1) -ratio zoals beschreven in het prudentieel raamwerk voor banken.[50] In dat raamwerk gelden zowel ongewogen kapitaaleisen (de leverage ratio) als gewogen eisen. Bij die laatste eisen hangt de hoeveelheid kapitaal af van het onderliggende risico van een investering. Bij de leverage ratio is dat onderscheid er niet.

De afgelopen jaren hebben banken beide typen buffers verder opgebouwd.[51] Mede dankzij die opbouw zijn banken in staat geweest om de financiële gevolgen van de COVID-19 pandemie goed op te vangen.[52] In de tabel is te zien dat de leverage ratio van Nederlandse banken vrij stabiel is en rond de 4,7% ligt. Uit nadere cijfers van de Europese Banken Autoriteit (EBA) is te zien dat in K1 van 2020 de CET1-ratio wat afneemt (16%), vermoedelijk omdat banken aan het begin van de COVID-19 pandemie een aantal buffers hebben aangesproken.[53] In K2 en K3 stijgt de CET1-ratio alweer naar 16,6% respectievelijk 17,1% waardoor er vooralsnog in 2020 een gemiddelde

[49] De leverage ratio (hefboomratio) geeft een eenvoudige kijk op de solvabiliteit van een bank, en is gebaseerd op de verhouding tussen het aangehouden eigen vermogen (tier 1-kapitaal) en de totale activa van de bank. Omdat het bij de leverage ratio niet uitmaakt welk risicogewicht wordt toegekend aan activa is de leverage ratio een ongewogen risico-eis. Door de aanpassingen in de verordening kapitaalvereisten wordt op 28 juni 2021 een leverage ratio van 3% een bindende eis voor banken.

[50] CET1-ratio is de verhouding tussen het tier 1-kernkapitaal van een bank en de risicogewogen activa van die bank. Voor banken volgt er uit de internationale Bazel-normen en de Europese verordening kapitaalvereisten (waarin de Bazel-normen zijn opgenomen) een minimum CET-1 niveau van 4,5%. Hoe hoger de ratio, hoe meer tier 1-kernkapitaal de bank aanhoudt en hoe solvabeler deze is.

[51] Naast de CET1 ratio waar een bank aan moet voldoen zijn er meerdere buffers waarvoor een bank kapitaal dient aan te houden. Indien een bank niet meer voldoet aan deze buffers kan de toezichthouder sancties opleggen. Veelal dienen deze buffers in het kwalitatief sterke CET1-kapitaal aangehouden te worden.

[52] Zie voor meer informatie over bankenbuffers de aanbiedingsbrief risicoreductie bankensector van 20 november 2020, Kamerstukken II, 2020/21, 21501-07, nr. 1728.

[53] Zoals ook expliciet toegestaan door de ECB, zodat banken kunnen blijven lenen aan bijvoorbeeld het MKB tijdens de COVID-19 pandemie. Zie https://www.bankingsupervision.europa.eu/press/pr/date/2020/html/ssm.pr200728_1~42a74a0b86.en.html

2047620 04035

van 16,6% uitkomt.[54] Het is mogelijk dat de kredietkwaliteit van door banken verstrekte leningen de komende tijd zal afnemen, wanneer Covid-19 gerelateerde overheidsmaatregelen worden afgebouwd. De onzekerheid over kredietkwaliteit is toegenomen, hetgeen invloed heeft op de hoogte van kapitaalbuffers. CET1 is kapitaal van de hoogste kwaliteit en draagt daarmee nadrukkelijk bij aan de weerbaarheid van banken.

Tabel 19 – 1. Gemiddelde leverage ratio (ongewogen) Nederlandse banken

Jaar	2017	2018	2019	2020
Percentage	4,5	4,6	4,7	4,7

Tabel 20 – 2. Gemiddelde CET1-ratio Nederlandse banken

Jaar	2017	2018	2019	2020
Percentage	15,8	16,1	16,4	16,6

Kengetallen betalingsverkeer

Het ministerie van Financiën zet zich, samen met DNB, in voor een efficiënt, veilig en toegankelijk betalingsverkeer.[55] Hierbij wordt nauw samengewerkt in het kader van het Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer (MOB), waarin banken, betaaldienstverleners en maatschappelijke organisaties zijn vertegenwoordigd.

Teneinde de goede werking van het girale betalingsverkeer te borgen, is in de *Regeling Oversight goede werking betalingsverkeer* opgenomen dat de beschikbaarheid van pinnen (incl. contactloos betalen) 99,88% moet zijn. Deze norm richt zich tot de private partijen die het girale betalingsverkeer verzorgen en wordt gehandhaafd door DNB. De norm is in 2019 behaald. Voor de beschikbaarheid van mobiel en internetbankieren bestaan geen wettelijke eisen. Desalniettemin is ook bij deze betaalmethodes de beschikbaarheid zeer hoog, zoals blijkt uit onderstaande tabel.

Tabel 21 Beschikbaarheid

Beschikbaarheid[1]	2017	2018	2019 (gerealiseerd)	2019 (norm)
Pinnen en contactloos betalen	99,88%	99,89%	99,89%	99,88%[2]
Mobiel bankieren	99,83%	99,75%	99,81%	n.b.
Internetbankieren	99,83%	99,72%	99,78%	n.b.

1 Bron: Bijlage bij Kamerstukken II, 2019-2020, 27 863, nr. 87 (MOB-rapportage 2019), en Betaalvereniging Nederland: https://factsheet.betaalvereniging.nl/#giraal-betalen
2 Cf. artikel 6.2. Regeling Oversight goede werking betalingsverkeer

Voorts vindt het ministerie het van belang dat de toegang tot contant geld voldoende is. In het MOB zijn hier (niet-bindende) afspraken over gemaakt tussen de banken, maatschappelijke organisaties en DNB, waarbij de doelstelling is dat in principe alle Nederlandse huishoudens binnen een straal van 5 kilometer (hemelsbreed) contant geld moeten kunnen opnemen. Uit onderstaande cijfers blijkt dat deze norm vrijwel overal wordt gehaald.

[54] Zie EBA Risk dashboard, beschikbaar op https://www.eba.europa.eu/risk-analysis-and-data/risk-dashboard.
[55] Anders dan het kengetal betalingsverkeer dat in het Jaarverslag 2019 en in de ontwerpbegroting 2020 is gecommuniceerd, zijn hier twee nieuwe kengetallen betalingsverkeer opgenomen (zie tabel). Deze kengetallen geven een beeld over zowel de beschikbaarheid van het girale betalingsverkeer als de toegang tot contant geld.

2047620 04035

Tabel 22 Vijfkilometernorm

Vijfkilometernorm [1]	2017	2018	2019
Het percentage aan huishoudens in Nederland dat binnen een straal van vijf kilometer contant geld kan opnemen.	99,58%	99,55%	99,50%

1 Bron: Bijlage bij Kamerstukken II, 27 863, nr. 87 (MOB-rapportage 2019), en Kamerstukken II, 2018-2019, 27 863, nr. 83.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 23 Budgettaire gevolgen van beleidsartikel 2 Financiële markten (bedragen x € 1.000)

					Realisatie	Vastgestelde begroting	Verschil
	2016	2017	2018	2019	2020	2020	2020
Verplichtingen	**4.185.048**	**151.029**	**– 50.454**	**48.054**	**27.170**	**26.608**	**562**
Waarvan betalingsverpichtingen	21.548	21.999	16.547	48.292	81.812	26.608	55.204
Afname munten in circulatie	0	0	1.702	27.535	57.562	0	57.562
Muntcirculatie	9.854	5.961	2.076	5.719	3.489	9.300	– 5.811
Vakbekwaamheid	5.097	4.726	3.762	3.733	4.584	4.500	84
Bijdrage DNB BES-toezicht en FEC	1.676	3.275	4.472	5.153	4.051	4.270	– 219
Schadeloosstelling SRH					0	0	0
Overige betalingsverplichtingen	4.921	8.037	4.536	6.153	12.126	8.538	3.588
Waarvan garantieverpichtingen:	4.163.500	129.030	– 67.000	– 238	– 54.642	0	– 54.642
Garantie verhoging plafond kredietfaciliteit AFM		– 6.000	– 2.000	3.000	– 50.000	0	– 50.000
Garantie stichting waarborgfonds		30	0	0	0	0	0
Garantie SRF	4.163.500		0	0	0	0	0
Garantie DGS BES		135.000	– 65.000	– 3.238	– 4.642	0	– 4.642
Uitgaven	**18.834**	**21.980**	**21.916**	**48.562**	**80.016**	**26.608**	**53.408**
Subsidies	**436**	**437**	**436**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vakbekwaamheid	436	437	436	0	0	0	0
Bekostiging	**8.879**	**7.062**	**10.013**	**33.336**	**62.262**	**10.700**	**51.562**
Accountantskamer	1.163	1.102	1.295	1.234	1.533	1.400	133
Muntcirculatie	7.606	5.960	6.836	4.171	2.925	9.300	– 6.375
Afname munten in circulatie	0	0	1.702	27.535	57.562	0	57.562
IMVO Convenanten				0	0	0	0
Overig	110	0	180	396	243	0	243
Garanties		**1.000**	**1.000**	**1.875**	**1.625**	**1.875**	**– 250**
Dotatie begrotingsreserve DGS BES		1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	0
Dotatie begrotingsreserve NHT				875	625	875	– 250
Opdrachten	**6.686**	**9.600**	**4.964**	**6.999**	**8.468**	**7.613**	**855**
Wijzer in geldzaken	2.025	1.910	1.638	1.695	1.495	1.613	– 118
Vakbekwaamheid	4.661	4.289	3.326	3.933	4.994	4.500	494
Uitvoeringskosten SRH					644	0	644
Schadeloosstelling SRH					0	0	0
Overig		3.400	0	1.371	1.335	1.500	– 165
Bijdrage aan ZBO's en RWT's	**2.073**	**3.871**	**5.123**	**5.932**	**7.080**	**5.980**	**1.100**
Bijdrage AFM BES-toezicht	397	339	361	450	624	505	119
Bijdrage DNB toezicht & DGS BES	1.676	3.341	4.472	1.980	968	1.300	– 332

2047620 04035

					Realisatie	Vastgestelde begroting	Verschil
Bijdrage FEC				3.173	3.084	2.970	114
Bijdrage Toezicht en Handhavig MIF				0	0	260	– 260
Bijdrage PSD II		191	291	330	363	195	168
Overig					2.042	750	1.292
Bijdrage aan (inter)nationale organisaties	**760**	**10**	**380**	**420**	**582**	**440**	**142**
Caribbean Financial Action Taskforce	0	10	0	0	162	20	142
IASB	760	0	380	420	420	420	0
Ontvangsten	**56.555**	**27.645**	**13.426**	**10.321**	**32.200**	**9.155**	**23.045**
Bekostiging	**26.970**	**18.896**	**2.036**	**2.155**	**26.417**	**2.000**	**24.417**
Ontvangsten muntwezen	10.576	3.325	2.036	2.155	505	2.000	– 1.495
Toename munten in circulatie	16.394	15.571	0	0	25.912	0	25.912
Opdrachten	**0**	**0**	**0**	**0**	**1.137**	**1.455**	**– 318**
Wijzer in geldzaken	0	0	0	0	1.137	1.455	– 318
Overig	**29.585**	**8.748**	**11.390**	**8.166**	**4.646**	**5.700**	**– 1.054**
Overig	29.585	8.748	11.390	8.166	4.646	5.700	– 1.054

E. Toelichting op de instrumenten

Verplichtingen

Afname munten in circulatie (+ € 57,6 mln.)
In 2020 zijn er via DNB minder munten in omloop gebracht dan dat er uit omloop zijn teruggekomen. Als gevolg daarvan heeft DNB het afgelopen jaar per saldo een bedrag van € 57,6 mln. aan nominale waarde van in de markt uitgezette munten uit de schatkist ontvangen.

Muntcirculatie (- € 5,8 mln.)
In 2020 zijn minder munten geslagen en geproduceerd dan aanvankelijk was verondersteld, aangezien van de meeste muntsoorten al voldoende in omloop waren. De uitgaven en bijbehorende verplichtingen aan muntcirculatie vallen derhalve lager uit.

Garantie verhoging plafond kredietfaciliteit AFM (- € 50,0 mln.)
De garantie AFM valt per 2020 onder artikel 12 Schatkistbankieren. Dit vervalt op artikel 2.

Garantie DGS BES (- € 4,6 mln.)
In 2020 is er een bijstelling geweest van de DGS depositogarantie als gevolg van een veranderende wisselkoers. De garantie is in USD ten opzichte van de Rijksbegroting in EUR.

Uitgaven

Bekostiging (+ € 51,6 mln.)

Muntcirculatie (- € 6,4 mln.)
In 2020 zijn minder munten geslagen en geproduceerd dan aanvankelijk was verondersteld, aangezien van de meeste muntensoorten al voldoende in omloop waren. De uitgaven vallen derhalve lager uit.

2047620 04035

Afname munten in circulatie (+ € 57,6 mln.)
Zie de toelichting onder het kopje 'Verplichtingen'.

Bijdrage aan ZBO's en RWT's (+ € 1,1 mln.)

Overig (+ € 1,3 mln.)
Bij eerste en tweede suppletoire begroting is extra budget vrijgemaakt voor de ontwikkeling en bouw van een UBO-register ('ultimate beneficial owners') voor trusts en soortgelijke constructies. De gerealiseerde uitgaven vallen als gevolg hiervan hoger uit dan initieel geraamd bij de ontwerpbegroting.

Ontvangsten

Bekostiging (+ € 24,4 mln.)

Ontvangsten muntwezen (- € 1,5 mln.)
In 2020 zijn er nieuwe muntcontracten afgesloten voor verzamelaarsmunten. Als gevolgd hiervan vallen de ontvangsten lager uit dan initieel geraamd bij de ontwerpbegroting.

Overig (- € 1,1 mln.)
In 2020 zijn minder ontvangsten binnengekomen bij het College Deskundigheid Financiële Dienstverlening (CDFD) als gevolg van een lager aantal afgenomen Wft-examens (Wet op het financieel toezicht) door de coronacrisis. Het betreft hier echter geen afstel, maar uitstel naar een ander moment in de Permanente Educatie (PE)-periode. De huidige PE-periode eindigt op 31 maart 2022.

2047620 04035

Artikel 3 Financieringsactiviteiten publiek-private sector

A. Algemene doelstelling

Optimaal financieel resultaat bij de realisatie van publieke doelen; in het bijzonder bij het investeren in en verwerven, beheren en afstoten van de financiële en materiële activa van de Staat.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De minister van Financiën stimuleert en regisseert een verantwoorde en doelmatige besteding van overheidsmiddelen. Bedrijfseconomische expertise wordt ingezet bij staatsdeelnemingen, investeringsprojecten en transacties van de Rijksoverheid.

De minister van Financiën is verantwoordelijk voor:
- een optimaal financieel resultaat bij het beheren, aangaan en afstoten van staatsdeelnemingen met inachtneming van de betrokken publieke belangen;
- het toetsen en adviseren op bedrijfseconomische doelmatigheid bij het realiseren van grote publieke investeringsprojecten, zodat vakdepartementen hun projecten binnen budget, op tijd en met de gewenste kwaliteit kunnen realiseren. Voorbeelden van deze projecten zijn DBFM(O)[56]-projecten, bedrijfsvoerings- en duurzaamheidsprojecten, en veilingen waarbij exclusieve rechten in de markt worden gezet;
- het overkoepelende DBFM(O)-beleid en de regie van het systeem dat ervoor moet zorgen dat DBFM(O) in Nederland structureel goed verankerd is en toegepast wordt;
- het beheren en afwikkelen van de tijdelijke overheidsinvesteringen in de gesteunde financiële instellingen. In dit kader is de minister van Financiën verantwoordelijk voor zwaarwegende en/of principiële beslissingen (onder andere exitstrategie en beloningsbeleid van de financiële instellingen) van NL Financial Investments (NLFI). Voorts houdt de minister van Financiën toezicht op NLFI;
- het toetsen van door vergunninghouders gestelde financiële zekerheid ter dekking van de kosten die voortvloeien uit het buiten gebruik stellen en de ontmanteling van instellingen vallend onder de Kernenergiewet.

De minister van Financiën heeft een aantal instrumenten tot zijn beschikking, die ingezet kunnen worden voor de invulling van zijn verantwoordelijkheid:
- bevoegdheden die de minister van Financiën heeft op basis van de Comptabiliteitswet 2016;
- de regeling financieel beheer van het Rijk, in het bijzonder artikel 2: huur-, huurkoop- en leaseovereenkomsten, zoals DBFM(O), mogen pas door de Staat worden gesloten na overeenstemming met de minister van Financiën;
- bevoegdheden die de minister van Financiën heeft op basis van de Kernenergiewet;
- bevoegdheden die de minister van Financiën heeft op basis van de Telecommunicatiewet;
- de Wet stichting administratiekantoor beheer financiële instellingen (NLFI);

[56] Design-Build-Finance-Maintain-(Operate).

2047620 04035

- bevoegdheden die de minister van Financiën heeft als aandeelhouder op basis van Boek 2 Burgerlijk Wetboek en de statuten van de ondernemingen;
- de gedragsregels uit de Corporate Governance Code voor zijn rol als aandeelhouder in staatsdeelnemingen;
- het kader voor het gebruik van businesscases binnen het Rijk (handleiding publieke businesscase);
- PPS-code (publiek-private samenwerking): de beheercode voor goede bedrijfsvoering binnen de Rijksoverheid gericht op een doelmatige en rechtmatige inzet van het instrument van publiek-private samenwerking bij de realisatie en de exploitatie van (met name meerjarige) investeringsprojecten. Deze beheercode is nader uitgewerkt in een aantal specifieke toezichtsafspraken op het gebied van huisvesting en infrastructuur;
- structureel en incidenteel overleg met bestuurders en commissarissen van de staatsdeelnemingen.

Bovenstaande instrumenten zijn verschillend van aard. De bevoegdheden die voortvloeien uit het Burgerlijk Wetboek, Comptabiliteitswet 2016, Wet stichting administratiekantoorbeheer financiële instellingen en de Kernenergiewet vormen de basis van de (formele) zeggenschap. De overige instrumenten hebben een meer informeel karakter, zijn richtinggevend (zoals de Corporate Governance Code) of dienen als randvoorwaarde om invulling te kunnen geven aan de beleidsdoelstelling (zoals de beschikbaarheid over en/of toegang tot de benodigde kennis).

Beleidsinformatie
In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de staatsdeelnemingen waarvan het beheer van het aandeelhouderschap ligt bij het ministerie van Financiën. Hierbij staat aangegeven hoeveel procent van de aandelen in handen is van de Staat en op welke wijze deze aandelen worden gehouden. Daarnaast wordt aangegeven of het aandeelhouderschap permanent is, bij voorbaat tijdelijk (bij financiële instellingen), of dat de deelneming op termijn voor vervreemding in aanmerking zou kunnen komen (niet-permanent aandeelhouderschap). Tot slot is in deze tabel te zien wanneer de volgende evaluatie van het aandeelhouderschap zal plaatsvinden.

Tabel 24 Aandeelhouderschap ministerie van Financiën

Staatsdeelneming	Percentage aandelen (per 15/9/2020)	Wijze van aandeelhouderschap	Categorie aandeelhouderschap	Volgende evaluatie
ABN AMRO	56,3%	Indirect (via NLFI)	Bij voorbaat tijdelijk	n.v.t.
Air France-KLM	14%	Direct	Permanent	2026
BNG Bank	50%	Direct	Permanent	2026
COVRA	100%	Direct	Permanent	2023
FMO	51%	Direct	Permanent	2024
Gasunie	100%	Direct	Permanent	2025
Havenbedrijf Rotterdam	29,2%	Direct	Permanent	2021
Holland Casino	100%	Direct	Niet-permanent	n.v.t.
Invest-NL	100%	Direct	Permanent	2023
KLM	5,9%	Direct	Permanent	2021
Nederlandse Loterij	99%	Direct	Niet-permanent	n.v.t.
Nederlandse Spoorwegen	100%	Direct	Permanent	2023
NIO	100%	Direct	Permanent	n.v.t.

2047620 04035

Staatsdeelneming	Percentage aandelen (per 15/9/2020)	Wijze van aandeelhouderschap	Categorie aandeelhouderschap	Volgende evaluatie
NWB Bank	17,2%	Direct	Permanent	2026
RFS	1,25%	Indirect (via NLFI)	Bij voorbaat tijdelijk	n.v.t.
SABB	3,7%	Indirect (via NLFI)	Bij voorbaat tijdelijk	n.v.t.
Schiphol	69,8%	Direct	Permanent	2024
SRH	100%	Direct	Bij voorbaat tijdelijk	n.v.t.
TenneT	100%	Direct	Permanent	2025
Thales Nederland	1%	Direct	Permanent	2022
UCN	100%	Direct	Niet-permanent	n.v.t.
De Volksbank	100%	Indirect (via NLFI)	Bij voorbaat tijdelijk	n.v.t.

Kengetallen

Onderstaande kengetallen zien op de implementatie en uitvoering van het staatsdeelnemingenbeleid. Hierbij wordt alleen gekeken naar deelnemingen met volwaardige bedrijfsactiviteiten, waar de Staat >15% van de aandelen heeft, en deze met direct aandeelhouderschap beheert.

Tabel 25 Kengetallen deelnemingenbeleid

	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020
Aantal deelnemingen met >30% vrouwen in de raad van bestuur	80%	80%	70%
Aantal deelnemingen met >30% vrouwen in de raad van commissarissen	83,3%	100%	92%
Percentage van de deelnemingen waar een meerjarig dividendbeleid is herijkt	42% (n=12)	100%	67%
Aantal deelnemingen waarvan het aandeelhouderschap is geëvalueerd in het betreffende begrotingsjaar	0	2	1

Het aantal deelnemingen waarvan het dividendbeleid is herijkt is met 67% achtergebleven op de streefwaarde van 100%, met name door COVID-19 en de daarop volgende aandacht die is besteed aan de financiële continuïteit van de staatsdeelnemingen en minder op het dividendbeleid. Meer kengetallen over het deelnemingenbeleid (zoals de omvang van het balanstotaal van alle staatsdeelnemingen, de vermogenspositie van staatsdeelnemingen en het door staatsdeelnemingen gerealiseerde rendement) zijn te vinden in het meest recente Jaarverslag Beheer Staatsdeelnemingen[57].

C. Beleidsconclusies

2020 stond voor veel staatsdeelnemingen in het teken van de coronacrisis en had ook wezenlijke invloed op de aandeelhouder. Onder andere FMO, Holland Casino, (Air France-)KLM, Schiphol en NS zijn hard geraakt en zullen de gevolgen van de crisis de komende tijd blijven merken. Om de continuïteit van activiteiten te ondersteunen is in veel gevallen afgezien van dividend of is uitstel verleend. Verder dienen de staatsdeelnemingen zoveel mogelijk gebruik te maken van generieke steunmaatregelen, wat zij ook hebben gedaan. Indien aanvullende individuele steun noodzakelijk is, hanteert het kabinet het Afwegingskader bij steunverzoeken individuele bedrijven[58]. Zoals bekend is aan KLM op individuele basis steun verleend[59].

[57] Kamerstukken II 2019–2020, 28 165, nr. 326.
[58] Kamerstukken II 2019–2020, 35 420, nr. 36
[59] Kamerstukken II 2019-2020, 29 232, nr. 41

2047620 04035

Naast de coronacrisis zijn de reguliere werkzaamheden rond het aandeelhouderschap van de staatsdeelnemingen ook in 2020 gewoon doorgegaan. De Nota Deelnemingenbeleid Rijksoverheid 2013 vormt de basis van het beleid rondom staatsdeelnemingen. In 2020 is een beleidsdoorlichting van het deelnemingenbeleid uitgevoerd[60]. In de beleidsdoorlichting wordt geconcludeerd dat het aannemelijk is dat de versterking van de aandeelhoudersrol en professionalisering van de invulling van de zeggenschapsrechten een belangrijk positief effect hebben gehad op het primaire doel: de borging van de publieke belangen. De belangrijkste aanbevelingen uit deze beleidsdoorlichting focussen op het optimaliseren van processen, de rol van het beleidsdepartement en de monitoring en sturing op de financiële positie van deelnemingen. De aandachtspunten en aanbevelingen uit de beleidsdoorlichting worden onderschreven door het kabinet. Het kabinet ziet in de aandachtspunten voldoende aanleiding voor een nieuwe nota Deelnemingenbeleid.

In 2020 is verder gewerkt aan de oprichting van de internationaal gerichte zusterinstelling van Invest-NL. Deze instelling zal Invest International gaan heten. Het betreft een gezamenlijke onderneming tussen de Staat en ontwikkelingsbank FMO. Invest International zal Nederlandse bedrijven over de grens gaan helpen, onder andere door middel van exportfinanciering. Vergelijkbaar met Invest-NL, zal Invest International een investerings- en een ontwikkeltak opzetten. Een derde activiteit wordt het uitvoeren van reeds bestaande regelingen, over te brengen vanuit RVO. Het wetsvoorstel Machtigingswet oprichting Invest International is op 14 december jl. in de Tweede Kamer behandeld en aangenomen. De verwachting is dat de Eerste Kamer het voorstel in de eerste helft van 2021 zal behandelen en dat de instelling daarna kan worden opgericht.

Op het gebied van de energietransitie in relatie tot de staatdeelnemingen heeft het ministerie van Financiën in 2020 meer inzicht kunnen krijgen op welke factoren ervoor zorgen dat grote energietransitieprojecten rendabel kunnen worden. Dit bleek sterk afhankelijk van de ontwikkeling van de elektriciteit-, gas- en vooral CO2-prijs. Aan de hand van dit inzicht is in verschillende projecten met het ministerie van Economische Zaken en Klimaat en de deelnemingen gewerkt om onrendabele toppen te kwantificeren en beter inzicht te krijgen onder welke condities projecten op termijn volledig rendabel kunnen worden. In 2021 wordt dit samen met het ministerie van Economische Zaken en Klimaat verder uitgewerkt in een investerings- en beleidsagenda.

Tenslotte is in juli 2020 de eerste 5G-veiling van telecom frequenties afgerond. De opbrengst bedroeg in totaal ca. € 1,2 miljard. In de voorbereiding op deze veiling heeft het ministerie van Financiën samen met het ministerie van Economsche Zaken en Klimaat gewerkt aan een efficiënte allocatie van de frequenties door middel van een optimaal veilingmodel met een strak informatieregime en adequate minimum prijzen. De ervaringen met deze eerste veiling zullen worden gebruikt voor de tweede 5G-veiling die begin 2022 staat gepland.

[60] Kamerstukken II 2019–2020, 31 935, nr. 67

2047620 04035

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 26 Budgettaire gevolgen van beleidsartikel 3 Financieringsactiviteiten publiek-private sector (bedragen x € 1.000)

					Realisatie	Vastgestelde begroting	Verschil
	2016	2017	2018	2019	2020	2020	2020
Verplichtingen	**223.513**	**220.501**	**– 5.612.568**	**1.414.354**	**2.994.510**	**143.836**	**2.850.674**
Waarvan betalingsverplichting:	3.400.941	279.701	117.571	1.414.354	1.134.510	443.836	690.674
Verwerving vermogenstitels				744.396	7.766	0	7.766
Kapitaalinjectie InvestNL				50.000	0	330.000	– 330.000
Afdrachten Staatsloterij	177.819	100.268	101.927	102.806	106.807	100.000	6.807
Lening SRH		164.062	1.656	1.658	1.660	1.660	0
Lening KLM					1.000.000	0	1.000.000
Schikking Alawwal Bank				93.297	0	0	0
Kapitaalinjectie Tennet	780.000	0	0	410.000	0	0	0
Overgenomen schuld Propertize	2.386.461	0	0	0	0	0	0
Overige betalingsverplichtingen	56.661	15.371	13.998	12.198	18.277	12.176	6.101
Waarvan garantieverplichting:	– 3.177.428	– 59.200	– 5.730.139	0	1.860.000	– 300.000	2.160.000
Garantie DNB winstafdracht	0	0	– 5.700.000	0	0	0	0
Garanties en vrijwaringen staatsdeelnemingen	– 554.328	– 59.200	– 30.139	0	1.860.000	– 300.000	2.160.000
Garantie SNS Propertize	– 2.623.100	0	0	0	0	0	0
Uitgaven	**2.615.449**	**266.104**	**466.499**	**1.693.064**	**407.619**	**442.176**	**– 34.557**
Vermogensverschaffing	**15.900**	**150.000**	**350.000**	**1.484.396**	**7.766**	**330.000**	**– 322.234**
Kapitaalinjectie TenneT	0	150.000	350.000	690.000	0	0	0
Kapitaalinjectie InvestNL				50.000	0	330.000	– 330.000
Conversie schuld KNM	15.900	0	0		0	0	0
Verwerving vermogenstitels	0	0	0	744.396	7.766	0	7.766
Vermogensonttrekking	**177.819**	**100.268**	**101.927**	**102.806**	**106.807**	**100.000**	**6.807**
Afdrachten Staatsloterij	177.819	100.268	101.927	102.806	106.807	100.000	6.807
Bijdragen aan ZBO's en RWT's	**24.729**	**8.000**	**5.000**	**4.770**	**5.065**	**5.000**	**65**
NLFI	24.729	8.000	5.000	4.770	5.065	5.000	65
Garanties	**4.824**	**4.800**	**4.806**	**4.818**	**3.164**	**3.176**	**– 12**
Regeling BF	24	0	6	16	6	20	– 14
Dotatie begrotingsreserve TenneT	4.800	4.800	4.800	4.800	3.158	3.156	2
Overig	0	0	0	2	0	0	0
Opdrachten	**5.716**	**3.035**	**4.766**	**96.275**	**7.734**	**4.000**	**3.734**
Uitvoeringskosten staatsdeelnemingen	5.716	3.035	3.674	94.373	5.986	4.000	1.986
Opstart InvestNL			1.092	1.901	1.748	0	1.748
Lening	**2.386.461**	**0**	**0**	**0**	**277.083**	**0**	**277.083**
Overgenomen schuld Propertize	2.386.461	0	0	0	0	0	0
Lening KLM					277.083	0	277.083
Ontvangsten	**7.921.995**	**7.526.800**	**2.096.992**	**2.783.753**	**1.544.423**	**1.816.656**	**– 272.233**

2047620 04035

					Realisatie	Vastgestelde begroting	Verschil
Vermogensonttrekking	**5.531.581**	**7.349.001**	**2.087.316**	**2.770.923**	**1.489.199**	**1.809.000**	**– 319.801**
Opbrengst verkoop vermogenstitels	3.264.213	5.715.676	0	490.451	39.140	0	39.140
Dividend en afdrachten staatsdeelnemingen	1.915.857	1.492.495	1.869.999	1.999.876	706.009	1.455.000	– 748.991
Afdrachten Staatsloterij	177.819	100.268	101.927	102.806	106.807	100.000	6.807
Winstafdracht DNB	173.692	40.561	115.391	177.790	637.243	254.000	383.243
waarvan Griekse inkomsten ANFA	46.899	59.850	48.450	0		0	0
waarvan Griekse inkomsten SMP	70.402	57.950	51.300	47.000		6.250	– 6.250
Bijdrage aan ZBO's en RWT's	**20.902**	**7.457**	**4.403**	**6.864**	**3.734**	**4.500**	**– 766**
NLFI	20.902	7.457	4.403	6.864	3.734	4.500	– 766
Garanties	**13.515**	**9.334**	**4.846**	**4.819**	**51.158**	**3.156**	**48.002**
Premieontvangsten garantie TenneT	4.800	4.800	4.800	4.800	51.156	3.156	48.000
Premieontvangsten garantie Propertize	7.800	4.053	0	0	0	0	0
Premieontvangsten garantie KLM					0	0	0
Overig	915	481	46	19	2	0	2
Opdrachten	**175**	**6**	**427**	**1.148**	**331**	**0**	**331**
Terug te vorderen kosten staatsdeelnemingen	175	6	427	1.148	0	0	0
Uitvoeringskosten staatsdeelnemingen					331	0	331
Leningen	**2.355.822**	**161.000**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Lening SRH		161.000	0	0	0	0	0
Overgenomen schuld Propertize	2.355.822	0	0	0	0	0	0
Rentebaten lening KLM					0	0	0

E. Toelichting op de instrumenten

Verplichtingen

Kapitaalinjectie Invest-NL (- € 330 mln.)
Eind 2019 is Invest-NL N.V. opgericht. Verspreid over enkele jaren ontvangt Invest-NL N.V. een kapitaalinjectie (ter waarde van € 1,7 mld.) waarvan € 330 mln. in 2020 beschikbaar was gesteld. Invest-NL heeft in 2020 nog geen aanvullend kapitaal nodig gehad bovenop de € 50 mln. die bij oprichting in 2019 beschikbaar was gesteld.

Afdrachten Staatsloterij (+ € 6,8 mln.)
Om te voldoen aan de Wet op de kansspelen wordt in de begroting en verantwoording een technische post opgenomen bij zowel de uitgaven, betalingsverplichtingen als de ontvangsten ter hoogte van de afdrachten van de Staatsloterij. Deze post is met € 6,8 mln. opwaarts bijgesteld.

Lening KLM (+ € 1,0 mld.)
Middels een kamerbrief[61] en incidentele suppletoire begroting[62] heeft het kabinet op 26 juni 2020 het parlement geinformeerd over de steunmaatregelen KLM. De Nederlandse staat verstrekt enerzijds een directe lening aan KLM met een omvang van maximaal € 1 mld. De lening is een achtergestelde lening. Dit betekent dat wanneer KLM haar crediteuren niet kan terugbetalen, deze lening (en daarmee de Nederlandse staat) pas als laatste

[61] Kamerstukken II, 2019-2020, 29 232 nr. 41
[62] Kamerstukken II, 2019-2020, 35 505 nr. 1

2047620 04035

wordt terugbetaald. Daarmee neemt de Nederlandse staat relatief veel risico op zich via deze lening, hetgeen weerspiegeld wordt door de eveneens relatief hoge rente die KLM op deze lening betaalt (zie begrote ontvangsten in de Ontwerpbegroting 2021).

Garantie KLM (+ € 2,16 mld.)
Naast de lening verstrekt de Nederlandse staat een garantie. Een groep van internationale banken verstrekt liquiditeit aan KLM tot € 2,4 mld. in de vorm van een revolving credit facility (RCF) waarbij KLM de liquiditeit kan aantrekken wanneer nodig en dient terug te storten wanneer deze overvloedig is. De Nederlandse staat garandeert maximaal 90% van de totale omvang van deze faciliteit (€ 2,16 mld.).

Garantie TenneT (- € 300 mln.)
In 2010 heeft de Staat een garantie van € 300 mln. voor 10 jaar afgegeven aan TenneT. Als vergoeding voor deze garantie heeft TenneT in totaal € 48 mln. aan premies betaald. De Staat heeft deze premies in een begrotingsreserve gestort ter dekking van eventuele schade. De garantie is in 2020 komen te vervallen zonder dat er een claim heeft plaatsgevonden. Het opgebouwde bedrag van € 48 mln. uit de reserve en de daarbij behorende verplichting van € 300 mln. zijn daarom vrijgevallen.

Uitgaven

Vermogensverschaffing (+ € 7,8 mln.)
Er is vermogenswinstbelasting betaald als gevolg van de fusie tussen Alawwal Bank en de Saudi British Bank (SABB). De belastingplicht van de consortiumpartners (waarvan de Staat één van de partners is) loopt via de vennootschap NWM (het huidige consortiumvehikel). Bij deze vennootschap is reeds een voorziening getroffen voor deze vermogenswinstbelasting, die vrijvalt. Hierdoor heeft het betalen van deze belasting per saldo geen effect. Het aandeel van de Staat hierin betreft € 7,8 mln. en is in de tweede suppletoire begroting als desaldering verwerkt bij zowel de uitgaven als ontvangsten.

Kapitaalinjectie Invest-NL (- € 330 mln.)
Zie toelichting onder 'verplichtingen'.

Afdrachten Staatsloterij (+ € 6,8 mln.)
Zie toelichting onder 'verplichtingen'.

Opdrachten (+ € 3,8 mln.)
De uitvoeringskosten van staatsdeelnemingen zijn dit jaar hoger (+ € 2 mln.), met name vanwege coronagerelateerde kosten. Daarnaast zijn er bij de eerste suppletoire begroting 2020 middelen toegevoegd aan artikel 3 voor de bekostiging van het opstarten van de nieuwe instellingen Invest-NL en Invest International (+ € 1,8 mln.).

Lening KLM (+ € 277,1 mln.)
De Nederlandse staat verstrekt een directe lening aan KLM met een omvang van maximaal € 1 mld. De omvang van de daadwerkelijke in 2020 door de Staat aan KLM verstrekte lening bedraagt € 277,1 mln. Zie voor een toelichting onder «verplichtingen» hierboven.

Ontvangsten

Vermogensontrekking (- € 491,3 mln.)

2047620 04035

Opbrengst verkoop vermogenstitels (+ € 39,1 mln.)
De Staat heeft zijn resterende belang in de Saudi British Bank (SABB) en RFS Holdings afgewikkeld. De opbrengst van de verkoop betreft € 31,3 mln. Verder is vermogenswinstbelasting betaald als gevolg van de fusie tussen Alawwal Bank en SABB. De belastingplicht van de consortiumpartners (waarvan de Staat één van de partners is) loopt via de vennootschap NWM (het huidige consortiumvehikel). Bij deze vennootschap is reeds een voorziening getroffen voor deze vermogenswinstbelasting, die vrijvalt. Hierdoor heeft het betalen van deze belasting per saldo geen effect. Het aandeel van de Staat hierin betreft € 7,8 mln. en is in de tweede suppletoire begroting als desaldering verwerkt bij zowel de uitgaven als ontvangsten.

Dividenden en afdrachten staatsdeelnemingen (- € pm mln.)
De realisatie voor 2020 valt door het effect van de coronacrisis op staatsdeelnemingen substantieel lager uit dan geraamd in de ontwerpbegroting 2020.

Afdrachten Staatsloterij (+ € 6,8 mln.)
Zie toelichting onder 'verplichtingen'.

Winstafdracht DNB (+ € 383,2 mln.)
De winstafdracht 2020 is naar boven bijgesteld vanwege het feit dat DNB in 2019 meer winst maakte dan verwacht en het gevolg van wijzigingen in het monetaire beleid. Hieronder valt onder andere:
- het opkoopprogramma van de ECB, waarin extra staats- en bedrijfsobligaties beschikbaar zijn gekomen.
- de ontwikkeling in de rentecurve, waardoor DNB in 2019 een lagere voorziening voor het renterisico aan diende te houden en er in 2020 een deel van de voorziening is vrijgevallen.

Doordat het de winstafdracht betrof over de gerealiseerde winst in 2019 had de coronacrisis dus nog geen invloed.

Garanties

Tennet (+ € 48 mln.)
Zie toelichting onder 'verplichtingen'.

Artikel 4 Internationale financiële betrekkingen

A. Algemene doelstelling

Een bijdrage leveren aan een financieel gezond en welvarend Europa en een evenwichtige internationale financieel-economische ontwikkeling.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De Nederlandse economie wordt door zijn openheid en relatief beperkte grootte sterk beïnvloed door internationale financieel-economische ontwikkelingen. Dit betreft voor een belangrijk deel ontwikkelingen in de lidstaten van de EU. Verreweg het grootste deel van de Nederlandse export en import gaat naar of komt uit andere Europese landen. Een sterke Europese economie heeft daarmee een direct effect op de Nederlandse economie. Mede om die reden is Nederland gebaat bij een gezonde financieel-economische ontwikkeling en een stabiele budgettaire en monetaire ontwikkeling in de EU en haar lidstaten, waarbij ook de financiële stabiliteit binnen de eurozone gewaarborgd is.

De minister van Financiën speelt in Nederland op dit gebied een regisserende rol en maakt daarbij gebruik van een aantal instrumenten. Ten behoeve van de bevordering van de financiële stabiliteit neemt de minister actief deel aan internationale overleggen (onder andere de Ecofinraad en de Eurogroep) ter versterking van de begrotingsdiscipline van lidstaten van de EU en een stabiele macro-economische omgeving in de eurozone. Hieronder valt ook de economische beleidscoördinatie in de EU en de EMU in het kader van het Europees Semester.

Verder neemt de minister van Financiën besluiten over het Nederlandse standpunt met betrekking tot toetreding van landen tot het Exchange Rate Mechanism (ERM-II) en invoering van de euro. Tevens draagt de minister van Financiën het Nederlandse standpunt over de EU begroting uit. De minister ziet erop toe dat deze EU-begroting volgens de afspraken van het MFK (het huidige MFK loopt van 2014 tot 2020) wordt vormgegeven.

In internationaal verband zijn maatregelen getroffen om de wereldeconomie minder gevoelig te maken voor financieel-economische crises en te zorgen dat de gevolgen, mocht een dergelijke crisis toch plaatsvinden, zo beperkt mogelijk blijven. De minister van Financiën draagt bij aan het beheer van stabilisatiemechanismen, zoals het EFSF en het ESM ten behoeve van het bewaken van de financiële stabiliteit in de eurozone.

Internationale financiële instellingen (IFI's), waaronder het IMF, de Wereldbank, de EBRD, de EIB en de AIIB, dragen in belangrijke mate bij aan een evenwichtige internationale financieel-economische ontwikkeling. Tevens vervullen de IFI's een belangrijke rol bij het financieel-economisch beleidstoezicht, bevorderen zij de ontwikkeling van lage- en middeninkomenslanden en vormen zij een financieel vangnet in het geval van een crisis. De minister houdt als aandeelhouder toezicht op deze IFI's en hun financiële soliditeit en bestuur, met als doel deze instellingen gezond en sterk te houden. Hierbij bewaakt de Minister ook de financiële belangen van de Nederlandse overheid en de Nederlandse burger. Ook ziet de minister toe op de effectiviteit van de internationale financiële architectuur, waarbij het cruciaal is dat IFI's hun eigen rol hierbinnen uitvoeren en hun middelen effectief en efficiënt inzetten.

2047620 04035

Daarnaast levert de minister een bijdrage aan de internationale beleidsdiscussies en beleidsresponses bij internationale fora zoals de Ecofinraad, de Eurogroep, de G20, verschillende OESO-werkgroepen en commissies en discussies bij het IMF, de Wereldbank en andere IFI's.

C. Beleidsconclusies

EU/Eurozone

MFK en RRF

Op 27 mei 2020 presenteerde de Europese Commissie in reactie op de coronacrisis een aangepast voorstel voor het volgende MFK, aangevuld met een nieuw tijdelijk herstelinstrument (Next Generation EU) van € 750 mld. Het herstelinstrument bestaat uit een aantal onderdelen. Het grootste programma is de nieuw in te stellen Recovery and Resilience Facility (RRF) met € 312,5 mld. aan subsidies en € 360 mld. aan leningen, waaruit lidstaten onder voorwaarden steun kunnen aanvragen voor hervormings- en investeringsprojecten. Het budgettaire effect voor Nederland van het subsidiedeel van NGEU slaat pas neer in de raming van de Nederlandse afdrachten op de begroting van Buitenlandse Zaken vanaf 2028. Voor het leningenonderdeel van NGEU is een garantieverplichting van € 27,4 mld. op de begroting van Financiën opgenomen.

Het bereikte akkoord komt op voor Nederland belangrijke elementen in grote mate overeen met de Nederlandse inzet[63]. Zo ligt er ten opzichte van het vorige MFK een sterkere nadruk op moderniseringsprioriteiten zoals onderzoek en innovatie en klimaat en komt er een koppeling tussen EU-ontvangsten en het rechtsstatelijkheidsmechanisme. De Nederlandse afdrachten aan de Europese begroting (inclusief bijdrage van het VK) nemen over de periode van het volgende MFK als geheel niet meer toe dan reeds in de Rijksbegroting was voorzien. Hierin was rekening gehouden met economische groei en inflatie. Voor wat betreft de RRF is Nederland tevreden over de koppeling van hervormingsvoorwaarden aan steun uit het Herstelfonds. Deze is in de finale RRF-verordening intact gebleven. Ook de wijze waarop wordt besloten over de goedkeuring van plannen en de uitkering van middelen, die voorziet in een grote betrokkenheid van de Raad, is in stand gebleven. Er wordt verder gewerkt aan de, eind 2020 gestarte, nationale goedkeuring van het nieuwe Eigenmiddelenbesluit (EMB). De lidstaten hebben zich gecommitteerd aan een zo spoedig mogelijke ratificatie van het nieuwe EMB zodat de middelen voor NGEU gemobiliseerd kunnen worden en bijdragen aan het herstel van de Europese economieën.

Brexit

Op 24 december is er een handels- en samenwerkingsovereenkomst EU-VK per 1 januari 2021 tot stand gekomen, waarmee een 'no-deal' Brexit is voorkomen. Nederland steunt het bereikte akkoord[64]. Tevens presenteerde de Europese Commissie een voorstel voor de Brexit Adjustment Reserve (BAR); een speciaal instrument buiten de plafonds van het Meerjarig Financieel Kader (MFK, 2021-2027) bedoeld om de negatieve economische gevolgen van Brexit in de zwaarst getroffen lidstaten en sectoren te verzachten.

[63] Kamerstukken II, 21501-20, nr.1624.
[64] https://www.tweedekamer.nl/debat_en_vergadering/commissievergaderingen/details?id=2020A07042#.

2047620 04035

Het handelsakkoord brengt in beginsel met zich mee dat geen sprake zal zijn van tarieven en quota. Wel is er sprake van verschillende andere handelsbelemmeringen. Door de afgesproken overgangsperiode veranderde er voor burgers en bedrijven vrijwel niets tot en met 31 december 2020. Het was lang onzeker of er een handelsakkoord zou komen. In de voorbereiding en de communicatie daarbij is rekening gehouden met alle scenario's. Voor Financiën lag bij de voorbereiding het zwaartepunt op het terrein van Douane, financiële diensten en de belastingdienst. De Douane heeft circa 930 medewerkers geworven en opgeleid ter voorbereiding van de Brexit. Ook is een 40-tal huisvestingsprojecten gerealiseerd. Ondernemers die handel drijven met het VK hebben verschillende brieven ontvangen over de voorbereidende maatregelen die zij in 2020 al konden treffen.
Door middel van de intensieve voorbereidingen, de communicatie-inzet richting het bedrijfsleven, het inrichten van een crisisstructuur, de (operationele en bestuurlijke) oefeningen en de aansluiting bij partners binnen de logistieke keten heeft de Douane zich voorbereid op 1 januari 2021.

ESM
Eind 2020 is een politiek akkoord bereikt over de wijzigingsovereenkomst van het ESM-verdrag en de invoering van de gemeenschappelijke achtervang voor het bankresolutiefonds in 2022. Hierin worden de afspraken uit december 2018 over versterking van het ESM, zoals een grotere rol voor het ESM in ontwerp en uitvoering van macro-economische aanpassingsprogramma's en een verbetering van het raamwerk voor houdbare overheidsschulden, als ook de afspraken over de gemeenschappelijke achtervang omgezet in een aangepaste ESM-verdragstekst. Het kabinet zal de invoeringswet voor de wijzigingsovereenkomst in 2021 aan het parlement voorleggen. Na afronding van de ratificatie van de wijzigingsovereenkomst kan middels een separaat unaniem besluit door de Raad van gouverneurs van het ESM de gemeenschappelijke achtervang worden geactiveerd. Waar activering oorspronkelijk beoogd was in 2024 is besloten de achtervang vervroegd in te voeren, in 2022, omdat er in Europese bankensector – gemeten naar niveaus van niet-presterende leningen en de opbouw van bail-inbare buffer (MREL), voldoende risicoreductie heeft plaatsgevonden. Waar er nog zwakke plekken resteren in de Europese bankensector zijn er aanvullende afspraken gemaakt risico's verder te reduceren. Daarnaast heeft het ESM op 15 mei jl. de *Pandemic Crisis Support* (PCS) kredietlijn voor landen ingericht, voor gezondheid gerelateerde uitgaven als een gevolg van de corona uitbraak. Er zijn geen budgettaire effecten voor de Financiënbegroting.

SURE
In de Eurogroep van 9 april 2020 is overeengekomen een Europees instrument voor tijdelijke steun om het risico op werkloosheid in noodsituaties te beperken naar aanleiding van de corona-uitbraak (*Support to mitigate Unemployment Risks in an Emergency,* SURE) op te richten. De Nederlandse garantie hiervoor bedraagt € 6,1 mld. Zie hiervoor ook de bijlage: Overzicht Coronamaatregelen.

Internationale Financiële Instellingen

Coronamaatregelen IFI's
Als gevolg van de coronacrisis ontstond er in 2020 in zowel opkomende economieën en lage-inkomenslanden als ontwikkelde landen acute behoefte aan financiering, onder andere voor investeringen in de gezondheidszorg en liquiditeitssteun aan bedrijven. Internationale Financiële

2047620 04035

Instellingen (IFI's) hebben hun mondiale bereik, breed publieke- en private sector-instrumentarium en anticyclische financieringscapaciteit ingezet om de impact van corona te mitigeren.

Voor lage inkomenslanden wordt door het International Monetair Fonds (IMF) via het Poverty Reduction and Growth Trust (PRGT) concessionele leningen aangeboden wat met name tijdens een crisis van belang is om de schuldhoudbaarheid van deze landen te borgen. Budgettair heeft de Nederlandse bijdrage tot een verhoging geleid van de garantieverplichting aan DNB inzake IMF van 500 mln. SDR (Special Drawing Rights, munteenheid IMF), wat gelijk staat aan € 592 mln[65].

De Europese investeringsbank (EIB) heeft in 2020 een nieuw pan-Europees garantiefonds (EGF) opgericht om liquiditeitsverschaffing aan bedrijven te faciliteren, waarbij de focus ligt op het mkb omdat deze doelgroep vaak over minder grote buffers beschikt ten opzichte van grotere bedrijven. Door de oprichting van het garantiefonds met een doelomvang van € 25 mld., waarvan het Nederlands aandeel € 1.301 mln. bedraagt, kan naar schatting tot € 200 mld. aan financiering voor het Europese bedrijfsleven worden gemobiliseerd.

Zie voor de PRGT en het EGF verder de bijlage: Overzicht Coronamaatregelen.

Andere IFI's (Wereldbank, Aziatische Infrastructuur Investeringsbank en Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling) hebben door middel van herprogrammering van bestaand instrumentarium en via frontloading snel middelen beschikbaar gesteld om de impact van corona op de gezondheidszorg en liquiditeitspositie van bedrijven te adresseren. Dit heeft geen budgettaire gevolgen gehad voor de Financiënbegroting. Zo heeft de Wereldbank een steunpakket van $ 160 mld. geïntroduceerd voor getroffen landen. Sinds de start van de pandemie is er al een groot deel (ongeveer 80%) van dit toegekende budget via de verschillende Wereldbank onderdelen (IBRD, IFC en IDA) gecommitteerd. In het geval van IDA (Wereldbankloket voor armste landen) zijn middelen vrijgemaakt door het naar voren halen van $ 35 mld. van de 19e middelenaanvulling (IDA19). De Wereldbank heeft tijdens de Voorjaarsvergadering in april 2020 aangegeven dat hierdoor onvoldoende financiering beschikbaar is na juni 2021 om de IDA-19 ontwikkelingsdoelen te behalen en de gevolgen van corona het hoofd te bieden. De AIIB heeft in totaal $13 mld. aan financiering tot 2021 vrijgemaakt, waarvan in 2020 reeds $ 7,1 mld. is goedgekeurd. De EBRD implementeerde een crisisresponspakket, met als belangrijkste onderdeel een faciliteit van € 4 mld. gericht op het ondersteunen van bestaande cliënten van de EBRD met liquiditeitssteun en werkkapitaal.

IMF 15e quotaherziening

Om de financiële slagkracht van het IMF te waarborgen is in het International Monetary and Financial Committee (IMFC) in oktober 2019 besloten tot een verdubbeling van de New Arrangements to Borrow (NAB) en een verlenging van een deel van de bilaterale leningen (BBA) per 1 januari 2021. Dit is in 2020 geformaliseerd en de 15e quotaherziening is in de begroting 2021 verwerkt en daarmee afgerond. Nederland beschouwt het IMF als de belangrijkste instelling in het centrum van het mondiale financiële vangnet en heeft daarom ingestemd met het verzoek om de financiële slagkracht van

[65] Tweede Kamer, vergaderjaar 2019–2020, 35 492, nr. 1. Wisselkoers EUR/SDR 23 december 2020.

2047620 04035

het IMF te behouden. De corona crisis en record aan steunaanvragen van landen voor financiering onderstrepen het belang van een goed geëquipeerd IMF met voldoende middelen om landen te ondersteunen.

Gecombineerd zorgt de verdubbeling van NAB en verlenging van een deel van de BBAs vanaf 2021 voor een afname van de Nederlandse garantie aan het IMF van € 2,31 mld.

2047620 04035

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 27 Budgettaire gevolgen van beleidsartikel 4 Internationale financiële betrekkingen (bedragen x € 1.000)

					Realisatie	Vastgestelde begroting	Verschil
	2016	2017	2018	2019	2020	2020	2020
Verplichtingen	**– 33.540.633**	**11.434.921**	**1.106.696**	**1.628.248**	**37.500.508**	**912.681**	**36.587.827**
Waarvan betalingsverplichtingen:	12.218	678.313	107.144	121.352	935.838	912.681	23.157
Wereldbank		690.280	0	116.703	901.439	877.856	23.583
AIIB	5.562	– 13.661	1.296	3.399	0	0	0
Technische assistentie kiesgroeplanden		1.694	2.548	1.250	1.389	1.731	– 342
SMP/ANFA			103.300	0	33.010	33.010	0
Overige betalingsverplichtingen					0	84	– 84
waarvan garantieverplichtingen:	**– 33.552.851**	**10.756.607**	**999.551**	**1.506.897**	**36.564.671**	**0**	**36.564.671**
Wereldbank	466.850	– 599.648	199.750	862.876	– 457.802	0	– 457.802
Garantie aan DNB inzake IMF	– 18.563.822	11.451.012	654.645	529.184	– 680.531	0	– 680.531
Kredieten EU-betalingsbalanssteun	2.500	0	50.000	50.000	1.262.000	0	1.262.000
EFSM	3.000	0	60.000	60.000	– 168.418	0	– 168.418
AIIB	24.873	– 94.757	31.555	14.922	– 62.061	0	– 62.061
EIB			3.601	5.415	1.904.043	0	1.904.043
ESM				– 15.500	– 6.200	0	– 6.200
SURE					6.071.150	0	6.071.150
EIB - pan-Europees garantiefonds					1.301.381	0	1.301.381
NGEU					27.401.109	0	27.401.109
EFSF	– 15.486.252	0	0	0	0	0	0
Uitgaven	**597.440**	**39.163**	**502.045**	**363.829**	**215.674**	**103.694**	**111.980**
Bijdrage aan (inter)nationale organisaties	**596.017**	**38.030**	**397.312**	**362.506**	**181.651**	**68.869**	**112.782**
Wereldbank	518.329	3.132	361.037	325.280	181.651	68.869	112.782
AIIB	77.688	34.898	36.276	37.226	0	0	0
Leningen	**0**	**0**	**103.300**	**0**	**33.010**	**33.010**	**0**
Teruggave winsten - Ontvangsten Griekenland					0	0	0
Teruggave winsten SMP/ANFA	0	0	103.300	0	33.010	33.010	0
Opdrachten	**1.423**	**1.132**	**1.432**	**1.323**	**1.013**	**1.815**	**– 802**
Technische assistentie kiesgroeplanden	1.423	1.132	1.432	1.323	1.013	1.731	– 718
Bijdrage kiesgroepkantoor IMF					0	84	– 84
Ontvangsten	**10.053**	**6.101**	**5.415**	**6.828**	**54.918**	**52.804**	**2.114**
Garanties	**0**	**0**	**0**	**2.000**	**8.550**	**0**	**8.550**
Garantie ESM	0	0	0	2.000	8.550	0	8.550
Bijdrage aan (inter)nationale organisaties	**4.620**	**3.828**	**3.059**	**2.792**	**4.086**	**3.279**	**807**
Ontvangsten IFI's	4.620	3.828	3.059	2.792	4.086	3.279	807
Ontvangsten ESM					0	0	0
Leningen	**5.433**	**2.273**	**2.356**	**2.036**	**42.282**	**49.525**	**– 7.243**
Renteontvangsten lening Griekenland	5.433	2.273	2.356	2.036	325	7.569	– 7.244

2047620 04035

E. Toelichting op de instrumenten

Verplichtingen

Betalingsverplichtingen (+ € 23,2 mln.)

Wereldbank (+ € 23,6 mln.)
De verplichting aan de Wereldbank is met € 23,6 mln. naar boven bijgesteld. De betalingsverplichting voor de 19e middelenaanvulling aan de International Development Association (IDA) is aangepast aan het onderhandelingsresultaat. Bovendien zijn de verplichtingen aan IBRD en IDA aangepast aan de realisatiewisselkoers over 2020.

Garantieverplichtingen (+ € 36,6 mld.)

Wereldbank (- € 457,8 mln.)
De garantieverplichting aan de Wereldbank is met € 457,8 mln. naar beneden bijgesteld. Dit betreft een wisselkoersbijstelling van de garantieverplichtingen aan het Wereldbankonderdeel IBRD, IFC en IDA. Aangeziende koers van de euro ten opzichte van de dollar is gestegen, daalt de waarde van deze garanties.

Garantie aan DNB inzake IMF (- € 680,5 mln.)
De garantie aan DNB inzake IMF is met € 680,5 mln. verlaagd. De garantie is in 2020 opgehoogd met 500 mln. Special Drawing Rights (SDR) (de munteenheid van het IMF). Aangezien de de koers van de euro ten opzichte van de SDR is gestegen, daalt de waarde van deze garantie.

Kredieten EU-betalingsbalanssteun (+ € 1,262 mld.)
De garantie voor de kredieten EU-betalingsbalanssteun zijn verhoogd met € 1,262 mld. Het Nederlandse aandeel in de garanties voor het BoP-instrument is aangepast. Door het vertrek van het Verenigd Koninkrijk (VK) uit de EU is dit aandeel gewijzigd (momenteel 5,8%). Het VK staat echter via het Terugtrekkingsakkoord nog garant voor de huidige uitstaande leningen. Om die reden blijft het Nederlandse aandeel daarin bepaald door het aandeel van het Nederlandse bruto nationaal inkomen (bni) in het bni van de gehele EU plus het VK (momenteel 4,9%). Deze veranderingen hebben geleid tot een verhoging van deze garantie.

EFSM (– € 168,4 mln.)
De garantie voor EFSM wordt neerwaarts bijgesteld met € 168 mln. De garantie wordt voortaan gebaseerd op aflossingsverplichtingen op de momenteel voor het EFSM uitstaande Unieschuld (die is gebruikt voor het verstrekken van leningen aan Portugal en Ierland) in plaats van op basis van het ooit overeengekomen maximum van dit instrument omdat verder gebruik van het EFSM onwaarschijnlijk is. Daarnaast worden de renteverplichtingen toegevoegd, net als bij Kredieten EU-betalingsbalanssteun en SURE.

AIIB (- € 62,1 mln.)
De garantie aan de AIIB is met € 62,1 mln. naar beneden bijgesteld. Dit betreft een wisselkoersbijstelling van de garantieverplichting, aangezien de koers van de euro ten opzichte van de dollar is gestegen, daalt de waarde van deze garantie.

EIB (+ € 1,9 mld.)

2047620 04035

De garantie van Nederland aan het EIB wordt verhoogd met € 1,9 mld. Het verlies van het aandeel van het Verenigd Koninkrijk in het ingelegde kapitaal wordt volledig aangevuld via een omzetting van de bestaande reserves van de European Investment Bank (EIB), het kapitaal waarvoor het Verenigd Koninkrijk garant stond wordt aangevuld via een hogere garantstelling door de overige 27 EU-lidstaten[66].

ESM (- € 6,2 mln.)
De garantiestelling aan het ESM is met € 6,2 mln. gedaald. De kortingsperiode van Malta, Slowakije en Estland is verlopen. Dit betekent dat deze landen hun garantstelling aan het ESM verhogen. Omdat het totale bedrag aan garantiekapitaal voor het ESM vaststaat, betekent dit dat de garantstelling van andere lidstaten aan het ESM lager uitvalt.

SURE (+ € 6,1 mld.)
De verplichting aan SURE is verhoogd met € 6,1 mld. In 2020 is SURE opgericht om lidstaten financiële assistentie te bieden met betrekking tot uitgaven als gevolg van de coronacrisis die direct gerelateerd zijn aan arbeidsmarktmaatregelen en relevante gezondheidszorg.

EIB pan-Europees garantiefonds (+ € 1,3 mld)
In 2020 een garantie van € 1,3 mld afgegeven aan het EIB pan-Europees garantiefonds. De Europese Investeringsbank (EIB) heeft een pan-Europees garantiefonds (EGF) opgericht om de negatieve economische gevolgen van de coronacrisis op te vangen.

Next Generation EU (NGEU) (+ € 27,4 mld.)
Aan de NGEU is in 2020 een garantie afgegeven van € 27,4 mld (inclusief rente). NGEU is ingesteld in reactie op de coronacrisis en bedoeld om het herstel van de gevolgen ervan te ondersteunen. Deze garantie is gebaseerd op een raming van de uitstaande schuld en de renteverplichtingen in de komende jaren.

Uitgaven

Bijdrage aan (inter)nationale organisaties (+ € 112,8 mln.)
De bijdrage aan de Wereldbank is met € 112,8 mln. gestegen. Een deel van de voor 2021 geraamde bijdrage aan de Wereldbank is in 2020 betaald om beter aan te sluiten op het kasritme van de Staat. Deze bijstelling is budgetneutraal en leidt meerjarig niet tot hogere uitgaven aan de Wereldbank. De bijdrage aan IBRD en IDA zijn aangepast aan de realisatiewissekoers over 2020. Aangezien de koers van de euro ten opzichte van de dollar is gestegen, daalt de waarde van deze garanties.

Ontvangsten

Garanties (+ € 8,6 mln.)
De realisatie van ESM is € 8,6 mln. hoger uitgekomen dan begroot. In 2021 zou € 7,8 mln. worden ontvangen vanuit de garantie ESM. Deze ontvangsten zijn echter al in 2020 ontvangen, waardoor de realisatie in 2020 is gestegen.

Leningen (- € 7,2 mln.)

[66] Kamerstukken II 2017-2018, 21 501-07, nr. 1541

2047620 04035

De renteontvangsten op de lening aan Griekenland zijn met € 7,2 mln. gedaald. Deze renteontvangsten zijn aangepast aan de hand van de meest recente ramingen van het CPB. Gezien de lage rentestanden dalen de ontvangsten significant.

2047620 04035

Artikel 5 Exportkredietverzekeringen, -garanties en investeringsverzekeringen

A. Algemene doelstelling

Het verzekeren van betalingsrisico's die zijn verbonden aan Nederlandse export en buitenlandse investeringen die zonder deze verzekering niet tot stand zouden zijn gekomen, en het creëren en handhaven van een internationaal gelijkwaardig speelveld voor bedrijven op het terrein van de exportkredietverzekeringsfaciliteit (ekv-faciliteit).

B. Rol en verantwoordelijkheid

De minister van Financiën heeft de rol van regisseur bij de uitvoering van de exportkredietverzekeringsfaciliteit (ekv-faciliteit). De Nederlandse staat treedt op als verzekeraar en Atradius Dutch State Business N.V. (ADSB) voert de ekv-faciliteit uit, in naam van en voor rekening en risico van de Staat. De minister stelt de randvoorwaarden vast waaronder ADSB verzekeringen mag afgeven. De minister van Financiën is budgetverantwoordelijk, maar is samen met de minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking beleidsverantwoordelijk voor het verstrekken van de verzekeringen. Beide ministers stimuleren een gelijkwaardig speelveld op het gebied van de exportondersteunende maatregelen.

Op basis van de «Kaderwet financiële verstrekkingen Financiën» biedt de Nederlandse staat, in aanvulling op de private markt, faciliteiten aan waarmee Nederlandse ondernemers en hun financiers betalingsrisico's kunnen afdekken bij de Staat. Met de verschillende producten binnen de exportkrediet- en investeringsverzekeringen kunnen Nederlandse bedrijven meer exportorders binnenhalen die in het bijzonder op (middel)lange termijn gefinancierd worden.[67]De ekv-faciliteit van de Nederlandse staat is aanvullend aan de markt. Dit betekent dat exporteurs aanspraak kunnen maken op de ekv faciliteit als exportorders niet commercieel verzekerd kunnen worden. Zo kan de export, ook naar politiek en economisch ingewikkelde landen, toch doorgaan. Er is duidelijk vastgelegd welke risico's (looptijd, omvang en landen) verzekerd kunnen worden op de private markt en dus voor welke risico's de Nederlandse Staat aanvullende zekerheid kan bieden. Daarnaast stelt de minister van Financiën voor alle verzekeringsproducten een risicokader vast. Hierin staan de randvoorwaarden voor het afgeven van een verzekering, waarmee de Staat vaststelt welke risico's als verantwoord worden beschouwd.

Net als Nederland hebben veel landen in de wereld een eigen ekv-faciliteit. Nederland zet zich internationaal in om afspraken te maken over exportondersteuning en om Nederlandse exporteurs en hun financiers onder gelijke voorwaarden te kunnen laten concurreren. Deze afspraken zijn vastgelegd in de «Arrangement» en waarborgen een internationaal gelijk speelveld.[68]Zo

[67] Het productassortiment dat ADSB namens de Staat aanbiedt betreft onder andere: kapitaalgoederenverzekering, financieringsverzekering werkkapitaaldekking en de exportkredietgarantie (ekg). Zie voor een volledige beschrijving van het productassortiment de website van ADSB: www.atradiusdutchstatebusiness.nl/index.html

[68] De Arrangement of the Offically Suported Export Credits. Voor EU-lidstaten is de Arrangement bindend.

2047620 04035

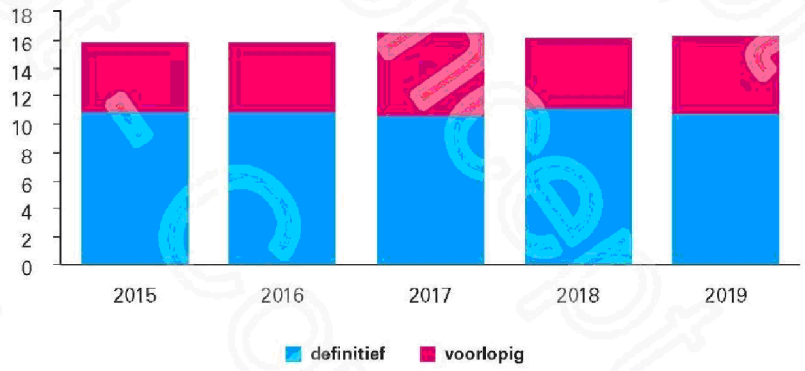
worden er afspraken gemaakt over de voorwaarden waaronder exportkredietverzekeringen mogen worden verstrekt, zoals kostendekkendheid, minimumpremies, maximale looptijden, het gebruik van ontwikkelingshulpgelden en verantwoord leenbeleid.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen (mvo) heeft internationaal, maar ook nationaal de aandacht. De Nederlandse staat vervult bij het uitvoeren van de ekv een voorbeeldfunctie voor niet ekv-gedekte exporttransacties, er is continu aandacht voor een gedegen uitvoering van het beleid voor mvo binnen de ekv-aanvragen. Het Nederlandse beleid voor de toetsing van ekv-aanvragen op de milieu- en sociale-effecten, dat in een aantal opzichten strenger is dan de internationale richtlijnen op dit gebied, is vastgelegd in het zogeheten Beleidsdocument mvo.[69]In het jaarverslag van ADSB worden de inspanningen en resultaten beschreven.

C. Beleidsconclusies

Eind 2020 staat er in totaal voor € XX mld. uit aan verplichtingen. Dit is een combinatie van definitieve verplichtingen (afgegeven verzekeringspolissen) en voorlopige verplichtingen (dekkingstoezeggingen; een wederzijdse juridische verplichting tussen de Staat enerzijds en exporteur of bank anderzijds).

Figuur 7 Totaal uitstaande garantieverplichtingen (bedragen x € 1 mld.)

Figuur 7 updaten. Verwachting data van ADSB eind februari 2021.

Bovenstaande figuur geeft de ontwikkeling van de totale uitstaande verplichtingen weer. In 2020 is de portefeuille qua omvang iets [PM] toegenomen/afgenomen.

Tabel 29 updaten. Verwachting data van ADSB eind februari 2021.

Tabel 28 Trend van het aantal nieuwe klanten (meetbare gegevens)

	2017	2018	2019
Nieuwe klanten	40	29	39

Sinds 2016 is het streven om meer nieuwe klanten en met name nieuwe klanten uit de mkb-sector te bereiken. Atradius DSB (ADSB) heeft zich hier in opdracht van de Staat de afgelopen jaren specifiek voor ingezet. In het bovenstaande overzicht is te zien dat er jaarlijks een significant aantal nieuwe klanten bij ADSB zijn bijgekomen. Deze nieuwe klanten behoren vrijwel allemaal tot het midden- en kleinbedrijf.

[69] Kamerstukken II 2017–2018, 26 485, nr. 255.

2047620 04035

Tabel 29 Realisatie prestatie-indicatoren (meetbare gegevens)						
	Realisatie 2016	**Realisatie 2017**	**Realisatie 2018**	**Realisatie 2019**	**streefwaarde 2020**	**Realisatie 2020**
Bijdrage bbp in % (berekening CBS)	0,17%	0,12%	0,11%	0,11%	> 0.18%[1]	
BERB	€ 365 mln.	€478 mln.	€ 518 mln.	> € 0 mln.	XX	
	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.t.b.		
Nieuw aangegane donkergroene transacties in %				19%	> 0%	

1 De realisatiecijfers voor 2020 worden pas later bekend. In onderstaande tekst wordt daarom uitgegaan van het gemiddelde over 2016-2019.

Toelichting

Bijdrage bbp

De ekv-faciliteit is belangrijk voor Nederland om de export te kunnen bevorderen. Voor vrijwel alle ekv-gedekte export geldt dat het aannemelijk is dat die niet tot stand was gekomen zonder ekv-dekking. Wat Nederland had kunnen exporteren verschuift dan naar buitenlandse concurrenten die wel gebruik kunnen maken van ekv-dekking. Elk jaar stelt het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) vast wat de positieve bijdrage van de ekv-faciliteit is aan de Nederlandse economie. Zij berekenen aan de hand van het volume van de ekv-gedekte export wat de bruto bijdrage is aan het bbp en aan de totale werkgelegenheid. In de periode 2016-2019 bedroeg de bijdrage aan het bbp gemiddeld 0,13% en werden gemiddeld 10,9 duizend arbeidsjaren per jaar gecreëerd met de verzekerde export. In 2019 was de bijdrage aan het bbp (circa 0,11%) en aan de werkgelegenheid (circa 9,6 duizend arbeidsjaren) net als in 2018 wat lager uit dan in eerdere jaren, volgens het CBS komt dit met name doordat de waarde van de verzekerde export lager was.

Realisatie bedrijfseconomisch resultaat (berb)

Met de berb wordt jaarlijks berekend of de ekv-faciliteit kostendekkend is. Het bedrijfseconomisch resultaat is een cumulatief resultaat over alle polissen die vanaf 1 januari 1999 zijn afgesloten, rekening houdend met de verwachte schades over de lopende verplichtingen. Nederland gebruikt dit model om te toetsen of we voldoen aan de internationale afspraken. Het cumulatieve resultaat sinds 1999 is voor 2020 XX en was in 2019 XX. Daarmee is de ekv ruimschoots kostendekkend en wordt de doelstelling bereikt.

Vergroening ekv en SDGs

De beleidsmatige inzet bij de exportkredietverzekering is erop gericht het aandeel van transacties in de portefeuille die volgens de in 2020 gevalideerde groenmethodiek als 'groen' geclassificeerd kunnen worden te vergroten *(zie alinea 'Vergroening van de ekv-portefeuille en SDG's' van Thema 4 onder 3.1 Verantwoording beleidsprioriteiten)*

OOM

Met de Omzetpolis Opkomende Markten (OOM) wordt sinds 2019 in de vorm van een pilot aan exporteurs de mogelijkheid geboden om dekking te verkrijgen voor kortlopende betalingsrisico's bij de uitvoer van bijvoorbeeld consumentengoederen naar opkomende landen. Anders dan bij de reguliere ekv, waarbij een verzekering telkens op basis van één specifieke transactie met één specifieke debiteur wordt gesloten, wordt onder de OOM alle omzet van een exporteur in een opkomend land verzekerd. Zoals in de

2047620 04035

begroting 2020 benoemd is, richt de pilot zich voornamelijk, maar niet alleen, op MKB'ers die vaak andere behoeften hebben dan het grootbedrijf waar de OOM aan tegemoet komt. Tot op heden zijn enkel een tweetal polissen gesloten onder de faciliteit. Dit beperkte aantal komt mede door de relatief beperkte bekendheid bij de doelgroep. Dit valt te verklaren door de coronacrisis, die een groot beroep gedaan heeft op de bestaande capaciteit bij uitvoerder Atradius, waardoor de capaciteit voor de marketing van de OOM beperkt was.

Aangezien exporteurs en betrokken banken potentie zien in de OOM is besloten de pilot met één jaar te verlengen tot 31 december 2021. Onder de verlenging zal de OOM actiever in de markt gepositioneerd worden via brokers. De verlenging van de pilot zal 2021 geëvalueerd worden.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 30 Budgettaire gevolgen van beleidsartikel 5 Exportkredietverzekeringen, -garanties en investeringsverzekeringen (bedragen x € 1.000)

				Realisatie	Realisatie	Vastgestelde begroting	Verschil
	2016	2017	2018	2019	2020	2020	2020
Verplichtingen	**206.840**	**979.817**	**– 432.177**	**4.761.921**	**204.534**	**10.015.244**	**– 9.810.710**
waarvan betalingsverplichtingen:	172.817	41.622	16.210	13.780	155.015	15.244	139.771
waarvan kostenvergoeding Atradius DSB	14.579	14.971	15.999	12.134	13.565	15.187	– 1.622
waarvan uitvoeringskosten herverzekering leverancierskredieten					72.681	0	72.681
waarvan dotatie begrotingsreserve EKV					67.818	0	67.818
overige betalingsverplichtingen	158.238	26.652	211	1.646	951	57	894
waarvan garantieverplichtingen:	34.023	938.194	– 448.386	4.748.141	49.519	10.000.000	– 9.950.481
Herverzekering leverancierskredieten					27.880	0	27.880
Exportkredietverzekeringen	44.149	998.604	– 448.386	4.748.141	21.640	10.000.000	– 9.978.360
waarvan: aangegane garantieverplichtingen	*6.850.122*	*5.160.562*	*2.589.366*	*4.748.141*		*10.000.000*	*– 10.000.000*
waarvan: vervallen verplichtingen	*– 6.805.972*	*– 4.161.956*	*– 3.037.752*			*0*	*0*
Investeringsverzekeringen	– 10.126	– 60.410	0	0	0	0	0
waarvan: nieuwe verplichtingen	62.060	385	0	0	0	0	0
waarvan: vervallen verplichtingen	– 72.186	– 60.794	0	0	0	0	0
Uitgaven	**186.714**	**79.488**	**42.733**	**198.506**	**204.344**	**77.244**	**127.100**
Garanties	**172.081**	**64.452**	**26.542**	**186.328**	**117.337**	**62.000**	**55.337**
Schade-uitkering EKV	13.897	37.865	26.530	184.726	21.640	62.000	– 40.360
Dotatie begrotingsreserve EKV	157.360	24.512	0	0	67.818	0	67.818
Schade-uitkering Seno-Gom	824	2.075	12	1.602	0	0	0
Schade-uitkering herverzekering leverancierskredieten					27.880	0	27.880
Opdrachten	**14.579**	**14.971**	**15.999**	**12.134**	**86.246**	**15.187**	**71.059**
Kostenvergoeding Atradius DSB	14.579	14.971	15.999	12.134	13.565	15.187	– 1.622
Uitvoeringskosten herverzekering leverancierskredieten					72.681	0	72.681
Overig	**54**	**65**	**192**	**44**	**761**	**57**	**704**
Overige uitgaven	54	65	192	44	761	57	704
Ontvangsten	**345.093**	**255.472**	**244.897**	**166.594**	**305.065**	**235.954**	**69.111**
Garanties	**345.093**	**255.472**	**244.897**	**166.594**	**305.065**	**235.954**	**69.111**
Premies EKV	101.760	104.877	91.151	63.159	82.074	70.244	11.830
Premies herverzekering leverancierskredieten					191.805	0	191.805
Premies investeringsverzekeringen	700	554	0		0	0	0
Schaderestituties EKV	230.133	137.541	153.745	154.416	28.756	165.710	– 136.954
Schaderestituties herverzekering leverancierskredieten					2.430	0	2.430
Ontrekking begrotingsreserve Seno-Gom	12.500	12.500	0		0	0	0

2047620 04035

E. Toelichting op de instrumenten

Geauditeerde cijfers worden pas eind februari verwacht, waaronder definitieve cijfers van de garantieverplichitngen

Verplichtingen

Garantieverplichtingen

Herverzekering leverancierskredieten(+ € 27,9 mln.)
De garantie «herverzekering leverancierskredieten» betreft een nieuwe, tijdelijke garantie van de Staat als maatregel in de coronacrisis om te voorkomen dat de kortlopende kredietverlening in de private verzekeringssector stilvalt. Deze garantie is in 2020 ter hoogte van € 12,0 miljard euro opgericht en staat los van het reguliere plafond van € 10 miljard voor exportkredietverzekeringen (zie het kopje Verplichtingen in bovenstaande tabel). [PM]

Exportkredietverzekeringen (– € 9,8 mld.)
Voor 2020 is er een benutting van € 183,6 mln. onder het plafond van € 10 mld. aan nieuw aangegane verplichtingen voor de exportkredietgarantie en de regeling investeringsverzekering. Artikel 5 van begroting IX heeft een plafond waarin is aangegeven voor welk bedrag de minister jaarlijks nieuwe garantieverplichtingen kan aangaan. Dit plafond is vastgesteld op € 10 mld. voor de gehele ekv-faciliteit. Per 2019 zijn alleen de nieuw aangegane verplichtingen in de realisatie opgenomen zonder rekening te houden met vervallen verplichtingen. In de toelichting op de saldibalans zijn deze verplichtingen wel opgenomen.

Uitgaven

Garanties (+ € 55,3 mln.)

Schade-uitkering ekv (- € 40,4 mln.)
De schade-uitkeringen zijn in 2020 € 40,4 mln. lager uitgevallen dan oorspronkelijk begroot. Dit is grotendeels te verklaren door het uitblijven van de geraamde schadeuiterking aan IHC. Op 30 april 2020 heeft het kabinet besloten om het bedrijf IHC te ondersteunen om de continuïteit van het berijf te waarborgen.

Dotatie begrotingsreserve ekv (+ € 67,8 mln.)
In 2020 wordt er € 67,8 mln. gedoteerd aan de begrotingsreserve. In overeenstemming met het garantiekader voor risicoregelingen is er een risicovoorziening voor de Exportkredietverzekering opgericht. Deze risicovoorziening werkt als een buffer om meerjarig grote budgettaire schommelingen in de uitgaven binnen het uitgavenplafond van de begroting van het ministerie van Financiën op te kunnen vangen. De budgettaire verwerking van de financiële stromen van artikel 5 is in 2019 aangepast. Naar aanleiding van een gewijzigde manier van boeken door het CBS van schades en recuperaties, zijn schades niet EMU-saldorelevant zolang het een openstaand dossier betreft. Pas wanneer een dossier is afgesloten wordt de nettoschade-uitkering relevant voor het EMU-saldo. Ontvangen premies worden gestort in de begrotingsreserve, terwijl uitgaven aan definitieve schades op afgesloten polissen en de uitvoeringskosten van Atradius gedekt worden met een onttrekking uit de begrotingsreserve. Het totaal aan schadeuitkeringen in 2020 bedroeg € 20 mln., waarvan € 0,7 mln. definietieve schades bedragen. Op basis van de realisatiestanden is er per saldo € 67,8 mln. aan de begrotingsreserve toegevoegd, een storting van € 82,1 mln. aan 46 Tweede Kamer, vergaderjaar 2019-2020, 35 433 nr. 2 Tweede

2047620 04035

Kamer, vergaderjaar 2020–2021, 0 IX, nr. 1 47 premies en een onttrekking van € 13,6 mln. aan uitvoeringskosten. Daarmee bedraagt de nieuwe stand € 508,5 mln., zie ook onderdeel 8.2.5. (Saldibalans IXB, begrotingsreserves).

Schade-uitkering herverzekering leverancierskredieten (+ € 27,9 mln.)
De schade-uitkering herverzekering leverancierskredieten bedragen € 27,9 mln. in 2020. Tot op heden zijn de schade-uitkeringen lager gebleken dan begroot en worden deze voor een groot deel pas in 2021 verwacht. De herverzekering leverancierskredieten betreft een coronamaatregel waarbij de Staat voorkomt dat de kortlopende kredietverlening in de private verzekeringssector stilvalt.[70] De regeling is verlengd tot en met 30 juni 2021, zoals aangekondigd in een brief aan de Tweede Kamer[71].

Opdrachten (+ 71,1 mln.)

Uitvoeringskosten herverzekering leverancierskredieten (+ € 72,7 mln.)
De uitvoeringskosten voor de herverzekering leverancierskredieten bedragen in 2020 € 72,7 mln. De staat neemt de uitvoeringskosten van de particuliere kredietverzekeraars voor zijn rekening voor de uitvoering van de crisismaatregel herverzekering leverancierskredieten.

Overige kosten
<PM (of check: ligt bedrag van totaal 0,9 mln onder toelichtingsstaffel?>

Ontvangsten

Garanties (+ € 69,1 mln.)

Premies ekv (+ € 11,8 mln.)
In 2020 zijn de premieontvangsten van de exportkredietverzekeringen € 11,8 mln. hoger uitgevallen dan begroot. De ekv is een vraaggestuurd instrument, waardoor de realisaties kunnen afwijken van de ramingen. Door de coronacrisis is er in 2020 een grotere behoefte aan het afdekken van betalingsrisico's en vinden er meer ekv transacties plaats met hogere premie opbrengsten.

Premies herverzekering leverancierskredieten (+ € 191,8 mln)
De gerealiseerde premie-inkomsten voor de herverzekering leveranciers-kredieten bedraagt € 191,8 mln. De herverzekering leverancierskredieten betreft een coronamaatregel waarbij de Staat voorkomt dat de kortlopende kredietverlening in de private verzekeringssector stilvalt. Voor de premie-inkomsten werd in de tweede incidentele suppletoire begroting voor € 200 mln aan inkomsten begroot voor de Staat onder de regeling[72]. Zoals bij de uitvoeringskosten is de discrepantie tussen begroting en realisatie te verklaren door het verschil tussen factuur- en kasbasis.

Schaderestituties ekv (- € 137,0 mln.)
De schaderestituties ekv zijn € 137 mln. lager uitgekomen dan begroot. De recuperatie van € 140 mln. van Argentinië die werd begroot in 2020 wordt niet in 2020 ontvangen. Argentinië verkeert in betalingsproblemen en is met vele partijen in onderhandelingen over de uitstaande schuld. De uiterste betaaldatum om de recuperatie te voldoen ligt in 2021.

[70] Tweede Kamer, vergaderjaar 2019-2020, 35 433 nr. 1
[71] [pm briefnummer] Deze brief wordt medio januari met de TK gedeeld.
[72] Tweede Kamer, vergaderjaar 2019-2020, 35 433 nr. 2

2047620 04035

Schaderestituties herverzekering leverancierskredieten (+ € 2,4 mln.)
De gerealiseerde schaderesstituties voor de herverzekering leveranciers-kredieten voor 2020 zijn € 2,4 mln. lager dan begroot. De lagere ontvangsten op de schaderestituties zijn in lijn met het niet concretiseren van de schade-claims in 2020. Doordat de geraamde schades zich niet geconcretiseerd hebben, zijn ook de restituties hiervan achtergebleven.

2047620 04035

Artikel 6 Btw-compensatiefonds

A. Algemene doelstelling

Gemeenten, provincies en andere regionale openbare lichamen als bedoeld in de Wet op het Btw-compensatiefonds hebben de mogelijkheid om een evenwichtige keuze te maken tussen in- en uitbesteding. De btw speelt hierin geen rol.

B. Rol en verantwoordelijkheid

Het Btw-compensatiefonds (BCF) is opgericht om btw weg te nemen als factor in de afweging van decentrale overheden tussen uitbesteden en inbesteden (uitvoering door de eigen organisatie). Decentrale overheden kunnen betaalde btw terugvragen bij het BCF. De betaalde btw moet daarvoor aan een aantal voorwaarden voldoen. Zo moet de btw betaald zijn over een niet-ondernemerstaak en mag er geen sprake zijn van verstrekking aan een individuele derde. Voorbeelden van taken waarvoor gemeenten en provincies btw kunnen terugvragen zijn: inzameling van huisvuil, onderhoud aan gebouwen, straatbeheer, schoonmaakactiviteiten, archivering, ingenieurswerkzaamheden en groenbeheer.

De minister van Financiën is verantwoordelijk voor en heeft een uitvoerende rol bij:
- het verstrekken, verzamelen en controleren van de opgaafformulieren en het uitbetalen van de compensabele btw;
- het beheer van het BCF.

C. Beleidsconclusies

In 2020 hebben zich wat betreft beoogde resultaten geen andere bijzonderheden voorgedaan en de beleidsdoelen zijn bereikt zoals voorzien. Zoals ook in 2016 met een beleidsdoorlichting is geconcludeerd, worden de algemene en operationele doelstellingen van het BCF behaald: door de invoering van het BCF speelt btw geen rol meer bij de afweging tussen in- of uitbesteden. Hierdoor ontstaat er een grotere vrijheid voor gemeenten en provincies in de keuze tussen in- en uitbesteden. Verder is geconcludeerd dat het plafond niet afdoet aan de effectiviteit van het BCF.

Naar analogie van de normeringssystematiek (zie bijlage 11 van de Miljoennennota 2020 voor een toelichting) is het accres van het BCF gedurende 2020 en 2021 bevroren. Daarmee wordt het plafond in deze periode enkel nog gewijzigd voor taakmutaties en niet voor actuele loon-, prijs- en volumeontwikkelingen.

In 2020 is gestart met de nieuwe beleidsdoorlichting die de doeltreffendheid en doelmatigheid van het beleid over de periode 2015 tot 2020 onder de loep neemt. De conclusies van deze beleidsdoorlichting worden naar verwachting eind 2021 met de Tweede Kamer gedeeld.

Compensatie

De Belastingdienst heeft als taak om opgaafformulieren te verstrekken en te verzamelen en de btw over niet-ondernemersactiviteiten te compenseren.

2047620 04035

Controle- en toezichtsbeleid, uitvoering- en toezichtstrategie
Bij de uitvoering van de Wet op het Btw-compensatiefonds is een centrale rol toegekend aan de Belastingdienst. Dit vanwege de nauwe relatie tussen de heffing van de omzetbelasting op grond van de Wet op de Omzetbelasting en de compensatie van de omzetbelasting op grond van het BCF. Uit oogpunt van eenvoud en doelmatigheid is ervoor gekozen de Wet op het Btw-compensatiefonds in belangrijke mate te laten aansluiten bij het systeem van heffing van omzetbelasting in de Algemene wet inzake rijksbelastingen (Awr). Dit betekent onder meer dat de controle van het BCF deel uitmaakt van de reguliere controle van de aangiften omzetbelasting bij gemeenten en provincies. Inherent aan het systeem van heffing van omzetbelasting (voldoening op de aangifte met slechts beperkte informatie) is dat de controle op de juistheid van de ingediende aangiften achteraf en op basis van risicoafweging plaatsvindt. Dit is ook het geval bij het BCF. Slechts in uitzonderingsgevallen vormt de aangifte omzetbelasting zelf aanleiding tot het instellen van een boekenonderzoek. De Belastingdienst beoordeelt of een gemeente of provincie in aanmerking kan komen voor klantbehandeling in de actualiteit (horizontaal toezicht). Daarbij bepaalt de Belastingdienst of er gesteund kan worden op de interne beheersing van de fiscale processen door gemeente of provincie.

Activiteiten 2020
Op 1 januari 2014 waren er 403 gemeenten. Het toezicht BCF richt zich zowel op bestaande als reeds opgeheven gemeenten. Op 1 januari 2020 zijn er 367 gemeenten en daarnaast de 12 provincies.

Eind 2020 is 97,3% van de 367 gemeenten beoordeeld op de mogelijkheid voor klantbehandeling in de actualiteit. De Belastingdienst heeft met circa 45% van de gemeenten en provincies een individueel toezichtconvenant gesloten.

Door de coronamaatregelen konden er in 2020 minder boekenonderzoeken op locatie worden uitgevoerd.

In 2020 zijn bij 12 gemeenten specifieke boekenonderzoeken[73] voor het BCF uitgevoerd. Deze onderzoeken hebben per saldo geleid tot een totaal correctiebedrag van € 508.374 wat neerkomt op een gemiddelde controleopbrengst van € 42.365. In het correctiebedrag zijn 2 negatieve correcties opgenomen voor een totaal van € 1.139.032.

Tabel 31 Realisatie prestatie-indicator BCF (meetbare gegevens)

	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020
Percentage gemeenten en provincies waarvan klantbehandeling in de actualiteit beoordeeld is[1]	90,5%	95,2%	96,4%	97,3%	95%	97,3

1 De term klantbehandeling in de actualiteit vervangt de term horizontaal toezicht uit het vorige jaarverslag. De definities zijn uitwisselbaar, d.w.z. dat de achterliggende metingen niet zijn aangepast. Het streven is met gemeenten en provincies waar mogelijk in de actualiteit te werken. Voor gemeenten en provincies die hiervoor in aanmerking komen, biedt horizontaal toezicht doorgaans de beste mogelijkheden om in de actualiteit te werken.

Toelichting

Eind 2020 is de beoordeling voor ruim 97,3% van alle gemeenten en provincies uitgevoerd. Dit betreft cumulatieve stand ultimo 2020. Niet alle beoordelingen hebben in 2020 plaatsgevonden omdat er geen jaarlijkse inhoudelijke klantbehandeling vereist is.

[73] Onderzoeken waar een specifieke aanleiding voor is.

2047620 04035

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 32 Budgettaire gevolgen van beleidsartikel 6 Btw-compensatiefonds

Bedragen x € 1.000					Realisatie	Vastgestelde begroting	Verschil
	2016	2017	2018	2019	2020	2020	2020
Verplichtingen	**3.003.566**	**3.029.706**	**3.286.561**	**3.422.490**	**3.565.621**	**3.426.667**	**138.954**
Uitgaven	3.003.566	3.029.706	3.286.561	3.422.490	3.565.621	3.426.667	138.954
Bijdrage aan medeoverheden	**3.003.566**	**3.029.706**	**3.286.561**	**3.422.490**	3.565.621	**3.426.667**	**138.954**
W.v. Gemeenten	2.618.435	2.630.051	2.881.223	3.009.672	3.147.614	3.014.557	133.057
W.v. Provincies	385.131	399.655	405.338	412.818	418.008	412.110	5.898
Ontvangsten	3.003.566	3.029.706	3.286.561	3.422.490	3.565.621	3.426.667	138.954

E. Toelichting op de instrumenten

Verplichtingen en Uitgaven

Gemeenten declareren in absolute zin meer btw bij het BCF dan provincies. Ten opzichte van de totale uitgaven van gemeenten en provincies declareren provincies meer bij het BCF. De provincies zijn vooral actief op het gebied van verkeer en vervoer, een uitgavencategorie die veelal voor compensatie van btw in aanmerking komt. Dit is een mogelijke verklaring voor het feit dat provincies in vergelijking tot gemeenten een relatief groot beroep doen op het BCF.

Ontvangsten

De ontvangsten zijn gelijk aan de uitgaven omdat de terugbetaalde btw-bedragen tevens belastinginkomsten zijn.

Plafond

Tabel 33 Plafond Btw-compensatiefonds

bedragen x € 1.000	Realisatie	Vastgestelde begroting	Verschil
	2020	2020	2020
Plafond	**3.781.671**	**3.671.278**	**110.393**
W.v. stand MN 2020	3.671.278		
W.v. overhevelingen i.v.m taakmutaties	108.641		
W.v. accres	1.752		
Uitgaven	**3.565.621**	**3.426.667**	**138.954**
W.v. Gemeenten	3.147.614	3.014.557	133.057
W.v. Provincies	418.008	412.110	5.898
Ruimte onder plafond	**216.050**	**244.611**	**– 28.561**
W.v. Gemeenten	190.721	215.193	– 24.471
W.v. Provincies	25.328	29.418	– 4.090

Het plafond op het BCF is gekoppeld aan de accrespercentages zoals deze volgen uit de normeringssystematiek voor het Gemeentefonds en Provinciefonds. Naar analogie van de normeringssystematiek is het accres voor 2020 en 2021 bevroren. Daarmee wordt het plafond in deze periode enkel nog gewijzigd voor taakmutaties en niet voor actuele loon-, prijs- en

2047620 04035

volumeontwikkelingen. Het plafond wordt tevens aangepast voor taakmutaties (zoals decentralisaties) die gepaard gaan met onttrekkingen of toevoegingen aan het BCF. Als het plafond overschreden wordt, komt het verschil ten laste van het Gemeentefonds en Provinciefonds. Bij een realisatie lager dan het plafond, komt het verschil ten gunste van het Gemeentefonds en Provinciefonds. De toevoeging of uitname moet worden verdeeld over gemeenten en provincies. Er is tussen decentrale overheden en het Rijk afgesproken dit te doen op basis van de verhouding van wat de gezamenlijke gemeenten en provincies in het afgelopen jaar ook daadwerkelijk hebben ontvangen uit het BCF[74].

Aan de hand van de realisatiecijfers wordt in het Financieel Jaarverslag Rijk de definitieve ruimte onder het BCF-plafond bepaald. Het verschil tussen de voorlopige afrekening die bij Miljoenennota 2020 heeft plaatsgevonden (€ 244,6 mln.) en de definitieve ruimte onder het plafond (€ 216,05 mln.), wordt bij Voorjaarsnota verrekend met het Gemeentefonds en Provinciefonds.

In de volgende tabel worden de openstaande voorschotten weergegeven. Er zijn in 2020 meer nieuwe voorschotten verstrekt dan afgerekend. Het openstaande saldo aan voorschotten is daarom gestegen in 2020.

Tabel 34 Voorschotten Btw-compensatiefonds

bedragen x € 1.000	2020
Saldo per 1 januari 2020	**151.074.214**
Bedrag nieuwe voorschotten 2020	199.850.665
Bedrag afgerekende voorschotten 2020	204.610.502
Saldo per 31 december 2020	**146.314.377**

[74] https://vng.nl/files/vng/brieven/2013/attachments/130120_conclusies_bofv_in_casu_onderhandelaarsakkoord.pdf

2047620 04035

Artikel 9 Douane

A. Algemene doelstelling

Algemene en operationele doelstelling Douane

De Douane draagt bij aan een solide financiering van de Europese en nationale overheid, aan een veilige samenleving en aan een sterke, aantrekkelijke en eerlijke interne markt waarmee de welvaart in de EU en Nederland wordt bevorderd. Dit doet de Douane door als handhavingsdienst toezicht te houden op het EU-grensoverschrijdende goederenverkeer en daarbij te controleren op de naleving van fiscale en niet-fiscale regels en door het bonafide bedrijfsleven daarbij te faciliteren. Douanerechten en nationale belastingen (accijnzen en verbruiksbelastingen en omzetbelasting bij invoer) worden zo veel mogelijk tijdig, juist en volledig geheven en geïnd.

De opdracht van de Douane bestaat uit:
- **A**fdracht: *zorgen dat opbrengsten zo juist, tijdig en volledig mogelijk zijn.*
- **B**eschermen: *de samenleving zo goed mogelijk beschermen tegen onveilige en ongewenste goederen.*
- **C**oncurrentiepositie: *bijdragen aan het versterken van de concurrentiepositie van de Europese Unie.*

B. Rol en verantwoordelijkheid

De minister van Financiën is verantwoordelijk voor en heeft een regisserende rol op het terrein van het beleid en de wet- en regelgeving inzake douaneformaliteiten en douanerechten. Dit is hoofdzakelijk Europese wet- en regelgeving. Daarnaast is de minister verantwoordelijk voor de wet- en regelgeving inzake binnenlandse accijnzen en verbruiksbelastingen.

Op grond van het Douanewetboek van de Unie (DWU), Europese verordeningen, de Algemene douanewet en andere nationale wet- en regelgeving handhaaft de Douane fiscale en niet-fiscale wet- en regelgeving.

De minister bevordert via de inzet van de Douane de naleving van wet- en regelgeving. Dit gebeurt door het leveren van passende en faciliterende dienstverlening door bijvoorbeeld zorg te dragen voor een goed werkend aangiftesysteem. Maar ook door processen juist en tijdig uit te voeren, door adequaat toezicht uit te oefenen en door naleving te stimuleren en waar nodig deze naleving bestuurs- of strafrechtelijk af te dwingen.

C. Beleidsconclusies

De algemene doelstelling komt voor de Douane tot uiting in de doelstellingen voor Afdracht, Bescherming en Concurrentiepositie de zogenoemde ABC-doelstellingen.

Om toezicht te kunnen houden op het goederenverkeer tussen het Verenigd Koninkrijk en Nederland en daarbij ook de ABC doelstellingen te realiseren heeft de Douane zich in 2020 voorbereid op de Brexit. De Douane heeft circa 930 medewerkers geworven ter voorbereiding op de Brexit. Deze extra medewerkers zijn opgeleid zodat de Douane als geheel de ingeschatte werkzaamheden kan uitvoeren. Ook is een 40-tal huisvestingsprojecten gerealiseerd. Door de intensieve voorbereidingen, de communicatie-inzet richting het bedrijfsleven, het inrichten van een crisisstructuur, de

2047620 04035

(operationele en bestuurlijke) oefeningen en de aansluiting bij partners binnen de logistieke keten was de Douane zo goed mogelijk voorbereid op 1 januari 2021.

In 2020 heeft de beleidsdoorlichting Douane plaatsgevonden, welke door het Kabinet op 29 januari 2021 is aangeboden aan de Tweede Kamer. Vanuit deze uitkomsten is een start gemaakt met herziening van het algemene douanebeleid. De belangrijkste aanscherping hierin ziet op effectiviteit: het versterkt inzetten op de beweging van sturing op output naar sturing op outcome. De beoogde outcome valt binnen de beleidsterreinen van onze opdrachtgevers. Dat betekent dat de Douane met de opdrachtgevers vooraf gaat benoemen waar de handhaving zich op richt, wat we daarmee willen bereiken en wat we daarvoor gaan doen.

Tabel 35 Realisatie prestatie-indicatoren Douane (meetbare gegevens)

	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Streefwaarde 2020	Realisatie 2020
Afdracht: Juiste invoeraangiften	n.v.t.[1]	86[2]	88	> 100	97
Beschermen: Uitvoering afspraken niet-fiscale taken	n.v.t.[3]	n.v.t.	n.v.t.	> 95	97
Concurrentie positie: Waardering bedrijfsleven	104,3	107,2	105,8	> 100	104,3

1 Deze meting is voor 2017 niet beschikbaar
2 De realisatiecijfers voor 2018 en 2019 zijn gecorrigeerd vanwege een verkeerde vastlegging van een deel van de controleresultaten. Dit leidt tot lagere realisatiecijfers dan eerder gerapporteerd: in 2018 van 91 naar 86 en in 2019 van 97 naar 88. De aangiftes, hoewel deels foutief vastgelegd, zijn wel correct afgewikkeld.
3 In verband met de nieuwe indicator zijn van eerdere jaren geen waarden opgenomen

Met deze prestatie-indicatoren laat de Douane duidelijker de relatie zien tussen de strategische doelen en de prestaties. Het kabinet heeft de aanbeveling uit de beleidsevaluatie van 2020 overgenomen. Dit om samen met de opdrachtgevers te onderzoeken of aanvullende indicatoren ontwikkeld kunnen worden.

Toelichting

Afdracht: Juiste invoeraangiften
De Douane zorgt dat afdracht van douanerechten, belastingen bij invoer en binnenlandse accijnzen zo juist, tijdig en volledig mogelijk zijn. Dit houdt in dat de verschuldigde douanerechten en belastingen worden vastgesteld, geheven en geïnd. De geïnde bedragen worden afgedragen aan:

- de Europese Unie (douanerechten);
- de Nederlandse schatkist (accijnzen en verbruiksbelastingen en omzetbelasting bij invoer).

De invoeraangifte vormt de basis van de juiste afdracht van douanerechten en belastingen. Bedrijven kunnen in verschillende systemen een aangifte ten invoer doen. Een van deze systemen is het aangiftesysteem AGS. De prestatie-indicator «juiste invoeraangiften» geeft weer hoe groot het aandeel juiste invoeraangiften is in het totaal aantal invoeraangiften in AGS. Dit wordt uitgedrukt in een indexcijfer; het jaar 2016 geldt hierbij als indexjaar.

De prestatie-indicator is het afgelopen jaar gestegen met 9 punten, namelijk van 88 punten in 2019 naar 97 punten in 2020. Een deel van de stijging kan worden verklaard doordat in 2019 de indicator sterk negatief werd beïnvloed

2047620 04035

door één bepaald bedrijf dat veel onjuiste e-commerce aangiften indiende. Dit bedrijf heeft in 2020 aanzienlijk minder aangiften ingediend in het aangiftesysteem AGS waarop de indicator is gebaseerd.

De Douane constateert al meerdere jaren een enorme toename van aangiften met e-commerce zendingen. Uit controles blijkt dat deze aangiften vaak onjuist zijn. De Douane ontwikkelt samen met de Belastingdienst een specifieke handhavingsaanpak voor e-commerce. Deze aanpak is gericht op de betrokken bedrijven en is breder dan alleen aangiften in AGS. De Douane heeft in 2020 gecommuniceerd met het bedrijfsleven om onjuiste aangiften zoveel mogelijk te voorkomen. Zo zijn bedrijven via de website douane.nl geïnformeerd dat de Douane bijvoorbeeld extra aandacht geeft aan het risico dat een te lage waarde wordt opgegeven van textiel en schoenen uit bepaalde Aziatische landen. Bedrijven, die aangiften indienen voor goederen die vaak onjuist worden aangegeven, zijn gericht geïnformeerd hoe ze een juiste aangifte kunnen indienen. Denk bijvoorbeeld aan voedingssupplementen.

De prestatie-indicator heeft de streefwaarde van boven de 100 nog niet bereikt. De Douane onderzoekt op welke wijze de kwaliteit van de ingediende aangiften kan worden vergroot, bijvoorbeeld door nog meer individueel bedrijven te benaderen en aan te zetten tot beter aangiftegedrag.

De prestatie-indicator Afdracht geeft de Douane steeds meer inzicht in het aangiftegedrag van bedrijven in AGS en stimuleert de Douane om verbeteringen in gang te zetten. In navolging op de aanbevelingen uit de beleidsdoorlichting verkent de Douane de mogelijkheden voor een aanvulling van de huidige indicator Afdracht met indicatoren die zicht bieden op andere aspecten van de afdracht.

Beschermen: Uitvoering afspraken niet-fiscale taken
De opdrachtgevende beleidsdepartementen voor deze taak zijn de ministeries van Financiën, Buitenlandse Zaken, Economische Zaken en Klimaat, Infrastructuur en Waterstaat, Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Justitie en Veiligheid en Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Vanwege de coronapandemie is vanaf maart 2020 in overleg met de opdrachtgevers de handhaving afgeschaald, behalve voor fiscaliteit en gezondheid en veiligheid, waaronder de controles op verdovende middelen. De Douane heeft aan de hand van protocollen voor veilig werken de handhaving in het voorjaar weer stapsgewijs opgeschaald. Uiteindelijk heeft de opschaling ertoe geleid dat alsnog de streefwaarde van de doelstelling is gehaald.

Concurrentiepositie: Waardering bedrijfsleven
De waardering bedrijfsleven is een indicator gericht op het versterken van de concurrentiepositie. De streefwaarde voor de begrotingsindicator (≥100) is in 2020 gerealiseerd. Ten opzichte van 2019 is de realisatie verminderd. Bedrijven zijn tevredener over de bereikbaarheid en toegankelijkheid van de Douane. De tevredenheid over inhoudelijke kennis en deskundigheid is iets afgenomen.

2047620 04035

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 36 Budgettaire gevolgen van beleidsartikel 9 Douane (bedragen x € 1.000)[1]

	2016	2017	2018	2019	Realisatie 2020	Vastgestelde begroting 2020	Verschil 2020
Verplichtingen				**393.471**	**436.451**	**440.852**	**– 4.401**
Uitgaven (1) + (2)				**391.518**	**424.280**	**440.852**	**– 16.572**
(1) Programma-uitgaven				**24.622**	**19.713**	**29.981**	**– 10.268**
Bekostiging					**0**	**0**	**0**
Overige bekostiging					0	0	0
Bijdragen aan ZBO's en RWT's					**1.012**	**0**	**1.012**
Overige bijdrage ZBO's/RWT's					1.012	0	1.012
Opdrachten				**21.804**	**15.686**	**27.881**	**– 12.195**
ICT opdrachten				1.059	1.356	3.769	– 2.413
Overige opdrachten				20.745	14.330	24.112	– 9.782
Bijdrage aan agentschappen				**2.818**	**3.015**	**2.100**	**915**
Bijdrage overige agentschappen				2.818	3.015	2.100	915
(2) Apparaatsuitgaven				**366.896**	**404.567**	**410.871**	**– 6.304**
Personele uitgaven				**364.127**	**402.265**	**404.202**	**– 1.937**
Eigen personeel				358.089	395.108	397.079	– 1.971
Inhuur externen				5.885	6.977	6.968	9
Overig personeel				153	180	155	25
Materiële uitgaven				**2.770**	**2.302**	**6.669**	**– 4.367**
ICT				704	730	5.145	– 4.415
Bijdrage aan SSO's					392	0	392
Overig				2.066	1.180	1.524	– 344
Ontvangsten				**990**	**1.037**	**605**	**432**
Apparaatontvangsten				990	1.037	605	432

1 Door het instellen van artikel 9 Douane per 1 januari 2019 zijn vergelijkende cijfers in eerdere jaren onderdeel van artikel 1 Belastingen. Alleen de directe verplichtingen, uitgaven en ontvangsten van de Douane, zoals personele en materiele uitgaven en de apparaatsontvangsten die direct aan het dienstonderdeel Douane kunnen worden toegerekend, zijn in artikel 9 verantwoord

2047620 04035

E. Toelichting op de instrumenten

Uitgaven

Opdrachten (– € 12,2 mln.)
De uitgaven voor opdrachten vallen € 12,2 mln. lager uit dan begroot. Dit is onder meer door de vertraagde aanschaf van scanapparatuur en accijnszegels (- € 3,6 mln.) en het lager uitvallen van (ICT gerelateerde) uitgaven (- € 2,4 mln.) aan de inrichting van het werkverdeelpunt, Douanewetboek van de Unie (DWU) en Data Center Services (DCS). Daarnaast heeft binnen artikel 9 een herschikking plaatsgevonden om de betreffende uitgaven op de juiste financiële instrumenten te kunnen verantwoorden. Als gevolg hiervan is de realisatie op dit onderdeel € 2,6 mln. lager uitgevallen dan bij de ontwerpbegroting 2020 was geraamd.

F. Douanebeleid en wetgeving

Context

Corona en de door Douane verleende steun aan het bedrijfsleven
De Douane heeft in 2020 steun verleend aan het bedrijfsleven door uitstel van betaling te verlenen voor douanerechten, accijnzen en verbruiksbelasting. Daarnaast heeft de Douane maatwerk verleend aan bedrijven in de vorm van verruiming van wettelijke termijnen voor aangiften en vergunningen en is de Douane coulant omgegaan met het opleggen van boetes.

Sterke stijging volume aangiften door e-commerce
In 2020 heeft Douane Nederland 385 miljoen aangifteregels verwerkt. Dit is meer dan de aanvankelijk verwachte 310 miljoen aangifteregels. De stijging is vooral veroorzaakt door meer aangifteregels e-commerce. De Douane en de Belastingdienst zijn in 2020 een pilot gestart, om een antwoord te bieden op de al enkele jaren toenemende stijging van e-commerce aangiften en de ervaring dat daarbij wettelijke verplichtingen niet altijd goed worden nageleefd. Aangevers van van e-commerce zendingen worden in deze pilot individueel benaderd. Doel is om in overleg te komen tot een beter aangiftegedrag en handhavend op te treden als dit niet geschiedt. Op basis van de pilot zal deze werkwijze in 2021 verder worden voortgezet. In het najaar van 2020 heeft de Douane zich ook gericht op de kopers van online producten buiten de EU. In een bewustwordingscampagne zijn ze geïnformeerd over de verplichtingen die gelden bij dergelijke aankopen.

In 2020 is de Douane gestart met het programma Digitale Snelweg. Doel daarvan is om de verwachte sterke stijging voor de komende jaren van het aantal aangiften als gevolg van wetswijzigingen en autonome groei te kunnen verwerken.

Kengetallen Douane

Onderstaande tabel geeft de aantallen correcties en processen-verbaal (PV) weer die voortvloeien uit de controles van de Douane. Tevens gaat het in op het aantal aangifteregels (in specifieke procesdelen en systemen).

Tabel 37 Kengetallen

	2018	2019	2020
Correcties en processen-verbaal Veiligheid, Gezondheid, Economie en Milieu (VGEM) (aantallen x 1.000)			

2047620 04035

Correcties scan- en fysieke controles vracht	6,9	7,5	8,3
Correcties koeriers en postzendingen	13,6	7,8	4,9
Correcties passagiers	15,1	17,4	9,5
Correcties ambulante controles binnenland/buitengrens	1,4	1,6	1,8
Correcties administratieve controles	0,2	0,1	0,1
Processen-verbaal	13,7[1]	12,0[1]	6,5
Ontwikkeling waarde Nederlandse internationale handel			-
Aantal aangifteregels import, export en transit (aantallen x 1 mln.)	181,6	232,2	183,0

Toelichting

Kengetallen

De correcties bij passagiers zijn gedaald als gevolg van de verminderde passagiersstroom vanwege corona en de beperkingen voor het vliegverkeer in 2020. Ook zijn de correcties bij koeriers en postzendingen gedaald. Dit hangt samen met het feit dat de Douane het toezicht op de geneesmiddelenwet in 2020 heeft gericht op de handelszendingen. De daling van het aantal processen-verbaal hangt eveneens samen met de wijze van toezicht op de geneesmiddelenwet. Tevens geldt dat als gevolg van corona en bijbehorende protocollen het aantal controles op aangiften (niet zijnde scancontroles) in 2020 lager is geweest dan in de voorgaande jaren. Hetgeen van invloed kan zijn op het aantal correcties en processen-verbaal.

Verdovende middelen in de havens en deelname aan MIT

In 2020 heeft de Douane in 2020 in totaal 48 ton aan verdovende middelen inbeslaggenomen. In vergelijking met 2019 is er een toename in vangsten cocaïne: ruim 47.000 kg in 2020 ten opzichte van ruim 38.000 kg in 2019. Deze toename ziet vooral op maritieme smokkel via Amsterdam, Rotterdam, Vlissingen en Moerdijk. In het voorjaar van 2020 is het Multidisciplinair Interventie Team (MIT) van start gegaan. De Douane is met de politie, OM, FIOD, Koninklijke Marachaussee en Belastingdienst een van de organisaties die in het MIT de komende jaren de georganiseerde en ondermijnende criminaliteit gaan bestrijden.

2047620 04035

Artikel 11 Financiering staatsschuld

A. Algemene doelstelling

Schuldfinanciering tegen zo laag mogelijke rentekosten onder acceptabel risico voor de begroting.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De minister van Financiën is verantwoordelijk voor het uitvoeren van de financiering van de staatsschuld. Het doel is om de schuld tegen zo laag mogelijke kosten met een acceptabel risico voor de begroting te financieren. De wettelijke basis voor deze verantwoordelijkheid is geregeld in de Comptabiliteitswet 2016.[75] Het Agentschap van de Generale Thesaurie van het ministerie van Financiën is namens de minister van Financiën verantwoordelijk voor de financiering van de staatsschuld. Voor de inrichting van het risicobeleid en het financieringsbeleid baseert het Agentschap zich onder meer op de internationale richtlijnen voor staatsschuldfinanciering die zijn opgesteld door het IMF[76]. Belangrijke uitgangspunten daarbij zijn transparantie, consistentie en een goede verhandelbaarheid van Nederlands schuldpapier. Het beheersen van de risico's betreft onder andere het renterisico, valutarisico en kredietrisico.

Aan het einde van ieder jaar wordt het financieringsplan opgesteld voor het nieuwe jaar. Dit plan wordt in december gepresenteerd in de zogeheten Outlook[77]. Hierin wordt uiteengezet hoe de Staat in het komende kalenderjaar de schuldfinanciering zal uitvoeren. De kapitaalmarktfinanciering ligt dan (binnen een bepaalde onzekerheidsmarge) voor een jaar vast. Schommelingen in de financieringsbehoefte worden vervolgens primair opgevangen op de geldmarkt. Deze werkwijze maakt het financieringsbeleid consistent en transparant en draagt bij aan het betrouwbare imago van de Nederlandse staat op de financiële markten.

Op basis van bovenstaande uitgangspunten wordt minimaal één keer in de zeven jaar het renterisicokader herzien. Daarnaast wordt het kader één keer in de twee jaar intern geëvalueerd. Het huidige kader is in 2020 ingegaan en geldt tot en met 2025. De belangrijkste elementen zijn een verlenging van de looptijd van de schuldportefeuille. Door de looptijd van de schuld te verlengen kunnen relatief lage rentekosten voor langere tijd worden vastgelegd. Voor het beheersen van de renterisico's worden twee risicomaatstaven gehanteerd: één voor de middellange termijn, de gemiddelde looptijd, en één voor de korte termijn, het renterisicobedrag (RRB). Het RRB is het bedrag waarvoor de rente binnen 12 maanden opnieuw moet worden vastgesteld.

C. Beleidsconclusies

De financieringsbehoefte is in 2020 fors toegenomen en meerdere keren bijgesteld als gevolg van de coronacrisis. Hierdoor is het financieringsplan van het Agentschap, dat normaal gesproken alleen in december wordt gepubliceerd, gedurende het jaar twee keer naar boven toe bijgesteld. Zowel de kapitaalmarktfinanciering als de geldmarktfinanciering zijn veel

[75] Stb. 2017, 139.
[76] IMF Revised guidelines for public dept management, april 2014
[77] Outlook 2020: Kamerstukken II 2019-2020, 35300-IX, nr. 12.

2047620 04035

groter (samen € 35,2 mld.) geweest dan verwacht. Het Agentschap heeft marktpartijen daar tijdig van op de hoogte gebracht middels persberichten en de financiering ervan is volgens planning verlopen. De instrumenten die het Agentschap tot zijn beschikking heeft, hebben naar behoren gefunctioneerd.

Het huidige beleidskader is in 2020 ingegaan en geldt tot en met 2025. In het beleidskader zal de komende jaren worden ingezet op een verdere verlenging van de gemiddelde looptijd van de schuld- en swapportefeuille, van 6,4 jaar eind 2019 richting de 8 jaar eind 2025. Hierdoor worden de huidige lage rentes voor een langere periode vastgelegd en wordt meer budgettaire zekerheid gecreëerd voor de middellange termijn. De looptijd van de portefeuille kan in de tijd fluctueren, bijvoorbeeld als gevolg van veranderingen in de financieringsbehoefte. Daarom is een bandbreedte vastgesteld van 6 tot 8 jaar waarbinnen de gemiddelde looptijd van de staatsschuld mag fluctueren. Daarnaast is een grens voor het renterisicobedrag (RRB) vastgesteld van 30%. Het RRB is dat deel van de staatsschuld waarop de rente binnen 12 maanden opnieuw moet worden vastgesteld.

Wanneer de financieringsbehoefte onverwacht sterk oploopt – zoals in 2020 als gevolg van de coronacrisis- wordt deze in eerste instantie voor een groot deel opgevangen door kortetermijnfinanciering op de geldmarkt, hetgeen automatisch onder het RRB valt. Bij een oplopende staatsschuld is de 30 procent RRB-grens daardoor nog actueler geworden. Het Agentschap volgt de ontwikkeling van het RRB en de gemiddelde looptijd nauwlettend en verschuift zoveel geldmarktfinanciering als nodig naar leningen met langere looptijden. Dit heeft het Agentschap in 2020 met name na de zomer sterk ingezet. Het Agentschap heeft in 2020 ook rentederivaten voortijdig beëindigd om de gemiddelde looptijd en het RRB bij te sturen conform doelstellingen.

De rentepercentages voor schuldfinanciering zijn in 2020 gedaald. Op de kapitaalmarkt is de gemiddelde 10-jaarsrente op Nederlandse staatsobligaties gedaald naar een niveau van –0,49% ultimo 2020. De rentes op korte leningen waren net als in 2019 negatief. Mede door de lage rente is het Agentschap erin geslaagd de nieuw te financieren schuld tegen rentebaten of relatief beperkte rentekosten te financieren, met een acceptabel risico voor de Rijksbegroting. In de Outlook 2020 werd een bandbreedte voor kapitaalmarktfinanciering ofwel voor staatsobligaties van € 21-26 mld. aangekondigd om uit te geven. Met een uitgifte van € 41,2 mld. aan staatsobligaties heeft het Agentschap meer dan de in de Outlook 2020 aangekondigde bandbreedte uitgegeven als gevolg van de coronacrisis. De markt is tijdig op de hoogte gebracht van de verhoogde financiering en heeft dit goed kunnen absorberen.

In 2020 is voldaan aan de streefwaarden voor de risico-indicatoren conform het pad uit het beleidskader 2020-2025. De gemiddelde looptijd van de schuldportefeuille bedroeg eind 2020 6,9 jaar. Dat is binnen de bandbreedte van 6,0 jaar en 8,0 jaar. Het renterisicobedrag (RRB) is in 2020 met 18,8% van de staatsschuld ruim onder de maximumwaarde van 30% gebleven.

Financieringsactiviteiten in 2020

2047620 04035

In onderstaande tabel is de omvang van de financieringsactiviteit per instrument weergegeven, evenals de begin- en eindstanden van de uitstaande schuld.[78]

Tabel 38 Uitstaande standen, leningen en aflossingen per instrument (bedragen x € 1 mld.)[1]

Instrument	Uitstaande stand per 1-1	Totaal uitgegeven	Totaal afgelost	Uitstaande stand per 31-12
Vaste schuld (kapitaalmarkt)	**289,1**	**41,2**	**– 29,8**	**300,6**
Dutch State Loan (DSL) + grootboeken	289,1	41,2	– 29,8	300,6
Vaste schuld (Private loans)	**0,4**	**0,0**	**– 0,1**	**0,3**
Private loans	0,2	0,0	0,0	0,1
Private loans in foreign currency	0,2	0,0	0,0	0,2
Vlottende schuld (geldmarkt)	**18,0**	**295,7**	**– 261,8**	**51,9**
Dutch Treasury Cerfitficate (DTC)	16,4	93,2	– 57,7	51,9
Commercial Paper in EUR	0,0	24,3	– 24,3	0,0
Commercial Paper USD	0,7	38,5	– 39,2	0,0
Deposit borrow EUR	0,2	123,6	– 123,8	0,0
Deposit borrow USD	0,8	3,6	– 4,4	0,0
Sell Buy Back (SBB)	0,0	12,5	– 12,5	0,0
Vorderingen (geldmarkt)	**– 0,5**	**– 320,9**	**321,4**	**0,0**
Deposit lend	– 0,4	– 148,2	148,6	0,0
Buy Sell Back (BSB)	0,0	0,0	0,0	0,0
Eurex repo	– 0,2	– 172,7	172,8	0,0
Overig	**6,8**			**– 4,6**
Cash collateral	10,0			6,7
Banksaldi totaal	– 3,2			– 11,2
Totaal leningen incl. collateral (=staatsschuld)	**317,6**			**359,4**
Totaal vorderingen	**– 3,7**			**– 11,2**

1 Als gevolg van afrondingen kan de som der delen afwijken van het totaal.

De tabel laat zien dat het merendeel van de staatsschuld is gefinancierd met langlopende staatsobligaties (DSL's). Maar tegelijk is ook te zien dat het grootste deel van de dagelijkse financieringsactiviteiten plaatsvindt op de geldmarkt. Door de korte looptijden wordt hier veel vaker afgelost en opnieuw geleend dan bij de langlopende leningen op de kapitaalmarkt. De omvang van de geldmarktfinanciering inclusief geldmarktuitzettingen op enig moment fluctueerde in 2020 tussen € 11,7 mld. en € 66,9 mld. De piek van € 66,9 mld. viel in augustus als gevolg van de toegenomen financieringsbehoefte vanwege de coronacrisis.

De basis van de korte financieringen wordt ingevuld met het DTC-programma. Dutch Treasury Certificates (DTC's) – ofwel schatkistpapier – zijn leningen met een looptijd variërend van drie tot een jaar. Naast de DTC's is in 2020 voor de korte financiering gebruik gemaakt van Commercial Paper (CP). CP's hebben kortere looptijden, meestal tussen een week en drie

[78] De actuele stand van de staatsschuld wordt maandelijks gepubliceerd op www.dsta.nl

2047620 04035

maanden. Doordat ze flexibele start- en einddata hebben, kan met dit instrument goed worden ingespeeld op schommelingen in de financieringsbehoefte op de korte termijn. Als laatste zijn er leningen met zeer korte looptijden (dagen en weken) zoals deposito's en sell buy back's (SBB). Indien nodig kunnen overtollige middelen voor korte tijd uitgeleend worden via de geldmarkt of worden aangehouden bij DNB, bijvoorbeeld wanneer relatief veel belastinginkomsten binnenkomen of wanneer er relatief minder uitgaven zijn dan voorzien. Door de coronacrisis en de daarmee gepaard gaande onzekerheid rondom inkomsten en uitgaven is in 2020 het DNB-saldo hoger uitgekomen dan voorheen.

CP en deposito's kunnen worden uitgegeven in verschillende valuta. Vanwege de gunstige prijzen heeft het Agentschap in 2020 bijvoorbeeld gebruik gemaakt van CP in US dollars. Het wisselkoersrisico op leningen in buitenlandse valuta wordt altijd direct afgedekt met behulp van valutaswaps, zodat de rentelasten in euro's vastliggen.

De post cash collateral betreft de onderpanden die het Agentschap ontvangt doordat het totaal aan in het verleden afgesloten derivatencontracten door de lage rentestanden een positieve marktwaarde hebben voor de Staat. De totale waarde van het onderpand is in 2020 afgenomen, met name als gevolg van de voortijdige beëindiging van rentederivaten. Dit heeft een verlagend effect gehad op de EMU-schuld.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de nominale omvang van de staatsobligaties die in 2020 zijn uitgegeven op de kapitaalmarkt en wat de effectieve rente was voor deze obligaties. Door het grote uitstaande volume en de langere looptijden van de staatsobligaties is het effect van deze leningen op de rentelasten van de Staat veel groter dan dat van de geldmarktleningen. Net als ieder jaar is een nieuwe 10-jaarslening uitgegeven. Het bedrag van € 14,0 mld. is verspreid over het jaar op vier verschillende dagen opgehaald. Ook is een nieuwe langlopende 30-jaarslening uitgegeven waarbij de veiling € 6,0 mld. heeft opgebracht. De 20-jaars groene obligatie (DSL 2040-01-15) is in 2020 twee keer heropend en hiermee is € 3,0 mld. opgehaald waardoor het totale volume van de groene obligatie eind 2020 € 9,0 mld. is. Daarnaast is een nieuwe 7-jaarslening uitgegeven waarbij een bedrag van € 13,1 mld. is opgehaald, verspreid over vier verschillende dagen en zijn een 6-jaarslening, een 8-jaarslening en een 27-jaarslening heropend.

Tabel 39 Schulduitgifte op de kapitaalmarkt in 2020[1]

Dutch State Loan (DSL)	Uitgifte datum	Totaal volume (in € mld.)	(Resterende) looptijd op uitgiftedatum (in jaren)	Effectieve rente (in %)
6-jaars DSL - initieel uitgegeven in 2016		1,5		
DSL 2026-07-15 0,50 PCT (heropening)	11-2-2020	1,5	6,4	– 0,49%
7-jaars DSL - uitgegeven in 2020		13,1		
DSL 2027-01-15 0,00 PCT (MTS)	26-5-2020	5,7	6,6	– 0,38%
DSL 2027-01-15 0,00 PCT (heropening)	14-7-2020	3,4	6,5	– 0,48%
DSL 2027-01-15 0,00 PCT (heropening)	13-10-2020	2,3	6,3	– 0,62%
DSL 2027-01-15 0,00 PCT (heropening)	24-11-2020	1,6	6,1	– 0,66%
8-jaars DSL - initieel uitgegeven in 2018		2,3		
DSL 2028-07-15 0,75 PCT (heropening)	8-9-2020	2,3	7,9	– 0,48%
10-jaars DSL - uitgegeven in 2020		14,0		

2047620 04035

DSL 2030-07-15 0,00 PCT (DDA)	10-3-2020	6,0	10,4	– 0,46%
DSL 2030-07-15 0,00 PCT (heropening)	15-4-2020	2,3	10,3	– 0,12%
DSL 2030-07-15 0,00 PCT (heropening)	12-5-2020	2,5	10,2	– 0,21%
DSL 2030-07-15 0,00 PCT (heropening)	9-6-2020	3,2	10,1	– 0,15%
20-jaars groene obligatie - initieel uitgegeven in 2019		3,0		
DSL 2040-01-15 0,50 PCT (heropening)	14-1-2020	1,4	20,0	0,30%
DSL 2040-01-15 0,50 PCT (heropening)	23-6-2020	1,6	19,6	– 0,02%
27-jaars DSL - initieel uitgegeven in 2014		1,4		
DSL 2047-01-15 2,75 PCT (heropening)	28-4-2020	1,4	26,7	0,08%
31-jaars DSL - uitgegeven in 2020		6,0		
DSL 2052-01-15 0,00 PCT (DDA)	22-9-2020	6,0	31,3	0,03%
Totaal		41,2		

1 Als gevolg van afrondingen kan de som der delen afwijken van het totaal.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de nominale omvang van het DTC programma. Het geeft aan wat aan schatkistpapier in 2020 is uitgegeven op de geldmarkt en wat hiervan de gemiddelde effectieve rente was. De gemiddelde effectieve rente van het schatkistpapier is voor heel 2020 negatief.

Tabel 40 Schulduitgifte op de geldmarkt in 2020[1]

Dutch Treasury Certificate (DTC)	Aantal keren uitgegeven	Totaal volume (in € mld.)	(Resterende) gemiddelde looptijd op uitgiftedatum (in jaren)	Gemiddelde effectieve rente (in %)
DTC 2020-03-31	1	1,2	0,2	– 0,58%
DTC 2020-04-30	1	1,2	0,2	– 0,60%
DTC 2020-05-29	1	1,0	0,2	– 0,67%
DTC 2020-06-29	4	4,4	0,4	– 0,56%
DTC 2020-07-30	6	6,1	0,3	– 0,55%
DTC 2020-08-28	5	7,1	0,3	– 0,58%
DTC 2020-09-29	5	7,1	0,4	– 0,50%
DTC 2020-10-29	4	7,0	0,4	– 0,54%
DTC 2020-11-27	4	6,2	0,4	– 0,55%
DTC 2021-01-28	7	10,1	0,6	– 0,55%
DTC 2021-02-25	5	7,6	0,6	– 0,57%
DTC 2021-03-30	4	6,1	0,7	– 0,55%
DTC 2021-04-29	5	7,9	0,8	– 0,55%
DTC 2021-05-28	4	6,4	0,9	– 0,54%
DTC 2021-06-29	4	5,8	0,9	– 0,56%
DTC 2021-07-29	3	4,3	0,9	– 0,59%
DTC 2021-08-30	3	3,8	0,9	– 0,60%
Totaal		93,2		

1 Als gevolg van afrondingen kan de som der delen afwijken van het totaal.

Verantwoording over de kengetallen: gemiddelde looptijd en renterisico-bedrag

Zoals aangegeven hanteert het Agentschap voor het beheersen van de renterisico's twee risicomaatstaven: één voor de middellange termijn, de gemiddelde looptijd, en één voor de korte termijn, het RRB.

2047620 04035

Doordat de omvang van de swapportefeuille is afgenomen als gevolg van de voortijdige beëindiging van renteswaps, en door het aflopen van een deel van de swapcontracten, is de afhankelijkheid van swaps verder verminderd. Het verlengen van de gemiddelde looptijd richting de 8 jaar kan op verschillende manieren gerealiseerd worden. Eén van deze manieren kan zijn om alleen DSL's uit te geven met heel lange looptijden met daarbij relatief veel geldmarktleningen met korte looptijden aan te gaan. Een grote omvang van de geldmarkt brengt echter risico's voor de korte termijn met zich mee. Om het kortetermijnrisico te beperken is een grens voor het RRB ingesteld. Het gemiddelde RRB is over heel 2020 uitgekomen op 18,8%, ruim onder de grens van 30%.

Daarmee is het Agentschap er net als de afgelopen jaren in geslaagd om de indicatoren te laten voldoen aan de waarden die door het renterisico-kader worden voorgeschreven.

Tabel 41 Streefwaarde/maximale waarde en realisatie van gemiddelde looptijd en RRB – periode 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
Gemiddelde looptijd (in jaren)					
Streefwaarde	5,5	6,0	6,3	6,4	6,0-8,0
Realisatie	5,6	6,0	6,4	6,6	6,9
RRB (in %)					
Maximale waarde RRB	18,0%	18,0%	18,0%	18,0%	30,0%
Realisatie gemiddelde RRB	15,3%	15,4%	13,7%	13,4%	18,8%

2047620 04035

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 42 Budgettaire gevolgen van beleidsartikel 11 Financiering staatsschuld (bedragen x € 1 mln.)[1,2]

				Realisatie[1]	Realisatie[1]	Vastgestelde begroting	Verschil
	2016	2017	2018	2019	2020	2020	2020
Verplichtingen	**43.840**	**54.275**	**45.831**	**40.638**	**34.922**	**35.171**	**– 249**
Uitgaven	**43.840**	**54.275**	**45.831**	**40.638**	**34.922**	**35.171**	**– 249**
Rente	**7.829**	**6.977**	**6.289**	**5.646**	**5.055**	**5.115**	**– 60**
Rentelasten vaste schuld	7.533	6.847	6.236	5.622	5.034	5.115	– 81
Rentelasten vlottende schuld	40	29	0	0	0	0	0
Voortijdige beëindiging schuld	254	100	53	23	11	0	11
Rentelasten derivaten kort	1	0	0	1	10	0	10
Rentelasten derivaten lang					0	0	0
Leningen	**36.000**	**47.286**	**39.533**	**34.976**	**29.851**	**30.039**	**– 188**
Aflossing vaste schuld	36.000	43.303	39.533	30.053	29.851	30.039	– 188
Mutatie vlottende schuld	0	3.983	0	4.923	0	0	0
Opdrachten	**11**	**13**	**9**	**16**	**16**	**17**	**– 1**
Overige kosten	11	13	9	16	16	17	– 1
Ontvangsten	**40.651**	**35.529**	**32.539**	**22.299**	**80.525**	**30.015**	**50.510**
Rente	**6.678**	**2.995**	**4.762**	**1.241**	**4.780**	**1.375**	**3.405**
Rentebaten vaste schuld	0	0	0	0	0	0	0
Rentebaten vlottende schuld	220	237	224	146	234	301	– 67
Voortijdige beëindiging schuld	0	0	0	0	0	0	0
Rente derivaten lang	1.087	1.210	1.202	1.095	1.023	1.074	– 51
Rente derivaten kort			1	0	0	0	0
Voortijdige beeindiging derivaten	5.371	1.547	3.335	0	3.524	0	3.524
Leningen	**33.973**	**32.534**	**27.777**	**21.058**	**75.745**	**28.640**	**47.105**
Uitgifte vaste schuld	28.957	32.534	23.637	21.058	41.212	28.640	12.572
Mutatie vlottende schuld	5.016	0	4.140	0	34.533	0	34.533
Overige baten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

1 Als gevolg van afronding kan de som der delen afwijken van het totaal.
2 De rentelasten en -baten voor rentederivaten waren tot en met begrotingsjaar 2015 onderdeel van de rentelasten en -baten vaste en vlottende schuld. Met ingang van begrotingsjaar 2016 worden deze apart getoond.

E. Toelichting op de instrumenten

Verplichtingen en uitgaven

Rente (- € 60 mln.)

Rente vaste schuld (- € 81 mln.)
De rentelasten op de vaste schuld zijn in 2020 € 81 mln. lager uitgevallen. Bij de uitgifte van nieuwe schuld worden de rentetarieven vastgelegd tegen het dan geldende rentetarief. De daadwerkelijke rentepercentages waren lager dan de rentepercentages die zijn gebruikt tijdens het opstellen van de begroting. Daarnaast zijn de rentelasten lager uitgevallen als gevolg van

2047620 04035

de hogere schulduitgifte op de kapitaalmarkt ten opzichte van het financieringsplan tegen negatieve rentepercentages. Tenslotte zijn de rentelasten lager uitgevallen als gevolg van vervroegde aflossingen tussen begin september 2019 en eind december 2019 na het opstellen van de begroting over 2020.

Uitgaven bij voortijdige beëindiging (+ € 8 mln.)
In 2020 is voor in totaal € 0,36 mld. aan staatsobligaties met een korte resterende looptijd voortijdig afgelost. Het voortijdig aflossen brengt vanwege de huidige rentestand kosten met zich mee. In 2020 bedroegen deze kosten € 8 mln. Doordat de rente de afgelopen jaren is gedaald, is de prijs waartegen een obligatie wordt ingekocht hoger dan de nominale waarde. Het verschil resulteert in een uitgave bij voortijdige beëindiging. Tegenover deze uitgaven staan lagere rentelasten in 2020 omdat over de ingekochte obligaties geen rente meer betaald wordt.

Rentelasten derivaten kort (+ € 10 mln.)
De rentelasten op kortlopende derivaten zijn uitgekomen op € 10 mln. Dit is met name het gevolg van de ontwikkeling van de kortlopende rente. Daarnaast zijn door de toegenomen omvang van de vlottende schuld meer rentederivaten afgesloten en heeft een deel van deze derivaten langere looptijden dan gebruikelijk.

Voortijdige beëindiging derivaten (+ € 4 mln.)
Bij de bepaling van de marktwaarde van kortlopende derivaten wordt gebruik gemaakt van Eonia als disconteringsrente. Door een combinatie van factoren is de Eonia rente minder representatief geworden als Europese overnight benchmark. De ECB heeft daarom besloten om Eonia te vervangen door een nieuw ontwikkelde overnight rente: de Euro Short-Term Rate (€STR). Omdat de Eonia rente vanaf 1 januari 2022 niet meer zal worden gepubliceerd, wordt de bestaande swapportefeuille van het Agentschap in delen overgezet naar de nieuwe disconteringsrente €STR. Als gevolg van deze (verplichte) verandering in de waarderingsgrondslag verandert de marktwaarde van de swapportefeuille, hetgeen op het moment van de overzetting door de twee betrokken partijen van het swapcontract wordt verrekend. In 2020 is door het Agentschap een deel van de swapportefeuille omgezet van Eonia naar €STR, wat tot een incidentele last van € 4 mln. heeft geleid.

Leningen (- € 188 mln.)

Aflossing vaste schuld (- € 188 mln.)
De aflossingen op de vaste schuld worden bepaald door de uitgifte van leningen in het verleden en zijn afhankelijk van de looptijd van de diverse uitgiftes. De aflossingen zijn lager uitgevallen doordat er tussen het opstellen van de begroting in september en het einde van dat jaar (in dit geval dus 2019) nog inkopen hebben plaatsgevonden van obligaties die een aflosdatum in 2020 hadden. Het vervroegd aflossen van schuld wordt gedaan uit hoofde van efficiënt cashmanagement.

Ontvangsten

Rente (+ € 3,4 mld.)

Rentebaten vlottende schuld (- € 67 mln.)

2047620 04035

De rentebaten op de vlottende schuld vallen lager uit als gevolg van wijzigingen in de omvang van de kortlopende schuld en de hoogte van de korte rente die minder negatief is dan de rente waarmee in de begroting rekening is gehouden. De lagere rentebaten zijn het saldo van meerdere mutaties die uit deze wijzigingen volgen.

Rentebaten derivaten lang (- € 51 mln.)
De rentebaten op derivaten zijn lager uitgevallen als gevolg van de gerealiseerde rentepercentages op de variabele delen van de renteswaps en als gevolg van de voortijdige beëindiging van rentederivaten.

Voortijdige beëindiging derivaten (+ € 3,5 mld.)
Het Agentschap heeft in 2020 rentederivaten voortijdig beëindigd. Dit wordt gedaan om het renterisico op de schuldportefeuille bij te sturen. Bij de voortijdige beëindiging van renteswaps wordt de netto contante waarde van de toekomstige rentestromen in één keer in het jaar waarin de voortijdige beëindiging van derivaten plaatsvinden, ontvangen, hetgeen de EMU-schuld met hetzelfde bedrag verlaagt.

Leningen (+ € 47,1 mld.)

Uitgifte vaste schuld (+ € 12,6 mld.)
De uitgegeven vaste schuld (staatsobligaties) is € 12,6 mld. hoger uitgevallen door de toegenomen financieringsbehoefte als gevolg van de coronacrisis.

Mutatie vlottende schuld (+ € 34,5 mld.)
De eindstand van de uitstaande schuld op de geldmarkt is het gevolg van meerdere cash- management ontwikkelingen gedurende het jaar. Met name door de ontwikkeling van het kassaldo, dat als gevolg van de coronacrisis heeft geresulteerd in een significant tekort, is de omvang van de vlottende schuld in 2020 toegenomen.

2047620 04035

Artikel 12 Kasbeheer

A. Algemene doelstelling

Optimaal kasbeheer van het Rijk en van de instellingen die aan de schatkist zijn gelieerd.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De minister van Financiën is verantwoordelijk voor het beheer van publieke middelen en de bijbehorende geldstromen. Het doel is dat publieke middelen doelmatig worden beheerd en financiële risico's worden voorkomen. De wettelijke basis voor deze uitvoerende rol is geregeld in de Comptabiliteitswet 2016[79], nader uitgewerkt in de Regeling schatkistbankieren RWT's en andere rechtspersonen (voor RWT's)[80], de Wet financiering decentrale overheden[81] (voor decentrale overheden), de Wet financiering sociale verzekeringen[82] en de Zorgverzekeringswet[83] (voor sociale fondsen) en de Regeling Agentschappen[84] (voor agentschappen).

Het kasbeheer is onder te verdelen in het schatkistbankieren en het betalingsverkeer van de rijksoverheid.

Bij schatkistbankieren heeft de minister van Financiën een beleidsmatige en uitvoerende rol. De uitvoering van het schatkistbankieren is belegd bij het Agentschap van de Generale Thesaurie. Schatkistbankieren houdt in dat instellingen hun liquide (overtollige) publieke middelen aanhouden bij het ministerie van Financiën (de schatkist). De publieke middelen verlaten de schatkist niet eerder dan noodzakelijk voor de uitvoering van de publieke taak. Daarnaast kunnen onder voorwaarden sommige categorieën deelnemers aan schatkistbankieren ook leningen afsluiten.

Het schatkistbankieren heeft drie doelstellingen: reductie van de EMU-schuld, risicoreductie en doelmatig kasbeheer. Door alle overtollige middelen binnen de overheid te concentreren bij het ministerie van Financiën vermindert de leenbehoefte van de overheid als geheel. Deze lagere leenbehoefte zorgt voor een lagere EMU-schuld. Het risico dat deelnemers lopen met hun overtollige middelen is kleiner doordat er minder geld bij externe partijen in beheer is. Het kasbeheer is doelmatiger doordat, over de gehele collectieve sector bezien, deelnemers met een leenfaciliteit besparen op hun rentekosten omdat het ministerie van Financiën tegen lagere rentetarieven uitleent dan marktpartijen.

Het betalingsverkeer van het Rijk wordt door commerciële banken uitgevoerd. Periodiek wordt hiertoe het betalingsverkeer, dat verdeeld is over percelen, aanbesteed. Het Ministerie van Financiën coördineert deze aanbestedingen. Door de aanbesteding worden banken geprikkeld om hun diensten tegen een zo gunstig mogelijke prijs-kwaliteitverhouding aan te bieden.

[79] Stb. 2017, 139.
[80] Stcrt. 2017, 69130.
[81] Stb. 2013, 530.
[82] Stb. 2005, 36
[83] Stb. 2005, 358.
[84] Stcrt. 2012, 20 668.

2047620 04035

De doelstelling van het betalingsverkeer is het waarborgen en waar mogelijk verbeteren van de kwaliteit van de dienstverlening en het bewaken van de kosten hiervan.

C. Beleidsconclusies

In de begroting van 2020 waren geen beleidswijzigingen voor het schatkistbankieren en het betalingsverkeer voorzien. Wel is in 2020 de aanbestedingsprocedure afgerond voor een nieuw systeem voor het schatkistbankieren. Met dit nieuwe systeem wil het ministerie haar dienstverlening verder professionaliseren en toekomstbestendig maken, werkprocessen automatiseren en de gebruikers van het schatkistbankieren een nieuwe en solide gebruikersomgeving bieden waarin zij op eenvoudige en efficiënte wijze veel zaken zelf kunnen regelen. De eerste fase van de implementatie van het nieuwe systeem is in 2020 gestart en het project zal doorlopen tot eind 2021.

Voor het betalingsverkeer is in 2020 de aanbesteding voor de credit cards afgerond. De migratie naar de nieuwe leverancier loopt nog door in het eerste kwartaal van 2021. Tevens stonden de aanbestedingen voor het betalingsverkeer voor de departementen en e-betalen in 2020 gepland. Door de coronacrisis heeft de aanbesteding van het betalingsverkeer voor departementen, die in april gepland stond, een vertraging opgelopen en is uiteindelijk begin 2021 gegund aan de ING Bank[85]. De planning van de aanbesteding van e-betalen is hierdoor ook uitgesteld en zal naar verwachting in het tweede kwartaal van 2021 worden afgerond.

Kengetallen

Het schatkistbankieren kent een aantal kengetallen die laten zien hoeveel deelnemers er zijn, wat de omvang is van de aangehouden en uitgeleende middelen én wat de bijdrage was aan het reduceren van de EMU-schuld. De EMU-schuld bestaat uit alle schulden van de collectieve sector aan instellingen buiten de overheid. Doordat de deelnemers aan het schatkistbankieren hun overtollige middelen bij het Rijk aanhouden, hoeft het Rijk minder te lenen. Het gevolg is dat de omvang van de totale extern uitstaande schuld van de hele collectieve sector daalt en daardoor de EMU-schuld afneemt. Aan het eind van 2020 was de bijdrage van het schatkistbankieren aan het verlagen van de EMU-schuld 40,3 mld euro.

Tabel 43 Deelnemers en omvang middelen (ultimo 2020)

	Aantal deelnemers	Overtollige middelen in rekening-courant en deposito (bedragen x € 1 mld.)	Verstrekte leningen en roodstand (bedragen x € 1 mld.)
Agentschappen	PM	2,4	7,2
RWT's en derden	PM	12,4	4,7
Sociale fondsen	PM	12,6	12,1
Decentrale overheden	PM	12,9	
Totaal	PM	40,3	24,0

Tabel 44 EMU-schuldreductie (ultimo 2020)

In miljarden euro	€ 40,3 mld.
In procenten bbp	PM

[85] Kamerstuk 26485, nr. 363

2047620 04035

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 45 Budgettaire gevolgen van beleidsartikel 12 Kasbeheer (bedragen x € 1 mln.)[1]

					Realisatie[1]	Vastgestelde begroting	Verschil
	2016	2017	2018	2019	2020	2020	2020
Verplichtingen	**1.509**	**1.553**	**2.951**	**1.384**	**1.950**	**1.531**	**419**
Uitgaven	**1.509**	**1.553**	**2.951**	**1.384**	**1.950**	**1.531**	**419**
Rente	**38**	**29**	**31**	**28**	**35**	**31**	**4**
Rentelasten	38	29	31	28	35	31	4
Uitgaven bij voortijdige beëindiging (hoofdsom)	0	0	0	0	0	0	0
Leningen	**1.350**	**1.523**	**2.213**	**1.312**	**1.859**	**1.500**	**359**
Verstrekte leningen	1.350	1.523	2.213	1.312	1.859	1.500	359
Mutaties in rekening-courant en depositio's	**120**	**0**	**708**	**45**	**56**	**0**	**56**
Agentschappen	120	0	0	45	56	0	56
RWT's en derden	0	0	0	0	0	0	0
Sociale fondsen	0	0	0	0	0	0	0
Decentrale Overheden	0	0	708	0	0	0	0
Ontvangsten	**8.657**	**6.063**	**10.747**	**10.915**	**9.006**	**7.771**	**1.235**
Rente	**177**	**146**	**120**	**110**	**106**	**99**	**7**
Rentebaten	174	141	118	109	105	99	6
Ontvangsten bij voortijdige beëindiging	3	4	2	1	1	0	1
Leningen	**1.660**	**1.886**	**2.126**	**992**	**1.320**	**1.347**	**– 27**
Ontvangen aflossingen	1.660	1.886	2.126	992	1.320	1.347	– 27
Mutaties in rekening-courant en depositio's	**6.820**	**4.031**	**8.501**	**9.813**	**7.580**	**6.325**	**1.255**
Agentschappen	0	47	209	0	0	0	0
RWT's en derden	137	805	2.015	1.293	2.934	0	2.934
Sociale fondsen	5.803	2.766	6.277	7.028	2.025	6.325	– 4.300
Decentrale Overheden	880	413	0	1.492	2.621	0	2.621

1 Als gevolg van afronding kan de som der delen afwijken van het totaal.

2047620 04035

E. Toelichting op de instrumenten

Het ministerie van Financiën is de uitvoerder van schatkistbankieren en beheert de aangehouden (liquide) middelen en de leningen. Het ministerie heeft geen zicht op de beweegredenen van instellingen om leningen aan te gaan of meer of minder middelen aan te houden op rekeningen-courant en/of deposito's en rapporteert alleen over de totale omvang ervan per deelnemersgroep.

Verplichtingen en uitgaven

Leningen (+ € 359 mln.)
Het bedrag aan verstrekte leningen is in 2020 € 359 mln. hoger dan in de begroting werd geraamd. De leningen verstrekt aan de agentschappen zijn € 53 mln. hoger uitgevallen dan begroot. De leningen verstrekt aan RWT's zijn € 306 mln. hoger uitgevallen dan begroot.

Mutaties in rekening-courant en deposito (+ € 56 mln.)
Alle deelnemers aan het schatkistbankieren hebben één of meerdere rekeningen-courant waarop zij tegoeden aanhouden. Een daling van het saldo van de rekening-courant en deposito's betekent een uitstroom van geld en is daarom een uitgave voor de Staat. Een stijging van het saldo leidt tot een ontvangst. In 2020 is het saldo van de rekening-courant van de agentschappen met € 56 mln. afgenomen.

De mutaties van de RWT's en derden, de sociale fondsen en de decentrale overheden staan aan de ontvangstenkant en zijn per saldo € 1.255 mln. hoger dan geraamd. Dit wordt veroorzaakt doordat het rekening-courant saldo van de RWT's en derden en van de decentrale overheden is toegenomen met respectievelijk € 2.934 mln. en € 2.621 mln. Daar staat tegenover dat de rekening-courantstanden van de sociale fondsen € 4.300 mln. lager zijn uitgevallen dan geraamd.

Ontvangsten

Leningen (- € 27 mln.)
In 2020 is € 27 mln. minder aan leningen afgelost dan in de begroting werd geraamd. Dit komt enerzijds omdat in 2019 minder leningen zijn verstrekt dan bij het opstellen van de begroting van 2020 was voorzien. Anderzijds zijn in 2019 ook meer leningen vervroegd afgelost dan was geraamd, waardoor een deel van de aflossingen die voor 2020 waren begroot reeds in 2019 zijn afgelost.

Mutaties in rekening-courant en deposito's (+ € 1.255 mln.)
De toelichting op deze post bevindt zich hierboven aan de uitgavenzijde.

2047620 04035

5. Niet-beleidsartikelen

Artikel 8 Apparaat kerndepartement

A. Apparaatsuitgaven kerndepartement/Tabel Budgettaire gevolgen

Dit artikel bevat de personele en materiële uitgaven en ontvangsten van het ministerie van Financiën, inclusief de Auditdienst Rijk (ADR) en Domeinen Roerende Zaken (DRZ),[86] met uitzondering van de Belastingdienst en Douane (zie artikel 1 en 9). Het omvat de uitgaven voor ambtelijk personeel, de inhuur van externen en materieel (waaronder huisvesting, ICT en bijdragen aan gecentraliseerde diensten) voor het kerndepartement.

Tabel 46 Budgettaire gevolgen van beleid, niet-beleidsartikel 8 Apparaat kerndepartement (bedragen x € 1.000)

				Realisatie	Realisatie	Vastgestelde begroting	Verschil
	2016	2017	2018	2019	2020	2020	2020
Verplichtingen	**222.645**	**218.809**	**233.545**	**266.444**	**288.112**	**266.049**	**22.063**
Uitgaven	**221.938**	**218.518**	**234.326**	**254.814**	**282.489**	**266.049**	**16.440**
Personeel Kerndepartement	**155.780**	**155.195**	**162.798**	**176.463**	**198.737**	**184.300**	**14.437**
waarvan: Eigen personeel	144.572	146.100	150.495	162.910	183.358	175.027	8.331
waarvan: Inhuur externen	10.610	8.769	11.433	12.989	14.559	8.767	5.792
waarvan: Overige personeel	598	327	870	564	820	506	314
Materieel Kerndepartement	**66.158**	**63.322**	**71.528**	**78.351**	**83.751**	**81.749**	**2.002**
waarvan: ICT	5.432	6.239	10.188	9.891	13.300	12.743	557
waarvan: bijdrage aan SSO's	37.342	34.147	37.559	42.956	43.150	39.208	3.942
waarvan: Overige materieel	23.384	22.935	23.782	25.504	27.301	29.798	– 2.497
Ontvangsten	**51.786**	**50.916**	**45.567**	**53.560**	**55.143**	**51.837**	**3.306**

Verplichtingen

Ten opzichte van de ontwerpbegroting wordt het verplichtingenbudget met € 22,1 mln. overschreden. Dit hangt voor € 16,4 mln. samen met hogere uitgaven (zie hiervoor de toelichting onder uitgaven). Verder hangt het voor € 3,8 mln. samen met een meerjarige verplichting voor het project Schatkistbankieren.

Uitgaven

Personeel Kerndepartement (+ €14,4 mln.)
Ten opzichte van de ontwerpbegroting worden de personele uitgaven met € 14,4 mln. overschreden. De loonkosten van eigen personeel zijn hoger vanwege een stijging van de cao-lonen en een stijging van de sociale premies (ca. € 6 mln.) en de incidentele extra uitgaven als gevolg van de invoering van het individueel keuzebudget (IKB) per 1 januari 2020 (ca. € 7 mln.). De overige extra middelen hebben met name betrekking op de extra

[86] De programmagelden DRZ inzake de verkoop van inbeslaggenomen goederen worden verantwoord op begroting IV van het Ministerie van Justitie en Veiligheid.

2047620 04035

benodigde capaciteit bij het kerndepartement uit oogpunt van de ontvlechting van de Belastingdienst. Dit heeft gevolgen voor de aansturing en ondersteuning vanuit het kerndepartement.

Materieel Kerndepartement (+ € 2 mln.)
De materiële uitgaven zijn €2 mln. hoger dan de stand in de ontwerpbegroting. Dit komt door hogere bijdragen aan SSO's aan onder andere de ICT-faciliteiten.

Ontvangsten

Ten opzichte van de ontwerpbegroting zijn de ontvangsten € 3,3 mln. hoger dan begroot. Dit komt met name door de verkoop van een partij munten (DRZ).

B. Totaaloverzicht apparaatsuitgaven ministerie van Financiën

Onderstaande tabel geeft de totale apparaatsuitgaven voor Financiën weer. Dit betreft de gerealiseerde apparaatsuitgaven voor het kerndepartement, de Belastingdienst, de Douane en de zbo's/RWT's. Voor de AFM, DNB en de Waarderingskamer wordt de volledige overheidsbijdrage gebruikt voor hun apparaat.

Tabel 47 Totaaloverzicht apparaatsuitgaven/kosten inclusief agentschappen en Zelfstandige Bestuursorganen/Rechtspersonen met een wettelijke taak (bedragen x € 1.000)

...					Realisatie	Vastgestelde begroting	Verschil
...	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2020**	**2020**
Totaal apparaatsuitgaven Ministerie van Financiën	3.437.400	3.155.797	3.211.376	3.165.530	3.435.927	3.134.708	301.219
Totaal departement	3.409.293	3.142.543	3.199.656	3.153.146	3.427.253	3.125.950	301.303
Kerndepartement	*221.938*	*218.518*	*234.326*	*254.814*	282.489	*266.049*	*16.440*
Belastingdienst	*3.187.355*	*2.924.025*	*2.965.330*	*2.531.436*	*2.740.198*	*2.449.030*	*291.168*
Douane	*n.v.t.*	*n.v.t.*	*n.v.t.*	*366.896*	*404.567*	*410.871*	*– 6.304*
Totaal apparaatskosten ZBO's en RWT's	28.107	13.254	11.720	12.384	8.673	8.758	– 85
Waarderingskamer	*1.305*	*1.574*	*1.887*	*2.011*	*2.017*	*1.953*	*64*
AFM	*397*	*339*	*361*	*450*	*624*	*505*	*119*
DNB	*1.676*	*3.341*	*4.472*	*5.153*	*968*	*1.300*	*– 332*
NLFI	*24.729*	*8.000*	*5.000*	*4.770*	*5.065*	*5.000*	*65*

In onderstaande tabel worden de gerealiseerde apparaatsuitgaven kerndepartement per directoraat-generaal (DG) van het kerndepartement uitgesplitst.

Tabel 48 Apparaatsuitgaven kerndepartement per DG (bedragen x € 1.000)

	2016	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**
Totaal kerndepartement	**221.938**	**218.518**	**234.326**	**254.814**	**282.489**
Generale Thesaurie	22.670	22.834	23.401	24.337	26.403
DG Rijksbegroting	21.364	21.797	22.081	24.296	28.435
SG/pSG-cluster	164.112	159.341	173.205	189.245	206.923
DG Fiscale Zaken	13.792	14.546	15.639	16.936	20.727

Bron: financiële administratie kerndepartement.

2047620 04035

Artikel 10 Nog onverdeeld

A. Tabel Budgettaire gevolgen

Tabel 49 Budgettaire gevolgen van beleid, niet-beleidsartikel 10 Nog onverdeeld (bedragen x € 1.000)

				Realisatie	Realisatie	Vastgestelde begroting	Verschil
	2016	2017	2018	2019	2020	2020	2020
Verplichtingen	**0**	**0**	**0**	0	**0**	**180.362**	**– 180.362**
Uitgaven	**0**	0	**0**	**0**	0	**175.432**	**– 175.432**
Programma onvoorzien	0	0	0	0	0	33.210	– 33.210
Apparaat onvoorzien	0	0	0	0	0	25.580	– 25.580
Loonbijstelling	0	0	0	0	0	103.731	– 103.731
Prijsbijstelling	0	0	0	0	0	12.911	– 12.911
Ontvangsten	**0**	**0**	0	**0**	**0**	0	**0**

B. Toelichting op de instrumenten

Vanuit dit artikel wordt de toegekende loon- en prijsbijstelling naar de beleids- en apparaatsartikelen overgeboekt. Ook eventueel nieuw beschikbaar gestelde middelen worden in afwachting op nadere concretisering en toedeling soms tijdelijk op artikel 10 gezet. Dit gold bijvoorbeeld voor een deel van de bij Voorjaarsnota 2020 beschikbaar gestelde middelen voor de compensatie van ouders en het herstellen van toeslagen en voor de transitie en structurele versterking van de Belastingdienst, Toeslagen, Douane en het Kerndepartement. Dit artikel is tevens bedoeld om eventuele onzekere ontwikkelingen binnen de begroting van Financiën op te vangen.

Verplichtingen

De verplichtingenbegroting van artikel 10 is grotendeels gelijk aan de begroting van de kasuitgaven. Bij alle op- en afboekingen in 2020 waren de verplichtingen en de kas steeds aan elkaar gelijk. Vanwege het initiëel iets hogere verplichtingenbudget in de ontwerpbegroting 2020 is daarmee alleen de vrijval bij de verplichtingen € 4,9 mln. hoger, dan bij de kasuitgaven. Zie hieronder de verdere toelichting onder uitgaven.

Uitgaven

Programma onvoorzien (- € 33,2 mln.)
Per saldo is het budget van het programma onvoorzien ingezet voor:
- De opstartkosten Invest-NL en Invest-Internationaal. Het budget hiervoor stond gereserveerd op artikel 10 en voor 2020 is in totaal € 5 mln. overgeheveld naar artikel 3 van deze begroting;
- De dekking van fiscale uitvoeringskosten voor de maatregelen uit het Regeerakkoord, het Belastingplan 2020 en overige fiscale maatregelen. In 2020 is hiervoor € 7,2 mln. overgeheveld van artikel 10 naar artikel 1 van deze begroting;
- Het in lijn brengen van de middelen, voor onder andere de fiscale uitvoeringskosten, met het ritme van de verwachte toekomstige uitgaven.

Per saldo is € 7,5 mln. aan middelen niet aangewend en daarmee vrijgevallen.

2047620 04035

Apparaat onvoorzien (- € 25,6 mln.)
Met een kasschuif van € 15,9 mln. in 2020 zijn de resterende middelen voor Beheerst vernieuwen in het gewenste ritme geplaatst. Verder is € 6,0 mln. ingezet als dekking voor diverse kleinere posten, zoals het project digitalisering schatkistbankieren en de onderzoeken naar varianten van betalen naar gebruik. Tot slot is € 3,7 mln. vrijgevallen.

Loonbijstelling (- € 103,7 mln.)
De loonbijstelling tranche 2020 is ontvangen en verdeeld binnen de begroting. Daarnaast zijn in de cao Rijk 2018-2020 afspraken gemaakt over de invoering van een individueel keuzebudget (IKB) per 1 januari 2020. De overgang naar het IKB leidt incidenteel tot hogere personele uitgaven in 2020, omdat onder het IKB het vakantiegeld en de eindejaarsuitkering eerder worden uitbetaald. Het kabinet heeft in 2019 besloten departementen te compenseren voor deze extra uitgaven. Deze compensatie (€ 90,9 mln.) is aan de personeelsbudgetten van de betreffende artikelen toegekend. Verder is ter dekking van de uitvoeringskosten als gevolg van de EU-richtlijn en -verordering voor btw e-commerce € 10 mln. kasgeschoven naar 2021. Tot slot is € 7,9 mln. vrijgevallen.

Prijsbijstelling (- € 12,9 mln.)
De prijsbijstelling tranche 2020 is ontvangen en verdeeld binnen de begroting. Verder zijn middelen in lijn gebracht met het ritme van de verwachte toekomstige uitgaven.

6. Bedrijfsvoeringsparagraaf

De bedrijfsvoeringsparagraaf gaat in op de bedrijfsvoeringsvraagstukken die zich in 2020 bij het ministerie van Financiën hebben voorgedaan. De informatie in deze paragraaf geeft de Staten-Generaal de mogelijkheid om tot een afgewogen oordeel te komen over de stand van de bedrijfsvoering.

De bedrijfsvoeringsparagraaf is een uitzonderingsrapportage. Dit houdt in dat alleen majeure onderwerpen zijn opgenomen. Voor de niet-genoemde onderdelen van de bedrijfsvoering is sprake geweest van ordelijk en beheerst verlopen bedrijfsprocessen.

Inleiding

Het ministerie van Financiën heeft een roerig jaar achter de rug. Het coronavirus en zijn ontwrichtende maatschappelijke effecten hebben een grote impact gehad op het functioneren van het ministerie als geheel. Door het thuiswerken werd contact tussen de diverse organisatieonderdelen bemoeilijkt en voor de Belastingdienst heeft het coronavirus veel invloed gehad op de wijze waarop taken konden worden uitgevoerd, met name op het gebied van het uitoefenen van toezicht en de hulp bij aangifte. Het ministerie van Financiën heeft naar (digitale) oplossingen gezocht om de werkzaamheden en de dienstverlening aan burgers en bedrijven zo «normaal» mogelijk doorgang te laten hebben. Daarnaast heeft het kabinet een groot aantal crisismaatregelen getroffen, waarbij een substantieel aantal ook gevolgen had voor het ministerie van Financiën en in het bijzonder de Belastingdienst, zoals de verlaging van de BIR-rentes en uitstel van betaling.

Belastingdienst
De Belastingdienst kampt geruime tijd met een aantal problemen die voornamelijk verband houden met het op orde krijgen van de sturing en beheersing van de organisatie. Zo is er is sprake van tekortschietende informatievoorziening, personele onderbezetting, overvraging van de ICT en nog onvoldoende ontwikkeling van het risicomanagement. In dat licht en vanwege de uiteenlopende takenpakketten en de *span of control* van het management is besloten Douane en Toeslagen te ontvlechten van de Belastingdienst. Er is gekozen voor een behoedzaam traject, waarbij de route naar de gewenste eindsituatie van drie op zichzelf staande dienstonderdelen nog de nodige bestuurlijke aandacht en tijd vergt.

Over de problematiek bij de Belastingdienst, als ook de verbeteringen en de plannen voor de toekomst is de Tweede Kamer met de brief van 14 september 2020[87] uitgebreid geïnformeerd. In het vervolg op deze brief hebben de beide staatssecretarissen van Financiën op verzoek van de Kamer op 27 november 2020[88] een nadere duiding gegeven van de problemen en een analyse van de situatie waarin de dienst verkeert. Als belangrijkste onderliggende problemen worden gezien dat burgers en ondernemers onvoldoende centraal zijn gezet in beleid en uitvoering, dat de Belastingdienst op onderdelen niet of onvoldoende rechtstatelijk handelt, dat fiscale wet- en regelgeving steeds complexer is geworden, er grote uitstroom is geweest van ervaren en deskundige medewerkers, het

[87] Kamerstuk II 2019-2020, 31 066, nr. 700.
[88] Kamerstuk II 2020-2021, 31 066, nr. 741.

2047620 04035

ICT-landschap complex en veelal verouderd is en de Belastingdienst nog over onvoldoende sturingsmiddelen beschikt om als organisatie in control zijn.

Hersteloperatie Toeslagen

Om de hersteloperatie Toeslagen vorm te geven, is een tijdelijk crisisorganisatie, de Uitvoerings- en Herstelorganisatie Toeslagen (UHT) ingericht. De inrichting en werking van UHT is medio 2020 doorgelicht door een externe partij, Boston Consultancy Group (BCG). De doorlichting bevestigt het beeld dat de goede opstart van de hersteloperatie meer tijd vraagt dan verwacht en dat de cruciale organisatorische randvoorwaarden nog onvoldoende zijn gerealiseerd, met name op de gebieden van personeel, processen, IT/IV en besturing. De aanbevelingen uit de doorlichting zijn overgenomen. Op 8 februari 2021 is de tweede doorlichting[89] - dit keer door Andersson Elffers Felix (AEF) - naar de Tweede Kamer gestuurd. Uit de doorlichting blijkt dat de aanbevelingen uit de eerste doorlichting grotendeels zijn opgevolgd. De oprichting van UHT heeft impact op de bedrijfsvoering van de hele Belastingdienst, omdat voor de uitbetaling van compensatiebedragen gebruik gemaakt wordt van voorzieningen van de Belastingdienst.

Bij de hersteloperatie is ook aandacht voor de groep ouders met de kwalificatie «opzet/grove schuld». Gebleken is dat deze kwalificatie veelvuldig gesteld is voor ouders die niet als fraudeur mogen worden beschouwd en daarom ten onrechte een persoonlijke betalingsregeling is geweigerd. Daarom is in de wet hardheidsaanpassing Awir[90] een aparte regeling opgenomen voor ouders die hierdoor gedupeerd zijn (**PM**). In november 2020 werd door de Belastingdienst geconstateerd dat – in tegenstelling tot eerdere informatie aan de Tweede Kamer – deze kwalificatie ook is toegekend bij ouders die minder dan € 1.500 moeten terugbetalen. De Tweede Kamer is hierover door de staatssecretaris van Financiën – Toeslagen en Douane geïnformeerd bij brief van 27 november 2020[91]. Er vindt een onderzoek plaats door de ADR naar de werkwijze rond de kwalificatie van opzet/grove schuld.

Fraude Signalering Voorziening (FSV), nationaliteit en projectcode 1043

Bij brief van 10 juli 2020[92] hebben de staatssecretarissen van Financiën de Tweede Kamer geïnformeerd over het externe onderzoek naar de FSV. De bevindingen uit het externe onderzoek waren ernstig. Er is niet voldaan aan wettelijke vereisten - waaronder de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) - en noodzakelijke waarborgen rond risicoselectieprocessen en behandeling van fraudesignalen zijn onvoldoende. Dit heeft potentieel gevolgen gehad voor burgers en bedrijven. Met name voor toeslagen leidde een vermelding in de FSV tot intensiever toezicht en financiële consequenties. Een aantal risicomodellen is uitgezet en deze worden pas weer in gebruik genomen nadat is aangetoond dat de modellen aan alle vereisten op het gebied van zorgvuldige gegevensverwerking voldoen. De Belastingdienst onderzoekt of de vereisten uit de AVG, Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) en de Archiefwet bij de betrokken applicaties op een juiste wijze zijn ontworpen en geïmplementeerd.

---

[89] **PM**
[90] Awir staat voor Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen.
[91] Kamerstuk II 2020-2021, 31 066, nr.739.
[92] Kamerstuk II 2019-2020, 31 066, nr. 681.

2047620 04035

De Autoriteit Persoonsgegevens (AP) heeft in juli 2020 onderzoek gedaan naar het gebruik van nationaliteit bij Toeslagen. De AP heeft van drie typen verwerkingen aangegeven dat deze onrechtmatig zijn. Twee typen verwerkingen zijn eveneens discriminerend en daarmee onbehoorlijk. Daarnaast is de AP in maart 2020 gestart met een onderzoek naar het gebruik van de FSV. Dat onderzoek loopt nog.

In het najaar is een omvangrijk project - genaamd «Herstellen, Verbeteren en Borgen» (HVB) -van start gegaan om alle processen rond risicoselectie en signalen van mogelijke fraude aan te pakken. Onderdeel van dit programma is onderzoek naar het gebruik van nationaliteit om systeemfraude bij Inkomensheffingen tegen te gaan (projectcode 1043). Het plan van aanpak is bij brief van 13 oktober 2020[93] naar de Kamer gestuurd. In het plan van aanpak is tevens opgenomen dat er specifiek onderzoek wordt gedaan naar de effecten van FSV op de doelgroep toeslaggerechtigden. Dit onderzoek vereist een Europese aanbesteding. De start van het onderzoek wordt voorzien medio 2021. De staatssecretarissen van Financiën hebben de Tweede Kamer bij brief van 27 januari 2021 uitgebreid geïnformeerd over de stand van zaken van het project HVB.[94]

6.1 Uitzonderingsrapportage

a. Rechtmatigheid

Op basis van de beschikbare informatie bevatten:
- de departementale verantwoordingsstaten over 2020 met de toelichtingen daarbij en
- de departementale saldibalansen per 31 december 2020 met de toelichtingen daarbi geen zodanige onrechtmatigheden en/of onzekerheden, dat deze op grond van de rapporteringstoleranties of vanwege in het bijzonder te signaleren risico's vermeld dienen te worden, behoudens het onderstaande.

Tabel 50 Overzicht overschrijdingen rapporteringstoleranties fouten en onzekerheden Ministerie van Financiën (IXB) (bedragen x € 1.000)

Rapporteringstole-rantie	Verantwoord bedrag	Rapporteringstole-rantie voor fouten en onzekerheden	Bedrag aan fouten	Bedrag aan onzekerheden	Bedrag aan fouten en onzekerheden	Percentage aan fouten en onzeker-heden t.o.v. verant-woord bedrag

Toelichting op de tabel

PM

a.4 Rijksbrede raamovereenkomsten
Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) is categoriemanager op een aantal rijksbrede raamovereenkomsten. In november is het ministerie van Financiën door het ministerie van IenW geïnformeerd dat de ADR een viertal rijksbrede overbruggingscontracten (Interimmanagement en organisatieadvies, Inkoopadvies, Auditdiensten en Financiële adviesdiensten) als «onrechtmatig» heeft beoordeeld. IenW heeft dit toegelicht in de bedrijfsvoeringsparagraaf van zijn jaarverslag. Als gevolg daarvan worden de verplichtingen die op deze nadere overeenkomsten

[93] Kamerstuk II 2020-2021, 31 066, nr. 709.
[94] Kamerstukken II 2020/21, 31 066, nr. PM

2047620 04035

onder deze overbruggingsovereenkomsten worden aangegaan als onrechtmatig bestempeld. In het verslagjaar gaat het bij Financiën om circa € **PM** miljoen. Het ministerie van IenW verwacht in het derde kwartaal van 2021 te kunnen voorzien in rechtmatige rijksbrede raamovereenkomsten.

Overig

b. Totstandkoming niet-financiële verantwoordingsinformatie

Op basis van de beschikbare informatie zijn er geen belangrijke tekortkomingen geconstateerd met betrekking tot de totstandkoming van de niet-financiële verantwoordingsinformatie.

c. Begrotingsbeheer, financieel beheer en de materiële bedrijfsvoering

c.1 Afgehandelde bezwaren binnen de Awb-termijn
Het is de Belastingdienst in 2020 niet gelukt de begrotingsdoelstelling te halen om minimaal 90% van de bezwaren binnen de Awb-termijn af te handelen. De Tweede Kamer is over dit onderwerp tussentijds geïnformeerd in de voortgangsrapportages[95] op het Jaarplan 2020 Belastingdienst[96]. Het totale percentage tijdig behandelde bezwaren is over 2020 uitgekomen op **PM** % (2019: 68%). De achterstanden betreffen vooral de bezwaarbehandeling bij de inkomensheffing voor particulieren. Dit hangt samen met de hoge voorraden bezwaren eind 2019, waarvan de Awb-termijn inmiddels was verstreken. In de loop van 2020 konden de achterstanden grotendeels worden weggewerkt, waardoor steeds meer burgers tijdig een reactie ontvingen. De bij de directie Particulieren in 2020 binnengekomen bezwaren zijn nagenoeg Awb-conform behandeld (**PM**). Daarnaast is het bij de dienstonderdelen Midden- en KleinBedrijf (MKB) en Grote Ondernemingen (GO) in 2020 niet gelukt bezwaarschriften overeenkomstig de begrotingsdoelstelling te behandelen. De percentages waren hier **PM** % voor MKB en **PM** % voor GO. Met name bij MKB speelde het probleem van voorraden uit eerdere jaren. Daarnaast was het door het coronavirus niet mogelijk fysieke hoorgesprekken[97] met belastingplichtigen te voeren. Door procesverbeteringen en extra medewerkers in te zetten op bezwaarbehandeling en aansturing wil de Belastingdienst de behandeltijd verder terugdringen. In de artikelsgewijze toelichting op artikel 1, paragraaf F2, wordt hier nader op ingegaan.

c.2 Schenk- en erfbelasting
De processen van de schenk- en erfbelasting hebben in 2020 de nodige aandacht gevraagd en is er een nodige inhaalslag gemaakt. Op het gebied van de erfbelasting is het gelukt het normale verwerkingsritme te bereiken. Bij de schenkbelasting is de doelstelling dat binnen 6 maanden na ontvangst van de aangifte een definitieve aanslag is opgelegd, nog niet gerealiseerd. Wel wordt vrijwel direct na ontvangst van de aangifte een voorlopige aanslag opgelegd. De ontwikkeling van de nieuwe automatisering is, zoals vermeld in een brief aan de Tweede Kamer op 14 mei 2020[98], minder snel gegaan dan gepland. Inmiddels is voor de schenkbelasting het systeem

[95] Kamerstukken II 2020-2021, 31 066, nr. 702.
[96] Kamerstuk II 2019-2020, 31 066, nr. 539.
[97] Een hoorgesprek betreft een bezwaargesprek.
[98] Kamerstuk II 2019-2020, 31 066, nr. 663

2047620 04035

operationeel en kan er vanaf april een definitieve aanslag 2018 en vanaf augustus een definitieve aanslag 2019 worden opgelegd. Verder zijn de IV-functionaliteiten volgens planning opgeleverd.

Ook is gewerkt aan de kwaliteit van de aanslagoplegging. Er zijn vaktechnische specialisten benoemd en vaktechnische overleggen ingeregeld. De vaktechnische specialisten worden ook ingezet bij het begeleiden en inwerken van nieuwe medewerkers.

Bij Voorjaarsbesluitvorming 2020 zijn extra middelen beschikbaar gekomen voor de schenk- en erfbelasting. Vanwege eerdere personele krapte moesten namelijk keuzes worden gemaakt, waarbij in 2020 ruimte is gezocht in het beperken of temporiseren van toezicht, ten faveure van het tijdig opleggen van aanslagen.

c.3 Vervolgingskosten (kosten dwangbevel)
Als het bedrag van een opgelegde aanslag door de Belastingdienst wordt verminderd, moeten ook de eventueel in rekening gebrachte vervolgingskosten (aanmanings- en dwangbevelkosten) navenant worden verlaagd. In 2018 is naar aanleiding van vragen van de Nationale Ombudsman (NO) onderzocht of dit in de praktijk ook gebeurt. Hierbij is uiteindelijk geconstateerd dat er een omvangrijke groep burgers en bedrijven is, waarbij de dwangbevel- en aanmaningskosten ten onrechte niet zijn verminderd. De Tweede Kamer is hierover bij brief van 29 november 2019[99] geïnformeerd.

Bij brief van 2 maart 2020 hebben de beide staatssecretarissen de Tweede Kamer nader geïnformeerd over de aard en omvang van de problematiek en de aanpak om de problemen op te lossen.[100] De invorderingswet raakt alle belastingen en iedere belastingwet kent zijn eigen stelsel van belastingheffing. Het onderzoek naar de omvang van het aantal belanghebbenden nam dan ook veel tijd in beslag. Er trad bovendien vertraging op in de uitvoering, omdat personeel vanwege de coronacrisis aan het proces werd onttrokken voor uitvoering van de regeling voor uitstel van betaling. Voordat de herstelactie van start is gegaan heeft de Belastingdienst een pilot uitgevoerd om te testen of de (werk)processen juist zijn ingebed en vastgesteld, foutmarges in de uitvoering worden geminimaliseerd en de kwaliteit in de generieke herstelactie wordt geborgd. De Tweede Kamer is over deze pilot geïnformeerd in de brief Fiscale moties en toezeggingen van 15 september 2020[101]. In december is gestart met de herstelactie. Deze vindt deels geautomatiseerd en deels handmatig plaats. Een eerste globale en voorlopige inschatting laat zien dat ruim 950.000 herstelacties moeten plaatsvinden over de periode 2011 tot en met 2019.

c.4 Invorderingsrente
In de brief aan de Tweede Kamer van **PM** februari 2021 heeft de staatssecretaris van Financiën aangegeven dat naar aanleiding van interne signalen is geconstateerd dat in een tweetal situaties van vermindering van een aanslag de invorderingsrente ten onrechte niet is herrekend. Dit betreft allereerst het niet herrekenen van invorderingsrente na vermindering van een aanslag. Bij een te late betaling van een belastingaanslag wordt invorderingsrente in rekening gebracht. Als daarna de aanslag wordt verminderd, moet de invorderingsrente worden herrekend naar de nieuwe

[99] Kamerstuk II 2019-2020, 31 066, nr. 549.
[100] Kamerstuk II 2019–2020, 31 066, nr. 603
[101] Kamerstuk II **PM**

2047620 04035

verlaagde hoofdsom. Gebleken is dat herrekening niet heeft plaatsgevonden. Daardoor is in die situaties ten onrechte te veel invorderingsrente in rekening gebracht. De problematiek speelt sinds 2013.

Het tweede probleem is dat invorderingsrente ten onrechte in rekening wordt gebracht in de situatie dat een negatieve aanslag op een positieve (nog – deels – onbetaalde) aanslag van hetzelfde middel en jaar wordt afgeboekt. Vanaf 2013 bevat de Invorderingswet 1990 de bepaling dat als een negatieve aanslag wordt afgeboekt op een positieve (onbetaald gebleven) aanslag over hetzelfde tijdvak en van hetzelfde middel, geen invorderingsrente in rekening gebracht mag worden. Er is gebleken dat dit in ieder geval bij een aantal aanslagbelastingen wel is gebeurd.

Een eerste onderzoek naar gevallen in de Inkomensheffing, Zorgverzekeringswet en Vennootschapsbelasting over de periode 2012-2020 lijkt erop te duiden dat bij circa 75.000 aanslagen mogelijk ten onrechte invorderingsrente is gerekend.

Voor beide casussen is er een onderzoek gaande naar de omvang en naar de manier waarop herstel - zowel van het verleden als naar de toekomst - plaats moet vinden.

c.5 Verjaring vorderingen

Een burger of bedrijf die een aanslag heeft ontvangen en het verschuldigde bedrag nog niet heeft voldaan, heeft een belastingschuld. Als deze schuld vijf jaar na de betalingstermijn nog niet is betaald of ingevorderd, dan verjaart de schuld; de Belastingdienst mag de schuld dan niet meer invorderen of verrekenen. Voordat deze termijn is verlopen, kan de Belastingdienst voorkomen dat de vordering verjaart, het zogenaamde stuiten van de verjaring. Omdat uit de administraties niet duidelijk kan worden opgemaakt of de verjaring van schulden wel of niet was gestuit, weet de Belastingdienst niet of deze zijn verjaard. Hoewel het risico klein wordt geacht, bestaat de mogelijkheid dat ten onrechte invorderingsmaatregelen zijn getroffen of verrekening heeft plaatsgevonden, terwijl de schuld al was verjaard.

In de brief Aanpak problemen Belastingdienst, Douane en Toeslagen van 27 februari 2020[102] aan de Tweede Kamer is toegezegd de Kamer te informeren over de achtergrond, omvang en eventuele gevolgen van de problematiek omtrent schulden die zijn verjaard. In de Fiscale moties en toezeggingenbrief van 15 september 2020[103] is de Kamer geïnformeerd over de inrichting van een projectgroep die van start gegaan is met de volgende opdrachten: (i) inrichting van een nieuw proces zodat verjaring in de toekomst wordt voorkomen (**PM**); (ii) inbedding van een eenduidige en adequate informatievoorziening voor het bewerkstelligen van een goede en juiste rapportage; (iii) aanpassing van de status van de verjaarde posten, waarmee inzichtelijk wordt gemaakt welke posten reeds zijn verjaard. Eind 2020 was er sprake van ruim 234.000 verjaarde aanslagen. Aan deze posten is een status meegegeven, waardoor er voortaan geen (geautomatiseerde) verrekening meer zal plaatsvinden. Begin 2021 wordt hiervan handmatig vastgesteld in welke gevallen er eerder sprake is geweest van onterechte verrekening. In het eerste kwartaal van 2021 wordt de Tweede Kamer geïnformeerd over de mogelijk onterechte verrekening op verjaarde posten en voorstellen om dit te herstellen.

[102] Kamerstuk II 2019-2020, 31 066, nr. 607.
[103] Kamerstuk II **PM**

2047620 04035

c.6 Dwangsomarrest

De Belastingdienst moet een te laat ingediende aangifte omzetbelasting op basis van jurisprudentie als bezwaarschrift behandelen. Op 11 oktober 2019 wees de Hoge Raad een arrest met grote gevolgen voor de geautomatiseerde afdoening van bezwaarschriften voor de omzetbelasting door de Belastingdienst. De Hoge Raad oordeelde namelijk dat de huidige geautomatiseerde afdoening van deze bezwaarschriften met een zogenoemde »Kennisgeving omzetbelastingvermindering» niet aan de wettelijke eisen voor een uitspraak op bezwaar voldoet. Als gevolg van het arrest kan de Belastingdienst dwangsommen verschuldigd worden, vanwege het niet/te laat doen van een formele uitspraak op bezwaar. Het arrest heeft vergelijkbare gevolgen voor andere zogeheten geautomatiseerde werkstromen bij de inkomensheffing, schenk- en erfbelasting en mogelijk loonheffingen.

Er loopt momenteel een onderzoek naar de meest geschikte oplossing.

c.7 Wet banenafspraak en quotum arbeidsbeperkten

Als werkgever heeft het ministerie van Financiën de opgave structureel invulling te geven aan de Wet banenafspraak en het quotum arbeidsbeperkten. Het is zowel voor het kerndepartement als de Belastingdienst niet gelukt om het beoogde quotum over 2020 te halen.

Voor het kerndepartement is de stand eind 2020 53,6 banen.[104] Dit is 93,2% van het jaarquotum van 2020 (57,5 banen). De onderrealisatie is het gevolg van Covid-19 en de moeizame begeleiding van deze kwetsbare doelgroep in deze bijzondere situatie.

Via Binnenwerk was voor 2020 3 FTA (banen van 25,5 uren) extra aan medewerkers ingekocht vanwege de verwachte mogelijke achterstand door Covid-19. Uiteindelijk heeft Binnenwerk geen medewerkers kunnen aannemen door het sluiten van kantoren.

Vanaf 2021 heeft het kerndepartement een quotum van 65,9 FTA. Dat is een forse stijging. Met het zicht dat medewerkers met een beperking eerder zullen worden gevaccineerd is er een kans dat Binnenwerkmedewerkers sneller aan de slag mogen. Rekening houdend met het thuiswerken wordt onderzoek gedaan naar een nieuwe manier om medewerkers uit deze kwetsbare doelgroep op een zorgvuldige wijze aan te stellen en goed te begeleiden.

Eind 2020 heeft de Belastingdienst 576 banen, waarvan 236 in 2020 (136 in 2019), weten te realiseren. Dit is 58% van het jaarquotum van 2020 (999,9 banen; in 2019 was dit nog 38% van het jaarquotum). De Belastingdienst heeft de in 2019 geïntensiveerde werving van arbeidsbeperkten in 2020 voortgezet. De achterstand op deze doelstelling wordt daarmee stapsgewijs ingelopen. Het streven is door deze stapsgewijze inhaalslag per eind 2023 aan de doelstelling te voldoen.

C.8 Integriteit

Kerndepartement: **PM**.

[104] Een baan staat voor 25,5 uren per week.

2047620 04035

In 2020 zijn de in het jaar daarvoor in gang gezette activiteiten op basis van het plan van aanpak Versterking integriteitsstelsel Belastingdienst voortgezet. Zo heeft het grootste deel van de bij iedere directie benoemde integriteitscoördinatoren de basisopleiding voor integriteit gevolgd en is het cultuur- en leiderschapsprogramma gestart, met als prioriteit te zorgen voor een sociaal en psychologisch veilig werkklimaat. De nieuwe Regeling voor vertrouwenspersonen en de Handleiding bij de uniforme basiseisen vertrouwenspersonen rijksoverheid zijn gereed om in het personeelsreglement Financiën te worden opgenomen. In het personeelsreglement is tevens naar aanleiding van de motie Omtzigt[105] een bepaling opgenomen voor extra bescherming van klokkenluiders. Naar aanleiding van de tussentijdse rapportage van de per maart 2020 aangestelde personeelsraadspersonen zijn bijeenkomsten met de directeuren georganiseerd waarin de conclusies besproken zijn. Vervolgens is een leidraad voor alle leidinggevenden gemaakt waarin staat hoe om moet worden gegaan met signalen van medewerkers en om te borgen dat deze een adequate behandeling krijgen.

Bij de Douane is sprake van een uitbreiding van de capaciteit op het gebied van integriteit en beveiliging. Het versterken van de screeningsmaatregelen is één van de prioriteiten, waarbij de Douane kiest voor een programmatische aanpak om maatregelen te realiseren. In het vierde kwartaal van 2020 is een nulmeting uitgevoerd naar de beleving van medewerkers ten aanzien van integriteit om op basis van de uitkomsten de aanpak op het gebied van integriteit nog gerichter te maken en een start te maken met concrete effectmeting. Resultaten van de enquête worden begin 2021 verwacht.

c.9 Informatiehuishouding

De informatiehuishouding bij de Belastingdienst is onvoldoende op orde. Als gevolg hiervan krijgen bewindspersonen en Tweede Kamer soms niet de volledige en juiste informatie. Onlangs heeft ook de commissie Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK) geconstateerd dat de informatievoorziening vanuit de rijksoverheid onvoldoende is en de informatiehuishouding niet op orde is. In de kabinetsreactie op het rapport van de POK is aangegeven de informatiehuishouding – en voorziening te gaan versterken (REFERTE). Inmiddels heeft het ministerie besloten een programmadirectie op te richten om deze versterking te gaan realiseren.

Voor de Belastingdienst geldt dat kennis en kunde op dit gebied schaars is en dat er structureel geïnvesteerd moet worden in mensen en middelen. Diverse trajecten en plannen zijn inmiddels opgesteld, zoals «Bedrijfsprocessen op orde» (onderdeel van het project HVB), het Meerjarenplan informatiehuishouding en de periodieke *I-control monitor*.

c.10 Schadeloosstelling onteigening SNS Reaal 2013

Sinds enkele jaren loopt een rechtszaak over het vaststellen van de schadeloosstelling n.a.v. de onteigening van effecten en vermogensbestanddelen van SNS Reaal N.V. en SNS Bank N.V. door de Staat. De uitspraak van de Ondernemingskamer stond oorspronkelijk gepland in 2020.Wegens corona is deze uitspraak verplaatst naar februari 2021. Op 11 februari 2021 heeft de Ondernemingskamer uitspraak gedaan. Het ministerie bestudeert momenteel de uitspraak. Partijen kunnen tot 3 maanden na de uitspraak nog

[105] Kamerstuk II 2018-2019, 31 066, nr. 509.

2047620 04035

in cassatie gaan tegen de beschikking van de Ondernemingskamer. In het geval een procespartij in cassatie gaat, zal de schadeloosstelling tot een definitieve uitspraak door de Hoge Raad niet hoeven worden uitbetaald.

c.11 Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO)
PM

c.12 DRZ
PM

c.13 UBO-register
Op grond van artikel 31 van de gewijzigde vierde anti-witwasrichtlijn dient Nederland een UBO-register voor *trusts* en soortgelijke constructies te realiseren. De implementatiedatum was 10 maart 2020, maar de implementatie loopt achter omdat Nederland pas bij wijziging van de richtlijn (oorspronkelijk uit 2015) uit 2018 verplicht is geworden dit register te implementeren. Daarnaast was er geen voor de hand liggende uitvoerder omdat het Nederlands recht de *trust* niet kent (alleen de soortgelijke constructie «Fonds voor gemene rekening») en *trusts* en soortgelijke constructies in Nederland slechts beperkt voorkomen. Inmiddels is een wetsvoorstel voor dit register opgesteld en voorgelegd aan de Raad van State, deze zal naar verwachting op korte termijn naar de Tweede Kamer worden gestuurd. Voorts is de Kamer van Koophandel gevonden als uitvoerder en de verwachting is dat het register in de eerste helft van 2022 gereed is. Dat betekent dat Nederland ruim te laat zal zijn met de implementatie, en er een reëel risico bestaat op een infractieprocedure vanuit de Europese Commissie (EC) en een eventuele sanctie. Gelet hierop is spoedige behandeling en realisatie van belang.

d. Overige aspecten van de bedrijfsvoering

In 2020 is aandacht besteed aan onderstaande onvolkomenheden in de bedrijfsvoering die door de AR zijn geconstateerd in het Rapport bij het Jaarverslag IX Financiën 2019.

d.1 Onvolkomenheden Belastingdienst

Managementinformatie (MI) Belastingdienst
Deze onvolkomenheid kent een meerjarige aanpak, tot en met 2022. De in 2020 geplande activiteiten ten aanzien van de concernmanagementinformatie zijn in 2020 afgerond. Het deelproject herijking KPI's heeft geleid tot een nieuwe set van indicatoren voor de Belastingdienst die zijn opgenomen in de begroting IX 2021 en standaard beschikbaar worden gesteld in een dashboard. Tevens zijn het uitgavenmodel, de kaderstelling managementinformatie en de *compliance map* gerealiseerd.

Voor 2021 en 2022 ligt de prioriteit van het programma bij de ketenmanagementinformatie. De activiteiten zijn erop gericht om de managementinformatie van de uitvoeringsketens verder op orde te krijgen

Sturing op *going concern* en vernieuwing veronderstelt tevens dat er adequate en samenhangende informatie beschikbaar is over het budget, de prestaties en de inzet van personeel en ondersteunende middelen. Hiervoor loopt een viertal projecten. Het project financiële projectadministratie is in 2020 afgerond. Het project «*Human resource*-data op orde» was

2047620 04035

in 2019 al afgerond, in 2020 heeft een doorontwikkeling plaatsgevonden. De projecten Inkoopadministratie Facilitair Management Informatie-Systeem (FMIS) zijn nog niet afgerond.

M&O-beleid kleine belastingmiddelen Belastingdienst
In 2019 concludeerde de AR dat de handhavingsplannen voor de schenk- en erfbelasting nog onvoldoende ontwikkeld waren. Inmiddels beschikt de Belastingdienst zowel ten aanzien van de schenk- als de erfbelasting over handhavingsplannen en uitvoeringsrapportages die goed beschrijven op welke wijze de directie Particulieren de werkzaamheden uitvoeren. Er wordt nog gewerkt aan een verdiepingsslag om het inzicht te verbeteren in de omvang van de handhavingsrisico's en het nalevingstekort. Voor de erfbelasting wordt een IT-functionaliteit ontwikkeld voor het diepgaander kunnen uitvoeren van risicoselecties. De verwachting is dat in het derde kwartaal van 2021 deze functionaliteit gereed is. Voor de schenkbelasting wordt nader onderzoek gedaan naar het nalevingstekort. Op dit moment doet de Belastingdienst voor de schenk- en erfbelasting een 100%-controle.

Verbijzonderde Interne Controles (VIC) Belastingdienst
Met verbijzonderde interne controles wordt de kwaliteit van beheersingsmaatregelen vastgesteld. Deze beheersingsmaatregelen zien onder meer toe op het komen tot een betrouwbare financiële verantwoording van de Belastingdienst. Het proces van verbijzonderde interne controles voor heffing en inning van belastingen is over 2020 duidelijk verbeterd. Het overkoepelende VIC-plan is voor het begrotingsjaar 2020 geactualiseerd en bevat per belastingmiddel een concrete planning van VIC-maatregelen. Ook is het voortgangsoverzicht verbeterd waarmee de volledigheid en juistheid van de geplande VIC-werkzaamheden beter kan worden bewaakt. Tot slot is in 2020 een bevindingenregister bij de dienstonderdelen ingesteld, waarmee de opvolging van bevindingen beter kan worden bewaakt. De verbijzonderde interne controles om te komen tot een betrouwbare financiële verantwoording zijn voor begrotingsjaar 2020 uitgevoerd. Er zijn daarbij geen grote tekortkomingen vastgesteld. Wel zijn er op basis van de uitkomsten van de verbijzonderde interne controles voorstellen gedaan voor verdere verbetering van de interne beheersing.

Verplichtingenbeheer Belastingdienst
De Belastingdienst heeft het beheer van de budgettaire verplichtingen in 2020 verder op orde gebracht. De kaders zijn aangescherpt en er is vooral ingezet op het tijdig uitvoeren van de (verbijzonderde) interne controles, alsook een structurele inbedding van het verplichtingenbeheer in de planning- en controlcyclus.

Prestatieverklaringen Belastingdienst
De kaderstelling op het proces Prestatieverklaringen is afgerond en vastgesteld. De implementatie van de aangepaste werkwijze voor prestatieverklaringen is later gerealiseerd dan gepland als gevolg van de coronacrisis; de oorzaak is het opleidings- en trainingstraject voor de grote groep medewerkers, hetgeen lastig bleek met de thuiswerksituatie. Vanaf juli 2020 is de aangepaste werkwijze van kracht en is de noodzakelijke uploadfaciliteit in de financiële administratie gerealiseerd.

d.2 Overige risico's in de bedrijfsvoering

Informatiebeveiliging
PM

2047620 04035

Aandelenverwerving Air France-KLM
De verwerving van aandelen AirFrance-KLM leidde in 2019 tot de vraag of Financiën het parlement daarover zorgvuldig heeft geïnformeerd, zodanig dat het informatierecht van beide Kamers der Staten-Generaal is gerespecteerd en – gelijktijdig – aan de eisen van het zo beperkt mogelijk delen van koersgevoelige informatie conform de MAR (*Market Abuse Regulation*, Europese verordening machtsmisbruik) is voldaan.

In 2020 is met de vaste commissie voor Financiën van de Tweede Kamer overleg gevoerd over de wijze van vertrouwelijk informeren en is het voorstel voor de daarbij te maken werkafspraken vastgelegd in de brief van 15 april 2020[106]. Op 21 april 2020 heeft de commissie ingestemd met deze werkafspraken. Hiermee is een stap gezet om - in overleg met beide Kamers - de bestaande parlementaire procedures voor informatievoorziening in uitzonderlijke gevallen te evalueren en zo nodig te voorzien in nadere afspraken. Ten aanzien van de informatiepositie van de Eerste Kamer vindt momenteel ambtelijk overleg plaats tussen Eerste Kamer en het ministerie van Financiën.

Decentralisatie-uitkeringen
Over de voortgang rond de bevindingen van de AR bij de decentralisatie-uitkeringen is vertraging opgetreden in aanpassing van de instrumenten in de Financiële verhoudingswet. De ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en Financiën hebben gezamenlijk geconcludeerd dat het te onzeker is of de voorgenomen aanpassingen haalbaar en effectief gaan zijn. Daarom is er nu een tussenfase nodig, waarin extern onderzoek wordt ingewonnen. Op basis daarvan bezien BZK en Financiën hoe het vervolgtraject eruit komt te zien. Dit betekent dat tot en met 2023 met de huidige instrumenten wordt doorgewerkt.

Risicoregelingen
PM

6.2 Rijksbrede bedrijfsvoeringsonderwerpen

6.2.1 M&O

De Belastingdienst bevordert naleving van wet- en regelgeving (*compliance*) door passende dienstverlening te leveren, massale processen juist en tijdig uit te voeren, adequaat toezicht uit te oefenen en waar nodig naleving bestuurs- of strafrechtelijk af te dwingen. Uitvoering en toezicht zijn gebaat bij eenvoudige, solide en fraudebestendige wetgeving. Met uitvoeringstoetsen wordt vooraf inzicht gegeven in de gevolgen voor de uitvoering van voorstellen voor nieuwe wet- en regelgeving. Zoals in artikel 1 is toegelicht is de *compliance* naar het zich laat aanzien op peil gebleven en zijn ook de meeste begrotingsdoelstellingen gerealiseerd.

Belastingheffing en toeslagen zijn gevoelig voor Misbruik en Oneigenlijk gebruik (M&O), omdat de hoogte van de heffing en de verplichting tot betalen afhankelijk zijn van gegevens die belastingplichtigen en toeslaggerechtigden zelf verstrekken. Dit kan van invloed zijn op de volledigheid van de belastingontvangsten en de juiste bevoorschotting van toeslagen. Het tegengaan van M&O bij de uitvoering van wet- en regelgeving is daarom een geïntegreerd onderdeel van het rechtshandhavingsbeleid. Het toezicht

[106] PM

2047620 04035

door de Belastingdienst wordt uitgevoerd binnen de beschikbaar gestelde personele en financiële middelen. Verder zijn er maatschappelijke begrenzingen door wettelijke bepalingen, zoals de privacywetgeving, die controlemogelijkheden beperken of verhinderen. Dit betekent dat ook bij een toereikend M&O-beleid beleid sprake blijft van inherente onzekerheid over de volledigheid van de ontvangsten en de juistheid van de (toeslag)uitgaven. Deze onzekerheid is niet nader kwantificeerbaar.

In 2020 zijn zowel externe als interne factoren van invloed geweest op de opzet en uitvoering van de uitvoerings- en toezichtstrategie. Dit betrof in de eerste plaats de gevolgen van het coronavirus. Daarnaast is een aantal risicomodellen stopgezet naar aanleiding de ontstane ophef over het gebruik van de FSV en andere applicaties in het risicoselectieproces. Ook speelden bij verschillende directies capaciteitsproblemen. Gedurende de coronaperiode heeft de Belastingdienst dan ook een aantal toezichtactiviteiten ingeperkt dan wel opgeschort.

De directies MKB en GO hebben de buitenactiviteiten - zoals het afleggen van bedrijfsbezoeken en het uitvoeren van boekenonderzoeken op locatie - vanaf eind maart 2020 opgeschort, met uitzondering voor specifieke gevallen zoals ondermijning en vrees voor verduistering. In de zomer zijn de buitenwerkzaamheden hervat tot het moment dat tweede coronagolf wederom noopte tot restricties. De bruto correctieopbrengsten van de boekenonderzoeken zijn wel behoorlijk op peil gebleven (€ 678 mln., dat is 92% van de streefwaarde). De (correctie)resultaten van kantoortoetsen Inkomensheffing (IH) en Vennootschapsbelasting (Vpb) voor Particulieren, GO en MKB lagen in lijn met vorig jaar. Mede omdat het toezicht buiten is afgenomen zijn ook de fraudesignalen/fraudeonderzoeken teruggelopen. De kantoortoetsen hebben normaal doorgang gevonden. De bedrijfsgesprekken en bedrijfsbezoeken hebben alleen digitaal en op afstand plaatsgevonden. De directie GO heeft een nieuw instrument (Corona Impact Tool) voor grote ondernemingen ontwikkeld om het klantbeeld te verrijken met informatie over de gevolgen van de coronacrisis op de bedrijfsvoering van deze ondernemingen. Daardoor is GO beter in staat geweest de inzet van toezichtinstrumenten te differentiëren en maatwerk te leveren, gericht op dienstverlening en passend voor de individuele onderneming.

Sinds maart 2020 is de dwanginvordering van belastingen grotendeels stopgezet: de inzet van deurwaarders, overheidsvordering, loonvordering en vordering onder de bank liggen stil. Door een verminderd klantcontact en klantbeeld zijn er risico's bij de invordering. Schulden lopen op en worden ouder, zonder dat hier actie op volgt. De mogelijkheid voor uitstel van betaling van belastingschulden versterkt dit. Dit zal naar verwachting op termijn tot meer oninbare vorderingen leiden. In de praktijk zijn er verschillende regimes ontstaan voor het uitstelbeleid van betalingen (met betrekking tot pre-coronaschulden, coronaschulden en post-coronaschulden). Onderzocht wordt of de huidige uitstelregeling kan worden gestroomlijnd om naar de ondernemers toe een soepele afwikkeling van het uitstel te bewerkstelligen.

Ook de opsporingswerkzaamheden van de FIOD zijn beïnvloed door de coronabeperkingen. Met name de doorlooptijden van de opsporingsonderzoeken zijn toegenomen en de afwerking van een aantal onderzoeken is noodgedwongen naar 2021 doorgeschoven. De rechtbanken hebben als gevolg van corona enkele maanden de deuren moeten sluiten, waardoor minder zittingscapaciteit beschikbaar was voor de FIOD-onderzoeken. Er komen vanuit de directies minder signalen en vermoedens van fraude naar

2047620 04035

boven. Daarentegen heeft de FIOD wel corona-gerelateerde fraudesignalen opgepakt. Dit heeft onder meer geleid tot strafrechtelijke onderzoeken naar oplichting met beschermingsmiddelen zoals mondkapjes, handel in vervalste gezondheidsverklaringen en misbruik van steunmaatregelen. Door zowel de toename van het risico op fraude als de fysieke belemmeringen vanwege corona kan druk ontstaan op de taakuitvoering van de FIOD. Specifiek aandachtspunt daarbij is de IT-ondersteuning.

Bij Particulieren is het aantal behandelde aangiften IH (kantoortoetsen) achtergebleven bij de planning. Dit wordt veroorzaakt door het feit dat het afhandelen van bezwaren en het proces van de schenk- en erfbelasting prioriteit heeft gekregen boven het toezicht. Tevens zijn 50 medewerkers van de directie Particulieren ingezet bij het herstel van toeslagen.

Als gevolg van onderbezetting en de benodigde inzet voor het onderzoek naar CAF-zaken heeft de directie Toeslagen in de tweede helft van 2019 te maken gekregen met sterk oplopende werkvoorraden en doorlooptijden in het reguliere proces. Toeslagen heeft in 2020 voorrang gegeven aan processen met wettelijke termijnen (bezwaar, beroep, klachten) en de behandeling van vragen en signalen van burgers waardoor het aantal beschikbare uren voor handmatig toezicht sterk af nam. Toeslagen heeft in 2020 een wervingsplan uitgevoerd om de capaciteit binnen de verschillende onderdelen van de organisatie op het juiste (formatie)niveau te krijgen. De verwachting is dat vanaf 2021 deze nieuwe capaciteit (stapsgewijs) inzetbaar wordt en daarmee ook meer capaciteit voor handmatig toezicht beschikbaar komt. De ontwikkeling van de rechtmatigheidspercentages over het jaar 2020 voor de verschillende toeslagen is positief te noemen. Voor het eerst sinds 2011 wordt ook voor de huurtoeslag de rapporteringstolerantiegrens voor het begrotingshoofdstuk VII Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van BZK niet overschreden.

De Douane heeft in overleg met haar opdrachtgevers - de beleidsdepartementen - vanaf het moment van de eerste coronamaatregelen in maart 2020 de handhaving afgeschaald, behalve ten aanzien van de fiscaliteit en de gezondheid en veiligheid van de samenleving zoals de controles op verdovende middelen. Daarnaast is prioriteit gegeven aan de continuering van de aangiftebehandeling en de dienstverlening om te voorkomen dat internationale goederenstromen stil komen te staan. De Douane heeft protocollen voor veilig werken ontwikkeld. Op basis van deze protocollen is de handhaving in de loop van het jaar - waar mogelijk - stapsgewijs opgeschaald. Corona heeft geleid tot fluctuaties in omvang en aard van internationale goederen- en passagiersstromen. Een deel van de douaniers die op Schiphol passagierscontroles uitvoeren, hebben bij gebrek aan vluchten andere werkzaamheden verricht.

De Tweede Kamer is gedurende het jaar over voorgaande problematiek geïnformeerd door middel van de voortgangsrapportages Jaarplan 2020 Belastingdienst[107], diverse coronarapportages en op verschillende momenten specifiek over FSV door middel van Kamerbrieven over het programma HVB.

6.2.2 Grote lopende ICT-projecten

ICT-verbeterprogramma

[107] PM

2047620 04035

De Belastingdienst staat voor de opgave om zijn primaire werkprocessen te moderniseren, nieuwe wetgeving uit de Kamer te verwerken en tegelijkertijd de continuïteit te borgen. In 2020 is het ICT-Verbeterprogramma van start gegaan met als doel de ICT-uitvoeringsorganisatie en de sturing op de uitvoering van de ICT-projecten binnen de Belastingdienst zodanig te verbeteren dat deze doelmatiger en effectiever kunnen opereren.

Op advies van Bureau ICT-toetsing (BIT) is in 2020 gewerkt aan een verbeterde prioritering van de ICT-werkpakketten voor 2021 en 2022. In deze herijking is gekeken naar het terugdringen van de technische schuld, het verhogen van de wendbaarheid van het ICT-landschap, de afname van de beheerlast en het verbeteren van de continuïteit op middellange termijn. De nieuwe set van werkzaamheden is opgenomen in het ICT-portfolio voor 2021.

Omzetbelastingsysteem

Het huidige omzetbelastingsysteem - met in de kern het 40 jaar oude OB (OmzetBelasting)-systeem en daaraan gekoppeld tal van lokale applicaties en robuuste tijdelijke voorzieningen -speelt een centrale rol in de transactieverwerking van de binnengekomen aangiften en verzoeken. Ook wordt dit systeem gebruikt om een koppeling te maken met andere onderdelen van de Belastingdienst en met derden zoals het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Daarnaast worden btw-gegevens op basis van EU-afspraken ten behoeve van toezicht uitgewisseld met andere EU-lidstaten. Er is een hoog risico op instabiliteit van het herstelvermogen van het OB-systeem en de daarmee samenhangende transactieverwerking en geldstroom. Elke (wets)wijziging/aanpassing die wordt gevraagd, is een extra continuïteitsrisico, omdat onduidelijk is hoe een wijziging de werking van het geheel beïnvloedt.

Door andere prioriteiten en de recente ontwikkeling rond e-commerce loopt de gewenste nieuwbouw vertraging op.

Vernieuwingsprojecten

Op dit moment loopt bij de Belastingdienst een aantal grote ICT-projecten, waarover BZK in het Rijksdashboard rapporteert. Voor 2020 geldt dat een aantal ICT-projecten niet volgens de planning is verlopen. Hieronder worden deze projecten toegelicht.

Btw op grensoverschrijdende leveringen van goederen en diensten

In 2021 wijzigen de EU-btw-regels voor grensoverschrijdende online verkopen. De huidige btw-regeling Mini One Stop Shop (MOSS) - die moet voorkomen dat een ondernemer zich in elk EU-land waar digitale diensten geleverd worden moet registreren - gaat over in de voorziening die de regeling voor EU-btw e-commerce moet ondersteunen. De Europese Commissie (EC) heeft de invoeringsdatum van EU-btw e-commerce bepaald op 1 juli 2021, waar aanvankelijk de veronderstelling was dat de invoeringsdatum op 1 januari 2022 zou worden vastgesteld.

De Belastingdienst heeft de mogelijkheden onderzocht om via noodvoorzieningen de uitvoering van de nieuwe regels in Nederland met ingang van 1 juli 2021 mogelijk te maken. Dit zogenaamde «noodspoor» wordt gevolgd. Er is extra personeel nodig om handmatig werk te verrichten. De ICT-ondersteuning is bij de uitvoering van deze processen de eerste jaren nog beperkt en is naar verwachting begin 2023 op peil. Het noodspoor heeft beperkingen en kent risico's en onzekerheden. De Belastingdienst kan de gebruikelijke

2047620 04035

dienstverlening naar bedrijven en een ordentelijke procesbeheersing niet garanderen en spant zich in om in overleg met het bedrijfsleven de risico's zoveel mogelijk te mitigeren.

Vervanging en uitfasering Enterprise Tax Management (ETM)-systeem voor aangifte, inning en uitbetaling
Het vervangen en uitfaseren van het ETM-systeem is vertraagd, omdat de benodigde ICT-capaciteit groter bleek dan verwacht. Dit systeem is belangrijk voor onder andere de inning en uitbetaling van een groot aantal regelingen zoals de schenk- en erfbelasting, overdrachtsbelasting en autobelastingen. Daarnaast is de uitfasering van ETM belangrijk om de stroomlijning van de invordering van belastingen en toeslagen te realiseren. Er wordt gewerkt aan een oplossing voor de ontstane problemen en er zijn terugvalscenario's ontwikkeld.

Rationalisatie MotorRijtuigenBelasting (MRB)
De Belastingdienst wil het proces van de heffing en inning van de MRB moderniseren om klaar te zijn voor toekomstige wetgeving. De aanvankelijk beoogde implementatie van de systemen bleek te ambitieus en was moeilijk beheersbaar. Daarom is besloten tot gefaseerde invoering, waarbij de planning is opgeschoven naar begin 2022. Dit heeft geen gevolgen voor burgers en bedrijven.

6.2.3 Audit Committee (AC)

Het AC is in 2020 vier keer bijeengekomen. Belangrijke thema's waren onder andere het risicomanagement, de voortgang en aanpak van de onvolkomenheden en bevindingen die zijn voortgekomen uit de controle van de AR en ADR over 2019 en een aantal meer strategische onderwerpen (waaronder de ontvlechting Belastingdienst/Toeslagen/Douane en de cultuur binnen de Belastingdienst). Daarnaast waren de producten van de planning- en controlcyclus geagendeerd (zoals de concernrapportages en de beleidsagenda, alsmede het beleidsverslag en de bedrijfsvoeringsparagraaf uit het jaarverslag). Ook het auditplan van de ADR (vraaggestuurde onderzoeken) en de controleplanning van de ADR (onderzoeken in het kader van de wettelijke taak) stonden op de agenda.

Met ingang van 1 oktober jl. maken twee nieuwe externe leden deel uit van het AC. Zij zijn gespecialiseerd in ICT en gedrag/cultuur. Laatstgenoemd onderwerp is een nieuwe specialisatie binnen het AC. Het aantal externe AC-leden is in totaal vier (was voorheen drie).

Eind 2020 is de werkwijze van het AC op een aantal punten herijkt, waaronder de introductie van themasessies. In het AC van december was de themasessie gericht op het toezicht van Financiën op De Nederlandsche Bank (DNB) en de Autoriteit Financiële Markten (AFM).

6.3 Belangrijke ontwikkelingen en verbeteringen in de bedrijfsvoering

6.3.1 Algemene verordening gegevensbescherming (AVG)

Het project AVG voor het kerndepartement is in 2019 afgerond en de lijnorganisatie is in staat gesteld om in 2020 en verder zelfstandig aan de AVG te voldoen. De lijnorganisatie gebruikt daarbij instrumenten zoals het verwerkingsregister, verwerkersovereenkomsten en *privacy impact analyses* die in 2019 zijn geactualiseerd. Tevens wordt de lijnorganisatie ondersteunt door opleidingen en bewustwordingscampagnes. Om de kwaliteit te

2047620 04035

bewaken en verbeteren, is de PDCA[108]-cyclus in gang gezet waarin bijvoorbeeld audits worden gedaan door de ADR en toezicht wordt gehouden door de [redacted]. Alle aanbevelingen van de audit uit 2019 zijn afgerond. Er zijn processen ingericht om de verbeterde werkwijze te waarborgen. Een nieuwe AVG-audit vindt in januari 2021 plaats.

Zoals al in de inleiding van deze bedrijfsvoeringsparagraaf vermeld, is door de problematiek rond de FSV verscherpte aandacht gekomen op de toepassing van de AVG, de BIO en de Archiefwet. In het programma HVB zijn onder meer activiteiten opgenomen om vakkennis en bewustwording te stimuleren en een traject om bedrijfsprocessen op orde te krijgen. Dit laatste traject moet een fundament bieden voor het voldoen aan wet- en regelgeving. De inschatting van de looptijd van dit traject is minimaal drie jaar, dit hangt samen met de omvang van het traject: er moeten ruim 600 bedrijfsprocessen en ruim 900 applicaties doorgelicht worden. Naar aanleiding van het onderzoek door KPMG naar de FSV heeft de Belastingdienst in 2020 direct beheersmaatregelen getroffen, onder meer door processen en voorzieningen stil te leggen die niet voldoen aan de eisen van de AVG.

De Belastingdienst is op grond van de AVG verplicht een register bij te houden met informatie over de persoonsgegevens die de dienst verwerkt. Naar aanleiding van het aanvullend onderzoek van de ADR naar de implementatie van de AVG is in 2020 een verbetertraject ingezet. Er is gekozen voor een striktere koppeling tussen de intern beschreven bedrijfsprocessen, de daarbinnen vallende verwerkingen van persoonsgegevens en de weergave daarvan in het register. Daarnaast wordt het beheer van het register verder ingericht.

Om te voorkomen dat wordt gewerkt met verouderde gegevens, heeft de Belastingdienst in 2019 een datakluis ingericht. In deze datakluis zijn ruim 16 miljoen verouderde documenten veilig opgeborgen en daarmee niet meer toegankelijk gemaakt voor gebruik in de processen van de Belastingdienst.

In 2020 zijn er 3.756 incidenten met het vermoeden van een datalek gemeld bij de melddesk van de Belastingdienst. Er zijn na onderzoek van deze incidenten 921 datalekken aan de AP gemeld. Van deze meldingen is in 802 gevallen besloten dat bericht aan betrokkenen moest worden gedaan.

[108] PDCA staat voor *Plan, Do, Check and Act.*

2047620 04035

C. JAARREKENING

7. Departementale verantwoordingsstaat IXA en IXB

Tabel 51 Departementale verantwoordingsstaat 2020 Nationale Schuld (IXA) (Bedragen x € 1.000)[1]

		(1)			(2)			(3)=(2)-(1)		
Art.	Omschrijving	Vastgestelde begroting (incl. ISB 1 en 2, NvW)			Realisatie [1]			Verschil realisatie en vastgestelde begroting		
		Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten
	Totaal	**36.701.905**	**36.701.905**	**37.786.300**	**36.872.151**	**36.872.151**	**89.530.728**	**170.246**	**170.246**	**51.744.428**
	Beleidsartikelen	**36.701.905**	**36.701.905**	**37.786.300**	**36.872.151**	**36.872.151**	**89.530.728**	**170.246**	**170.246**	**51.744.428**
11	Financiering staatsschuld	35.170.500	35.170.500	30.015.000	34.922.298	34.922.298	80.524.722	– 248.202	– 248.202	50.509.722
12	Kasbeheer	1.531.405	1.531.405	7.771.300	1.949.853	1.949.853	9.006.006	418.448	418.448	1.234.706

1 De gerealiseerde bedragen zijn naar boven afgerond.

PM. Tabellen zijn van stand 8 februari. Volgende update: 19 februari

Tabel 52 Departementale verantwoordingsstaat 2020 van het Ministerie van Financiën (IXB) (Bedragen x € 1.000)[1]

		(1)			(2)			(3)=(2)-(1)		
Art.	Omschrijving	Vastgestelde begroting (incl. NvW)			Realisatie [1]			Verschil realisatie en vastgestelde begroting		
		Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten
	Totaal	**18.277.138**	**7.903.361**	**162.037.993**	**40.041.151**	**8.431.121**	**151.230.858**	**21.764.013**	**527.760**	**– 10.807.135**
	Beleidsartikelen	**17.830.727**	**7.461.880**	**161.986.156**	**39.753.038**	**8.148.632**	**151.175.714**	**21.922.311**	**686.752**	**– 10.810.442**
01	Belastingen	2.864.839	2.944.639	156.444.315	3.617.196	3.366.662	145.836.037	752.357	422.023	– 10.608.278
02	Financiële markten	26.608	26.608	9.155	27.110	79.957	32.200	502	53.349	23.045
03	Financieringsactiviteiten publiek-private sector	143.836	442.176	1.816.656	295.421	293.107	1.381.851	151.585	– 149.069	– 434.805
04	Internationale financiële betrekkingen	912.681	103.694	52.804	31.429.359	215.674	54.918	30.516.678	111.980	2.114
05	Exportkredietverzekeringen, -garanties en investeringsverzekeringen	10.015.244	77.244	235.954	382.895	204.345	305.065	– 9.632.349	127.101	69.111
06	Btw-compensatiefonds	3.426.667	3.426.667	3.426.667	3.564.608	3.564.608	3.564.608	137.941	137.941	137.941
09	Douane	440.852	440.852	605	436.452	424.281	1.037	– 4.400	– 16.571	432
	Niet-beleidsartikelen	**446.411**	**441.481**	**51.837**	**288.113**	**282.489**	**55.144**	**– 158.298**	**– 158.992**	**3.307**
08	Apparaat kerndepartement	266.049	266.049	51.837	288.113	282.489	55.144	22.064	16.440	3.307
10	Nog onverdeeld	180.362	175.432	0	0	0	0	– 180.362	– 175.432	0

1 De gerealiseerde bedragen zijn naar boven afgerond.

2047620 04035

8.1 Saldibalans Nationale Schuld IXA

Tabel 53 Saldibalans per 31 december 2020 Nationale Schuld (bedragen x € 1.000)

Activa				Passiva			
		31-12-2020	31-12-2019			31-12-2020	31-12-2019
Intra-comptabele posten							
1)	Uitgaven ten laste van de begroting	36.872.151	42.022.189	2)	Ontvangsten ten gunste van de begroting	89.530.728	33.212.724
3)	Liquide middelen	0	0				
4)	Rekening-courant RHB	61.075.038	1.448.064				
6)	Vorderingen buiten begrotingsverband	534.629	1.287.258	7)	Schulden buiten begrotingsverband	21.413.160	23.785.824
8)	Kas-transverschillen	12.462.070	12.241.037				
Subtotaal intra-comptabel		**110.943.888**	**56.998.548**	**Subtotaal intra-comptabel**		**110.943.888**	**56.998.548**
Extra-comptabele posten							
10)	Vorderingen	12.699.606	12.765.187	10a)	Tegenrekening vorderingen	12.699.606	12.765.187
11a)	Tegenrekening schulden	380.873.301	328.105.921	11)	Schulden	380.873.301	328.105.921
12)	Voorschotten	0	0	12a)	Tegenrekening voorschotten	0	0
Subtotaal extra-comptabel		**393.572.907**	**340.871.108**	**Subtotaal extra-comptabel**		**393.572.907**	**340.871.108**
Totaal		**504.516.795**	**397.869.656**	**Totaal**		**504.516.795**	**397.869.656**

Deze versie van de saldibalans dateert van 8 februari. Update volgt 19 feb. Toelichtingen zijn nog niet geupdate

Algemene toelichting

Alle bedragen zijn opgenomen tegen nominale waarden en vermeld in duizenden euro's tenzij anders aangegeven. Relevante posten worden hieronder nader toegelicht. Hierbij is de nummering van de saldibalans aangehouden. Door afronding van bedragen kan het voorkomen dat totaaltellingen niet aansluiten bij de som der delen.

1. Uitgaven ten laste van de begroting

Deze post bevat de nog niet met de Rijkshoofdboekhouding verrekende begrotingsuitgaven 2020. Verrekening van de begrotingsuitgaven zal plaatsvinden nadat de Slotwet door de Staten-Generaal is vastgesteld.

2. Ontvangsten ten gunste van de begroting

2047620 04035

Deze post betreft de nog niet met de Rijkshoofdboekhouding verrekende begrotingsontvangsten 2020. Verrekening van de begrotingsontvangsten zal plaatsvinden nadat de Slotwet door de Staten-Generaal is vastgesteld.

3. Liquide middelen

De liquide middelen bestaan uit de saldi op bankrekeningen en de bij de kasbeheerders aanwezige kasgelden.

4. Rekening-courant Rijkshoofdboekhouding

Deze post geeft de financiële verhouding met de Rijkshoofdboekhouding weer. Er zijn twee rekening-courant verhoudingen: het Agentschap (artikel 11) en het geïntegreerd middelen beheer (GMB, artikel 12). De bedragen zijn per 31 december 2020 in overeenstemming met de opgaven van de Rijkshoofdboekhouding.

6. Vorderingen buiten begrotingsverband

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd.

Tabel 54 Vorderingen buiten begrotingsverband (bedragen x € 1.000)

	Ultimo 2020	Ultimo 2019
Te ontvangen rente op swaps	680.669	1.259.866
Vooruitbetaalde disconto	– 93.943	– 22.962
Te ontvangen rente vlottende schuld	– 92.331	6.762
CO2-veiling	0	0
Te ontvangen rente m.b.t. GMB	40.234	43.593
Totaal	**534.629**	**1.287.258**

Te ontvangen rente op swaps
Deze post betreft de opgelopen rente die de Staat nog tegoed heeft van de tegenpartijen. Als gevolg van de huidige samenstelling van de swapportefeuille en de lage rentestanden ontvangt de Staat per saldo rente op de swapportefeuille.

7. Schulden buiten begrotingsverband

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd.

Tabel 55 Schulden buiten begrotingsverband (bedragen x € 1.000)

	Ultimo 2020	Ultimo 2019
Te realiseren agio	10.286.330	8.655.881
Te betalen rente onderhandse leningen	4.621	6.487
Te betalen rente openbare schuld	4.300.382	4.501.055
Te betalen rente op swaps	265.706	589.602
Te betalen rente vlottende schuld	– 112.355	– 10.184
Derden van het Agentschap	6.662.000	10.036.487
Te betalen rente m.b.t. GMB	6.477	6.496
Totaal	**21.413.160**	**23.785.824**

Te realiseren agio
PM

Te betalen rente op swaps
PM

2047620 04035

Derden van het Agentschap
PM

8. Kas-transverschillen

Op deze rekening zijn de bedragen opgenomen welke zijn verantwoord in de uitgaven en ontvangsten, maar nog niet daadwerkelijk in de kas zijn uitgegeven of ontvangen. Deze verschillen ontstaan doordat rentebaten en rentelasten worden verantwoord op transactiebasis. Hierdoor worden transacties administratief verwerkt op het moment dat ze zich voordoen. Bij het kasstelsel is het moment van betaling en ontvangst leidend. Het verschil dat ontstaat tussen beide verantwoordingsmethoden wordt op deze rekening opgenomen. Met de registratie van rente op transactiebasis wordt aangesloten bij Europese voorschriften van het Europees Stelsel van Rekeningen (ESR) 2010. Sinds 2002 wordt deze werkwijze toegepast. Dit bedrag is het saldo van alle posten in de tabellen 'Vorderingen buiten begrotingsverband' en 'Schulden buiten begrotingsverband' van het voorgaande jaar, behalve het gestalde onderpand dat in de post Derden van het Agentschap is opgenomen. De onderpanden worden niet meegenomen in het kas-transverschil omdat voor deze post alle boekingen op kasbasis zijn waardoor geen kas-transverschillen ontstaan.

Tabel 56 Kas-transverschillen (bedragen x € 1 mln.)

Vorderingen buiten begrotingsverband ultimo 2019	**1.287**
Te ontvangen op renteswaps	*1.260*
Vooruitbetaalde disconto	*– 23*
Te ontvangen rente vlottende schuld	*7*
Te ontvangen rente m.b.t. GMB	*44*
Schulden buiten begrotingsverband ultimo 2019	**13.749**
Te realiseren agio	*8.656*
Te betalen rente onderhandse leningen	*6*
Te betalen rente openbare schuld	*4.501*
Te betalen rente op swaps	*590*
Te betalen rente vlottende schuld	*– 10*
Te betalen rente m.b.t. GMB	*6*
Totaal kas-transverschillen 2020	**12.462**

10. Vorderingen

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd.

Tabel 57 Vorderingen (bedragen x € 1.000)

	Ultimo 2020	Ultimo 2019
Loans	700.000	800.000
GCP Basket	0	155.000
Deposit Lend	0	375.000
Verstrekte leningen Agentschappen	7.228.285	6.866.778
Verstrekte leningen RWT's en derden	4.745.547	4.568.409
Overige	25.774	0
Totaal	**12.699.606**	**12.765.187**

De grootste vorderingen zijn PM

Opeisbaarheid van de vorderingen
Het volgend overzicht geeft inzicht in de mate van opeisbaarheid van de vorderingen.

2047620 04035

Tabel 58 Opeisbaarheid van de vorderingen (bedragen x € 1.000)	
Opeisbaarheid	**Bedrag**
Direct opeisbare vorderingen	PM
Op termijn opeisbare vorderingen	PM
Totaal	**PM**

11. Schulden

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd.

Tabel 59 Schulden (bedragen x € 1.000)		
	Ultimo 2020	**Ultimo 2019**
Vaste schuld[1]		
Staatsschuld	300.859.195	289.518.521
Propertize MTN's	0	0
Vlottende schuld		
Dutch treasury certificates	51.920.000	16.390.000
Deposit borrow	0	150.000
Sell/Buy backtransacties	0	0
Cash Depo USD in EUR	0	805.217
CP foreign currency in EUR	0	671.978
RC Agentschappen	2.368.929	2.425.198
RC RWT's en derden	12.140.907	9.212.035
RC decentrale overheden	11.861.498	9.240.343
RC sociale fondsen	538.198	– 1.486.945
Deposito's		
Deposito's Agentschappen	0	0
Deposito's RWT's en derden	106.098	101.098
Deposito's decentrale overheden	1.078.476	1.078.476
Totaal	**380.873.301**	**328.105.921**

1 De vaste schuld bestaat uit financiële transacties met een oorspronkelijke looptijd van > 1 jaar.

PM toelichting

Sociale Fondsen
PM toelichting

Voor een specificatie naar uitgiftejaar van de stand van de vaste schuld per 31 december 2020 wordt verwezen naar het onderstaande overzicht. (nog niet geupdate naar 2020)

Tabel 60 Specificatie van de vaste schuld naar jaar van uitgifte[1] per 31 december 2020 (bedragen x € 1 mln.)			
Jaar van uitgifte	**Openbaar**	**Onderhands**	**Totaal**
Vóór 1999	22.847,4[2]	152,4	22.999,8
1999 / t/m 2004	0	0	0
2005	15.723,4	0	15.723,4
2006	4.263,0	0	4.263,0
2007	0	0	0
2008	0	0	0
2009	0	0	0
2010	30.813,5	221,2[3]	31.034,7
2011	16.494,0	0	16.494,0

2047620 04035

2012	28.808,0	0	28.808,0
2013	17.608,0	0	17.608,0
2014	45.537,5	0	45.537,5
2015	15.220,2	0	15.220,2
2016	30.493,2	0	30.493,2
2017	30.759,2	0	30.759,2
2018	12.376,9	0	12.376,9
2019	18.200,6	0	18.200,6
Totaal	**289.144,9**	**373,6**	**289.518,5**

1 Jaar van eerste uitgifte betekent dat ingeval van een heropening van een lening, het bedrag wordt opgenomen bij het oorspronkelijke jaar van eerste uitgifte van de (heropende) lening.
2 GBK € 12,2 mln., DSL uitgifte 1993 € 9.806,5 mln., DSL uitgifte 1998 € 13.028,8 mln.
3 Verplichtingen uit hoofde van schuldtitels uitgegeven door het land Nederlandse Antillen en het eilandgebied Curaçao, overgenomen door de Nederlandse Staat per 10 oktober 2010.

Propertize Medium Term Notes (MTN's)

Op 27 september 2016 heeft de Nederlandse Staat de uitstaande staatsgegarandeerde schuld van Propertize overgenomen. Een met de Tweede Kamer gecommuniceerde voorwaarde voor de verkoop van Propertize was dat het risico op de door de Staat afgegeven garantie op de financiering van Propertize af moest nemen of tenminste gelijk moest blijven. Om aan deze voorwaarde te voldoen heeft de Staat de gehele uitstaande schuld van Propertize ter waarde van €2,35 mld. overgenomen. In 2017 is € 1,75 mld. afgelost, in 2018 heeft geen aflossing plaatsgevonden en in 2019 is het resterende deel van € 0,6 mld. afgelost, waardoor nu geen uitstaande schuld resteert.

2047620 04035

8.2 Saldibalans Ministerie van Financiën IXB

Tabel 61 Saldibalans per 31 december 2020 van het Ministerie van Financiën (IX) (bedragen x € 1.000)

Activa				Passiva			
		31-12-2020	31-12-2019			31-12-2020	31-12-2019
Intra-comptabele posten							
1)	Uitgaven ten laste van de begroting	8.431.118	9.434.461	2)	Ontvangsten ten gunste van de begroting	151.230.856	163.660.325
3)	Liquide middelen	59.191	74.607				
4)	Rekening-courant RHB	143.015.036	154.426.686				
5)	Rekening-courant RHB Begrotingsreserve	562.025	489.426	5a)	Begrotingsreserves	562.025	489.426
6)	Vorderingen buiten begrotingsverband	8.341	4.851	7)	Schulden buiten begrotingsverband	282.830	280.280
Subtotaal intra-comptabel		**152.075.711**	**164.430.031**	**Subtotaal intra-comptabel**		**152.075.711**	**164.430.031**
Extra-comptabele posten							
9)	Openstaande rechten	42.033.110	27.787.713	9a)	Tegenrekening openstaande rechten	42.033.110	27.787.713
10)	Vorderingen	3.212.174	4.040.407	10a)	Tegenrekening vorderingen	3.212.174	4.040.407
11a)	Tegenrekening schulden	0	0	11)	Schulden	0	0
12)	Voorschotten	304.988	305.339	12a)	Tegenrekening voorschotten	304.988	305.339
13a)	Tegenrekening garantieverplichtingen	196.934.466	166.317.138	13)	Garantieverplichtingen	196.934.466	166.317.138
14a)	Tegenrekening andere verplichtingen	4.054.258	3.061.556	14)	Andere verplichtingen	4.054.258	3.061.556
15)	Deelnemingen	38.886.392	38.333.577	15a)	Tegenrekening deelnemingen	38.886.392	38.333.577
Subtotaal extra-comptabel		**285.425.389**	**239.845.730**	**Subtotaal extra-comptabel**		**285.425.389**	**239.845.730**
Overall Totaal		**437.501.100**	**404.275.761**	**Overall Totaal**		**437.501.100**	**404.275.761**

Deze versie van de saldibalans dateert van 8 februari. Update volgt 19 feb. Toelichtingen zijn nog niet geupdate.

[In de saldibalans ontbreekt de nieuwe Garantie SURE voor Art. 4.42.8 H4216 ad. € 6.071.150.000. Deze is wel in SAP geboekt in periode 12, echter dit nieuwe hoofdbudget was niet meegenomen in het Verloop verplichtingen overzicht uit de BO-portaal.]

2047620 04035

Algemene toelichting

Alle bedragen zijn opgenomen tegen nominale waarden en vermeld in duizenden euro's tenzij anders vermeld. Relevante posten worden hieronder nader toegelicht. Hierbij is de nummering van de saldibalans aangehouden. Door afronding van bedragen kan het voorkomen dat totaaltellingen niet aansluiten bij de som der delen.

1. Uitgaven ten laste van de begroting

Deze post bevat de nog niet met de Rijkshoofdboekhouding verrekende begrotingsuitgaven 2020. Verrekening van de begrotingsuitgaven zal plaatsvinden nadat de Slotwet door de Staten-Generaal is vastgesteld.

2. Ontvangsten ten gunste van de begroting

Deze post betreft de nog niet met de Rijkshoofdboekhouding verrekende begrotingsontvangsten 2020. Verrekening van de begrotingsontvangsten zal plaatsvinden nadat de Slotwet door de Staten-Generaal is vastgesteld.

3. Liquide middelen

De liquide middelen bestaan uit de saldi op bankrekeningen en de bij kasbeheerders aanwezige kasgelden.

4. Rekening-courant Rijkshoofdboekhouding

Deze post geeft de financiële verhouding met de Rijkshoofdboekhouding weer. Het bedrag is per 31 december 2020 in overeenstemming met de opgave van de Rijkshoofdboekhouding.

5. en 5a. Begrotingsreserves

In de praktijk worden dit ook wel interne begrotingsreserves oftewel risicovoorzieningen genoemd. Een begrotingsreserve is een meerjarige budgettaire voorziening die op een afzonderlijke rekening-courant wordt aangehouden. Het gaat om een interne budgettaire voorziening of reserve binnen de Rijksbegroting. De reserve blijft meerjarig beschikbaar voor het doen van uitgaven in latere jaren. Voor elke begrotingsreserve wordt in de administratie van de Rijkshoofdboekhouding een afzonderlijke rekening-courant aangehouden.

Tabel 62 Begrotingsreserves (bedragen x € 1 mln.)

Naam Begrotingsreserve	Saldo 1-1-2020	Toevoegingen 2020	Onttrekkingen 2020	Saldo 31-12-2020	Verwijzing naar begrotings-artikel
Garantie BES	3,0	1,0	0	4,0	2
Garantie TenneT	44,8	3,2	0	48,0	3
Ekv	440,7	82,0	14,2	508,5	5
NHT	0,9	0,6	0	1,5	2
Totaal	**489,4**	**87,1**	**14,2**	**562,0**	

Garantie BES
In 2017 heeft de Staat een garantie voor het DGS voor de BES-eilanden ingesteld. Jaarlijks wordt voor deze garantie € 1 mln. toegevoegd aan de begrotingsreserve.

Garantie TenneT

2047620 04035

In 2010 heeft TenneT de overname van het transportnet van E.ON (Transpower) definitief afgerond. Om deze overname te financieren heeft de Staat een garantie van € 300 mln. aan de Stichting Beheer Doelgelden afgegeven. De premie die voortvloeit uit de garantie wordt jaarlijks in de per 1 januari 2010 opgerichte begrotingsreserve afgestort. Eventuele betalingen vloeien eveneens voort uit deze reserve.

Ekv
In overeenstemming met het garantiekader voor risicoregelingen is er een risicovoorziening voor de Exportkredietverzekering opgericht. Deze risicovoorziening werkt als een buffer om meerjarig grote budgettaire schommelingen in de uitgaven binnen het uitgavenplafond van de begroting van het ministerie van Financiën op te kunnen vangen. De budgettaire verwerking van de financiële stromen van artikel 5 is in 2019 aangepast. Naar aanleiding van een gewijzigde manier van boeken door het CBS van schades en recuperaties, zijn schades niet EMU-saldorelevant zolang het een openstaand dossier betreft. Pas wanneer een dossier is afgesloten wordt de netto-schade-uitkering relevant voor het EMU-saldo. Als gevolg van de gewijzigde manier van boeken door het CBS, vloeien de opgehaalde, kostendekkende, premies in enig jaar daartoe in deze reserve en schades op afgesloten dossiers en uitvoeringskosten vloeien uit de reserve.

NHT
De Staat heft een jaarlijkse premie (€ 875.000) over het afgegeven garantiebedrag van € 50 mln. Deze middelen worden per 2019 gestort in een nieuw per 1 juni 2018 opgerichte begrotingsreserve.

6. Vorderingen buiten begrotingsverband

Onder de vorderingen buiten begrotingsverband zijn posten opgenomen, die nog met derden moeten worden verrekend.

7. Schulden buiten begrotingsverband

Onder de schulden buiten begrotingsverband zijn de posten opgenomen, die nog aan derden moeten worden betaald. De stand ultimo 2020 van € 283 mln. heeft grotendeels betrekking op in december 2020 ontvangen provinciale opcenten die nog verrekend moeten worden met de provincies en de consignatiekas.

9. Openstaande rechten

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd.

Tabel 63 Openstaande rechten (bedragen x € 1.000)

	Ultimo 2020	Ultimo 2019
Belastingvorderingen	41.936.022	27.638.842
Vorderingen DRZ	83.763	84.842
Btw-compensatiefonds	9.017	4.686
Overige	4.308	59.343
Totaal	**42.033.110**	**27.787.713**

Belastingvorderingen

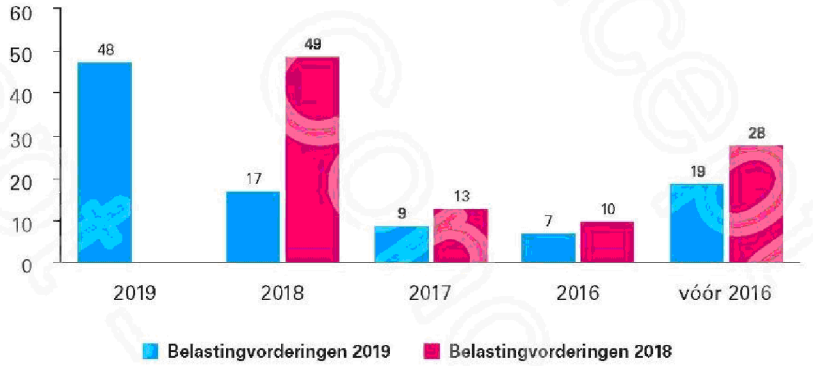
De belangrijkste posten van de ultimo 2020 openstaande belastingvorderingen zijn in onderstaande tabel opgenomen. [PM vraag staat uit bij

2047620 04035

Tabel 64 Belastingvorderingen uitgesplitst naar belastingsoort (bedragen € x 1 mld.)		
	Ultimo 2020	Ultimo 2019
Vpb	0	10,2
Inkomstenbelasting/premies volksverzekeringen	0	5,6
Omzetbelasting	0	3,6
Loonbelasting/premies volksverzekeringen	0	2,0
Erf- en schenkbelasting	0	0,8
Douanerechten	0	0,6
Overig	0	4,8
Totaal	0	**27,6**

Het volgende overzicht geeft aan in welk jaar de nog openstaande belastingvorderingen zijn ontstaan. [PM moet nog geupdate worden]

Figuur 8 - Ouderdom van de Belastingvorderingen (verdeling in procenten)

Van het totale te vorderen bedrag zal uiteindelijk een aanzienlijk gedeelte niet inbaar zijn. Bij 75% van de openstaande belastingvorderingen is de uiterste betaaldatum verstreken. Van deze achterstandsposten is 47% aan te merken als betwist, bijvoorbeeld omdat een bezwaarschrift is ingediend. Ook van de niet-betwiste rechten met een betalingsachterstand zal een gedeelte niet of moeilijk inbaar zijn, bijvoorbeeld als gevolg van faillissementen.

De Belastingdienst stelt vorderingen, die niet meer verhaald kunnen worden op de belastingplichtige, buiten invordering. Er worden dan geen invorderingsmaatregelen meer genomen. Een buiten invordering gestelde vordering blijft nog wel invorderbaar (tot het moment van verjaring). Als alsnog betaald wordt of verrekend kan worden, wordt dit bedrag afgeboekt op de vordering. In 2019 bedroeg het nettobedrag aan buiten invordering gestelde vorderingen (incl. alsnog gerealiseerde afboekingen) € 0,3 mld.

Tabel 65 Verloop van de belastingvorderingen (bedragen x € 1.000)		
	Ultimo 2020	Ultimo 2019
Ultimo vorig jaar		23.135.902
Rechten Belastingdienst Caribisch Nederland (BCN) vorig jaar		– 38.831
Ontstane rechten		87.804.726
Vervallen rechten		– 83.312.680
Rechten BCN dit jaar		49.724
Totaal		**27.638.842**

2047620 04035

[pm tabellen moeten nog geupdate worden]

Tabel 66 Opeisbaarheid van de belastingvorderingen (bedragen x € 1.000)		
	Ultimo 2020	**Ultimo 2019**
Reguliere belastingvorderingen		23.866.152
Rechten BCN		49.724
Conserverende aanslagen Inkomstenbelasting/Premies volksverzekeringen (IB/PVV)		3.694.073
Conserverende aanslagen Erf- en schenkbelasting		28.894
Totaal		**27.638.842**

Dit betreft het nominale bedrag van de in de debiteurenadministraties van de Belastingdienst geregistreerde openstaande invorderingsopdrachten, gecorrigeerd voor de betalingen die ultimo 2019 waren ontvangen maar nog niet waren verwerkt in de debiteurenadministraties.

Van de 27,6 mld. is € 3,7 mld. niet direct invorderbaar.

Vorderingen DRZ
De vorderingen (rechten) van € 83,7 mln. ultimo 2020 hebben betrekking op de periode tot en met 2026. De vorderingen van DRZ bestaan voor 99,3% uit verkopen van militair strategische roerende zaken. In 2020 is door DRZ € 57,7 mln. aan betalingen ontvangen voor militair strategische goederen van Defensie.

De ouderdom (jaar van herkomst) van de vorderingen DRZ is als volgt:

Tabel 67 Ouderdom van de vorderingen DRZ (bedragen x € 1.000)	
Ontstaan vóór 2017	60.604
Ontstaan in 2017	0
Ontstaan in 2018	0
Ontstaan in 2019	6.800
Ontstaan in 2020	16.359
Totaal	**83.763**

Overige
Financiën heeft nog een vordering van ruim € 59 mln. openstaan op dividenden staatsdeelnemingen. Het gaat hier met name om nog terug te ontvangen dividendbelasting over 2019.

10. Vorderingen

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd.

Tabel 68 Vorderingen (bedragen x € 1.000)		
	Ultimo 2020	**Ultimo 2019**
Niet gerelateerd aan de kredietcrisis		
Geconsolideerde vorderingen exportkredietverzekering	*0*	*326.160*
Overige vorderingen exportkredietverzekering	*0*	*450.976*
Overige	*55.750*	*64.891*
Subtotaal	**55.750**	**842.027**
Ontstaan als gevolg van de kredietcrisis		
Lening Griekenland	*3.156.424*	*3.198.380*
Subtotaal	**3.156.424**	**3.198.380**
Totaal	**3.212.174**	**4.040.407**

2047620 04035

Geconsolideerde vorderingen exportkredietverzekering
Verreweg het grootste deel van de geconsolideerde vorderingen (excl. consolidatierente) van € 0,33 mld. is opgenomen in consolidatie-overeenkomsten in het kader van de Club van Parijs. Vorderingen begrepen in consolidatie-overeenkomsten zijn door landen erkende schulden waar een betalingsregeling voor geldt en kunnen derhalve worden beschouwd als recuperabel.

Lening Griekenland
In 2010 had Griekenland als eerste land van de eurozone problemen om zichzelf te blijven financieren op de markt. Als gevolg besloten de lidstaten van de eurozone samen met het IMF tot het verlenen van financiële steun door het verstrekken van bilaterale leningen. Deze zogenaamde Greek Loan Facility (GLF) bestond oorspronkelijk uit € 80 mld. aan bilaterale leningen van de landen van de eurozone en € 30 mld. van het IMF. In juli 2011 is besloten om de nog niet uitgekeerde leningen uit de GLF over te hevelen naar het EFSF. Vanuit de bilaterale leningen in het GLF is € 52,9 mld. uitgekeerd aan Griekenland. Sinds 2012 zijn geen nieuwe leningen meer verstrekt aan Griekenland. Het Nederlandse aandeel in de GLF is in totaal € 3,2 mld. van de € 52,9 mld. Vanaf 2020 zal Griekenland starten met het terugbetalen van deze leningen.

Niet uit de balans blijkende vordering
Tot de voorwaardelijke vorderingen kan het saldo van de Maintenance Of Value posities (MOV) worden gerekend (betreft internationale instellingen). Het betreft een statutaire verplichting voor de aandeelhouders om onder bepaalde voorwaarden de waarde van hun originele ingelegde kapitaalinleg in nationale valuta constant te houden. De stand van de MOV-posities bedroeg € 40,1 mln. Het saldo van de MOV-posities kan afhankelijk van wisselkoersfluctuaties een vordering dan wel een verplichting voorstellen. Door de aandeelhouders van de internationale instellingen is echter besloten dat er geen uitkering van de MOV-verplichtingen zal plaatsvinden. Zodoende zullen er geen financiële transacties op basis van de MOV plaatsvinden, tenzij de aandeelhouders besluiten deze bevriezing op te heffen.

Onderdeel van afspraken van de Eurogroep is dat de inkomsten van de ECB en de nationale centrale banken op de Griekse staatsobligaties worden doorgegeven aan Griekenland. Dit betreffen de inkomsten uit de SMP-portefeuille en de ANFA-portefeuille. Het ESM heeft een speciale rekening waarop lidstaten de inkomsten kunnen overmaken. Nederland heeft in juli 2014 aan het ESM de SMP-inkomsten over 2014 (€ 112 mln.) overgemaakt. Omdat de uitbetaling aan Griekenland vanuit het ESM destijds zijn opgeschort, staan deze nog op deze speciale rekening. Medio 2018 is besloten om conditioneel aan het honoreren van de afspraken de inkomsten in de toekomst weer uit te keren. De Eurogroep heeft daartoe in juni aan de Eurozone-lidstaten verzocht het betalen van de inkomsten van na 2014 aan de speciale ESM rekening te hervatten. Daartoe heeft Nederland eind 2018 de volgende betaling à € 103,3 mln. overgemaakt. In december 2018 is binnen de Eurozone een nieuw schema afgesproken, met als gevolg dat in 2019 geen betalingen zijn overgemaakt.

Ouderdomsoverzicht van de vorderingen
De ouderdom van de vorderingen exclusief de geconsolideerde en overige vorderingen exportkredietverzekeringen, is als volgt:

2047620 04035

Tabel 69 Ouderdom van de vorderingen (bedragen x € 1.000)	
Ontstaan vóór 2017	3.207.759
Ontstaan in 2017	144
Ontstaan in 2018	926
Ontstaan in 2019	147
Ontstaan in 2020	3.198
Totaal	**3.212.174**

Opeisbaarheid van de vorderingen
Het volgend overzicht geeft inzicht in de mate van opeisbaarheid van de vorderingen.

Tabel 70 Opeisbaarheid van de vorderingen (bedragen x € 1.000)	
Opeisbaarheid	**Bedrag**
Direct opeisbare vorderingen	20.990
Op termijn opeisbare vorderingen	3.996.917
Geconditioneerde vorderingen	22.500
Totaal	**4.040.407**

11. Schulden

Onder schulden zijn posten opgenomen die zijn voortgekomen uit ontvangsten ten gunste van de begroting. De begroting IXB van het ministerie van Financiën heeft geen schulden.

12. Voorschotten

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd.

Tabel 71 Voorschotten (bedragen x € 1.000)		
	Ultimo 2020	**Ultimo 2019**
Personeel en Materieel	11.768	15.361
Btw-compensatiefonds	146.281	151.075
Overige	122.285	124.735
Totaal	**304.988**	**305.339**

Personeel en Materieel
Deze post betreft diverse voorschotten aan personeel. Daarnaast hebben deze voorschotten betrekking op betalingen aan diverse crediteuren waarvan de goederen/diensten nog geleverd dienen te worden.

Btw-compensatiefonds
Dit zijn voorschotten die betrekking hebben op bijdragen aan gemeenten en regionale openbare lichamen.

Overige voorschotten
Voor € 122,3 mln. betreft het ambtshalve voorschotten uitbetaald op de evenredige bijdrage verdeling. Deze voorschotten zijn uitbetaald aan burgers bij wie meer dan het maximum aan inkomensafhankelijke bijdrage in het kader van de zorgverzekeringswet is ingehouden. Het gehele bedrag is ontstaan in 2019.

2047620 04035

Het volgende overzicht geeft inzicht in de ouderdom van de voorschotten, waarvan de uitgaven reeds in het jaar van verstrekking ten laste van de begroting zijn gebracht. Tevens is aangeven welk deel in 2020 tot afrekening is gekomen.

Tabel 72 Verloop en ouderdom van de voorschotten (bedragen x € 1.000)

	Saldo 01-01-2020	Verstrekt 2020	Afgerekend 2020	Saldo 31-12-2020
vóór 2017	1.900		0	1.900
2017	1.375		0	1.375
2018	637		0	637
2019	301.427		0	301.427
2020	0	301.994	302.296	– 351
Totaal	**305.339**	**301.994**	**302.296**	**304.988**

13. Garantieverplichting

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd.

Tabel 73 Garantieverplichtingen (bedragen x € 1.000)

	Saldo 1-1-2020	Aangegaan in 2020 (=inclusief positieve bijstellingen)	Vrijgevallen garanties in 2020 (garanties die aflopen zonder dat tot een uitbetaling is gekomen)	Betalingen in 2020	Negatieve bijstelling in 2020 (van in eerdere begrotingsjaren aangegane garantie-verplichtingen)	Saldo 31-12-2020
Deelnemingen	60.469.186	1.900.425	0	0	– 1.200.395	61.169.216
DNB-IMF	*43.832.908*	*0*	*0*	*0*	*– 680.531*	*43.152.377*
Ontwikkelings-banken/NWB	*16.636.278*	*1.900.425*	*0*	*0*	*– 519.863*	*18.016.839*
Kernongevallen (WAKO)	9.768.901	0	0	0	0	9.768.901
Verzekeringen:	16.402.595	211.473	0	– 33.112	0	16.580.956
Exportkrediet-verzekering	*16.402.595*	*183.593*	*0*	*– 5.232*	*0*	*16.580.956*
Investerings-verzekering	*0*	*27.880*	*0*	*– 27.880*	*0*	*0*
Stabiliteits-mechanisme EFSM	2.940.000	0	0	0	– 168.418	2.771.582
Stabiliteits-mechanisme EFSF	34.154.159	0	0	0	0	34.154.159
Garantie DNB winstafdracht	0	0	0	0	0	0
Garantie ESM	35.429.900	0	0	0	– 6.200	35.423.700
Garantie SRF	4.163.500	0	0	0	0	4.163.500
Overige	2.988.897	1.265.916	– 50.000	– 209	– 4.642	4.199.962
Totaal	**166.317.138**	**32.080.304**	**0**	**– 33.321**	**– 1.429.655**	**196.934.466**

Bovenstaande tabel bevat interne garanties met betrekking tot schatkist-bankieren door de AFM en alle externe garantieverplichtingen uit hoofdstuk 3.4 Overzicht risicoregelingen, met uitzondering van de overeenkomst met FMO, aangezien de garantieverplichting FMO in theorie ongelimiteerd is. De toelichting voor de bovenstaande garantieverplichtingen is opgenomen in hoofdstuk 3.4 Overzicht risicoregelingen, Toelichting per risicoregeling.

Niet in de balans opgenomen garantieverplichting
De garantie aan het FMO betreft een instandhoudingsverplichting en is in theorie onbeperkt. De letterlijke tekst van de overeenkomst is leidend voor de interpretatie.

14. Andere verplichtingen

2047620 04035

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd.

Tabel 74 Andere verplichtingen (bedragen x € 1.000)

	Saldo 1-1-2020	Aangegaan in 2020 (=inclusief positieve bijstellingen)	Vrijgevallen in 2020 (verplichtingen die aflopen zonder dat tot een uitbetaling is gekomen)	Betalingen in 2020	Negatieve bijstelling in 2020 (van in eerdere begrotingsjaren aangegane verplichtingen)	Saldo 31-12-2020
Vordering SRH	1.765.426	0	0	0	0	1.765.426
Deelnemingen ontwikkelingsbanken	585.533	901.439	0	– 181.651	0	1.305.321
Kapitaaluitbreiding TenneT	0	0	0	0	0	0
Overige	710.597	8.758.807	0	– 8.216.146	– 269.746	983.512
Totaal	**3.061.556**	**9.660.245**	**0**	**– 8.397.797**	**– 269.746**	**4.054.258**

Vordering SRH
De vordering SRH bestaat uit een vordering van € 1,598 mld. n.a.v. de afsplitsing van SNS Bank van de holding SNS Reaal in 2015, een bedrag van € 161 mln. dat SRH in 2017 aan de Staat heeft overgeheveld, en geaccumuleerde rente over dit bedrag. In 2019 is de vordering per saldo verhoogd met € 1,66 mln. rente.

Deelnemingen ontwikkelingsbanken
Per 31 december 2019 zijn er nog een aantal openstaande betalingsverplichtingen aan de Wereldbank (met name meerjarige betalingen voor IDA). De laatste betaling aan de AIIB is in 2019 gedaan, hiermee is deze betalingsverplichting volledig ingelost.

Kapitaaluitbreiding TenneT
In 2016 heeft de Nederlandse staat een kapitaalstorting toegezegd aan het Nederlandse deel van TenneT met een omvang van € 1.190 miljoen. Deze kapitaalstorting bestaat uit vier tranches, waarbij in 2019 zou worden bezien of de vierde en laatste tranche van € 410 miljoen noodzakelijk is. In 2017 en 2018 zijn de eerste en tweede tranche van respectievelijk € 150 en € 350 miljoen overgemaakt. In 2019 is onderzocht of TenneT de vierde tranche nodig heeft. Uitkomst hiervan was dat TenneT inderdaad aanvullende middelen nodig heeft. Daarom zijn in 2019 de derde en vierde tranche van respectievelijk € 280 en € 410 miljoen overgemaakt.

Overige
De aangegane en tot betaling gekomen verplichtingen betreffen met name verplichtingen voor het Btw-compensatiefonds en verplichtingen van de Belastingdienst. Het saldo van openstaande verplichtingen is in 2019 met name afgenomen door negatieve bijstellingen. De negatieve bijstelling betreft onder andere de bijstelling van de meerjarige verplichting van de vertrekregeling bij de Belastingdienst.

Niet in de balans opgenomen andere verplichtingen

De per 1 januari 2016 ingevoerde belastingplicht van overheidsondernemingen heeft voor het Ministerie van Financiën tot gevolg dat over een deel van het resultaat over 2016 vennootschapsbelasting, zijnde € 245, is betaald. Vanwege uitstel is dit bedrag in 2017 betaald. Als gevolg van de voorlopige aanslag in 2016 is voor het fiscale jaar 2017 in 2017 een voorlopige aanslag opgelegd en betaald van € 261.943. Voor het fiscale jaar 2018 is als gevolg van de voorlopige aanslag in 2016 ook een voorlopige aanslag opgelegd en

2047620 04035

in 2018 betaald van € 127.276. Er kan nog geen definitieve inschatting worden gemaakt van de omvang van de fiscale Vpb-positie, aangezien het aangifteproces nog loopt. Naar verwachting betreft het geen substantiële verplichting. Sinds enkele jaren loopt een rechtszaak tegen de Staat over de onteigening van effecten en vermogensbestanddelen van SNS Reaal N.V. en SNS Bank N.V. De Ondernemingskamer buigt zich momenteel over het vaststellen van de schadeloosstelling. De uitkomst daarvan is op het moment van schrijven nog niet bekend, net zoals de omvang van de claims die daar mogelijk uit kunnen volgen.

15. Deelnemingen

De post deelnemingen bestaat uit de aandelen in Nederlandse ondernemingen en de aandelen in internationale instellingen. De deelnemingen zijn als volgt gewaardeerd:

- Nederlandse ondernemingen: op basis van de historische aanschafwaarde. Voor TenneT, DNB en N.V. Luchthaven Schiphol zijn de historische aanschafwaarden onbekend. Deze zijn opgenomen tegen de nominale waarde.
- Internationale instellingen: op basis van het gestorte kapitaal, waarde per 31 december 2020. Voor het restant dat niet als deelneming is opgenomen, is een garantieverplichting verstrekt (callable capital), die onder saldibalanspost 13 is opgenomen.

De deelnemingen kunnen als volgt gespecificeerd worden. In de tweede kolom van het overzicht is het deelnemingspercentage ultimo 2020 vermeld.

Tabel 75 Deelnemingen (bedragen x € 1.000)

	Aandeel in %	Ultimo 2020	Ultimo 2019
Nederlandse ondernemingen			
Nederlandse Gasunie N.V.	*100*	*10.067.312*	*10.067.312*
NS N.V.	*100*	*1.012.265*	*1.012.265*
TenneT B.V.	*100*	*1.890.000*	*1.890.000*
Air France KLM	*14*	*744.396*	*744.396*
DNB	*100*	*500.000*	*500.000*
BNG	*50*	*69.613*	*69.613*
N.V. Luchthaven Schiphol	*69,8*	*58.937*	*58.937*
Havenbedrijf Rotterdam	*29,2*	*462.667*	*462.667*
Nederlandse Loterij B.V.	*99*	*78.273*	*78.273*
InvestNL	*100*	*50.000*	*50.000*
Overige	*div.*	*73.209*	*73.209*
Subtotaal Nederlandse ondernemingen exclusief de financiële instellingen		**15.006.672**	**15.006.672**
Gerelateerd aan kredietcrisis			
ABN AMRO GROUP N.V.	*56,3*	*12.186.590*	*12.186.590*
RFS Holdings B.V.	*0*	*0*	*0*
SRH N.V.	*100*	*2.200.000*	*2.200.000*
Volksbank Holding B.V. (Volksbank)	*100*	*2.700.000*	*2.700.000*
Subtotaal Nederlandse ondernemingen inclusief de financiële instellingen		**32.093.262**	**32.093.262**
Internationale instellingen			
IBRD	*1,92*	*345.965*	*302.208*
EFSF	*5,7*	*1.625*	*1.625*
ESM	*5,67*	*4.570.800*	*4.571.600*
EIB	*5,21*	*1.155.143*	*969.040*
EBRD	*2,5*	*155.250*	*155.250*
IFC	*2,19*	*389.830*	*49.965*
MIGA	*3,82*	*6.397*	*6.988*

2047620 04035

AIIB	*1,07*	*168.120*	*183.639*
Subtotaal		**6.793.130**	**6.240.315**
Totaal		**38.886.392**	**38.333.577**

TenneT B.V.
In 2016 heeft de Nederlandse staat een kapitaalstorting toegezegd aan het Nederlandse deel van TenneT met een omvang van €1.190 miljoen. Deze kapitaalstorting bestaat uit vier tranches, waarbij in 2019 zou worden bezien of de vierde en laatste tranche van € 410 miljoen noodzakelijk is. In 2017 en 2018 zijn de eerste en tweede tranche van respectievelijk € 150 en € 350 miljoen overgemaakt. In 2019 is onderzocht of TenneT de vierde tranche nodig heeft. Uitkomst hiervan was dat TenneT inderdaad aanvullende middelen nodig heeft. Daarom zijn in 2019 de derde en vierde tranche van respectievelijk € 280 en € 410 miljoen overgemaakt.

In 2019 heeft dus een kapitaaluitbreiding van in totaal € 690 mln. plaatsgevonden, waardoor de waardering van de onderneming stijgt van € 1,2 mld. naar € 1,9 mld.

Air France KLM
De Staat heeft voor € 744,4 mln. een aandelenbelang van 14% verworven in Air France – KLM. Met de aandelenaankoop beoogt het kabinet ervoor te zorgen dat het Nederlands publieke belang beter wordt geborgd, doordat het breder wordt meegenomen in de besluitvorming van de holding Air France-KLM

Invest-NL
Eind 2019 is Invest-NL N.V. opgericht. Verspreid over enkele jaren ontvangt Invest-NL N.V. een kapitaalinjectie (ter waarde van € 1,7 mld.) waarvan € 50 mln. in 2019 beschikbaar is gesteld.

RFS Holdings B.V.
RFS is het voormalige consortium van Royal Bank of Scotland, Fortis en Santander dat in 2007 gezamenlijk ABN AMRO heeft overgenomen. De Nederlandse staat nam bij de overname van Fortis/ABN AMRO in 2008 de plaats in van Fortis in het consortium. Het grootste activum op de balans van RFS was een belang in Alawwal. Alawwal en de Saudi British Bank (SABB) zijn in 2019 gefuseerd. De aandelen van deze fusiebank SABB zijn in 2019 uitgekeerd aan NLFI, waarna RFS is afgewikkeld. Het verkoopproces van SABB is in 2019 afgerond. Met de afwikkeling van RFS is ook een einde gekomen aan het consortium waar de staat onderdeel van werd als gevolg van de overname van Fortis/ABN AMRO in 2008. Zie de toelichtingen in hoofdstuk 4.3. voor een toelichting op de verkoopopbrengst.

Wereldbank (IBRD, IFC, MIGA)
Door de depreciatie van de euro t.o.v. de dollar is de waardering van de totale deelneming Wereldbank verhoogd.

ESM
De Nederlandse staat heeft in 2019 een bedrag ontvangen van het European Stability Mechanism (ESM) t.w.v. € 2 mln. Slovenië heeft gedurende een bepaalde periode minder kapitaal hoeven inleggen, en nu deze periode verstreken is, moet Slovenië haar aandelenkapitaal verhogen. Omdat het totale bedrag aan aandelenkapitaal voor het ESM vaststaat, betekent dit dat andere lidstaten een deel van het ingelegde kapitaal terugkrijgen. Gebaseerd op de verdeelsleutel van het ESM is dit dat de Nederlandse deelneming met € 2 mln. afneemt.

2047620 04035

AIIB
In 2015 heeft Nederland besloten deel te nemen aan de oprichting van de AIIB. In 2019 is er voor de laatste keer circa € 40 mln. aan aandelen gekocht. De aangekochte aandelen representeren per 31 december 2019 een deelneming van € 183,6 mln. Daarmee is nu de totale toegezegde Nederlandse kapitaalstorting en deelname voltooid.

9. WNT-verantwoording 2020 Ministerie van Financiën

De Wet normering topinkomens (WNT) bepaalt dat de bezoldiging en eventuele ontslaguitkeringen van topfunctionarissen in de publieke en semi-publieke sector op naamsniveau vermeld moeten worden in het financieel jaarverslag. Deze publicatieplicht geldt tevens voor topfunctionarissen die bij een WNT-instelling geen - al dan niet fictieve - dienstbetrekking hebben of hadden. Daarnaast moeten van niet-topfunctionarissen de bezoldiging (zonder naamsvermelding) gepubliceerd worden indien deze het wettelijk bezoldigingsmaximum te boven gaan. Niettopfunctionarissen zonder dienstverband vallen echter buiten de reikwijdte van de wet.

Voor dit departement heeft de publicatieplicht betrekking op onderstaande functionarissen. De bezoldigingsgegevens van de leden van de Top Management Groep zijn opgenomen in het jaarverslag van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Het algemeen bezoldigingsmaximum bedraagt in 2020 € 201.000.

PM, tabellen volgen half februari. Onderstaande tabellen zijn nog van 2019

Tabel 76 Bezoldiging van topfunctionarissen

Naam instelling	Naam topfunctionaris	Functie	Datum aanvang dienstverband (indien van toepassing)	Datum einde dienstverband (indien van toepassing)	Dienstverband in fte (+ tussen haakjes omvang in 2018)	Op externe inhuurbasis (nee; ≤ 12 maanden; > 12 maanden)	Beloning + onkostenvergoedingen (belast) (+ tussen haakjes bedrag in 2018)	Voorzieningen t.b.v. beloningen betaalbaar op termijn (+ tussen haakjes bedrag in 2018)	Totale bezoldiging in 2019 (+ tussen haakjes bedrag in 2018)	Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	Motivering (indien overschrijding)
CEA					0,15 (0,24)	Nee	23.733 (35.654)		23.733 (35.654)	29.100 (45.360)	
CEA					0,05 (0,1)	Nee	5.027 (9.234)		5.027 (9.234)	9.700 (18.900)	
CEA		Lid			0,07 (0,07)	Nee	7.812 (8.081)		7.812 (8.081)	13.580 (13.230)	
CEA		Lid		31-8-2019	0,06 (0,11)	Nee	4.337 (12.341)		4.337 (12.341)	7.760 (20.790)	
CEA		Lid			0,07 (0,05)	Nee	7.733 (5.690)		7.733 (5.690)	13.580 (9.450)	
CEA		Lid			0,04 (0,08)	Nee	4.395 (8.327)		4.395 (8.327)	7.760 (15.120)	
CEA		Lid	1-9-2019		0,06 (-)	Nee	2.129 (-)		2.129 (-)	3.880 (-)	

2047620 04035

Naam instelling	Naam topfunctionaris	Functie	Datum aanvang dienstverband (indien van toepassing)	Datum einde dienstverband (indien van toepassing)	Dienstverband in fte (+ tussen haakjes omvang in 2018)	Op externe inhuurbasis (nee; ≤ 12 maanden; > 12 maanden)	Beloning + onkostenvergoedingen (belast) (+ tussen haakjes bedrag in 2018)	Voorzieningen t.b.v. beloningen betaalbaar op termijn (+ tussen haakjes bedrag in 2018)	Totale bezoldiging in 2019 (+ tussen haakjes bedrag in 2018)	Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	Motivering (indien overschrijding)
CEA		Lid			0,08 (0,08)	Nee	8.657 (8.320)		8.657 (8.320)	15.520 (15.120)	
CEA					1 (1)	Nee	154.664 (141.565)	14.965 (14.359)	169.629 (155.924)	194.000 (189.000)	

Er zijn geen topfunctionarissen met een bezoldiging boven het wettelijk bezoldigingsmaximum.

Tabel 77 Cumulatie van dienstbetrekkingen als leidinggevend topfunctionaris

Naam topfunctionaris	Naam andere WNT-instelling(en)	Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan.	Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling
	Roosevelt Stichting	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Tabel 78 Bezoldiging van niet-topfunctionarissen boven het individueel toepasselijk drempelbedrag

Naam instelling	Functie	Datum aanvang dienstverband (indien van toepassing)	Datum einde dienstverband (indien van toepassing)	Dienstverband in fte (+ tussen haakjes omvang in 2018)	Beloning + onkostenvergoedingen (belast) (+ tussen haakjes bedrag in 2018)	Voorzieningen t.b.v. beloningen betaalbaar op termijn (+ tussen haakjes bedrag in 2018)	Totale bezoldiging in 2019 (+ tussen haakjes bedrag in 2018)	Individueel toepasselijk drempelbedrag	Motivering (indien overschrijding)
Er zijn geen niet-topfunctionarissen met een bezoldiging boven het individueel toepasselijk drempelbedrag									

Tabel 79 Uitkeringen aan topfunctionarissen wegens beëindiging dienstverband

Naam instelling	Naam (gewezen) topfunctionaris	Laatste functie	Datum beëindiging dienstverband	Op externe inhuur-basis (nee; ≤ 12 maanden; > 12 maanden)	Betaalde uitkeringen in 2019	Individueel toepasselijke maximale ontslaguitkering	Motivering (indien overschrijding)
Er zijn geen ontslaguitkeringen betaald die gerapporteerd moeten worden.							

2047620 04035

D. BIJLAGEN

Bijlage 1: Toezichtrelaties ZBO's en RWT's

PM, de tabel moet nog verder worden ingevuld/gecheckt. Begin februari volgt een nieuwe versie.

Tabel 80 Overzichtstabel inzake RWT's en ZBO's van Ministerie van Financiën (Bedragen x € 1.000).

Naam ZBO/RWT	Begrote bijdrage moederdepartement aan ZBO/RWT	Gerealiseerde bijdrage moederdepartement aan ZBO/RWT	Begrote bijdrage overige departementen	Gerealiseerde bijdrage overige departementen	Bijzonderheden
AFM	400	...	0	0	Nee
Bijzonderheden	Ontvangen begin februari concept jaarrekening 2020.				
DNB	1.700	...	0	0	Nee
Bijzonderheden	Ontvangen begin februari concept jaarrekening 2020.				
CEA	0	0	0	0	Nee
Bijzonderheden					
Waarderingskamer	2.006	2.017	0	0	Nee
Bijzonderheden	Ontvangen begin februari concept jaarrekening 2020.				
NLFI	5.000	...	0	0	Ja
Bijzonderheden	Uitgevraagd bij Deelnemingen/NLFI				
Nederlands Bureau der Motorrijtuigverzekeraars	0	0	0	0	Nee
Bijzonderheden					
Stichting Waarborgfonds Motorverkeer	0	0 ...	...		Nee
Bijzonderheden	Uitgevraagd bij WBF				

2047620 04035

Bijlage 2: Afgerond evaluatie- en overig onderzoek

Tabel 81 Artikel 1 - Belastingen		
Soort onderzoek	Titel/onderwerp	Jaar van afronding
1. Ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
1a. Beleidsdoorlichtingen	Beleidsdoorlichting Dienstverlening Belastingdienst	2020
	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/12/18/aanbiedingsbrief-beleidsdoorlichting-dienstverlening-belastingdienst	
1b. Ander ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
	Evaluatie assurantiebelasting https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-929495	2020
	Evaluatie vrijstelling nettolijfrenten en nettopensioen https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-945223	2020
2. Ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
2a. MKBA's		
2b. Ander ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
3. Overig onderzoek		
	Doorlichting fiscale evaluaties https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-938980	2020
	Evaluatie vrijstelling nettolijfrenten en nettopensioen https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-945223	2020
	Evaluatie assurantiebelasting https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-929495	2020
	Evaluatie vrijstellingen overdrachtsbelasting	2021*
	Evaluatie eenmalige vrijstelling schenk- en erfbelasting t.b.v. de eigen woning	2021*
	Evaluatie fiscale regelingen energiebelasting	2021*
	Evaluatie fiscale regelingen autobelastingen	2021*

* Deze evaluaties/onderzoeken zijn niet conform begroting in 2020 afgerond, maar worden verwacht in 2021 aan de Tweede Kamer toegezonden te worden. Vertraging komt door de coronacrisis, maar ook door andere werkzaamheden die prioriteit kregen zoals het Bouwstenen-rapport.

2047620 04035

Tabel 82 Artikel 2 - Financiële markten

Soort onderzoek	Titel/onderwerp	Jaar van afronding
1. Ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
1a. Beleidsdoorlichtingen		
1b. Ander ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid	Evaluatie, i.s.m. de AFM, naar het toezicht op het ontwikkelingsproces van financiële producten	2020
2 Ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
2a. MKBA's		
2b. Ander ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
	Onderzoek Algemene Rekenkamer naar Monitoring maatregelen kredietcrisis	Doorlopend
3. Overig onderzoek	National Risk Assessment witwassen 3	2020
	National Risk Assessment terrorisme financiering 2	2020
	Evaluatie garantieregeling WAKO (kernongevallen)	2020

Tabel 83 Artikel 3 - Financieringsactiviteiten publiek-private sector

Soort onderzoek	Titel/onderwerp	Jaar van afronding
1. Ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
1a. Beleidsdoorlichtingen	Deelnemingenbeleid	2020
	Rapport Beleidsdoorlichting Deelnemingenbeleid 2020 (rijksoverheid.nl)	
1b. Ander ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
2 Ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
2a. MKBA's		
2b. Ander ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
3. Overig onderzoek	Onderzoek Algemene Rekenkamer naar Individuele steun aan bedrijven tijdens de coronacrisis	2020
	https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020Z21423&did=2020D45695	
	Onderzoek Algemene Rekenkamer naar Aandelenverwerving Air France-KLM	2020
	https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D19475&did=2020D19475	
	Onderzoek Algemene Rekenkamer naar Monitoring maatregelen kredietcrisis	Doorlopend
	Evaluatie staatsaandeelhouderschap bij permanente staatsdeelnemingen	Doorlopend

Tabel 84 Artikel 4 - Internationale financiële betrekkingen

Soort onderzoek	Titel/onderwerp	Jaar van afronding
1. Ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
1a. Beleidsdoorlichtingen		
	Onderzoek Algemene Rekenkamer: Coronacrisis: de risico's van garanties en leningen voor de overheidsfinanciën. https://www.rekenkamer.nl/publicaties/rapporten/2020/11/25/coronacrisis-de-risico%E2%80%99s-van-garanties-en-leningen-voor-de-overheidsfinancien	2020
1b. Ander ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid	Scherpstellen - het kiesgroepprogramma van het Ministerie van Financiën in beeld gebracht	2020
2 Ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
2a. MKBA's		
2b. Ander ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
	PM	2020
3. Overig onderzoek		

Tabel 85 Artikel 5 - Exportkredietverzekeringen, -garanties en investeringsverzekeringen

Soort onderzoek	Titel/onderwerp	Jaar van afronding
1. Ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
1a. Beleidsdoorlichtingen		
1b. Ander ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
2 Ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
2a. MKBA's		
2b. Ander ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
3. Overig onderzoek		jaarlijks
		2020

Tabel 86 Artikel 6 - Btw-compensatiefonds

Soort onderzoek	Titel/onderwerp	Jaar van afronding
1. Ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
1a. Beleidsdoorlichtingen		
1b. Ander ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
2 Ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
2a. MKBA's		
2b. Ander ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
3. Overig onderzoek		

Tabel 87 Artikel 9 - Douane

Soort onderzoek	Titel/onderwerp	Jaar van afronding
1. Ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
1a. Beleidsdoorlichtingen	Douane https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2021/01/29/kabinetsreactie-beleidsdoorlichting-douane-2012-2018	2021
2 Ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
2a. MKBA's		
2b. Ander ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
3. Overig onderzoek		

Tabel 88 Artikel 11 - Financiering staatsschuld

Soort onderzoek	Titel/onderwerp	Jaar van afronding
1. Ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
1a. Beleidsdoorlichtingen		
1b. Ander ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
2 Ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
2a. MKBA's		
2b. Ander ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
3. Overig onderzoek		

Tabel 89 Artikel 12 - Kasbeheer

Soort onderzoek	Titel/onderwerp	Jaar van afronding
1. Ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
1a. Beleidsdoorlichtingen		
1b. Ander ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
2 Ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
2a. MKBA's		
2b. Ander ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
3. Overig onderzoek		

Tabel 90 Overig onderzoek

Soort onderzoek	Titel/onderwerp	Jaar van afronding
1. Ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
1a. Beleidsdoorlichtingen	Beleidsdoorlichting Begrotingsbeleid	

Soort onderzoek	Titel/onderwerp	Jaar van afronding
	Kamerstuk 35570, nr. C | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen (officielebekendmakingen.nl)	
1b. Ander ex-post onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		
2 Ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid		
2a. MKBA's		
2b. Ander ex-ante onderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid		

2047620 04035

Bijlage 3: Inhuur Externen

Tabel 91 Ministerie van Financiën Verslagjaar 2020 (bedragen x € 1.000)	
Programma- en apparaatskosten	
1. Interim-management	1.662
2. Organisatie- en Formatieadvies	5.244
3. Beleidsadvies	3.140
4. Communicatieadvisering	2.876
Beleidsgevoelig (som 1 t/m 4)	12.922
5. Juridisch Advies	7.748
6. Advisering opdrachtgevers automatisering	194.146
7. Accountancy, financiën en administratieve organisatie	33.876
(Beleids)ondersteunend (som 5 t/m 7)	235.770
8. Uitzendkrachten (formatie & piek)	105.833
Ondersteuning bedrijfsvoering	105.833
Totaal uitgaven inhuur externen	354.525

De inhuur als percentage van de totale uitgaven aan personeel is voor het ministerie van Financiën in 2020 uitgekomen op 11,9%, waarmee de Roemer-norm van 10% wordt overschreden. De hogere uitgaven aan inhuur externen wordt veroorzaakt door de extra uitgaven die samenhangen met 'Belastingdienst op orde', zoals meer inhuur van externen voor de ICT-organisatie en voor de herstelorganisatie Toeslagen. Aanvullend heeft de Belastingdienst extra ingehuurd voor KI&S vanwege de capaciteitsinzet bij de Belastingtelefoon.

Tabel 92 Inhuur externen buiten raamovereenkomsten 2020	
Aantal overschrijdingen maximumuurtarief	2

In 2020 is bij DG Fiscale Zaken en de Belastingdienst sprake geweest van inhuur – buiten de raamovereenkomsten – waarbij het maximumtarief van € 225 per uur (exclusief btw) is overschreden (motie De Pater). Bij DG Fiscale Zaken heeft voor de inhuur van expertise voor CO2-regelgeving een overschrijding van het uurtarief plaats gevonden. Het inhuren van deze expertise was noodzakelijk en heeft niet binnen het in beginsel toegestane uurtarief kunnen plaatsvinden. De overschrijding van het maximumtarief per uur voor externe inhuur bij de Belastingdienst heeft te maken met werkzaamheden voor de crisisorganisatie binnen DG Toeslagen.

2047620 04035

Bijlage 4: Focusonderwerp 2020, naleving CW 3.1

Tabel 93 Overzichtstabel voorstellen pilot CW3.1

Focusonderwerp CW3.1	Naam voorstel
1.	Nationaal Groeifonds
	Belastingplan kent 3 pilot CW3.1 bijlagen, te weten:
2.	Coronareserve
3.	Aanpassing tarieven inkomstenbelasting
4.	Verlaagd tarief energiebelasting walstroom
5.	Machtigingswet oprichting Invest-NL
6.	financiële weerbaarheid van Nederlandse huishoudens
	Bijlage Onderbouwing en Evaluatie van het voorstel (CW3.1)
7.	Nederlandse garanties IMF
8.	het programma Managementinformatie/Risicomanagement en x1
9.	Stabiliteit en continuïteit uitvoeringscapaciteit centrale administratieve processen Belastingdienst.1
10.	Onderbouwing en Evaluatie Verbetertraject Kinderopvangtoeslag (CW 3.1)

2047620 04035

Bijlage 5: Lijst van afkortingen

A	
AC	Audit Committee
ACP	Afrikaanse, Caribische en Pacifische landen
ADR	Auditdienst Rijk
ADSB	Atradius Dutch State Business
AFM	Autoriteit Financiële Markten
AIIB	Asian Infrastructure Investment Bank
ANFA	Agreement on Net Financial Assets
AP	Autoriteit Persoonsgegevens
AR	Algemene Rekenkamer
ATAD	Anti Tax Avoidance Directive
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
Awb	Algemene wet bestuursrecht
Awir	Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen
Awr	Algemene wet inzake rijksbelastingen
B	
Bbp	Bruto binnenlands product
BCF	Btw-compensatiefonds
BCM	Business Continuity Management
BCN	Belastingdienst Caribisch Nederland
BEPS	Base Erosion and Profit Shifting
BERB	Bedrijfseconomische Resultaatsbepaling
BES	Bonaire, Sint Eustatius en Saba
BF	Bijzondere Financiering
BIR	Baseline Informatiebeveiliging Rijksdienst
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BNI	Bruto nationaal inkomen
BP	Belastingplan
BPM	Belasting voor Personenauto's en Motorfietsen
BSN	Burgerservicenummer
Btw	Belasting over de toegevoegde waarde
BVA	Beveiligingsautoriteit
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken met Koninkrijksrelaties
C	
CAF	Combiteam Aanpak Facilitators
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CCP	Central Counterparty
CEA	Commissie Eindtermen Accountantsopleiding
CFC	Controlled Foreign Companies
CJIB	Centraal Justitioneel Incassobureau
COB	Commissie Onderzoek Belastingdienst
CP	Commercial Paper
CPB	Centraal Planbureau
CRS	Common Reporting Standard
CT	Contra terrorisme
CW	Comptabiliteitswet
D	
DBFM(O)	Design-Build-Finance-Maintain(-Operate)
DDA	Dutch Direct Auction
DG	Directoraat-Generaal
DGBD	Directoraat-Generaal Belastingdienst

2047620 04035

DGFZ	Directoraat-Generaal Fiscale Zaken
DGS	Depositogarantiestelsel
DNB	De Nederlandsche Bank
DRZ	Domeinen Roerende Zaken
DSL	Dutch State Loan
DTC	Dutch Treasury Certitficate
DWU	Douanewetboek van de Unie

E

EBRD	European Bank for Reconstruction and Development
EC	Europese Commissie
ECB	Europese Centrale Bank
Ecofinraad	Economic and Financial Affairs Council
EEC	European Economic Community
EEG	Europees Economisch Gemeenschap
EFSF	European Financial Stability Facility
EFSM	European Financial Stabilisation Mechanism
EIB	European Investment Bank
EID	Elektronische identiteit
Ekv	Exportkredietverzekering
EMU	Europese Monetaire Unie
ERM	Exchange Rate Mechanism
ESM	European Stability Mechanism
ESR	Europees Stelsel van Rekeningen
ETM	Enterprise Tax Management
EU	Europese Unie
EZK	Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

F

FD	Fiscaal Dienstverlener
FEC	Financieel Expertise Centrum
Fido	Wet Financiering decentrale overheden
FIOD	Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst
FJR	Financieel jaarverslag van het Rijk
FMO	Financierings-Maatschappij voor Ontwikkelingslanden

G

GAAR	General Anti Abuse Rule
GLF	Greek Loan Facility
GMB	Geïntegreerd middelen beheer

I

IB/PVV	Inkomstenbelasting/Premies Volksverzekeringen
IBO	Interdepartementaal Beleidsonderzoek
IBRD	International Bank for Reconstruction and Development
IDA	International Development Association
IenW	Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
IFC	International Finance Corporation
IFI	Internationale Financiële Instelling
IH	Inkomensheffing
IMF	Internationaal Monetair Fonds
IV	Informatievoorziening
IZV	Internationale Zaken en Verbruiksbelastingen

K

KB	Koninklijk Besluit

2047620 04035

KI&S	Klanteninteractie & -Services
KNM	Koninklijke Nederlandse Munt
KOR	Wet modernisering kleineondernemersregeling

L

LGO	Landen en Gebieden Overzee
LH	Loonheffing
LIEC	Landelijk Informatie en Expertisecentrum
LNV	Ministerie van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit
LSI	Landelijke Stuurgroep Interventieteams

M

M&O	Misbruik en Oneigenlijk gebruik
MAP	Mutual agreement procedures
MFK	Meerjarig Financieel Kader
MIGA	Multilateral Investment Guarantee Agency
MIRT	Meerjarige Infrastructuur, Ruimte en Transport
MKB	Midden- en kleinbedrijf
MKBA	Maatschappelijke kosten-batenanalyse
MLI	Multilaterale instrument
MOSS	Mini One Stop Shop
MOV	Maintenance Of Value
MPP	Meerjaren Personeelsplanning
MRB	Motorrijtuigenbelasting
MTN	Medium Term Note
MVO	Maatschappelijk verantwoord ondernemen

N

NBM	Nederlands Bureau der Motorrijtuigverzekeraars
NHT	Nederlandse Herverzekeringsmaatschappij voor Terrorismeschaden
NLFI	NL Financial Investments

O

OB	Omzetbelasting
OBE	Organisatorisch-Bouwkundig-Elektronisch
OCT	Overseas Countries and Territories
ODC	Overheidsdatacenter
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OFM	Overige fiscale maatregelen
OM	Openbaar Ministerie

P

PEPP	Pan Europees Persoonlijk Pensioenproduct
PSD	Payment Services Directive
P&C	Planning & control

R

RBV	Rijksbegrotingsvoorschriften
RC	Rekening-courant
RHB	Rijkshoofdboekhouding
RIEC	Regionaal Informatie en Expertisecentrum
RIV	Regeling Investeringsverzekering
RRB	Renterisicobedrag
RvB	Raad van Bestuur
RvC	Raad van Commissarissen
RVU	Regeling vervroegde uittreding

2047620 04035

RWT	Rechtspersoon met een wettelijke taak
S	
SAMO	Stichting Afwikkeling Maror-gelden
SBO	Strategisch Beraad Ondermijning
SDE	Stimulering Duurzame Energieproductie
SDG	Sustainable Development Goals
SDR	Special Drawing Rights
Seno-Gom	Stichting Economische Samenwerking Nederland Oost-Europa en Garantiefaciliteit voor Opkomende Markten
SG	Secretaris-Generaal
SMP	Securities Markets Programme
SRF	Single Resolution Fund
SBB	Sell Buy Back
SSO	Shared Service Organisatie
STEP	Stimuleringsregeling Energieprestatie Huursector
SVB	Sociale Verzekeringsbank
SZW	Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
U	
UBO	Ultimate Beneficial Owners
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
V	
VGEM	Veiligheid, Gezondheid, Economie en Milieu
VIA	Vooringevulde aangifte
VK	Verenigd Koninkrijk
Vpb	Vennootschapsbelasting
VT	Verscherpt toezicht
VWS	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
W	
WAKO	Wet Aansprakelijkheid Kernongevallen
Wbfo	Wet beloning financiële ondernemingen
Wft	Wet op het financieel toezicht
WNT	Wet Normering Topinkomens
WOZ	Waardering onroerende zaken
Wwft	Wet ter voorkoming van witwassen en het financieren van terrorisme
Z	
Zbo	Zelfstandig Bestuursorgaan

2047620 04035